

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DİLEKÇE KOMİSYONU

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 2

GENEL KURUL KARAR CETVELİ

SAYI: 6

FOREX Piyasasındaki Aracı Kurumların Bireysel Yatırımcıları Mağdur Ettikleri

İddialarının İncelenmesi

**(Dilekçe No: 1201, 2096, 2112, 2142, 2409, 8601, 8626, 8875, 8991, 9014, 9167, 9172,
9174, 9183, 9324, 9358, 9367, 9380, 9572, 9597, 9620, 10424, 10425, 10426, 10427, 10428,
10429, 10430, 10431, 10613, 10621, 10622, 12211, 12805, 14309)**

DAĞITIM TARİHİ

04/12/2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ**Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu Kararı****İÇİNDEKİLER**

1. DİLEKÇELER VE ÖZETİ.....	1
2. GİRİŞ	6
3. DİLEKÇELERE KONU İDDİA VE TALEPLER	8
4. İLGİLİ MEVZUAT	17
4.1. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI	17
4.2. 13.07.1956 tarihli ve 6802 sayılı GİDER VERGİLERİ KANUNU.....	17
4.3. 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı GELİR VERGİSİ KANUNU	19
4.4. 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı VERGİ USUL KANUNU	27
4.5. 13.06.2006 tarihli ve 5520 sayılı KURUMLAR VERGİSİ KANUNU	31
4.6. 06.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı SERMAYE PİYASASI KANUNU.....	32
4.7. 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN.....	43
5. KURUMLARININ YAZILI AÇIKLAMALARI	50
5.1. MALİYE BAKANLIĞI	50
5.2. TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ.....	55
5.3. BORSA İSTANBUL A.Ş.	57
5.4. TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI.....	77
5.5. ADALET BAKANLIĞI	88
5.6. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI.....	94
5.7. SERMAYE PİYASASI KURULU	114
6. ALT KOMİSYONUN YAPTIĞI TOPLANTILAR.....	206
7. DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURULU TOPLANTILARI	210
8. USUL VE ESASA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER	211
8.1. USUL AÇISINDAN.....	211
8.2. FOREKS KAVRAMSAL ÇERÇEVE	212
8.3. YÜRÜRLÜKTEKİ MEVZUAT AÇISINDAN	218
9. GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ	220

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

1. DİLEKÇELER VE ÖZETİ

Dilekçe No	Dilekçe Sahibinin Adı Soyadı ve Adresi	Dilekçe Konusu
1201	Mehmet ABA Cumhuriyet Mahallesi Badem Caddesi No:35/4 Çınar/DİYARBAKIR E-posta: mehmetabasiii@gmail.com	Finansal okuryazarlığı düşük ya da hiç olmayan bireysel yatırımcıların FOREKS işlemleri yapan aracı kurumlar tarafından yüksek kar vaatleri ile yanlış yönlendirildikleri ve mali kayba uğradıklarından şikayetle mağduriyetlerinin giderilmesini istemektedir.
2096	İsmet ENTÜRK Fatih Mahallesi Yakacık Caddesi Yıldız Sitesi No:31 Kat:5 Daire:22 Sancaktepe/İSTANBUL E-posta: ismetenturk@mynet.com	
2112	Özkan DOĞAN Cevatpaşa Mahallesi Barbaros Hayrettin Caddesi No: 44/4 Bayrampaşa/İSTANBUL E-posta: ozkan3407@hotmail.com	
2142	Nadire ENTÜRK Fatih Mahallesi Yakacık Caddesi Yıldız Sitesi No:31 Kat:5 Daire:22 Sancaktepe/İSTANBUL E-posta: panasonic-38@hotmail.com	
2409	Serkan BODUR Değirmenlik Mahallesi Halilakbulut Caddesi Bademci Apt. No:45/1 Ermenek/KARAMAN E-posta: dr.serkanbodur@hotmail.com	
8601	Menekşe AKÖZ Rasimpaşa Mahallesi Misak-ı Milli Sokak No:97 K:5 D:5 Kadıköy/İSTANBUL E-posta: menekseakoz@gmail.com	
8626	Ercan KARAGÖZ Şehitler Mahallesi Cumhuriyet Cd Kavak Sokak No:76/5 Kiraç Esenyurt/İSTANBUL E-posta: ercanka73@gmail.com	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

8875	Erdal FİRDANLI İntizam Mahallesi Selim Sokak No:9 D:9 Osmangazi/BURSA E-posta: erdalfirdanli@gmail.com	
8991	Serdar TETİK Sağlık Mahallesi 170. Sokak No:13/11 Salihli/MANİSA E-posta: serdartet@hotmail.com	
9014	Osman DEMİRKANDAN Kurtuluş Mahallesi Utku Sokak No:3/4 Odunpazarı/ESKİŞEHİR E-posta: oso.demir@hotmail.com	
9167	Emre KAHRAMAN GOP Mahallesi 218. Sokak No:8 BALIKESİR E-posta: iletisim@emrekahraman.com.tr	
9172	Sedat DEMİR Adnan Menderes Mahallesi 103. Cadde Öğretmenler Sitesi A Blok No.10 BALIKESİR E-posta: sedatdemir@gmail.com	
9174	Didem YEŞİLYAPRAK Yalı Mahallesi 6440/3 Sokak No:20/1 Karşıyaka/İZMİR E-posta: yesilyaprakdidem@gmail.com	
9183	Fatma DEĞİRMENCİ Akbaş Köyü Balya/BALIKESİR E-posta: ftmadgrmncii@gmail.com	
9324	Yasemin SANĞU Kırkkonaklar Mahallesi 315. Cadde No:17/10 Çankaya/ANKARA E-posta: yasangu@hotmail.com	
9358	Mehmet UÇAR Esenler Mahallesi Nigahban Sokak No:24 Selçuklu/KONYA E-posta: badi1016@hotmail.com	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

9367	Emre ÇİNPOLAT Osmangazi Mahallesi 56037. Sokak No:20/1 D:7 Şehitkamil/GAZİANTEP E-posta: ecithalat@outlook.com	
9380	Emrullah AKSU Fatih Mahallesi 249. Sokak No:21/3 Esenler/İSTANBUL E-posta: emrullah@nilsentekstil.com	
9572	Yasemin TUR Yenimahalle Atatürk Bulvarı No:76 Çameli/DENİZLİ E-posta: Yasemin_hallac@hotmail.com	
9597	Mahmut GÜNEŞ Aşağı Kayabaşı Mahallesi Sedef Sokak Yeşilyurt Yapı Koop No:8/4 NİĞDE E-posta: mahmutliv@hotmail.com	
9620	Mustafa TAMER F.S.M. Mahallesi Baycan Sit. I Blok No.9 D.10 Osmangazi/BURSA E-posta: mustafauib@gmail.com	
10424	Zafer SÖNMEZ Güzelyurt Mahallesi Uzmanlar Sitesi B Blok No:7/1 NEVŞEHİR E-posta: zafersonmez@mynet.com	
10425	İsmail ERTEKİN Altınkale Mahallesi 4015.Sokak No:31 Döşemealtı/ANTALYA E-posta: suayiser@hotmail.com	
10426	Kemal KAYRAN Yunus Emre Mahallesi Vişne Caddesi No:181 Yıldırım/BURSA E-posta: kemakkayran@gmail.com	
10427	Levent KAMALI 46/25 Sokak No:24 K:6 D:10 Esentepe Karabağlar/İZMİR E-posta: kamalilevent@hotmail.com	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

10428	Mehmet Serdal YÜKSEL Serhat Mahallesi 1312/1.Sokak No:34 Yenimahalle/ANKARA E-posta: msyuksel146@hotmail.com	
10429	Ahmet ÖLKEN Güre Mahallesi Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı GİRESUN E-posta: ahmetolken@gmail.com	
10430	Abdullah UĞUR Emirler Piyade Mahallesi 1962. Sokak Güler Apartman No:12/10 Etimesgut/ANKARA E-posta: fb_abdullah_1962@hotmail.com	
10431	İbrahim KAÇMAZ Selimiye Mahallesi Kaçmazlar Sokak No:4/1 Gevaş/VAN E-posta: ahtamar_vestan@hotmail.com	
10613	Canbolat DURGUN Ayanoglu Mahallesi Rabı Yılmaz Apt. Yerköy/YOZGAT E-posta: canpolatdurgun@hotmail.com	
10621	Birgül İNAN Mithatpaşa Mahallesi 191. Sokak No:3/2 PK.35280 Konak/İZMİR E-posta: inanbirgul@hotmail.com	
10622	Bayram KARA İnönü Mahallesi Korutürk Sokak No:6 Daire:3 Küçükçekmece/İSTANBUL E-posta: bayram.kara.1982@gmail.com	
12211	Nazan AKÇADAĞ Serçeönü Mahallesi Kocasinan/KAYSERİ E-posta: nazann_88@hotmail.com	
12805	Deniz ALTUNDAŞAR Şerefettin Elci Hava Alanı Emniyet Binası Cizre/ŞIRNAK E-posta: karayeldnz@gmail.com	

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

14309	İsmail PALAZ Adalet Mahallesi 10068 Sokak No:4 Kat:1 Merkezefendi/DENİZLİ E-posta: ipalaz@mynet.com	
--------------	---	--

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

2. GİRİŞ

Dilekçe Komisyonu, finansal okuryazarlığı düşük ya da hiç olmayan bireysel yatırımcıların FOREKS işlemleri yapan aracı kurumlar tarafından yüksek kar vaatleri ile yanlış yönlendirildikleri ve mağdur edildiklerine dair başvuruları, gündemine alarak esastan incelemeyi uygun bulmuştur.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu (DKGK), İttüzüğün 115 ila 120'nci maddeleri gereğince 01.06.2016 tarihli ve 7 sayılı kararıyla; FOREKS piyasasındaki aracı kurumların bireysel yatırımcıları mağdur ettikleri iddialarının incelenmesi için Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR, Bursa Milletvekili Osman MESTEN ve Çanakkale Milletvekili Bülent ÖZ'den oluşan bir alt komisyon kurulmasına ve bu alt komisyonun görevleri ile ilgili olmak kaydıyla 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 8'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile özel kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi almak, ilgilileri çağırıp bilgi almak, idari denetimin yapılmasını istemek, bilirkişi görevlendirmek ve yerinde inceleme yapmak yetkilerini kullanabilmesine karar vermiştir.

Çanakkale Milletvekili Bülent ÖZ'ün TBMM Başkanlık Divanında Katip Üye olması ile birlikte TBMM İttüzüğünün 21'inci maddesi kapsamında Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 28.11.2017 tarihli ve 509 sayılı yazısı ile Dilekçe Komisyonu üyeliği için bildirilen ve TBMM Genel Kurulunun 26. Yasama Dönemi 3. Yasama Yılı'nın 29.11.2017 günlü 30'uncu Birleşiminde yapılan oylama sonucunda Komisyon üyeliğine seçilen İzmir Milletvekili Özcan PURÇU, 21.02.2018 tarihli dilekçesi ile Alt Komisyon üyesi olmuştur.

Alt Komisyon 21.6.2016, 3.8.2016, 30.12.2016, 9.1.2017, 16.2.2017 ve 11.04.2018 tarihlerinde 6 toplantı gerçekleştirmiştir. Ayrıca Alt Komisyon çalışmalarında ve Alt Komisyon Raporu yazımında teknik katkıda bulunmak üzere Dilekçe Komisyonu'nda görevli Yasama Uzmanları Hilmi Soner ERDOĞAN ve Akif Celal KOCAOĞLU görev almıştır.

Alt Komisyonun hazırlamış olduğu 11.4.2018 tarihli Rapor, 4.5.2018 tarihinde Dilekçe Komisyonuna sunulmuş olmasına rağmen 20.4.2018 tarihli ve 1183 sayılı TBMM Kararı ile TBMM Genel Seçimlerinin yenilenmesine karar verilmiş ve 27'nci Dönem Milletvekili Genel

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Seçimi 24.06.2018 tarihinde gerçekleşmiştir. 27. Yasama Döneminde DKGK'nın 31.10.2018 tarihli toplantısında yapılan görüşmeler sırasında; söz konusu alt komisyon raporu benimsenmiş ve aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

3. DİLEKÇELERE KONU İDDİA VE TALEPLER

Dilekçe Komisyonuna gönderilen dilekçelerde ve katıldıkları toplantılarda dilekçiler;

ABD’de FOREKS işlemlerini düzenlemek ve denetlemekten sorumlu kamu otoritesi Commodity Futures Trading Commission (CFTC- Emtia Vadeli İşlem Komisyonu) tarafından 18 Ekim 2010 tarihli regülasyon ile yüksek kaldıraçlı işlemlere sınırlamalar getirildiğini, USDTRY gibi majör olmayan paritelerde tavan kaldıraç oranının 20:1 ile sınırlandırıldığı;

CFTC’nin 15.07.2011 tarihli ek regülasyonu ile “altın, gümüş” gibi kıymetli madenler üzerinden gerçekleşen “kaldıraçlı” işlemlerin, taşıdığı “aşırı risk” nedeniyle ABD’de bütünüyle sonlandırıldığını,

CFTC Genel Sekreteri Gary Gensler tarafından FOREKS isimli türev ürünün perakende dolandırıcılığının en geniş alanı olarak tanımladığı; fakat 27.08.2011 tarih ve 28038 Sayılı Tebliğ ile FOREKS işlemlerinin Türkiye’de meşru hale getirildiği, anılan düzenlemede FOREKS adlı finansal ürünün 1’e 100 tavan kaldıraç oranıyla “genel müşteri” olarak tanımlanan finansal tüketicilere satışına izin verildiğini;

SPK’nın 27.08.2011 Tarih ve 28038 Sayılı Tebliğinde;

- FOREKS pazarlama materyallerine ve promosyon yöntemlerine herhangi bir sınırlama getirilmediğini, ürününün pazarlanması ve satışı için kısa sürede 48 finans kuruluşuna lisans verildiğini, halbuki nüfusu Türkiye nüfusuna denk olan Fransa’da FOREKS ürününü satmak üzere sadece 7 finans kuruluşuna yetki verildiğini, Almanya’da ise lisanslama yapılmadığı, 360 milyon nüfuslu ABD’de sadece 26 aracı kurumun lisanslandığını,
- Genel müşterilere yatırdıkları teminatın 100 katına kadar kredi kullandırılmasının mümkün hale getirildiğini, bu oranların tüketiciler için “sömürücü” bir hal aldığını, işbu yüksek kredi oranına daha önce ne tüketici kredilerinde ne de ticari kredi uygulamalarında rastlandığını, sonuç olarak tüketicilerin yüksek kaldıraç etkisiyle “üslü” piyasa risklerine maruz kaldıklarını ve tamamıyla zarara sürüklendiklerini,

TAKASBANK’ın resmî web sayfasındaki istatistiki verilere göre 2012/Aralık ayı itibarıyla Türkiye’de FOREKS hesap sayısı 16.670 iken, bu sayının 2017/Şubat ayında 14 kat artarak 223.271 sayısına ulaştığını, yine 2012/Aralık ayında “Foreks” günlük işlem hacmi 4

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Milyon 224 Bin TL iken, bu rakamın 2017/Ocak ayında 15 kat artarak 63 Milyar 360 Milyon TL'ye ulaştığını;

SPK'nın yurt dışında işlem açan sınırlı sayıdaki Türk FOREKS yatırımcısının mağduriyetini gerekçe göstererek yürürlüğe koyduğu FOREKS düzenlemesinin beklenen faydayı sağlayamadığını; aksine FOREKS işlemlerine yasal meşruiyet kazandırılmasının Türkiye'deki mağduriyetleri kayda değer oranda artırdığı;

SPK tarafında FOREKS ürününü pazarlamak ve satmak üzere lisanslanan 48 aracı kuruluştan 44'ünün "market maker" olarak tanımlanan piyasa yapıcılık (portföy aracılığı) ile yetkilendirildiğini, "piyasa yapıcı" firmanın müşterisinin açtığı işlemin bizzat karşı tarafı olduğunu, müşteri kazanç sağladığında aracı kurum veya aracı kurumun döviz tedarikçisinin bu kazancı kasasından ödediğini, aksine müşteri zarara uğradığında ise bu zararın firmanın veya tedarikçisinin kasasına gelir olarak kaydedildiğini;

FOREKS piyasasında kumarhane işleyişini andıran ve finans çevrelerinde zero-sum game (sıfır toplamli oyun) olarak anılan böylesine keskin bir menfaat karşıtlığının sürdürülebilir olmadığını, halihazırda anılan sistemin örgütlü ve uzman aracı kurumların tek taraflı kazanç sağlamasına hizmet ettiğini, bilgisiz ve deneyimsiz Türk tüketicisinin ise kitleler halinde aldatılarak tek taraflı ve mutlak surette zarara sürüklendiği çarpık bir piyasa ortamının oluştuğunu ve küçük yatırımcıların tamamına yakınının zarara sürüklendiğini,

FOREKS piyasasının yurtdışında şirketlerin kendilerini "hedge" etmek (Kuru sabitlemek suretiyle açık döviz pozisyonlarını koruma altına almak) amacıyla çalıştığı halde Türkiye'de bu işlemlerin "hedge" amacı dışında "para kazandırır" yalanıyla pazarlandığını,

FOREKS piyasası katılımcıları yatırım bankaları, hükümetler ve çok uluslu şirketler olduğu halde, Türkiye'de FOREKS ürününün bu piyasaya uygun olmayan finansal tüketicilere satıldığını,

FOREKS gibi karmaşık ve çok riskli işlemlerin tüketicilere uygun olup olmadığının işlemlere başlamadan ve sözleşme imzalamadan önce denetlenmediğini, bu maksatla "genel müşteri" olarak tanımlanan tüketicilere "uygunluk testi" yaptırılmadığını,

Somut vakalar incelendiğinde risk bildirim formuyla sözleşme arasında Tebliğ hükmünün emrettiği öncelik sonralık ilişkisinin bertaraf edildiğini, sözleşmeden ayrı olan ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

sözleşmeden önce ibraz edilmesi zorunlu kılınan risk bildirim formlarının sözleşmenin sonuna sanki sözleşmenin bir devamı ve sözleşmenin eki gibi iliştiirildiği, böylece “tebliğ” hükmünün amacı olan müşterinin piyasa risklerinden henüz piyasaya girmeden önce haberdar edilmesinin tüketiciler yönünden imkânsız hâle getirildiği,

Tüketicilerin yeterli risk değerlendirmesi yapabilmeleri, gerekirse formda yazılı bilgileri bağımsız piyasa uzmanlarına danışabilmeleri, tasarruflarını bu piyasaya aktarıp aktarmama kararını vermeden önce etraflıca düşünebilmeleri, hatta aile üyeleriyle fikir alışverişinde bulunabilmeleri için ihtiyaç duydukları bir “makul” sürenin finansal tüketicilere tanınmadığını,

Çerçeve sözleşmelerin muhtevasına ait olmayan ve tüketicileri sözleşme öncesi piyasa riskleri hakkında bilgilendirmeyi amaçlayan matbu formların, usule aykırı olarak sözleşme setine eklenmiş olmasının, ilgili formların ön bilgilendirme amacını ortadan kaldırdığını ve bu formların okunmadan imzalanmasına neden olduğunu,

Hâlihazırda manipülatif reklamlarla “Foreks” işlemlerinin risksiz olduğu yönünde yanıltılan tüketicilerin, kendilerini sözleşme imzalama aşamasına kadar getiren bu aldatıcı etkiden, anılan usulsüzlük sebebiyle kurtaramadığını ve tüketicilerin normal koşullar altında taraf olmayacakları hukuki bir işleme hile ile taraf olduklarını,

İmzalı (KAS) çerçeve sözleşmelerin ve imzalı risk bildirim formlarının birer nüshasının müşterilere verilmediğini

Finansal tüketicilere imzalatılan (KAS) sözleşmelerinde, aracı kurumlara ödenecek ücret, komisyon ve benzeri masrafların tespitinde uygulanacak hesaplama yöntemine ve ödeme esaslarına yer verilmediğini,

Finansal Hizmetlerin Mesafeli Satışına İlişkin 23.09.2002 tarihli Avrupa Birliği Direktifi’nin 2/b maddesinde yer alan “*Tüketicinin sağlayıcıya ödemekle yükümlü olduğu, ilgili tüm masraflar ve harcamalar ile sağlayıcı üzerinden ödenecek tüm vergileri de içeren toplam bedel ya da kesin bedelin belirlenememesi halinde, tüketiciye bedeli kontrol imkânı sağlayan bedelin hesaplanmasındaki esas henüz sözleşme kurulmadan önce tüketiciye sunulmak zorundadır*” hükmünün ihlal edildiğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Tüketiciye FOREKS işlem maliyetlerini bilme ve kontrol etme imkânı tanınmadığını, bu şekilde şeffaf piyasa ilkesinin zarar gördüğünü, aracı kurumların işlem ücretlerini keyfi olarak fahiş oranlarda arttırabilmelerine zemin hazırlandığını,

FOREKS aracı kurumlarının satış temsilcileri ile finansal tüketiciler arasındaki telefon görüşmesi kayıtlarının –müşteri emir iletimleri hariç- saklanması zorunlu tutulmaması nedeniyle aracı kurumların tüketicilere telefon üzerinden ilettikleri bilgilerin, sözlü yönlendirmelerin ve sözel pazarlama materyallerinin denetimsiz bırakıldığını, telefon üzerinden kendilerine yalan, yanlış veya yanıltıcı bilgiler verilip tanıtımlar yapıldığı halde, tüketicilerin bu usulsüzlükleri ispat edemediklerini, SPK’ya yapılan bir kısım şikâyet başvurusunun, ses kayıtlarına ulaşılamadığından sonuçsuz kaldığını,

FOREKS piyasasında müşteri bilgilerinin gizliliğinin korunamadığını, müşteri isimleri, adresleri ve telefonlarının yüksek ücretlerle aracı kurumlar arasında el değiştirdiğini, hatta yüksek kaldıraçlı FOREKS işlemlerine Türkiye’de son verildikten sonra, lisanslı aracı kurumların müşteri bilgilerini yurtdışındaki yetkisiz acentelere sattıklarını, Türk tüketicisinin yabancı menşeli FOREKS firmaları tarafından aranmaya başladığını,

Finansal tüketicilerin FOREKS” hesaplarının “sinyal” adı verilen yöntemle aracı kurumlar tarafından yönetildiğini, bilgisiz ve tecrübesiz tüketicilere aracı kurumlar tarafından SMS, e-posta veya telefonla “sinyal” adı verilen al-sat emirleri gönderildiğini, bu emirleri uygulayan tüketicilerin kazanç elde ettiğine dair aracı kurumlar tarafından sahte kazanç tabloları ve sahte kâr videoları oluşturulduğunu, bu sahte dokümanların kitle iletişim araçları üzerinden tüketicilere sunulduğunu, böylece piyasa hakkında bilgisiz ve tecrübesiz konumdaki tüketicilerin iradelerinin sakatlandığını,

“Piyasa yapıcı” aracı firmaların müşterilerine “al-sat” emirleri” göndermesinin Dünya’da eşi benzeri görülmemiş çarpık bir uygulama olduğunu, zira “piyasa yapıcı” aracı kurumların müşterilerinin karşı tarafı olup taraflar arasında menfaat çatışması bulunduğunu, bu firmaların ticari gelir elde edebilmesinin ancak müşterilerini zarara sokmalarıyla mümkün olabildiğini, anılan nedenle bu firmaların “sinyal” hizmeti adı altında müşterilerine yatırım danışmanlığı hizmeti vermesinin kuzuyu kurt’a teslim etmek anlamına geldiğini; halihazırda SPK’nın 14.01.2016 tarihli Tebliğ değişikliği ile hatadan döndüğünü ve 14.01.2016 Tarih ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

III-37.1 Sayılı Tebliğ'in 27/B madde hükmü ile kaldıraçlı alım satım işlemlerinde yatırım danışmanlığını aracı kurumlara yasakladığını,

FOREKS gibi karmaşık ve çok riskli işlemlerin profesyonel yatırımcılara hitap ettiğini, finansal okuryazarlığı zayıf olan tüketicilerin bu piyasada tek başına işlem kararı almalarının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu,

Tüketicilerin yarım saatlik eğitim sonunda FOREKS piyasasında uzmanlaşmalarının ve tasarruflarını yönetmeye başlamalarının mümkün olmadığını, bu nedenlerle aracı kurumların verdikleri işlem kararlarının doğruluğunun tüketiciler tarafından değerlendirilemediğini,

05.06.2014 Tarih ve 29021 Sayılı Başbakanlık “Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı” ile *finansal tüketicinin korunmasına ilişkin düzenleme ve denetim kapsamının iyileştirilmesi, tüketici şikâyetlerini konu alan veya tüketicilerin haklarının ihlal edilmesi riski arz eden alanlarda denetimlerin yoğunlaştırılması, ihlallerin caydırıcı yaptırımlara bağlanmasının sağlanması, finansal tüketicilere yönelik ürün ve hizmetlerin tüketicilerin ihtiyaç ve profillerine uyumlu olmasının sağlanması, ürün, hizmet ya da tavsiye vermeden önce finansal tüketicinin kapasitesinin, durumunun ve ihtiyaçlarının etkili şekilde değerlendirilmesinin sağlanması* hedeflendiği halde SPK'nın bu hedeflere ulaşmakta etkisiz ve yetersiz kaldığını,

Aracı kurumların şarta bağlı promosyonlar veya müşterileri ödüllendirmeye yönelik kampanyalar düzenlediğini, bu şekilde müşterilerin doğru yatırım yapma ve sermaye piyasalarının asli fonksiyonu olan uzun vadeli yatırım yapma amacından uzaklaşmalarına ortam hazırlandığını,

Tüketicilerin sadece ödül odaklı bir yatırım yapma anlayışı ile hareket etmelerine sebebiyet verildiğini, bu durumun önüne geçilmesi amacıyla SPK'nın gecikmeyle 15.07.2016 tarih 22 sayılı toplantısında; aracı kurumların müşterileri için kaldıraçlı alım satım işlemlerine yönelik olarak promosyon kampanyası düzenleyemeyeceklerine karar verildiğini, halbuki bu kararın ilk FOREKS düzenlemesinin yürürlük tarihi olan 31.08.2011 tarihi itibarıyla alınmış olmasının gerektiğini,

Lisanslı aracı kurumların internet ve televizyon üzerinden yüksek kazanç vaat eden aldatici reklamlar yayınladıklarını, bu reklamlarda herhangi bir risk uyarısı yapılmadığını,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

“sadece 10 günde 67.300,00TL kazanabilirdiniz!” şeklinde manipülatif reklam materyalleri kullanıldığını,

Televizyon reklamında, milli örf ve adetlerimiz çarpıtılarak, “**FOREKS işlemi açmayana kız verilmeyeceği**” şeklinde mesajların verildiğini, piyasayı amacının dışına çıkartan reklam materyallerinin, herhangi bir sınırlamayla karşılaşmadan, en çok izlenen televizyon kanallarına ve “prime time” saatlerine kadar ulaşabildiğini,

FOREKS televizyon reklamlarında ünlü/rol model oyuncu, sporcu ve spor kurumlarının yer aldığını, bir diğer ifadeyle, zehirli “Foreks” ürününün tabana yayılması amacıyla dev bütçeli organizasyonların yürütüldüğünü, SPK’nın ise bu kitlesel istismarı eylemsiz kalarak sadece izlemekle yetindiğini,

SPK’nın 17/02/2016 tarihinde verdiği kararlar ile aldatıcı ve yanıltıcı FOREKS reklamlarını “objektif ve mevzuata uygun” bulduğunu ve fakat sonrasında oluşan kamuoyu baskısı nedeniyle aynı içerikteki tanıtım materyallerini yasakladığını,

Aracı kurumların, SPK tarafından yetkilendirilmiş ve yine SPK tarafından denetlenen firmalar olduklarını ileri sürerek tüketicilerin güvenini kazandıklarını, toplumun kamu otoritesine duyduğu güveni istismar ettiklerini,

Aracı kurumların Türkiye sathında otel salonlarını kiralamak suretiyle FOREKS tanıtım ve ikna toplantıları düzenlediğini, bulundukları ilde ikamet edenlerin telefon numaralarına ulaşarak SMS mesajları yoluyla yerel halkı bu toplantılara davet ettiklerini, toplantılarda SPK’nın herhangi bir komiserinin bulunmadığını, sahnede konuşan aracı kurum personeli tarafından halka kazanç garantisi verildiğini, ikram aralarında dinleyicilere ayaküstü FOREKS sözleşmelerinin imzalatıldığını,

Deneme hesap çalışmasının; Uluslararası Menkul Kıymetler Borsası (IOSCO) raporunda yanıltıcı bir pazarlama taktiği olarak anıldığını, Alman Sermaye Piyasası Otoritesi BaFin tarafından ise demo ticaret deneyiminin gerçek deneyimin yerini alamayacağı, bu yöntemin aracı kurumlar tarafından manipülatif amaçlarda kullanıldığının belirtildiğini,

SPK’nın 14.01.2016 tarihli Tebliğ değişikliği ile “demo” hesap çalışmasının genel müşterilere zorunlu tutulduğunu, böylece tüketicilerin az bir bilgiyle FOREKS piyasasına girmelerine zemin hazırlandığını,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

FOREKS elektronik platformunda başlangıçta bir kısım müşterilere kazanç sağlandığını, bu şekilde tüketicilerin piyasaya güven duymasının temin edildiğini, finansal ürünün para kazandırdığına ikna olan tüketicilerin tüm tasarruflarını piyasaya yatırdıklarını, fakat bu aşamadan sonra kısa süre içinde yatırdıkları tüm tasarrufların zarara sürüklendiğini,

Piyasa yapıcı aracı kurumların STP tipi işlemler yoluyla Türk tüketicisine açtıkları FOREKS pozisyonları yurtdışı döviz tedarikçilerinin havuzlarına (kasalarına) naklettiklerini, böylece hem tasarruf kaçakçılığı ve hem de vergi ziyaı suçunu işlediklerini,

Aracı kurum satış temsilcilerinin, “FOREKS’de kaybettiğinizi yine FOREKS’de geri kazanabilirsiniz.” diyerek FOREKS mağdurlarını sisteme yeniden para yatırmaya ikna etmeye çalıştıklarını, kaybını telefî etmek isteyen tüketicilerin tanıdıklarına ya da bankalara borçlandığını, fakat piyasaya sonradan yatırılan teminatların da istisnasız olarak zarara sürüklendiğini,

FOREKS piyasasında uğradığı zararların tazmini için dava haklarını kullanmak isteyen bir kısım finansal tüketicinin çalıştıkları aracı kurumlar tarafından karşı davalarla tehdit edildiğini,

Dava açmak isteyen FOREKS mağdurlarının hukuki yardım alamadığını, çünkü piyasanın çok yeni ve çok teknik olması sebebiyle avukatlar ve/veya bilirkişiler tarafından yeterince bilinmediğini,

FOREKS mağdurlarının tasarruflarını kaybetmiş olmaları sebebiyle dava harç ve masrafları ile avukatlık ücretlerini ödeyemediklerini, bu nedenle yasal hak arayışında bulunamadıklarını,

Müşteri, aracı kurum ile arasındaki sözleşmeyi feshetmek istediğinde, aracı kurumdan herhangi bir talepte bulunmayacağı ve yargı yoluna başvurmayaacağına dair kendisinden feragatname istendiğini, bu feragatnameyi imzalamayan müşterileri hesaplarının talebe rağmen aracı kurumlar tarafından kapatılmadığını,

SPK’ya iletilen şikayet başvurularının incelenmesi ve karara bağlanmasının 1 yılı aşkın süre aldığını, bu sürecin uzaması nedeniyle şikayet konusu usulsüzlüklerin zamanında engellenemediğini ve çok sayıda tüketicinin aynı usulsüzlük nedeniyle mağdur edildiğini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Mağduriyet yaşayanların dayanışması ve bilgi alışverişi için FOREKS Mağdurları Platformu adında bir platform kurulduğunu,

Sermaye Piyasası Kanunu'nun amaç başlıklı 1'inci maddesi ile SPK'ya yatırımcıların hak ve menfaatini korumak için düzenleme ve denetleme yapmak görevi verildiğini, ancak SPK'nın FOREKS piyasasında hukuki altyapıyı kuramadığı ve denetimlerde etkin ve caydırıcı olamadığını ve dolayısıyla yaşanan mağduriyetlerden SPK'nın sorumlu olduğunu

belirtilerek aşağıdaki taleplerde bulunulmuştur:

1. FOREKS işlemlerinin nihai tüketicilere yasaklanması,
2. FOREKS reklamlarının yasaklanması,
3. FOREKS reklamları üzerinde pasif değil, aktif denetim uygulanması,
4. Tüketiciyi aldatma ihtimali bulunan reklamlar yayınlayan aracı kurumun lisansının geçici süreyle askıya alınması,
5. Sermaye piyasasında yatırımcı dostu pay piyasalarının derinleştirilmesi için çalışmalar yürütülmesi,
6. FOREKS piyasasında işlem yapacaklar için sertifika zorunluluğu getirilmesi ve bu sertifika için verilecek eğitimlerin kamu kurumlarının kontrolü altında olması,
7. FOREKS piyasasında "market maker" adıyla bilinen portföy aracılığı sisteminin acilen kaldırılması, müşteriyle arasında menfaat çatışması olmayan, aldatici iş ve işlemlerden herhangi bir maddi çıkar temin etmeyen, yüksek "spread"ler uygulamayan daha sağlıklı ve dünyaya da artık egemen olmaya başlayan "ECN" ve benzeri aracılık modellerinin uygulamaya alınması,
8. Aracı kurumdan bağımsız olan ve muhtemel müşteri zararlarından belli oranda sorumluluk alacak FOREKS yatırım danışmanlığı mekanizmasının getirilmesi,
9. "Spread", "swap" vs. işlem ücretlerinin sabit olması ve sözleşmede belirtilmesi,
10. Çerçeve sözleşmelerde aracı kurumların tek taraflı değişiklik yapma (özellikle swap ücreti, spread ücreti gibi) yetkisinin kaldırılması,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

11. “Hedge” pozisyonlarının teminat yetersizliği gerekçe gösterilerek aracı kurum tarafından otomatik olarak kapatılmasının yasaklanması,
12. Aracı-müşteri telefon kayıtlarını tutmayan kuruluşlara para cezası yetersiz kaldığı için lisans iptali cezası verilmesi,
13. FOREKS aracı kurumlarının sinyal hizmeti vermesinin yasaklanması,
14. Tüketicinin korunmasına ilişkin ülkemiz mevzuatının “genel müşteri” kapsamındaki yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunmasında da kullanılması, FOREKS mağdurlarının yargı yoluna başvurmak istediğinde “tüketici” sıfatına haiz olması ve yerleşim yeri tüketici mahkemelerinde haklarını arayabilmesi,
15. Manipülatif ve hileli pazarlama yöntemleri, ürünün veya hizmetin sadece iyi yanlarını vurgulayan aldatıcı ve yanıltıcı reklamlar, elektronik platformdaki şüphe uyandıran durumlar, vergi zıyaı, tasarruf kaçakçılığı, sahte kazanç istatistikleri düzenlemek ve benzeri usulsüzlükleri nedeniyle aracı kurumların piyasa dolandırıcılığı, belgede sahtecilik, vergi kaçırma suçu vd. dairesinde soruşturulabilmesi,
16. Aracı kurumlar hakkında savcılık soruşturmalarının SPK’nın iznine bağlı olmaktan çıkarılması,
17. FOREKS piyasasında kaybedilen paralar için adli yardım almak isteyenlere kayıtsız şartsız adli yardım verilmesi,
18. FOREKS piyasasında zarara uğrayan Türk vatandaşlarının maddi zararlarının Yatırımcı Tazmin Merkezi üzerinden ödenmesi,
19. FOREKS mağdurlarının meydana gelen zararlarının Takasbank’taki teminatlar kullanılarak tazmin edilmesi ve SPK’nın bu zararları rücuen aracı kurumlardan tahsili,
20. Tarafsızlık için SPK’dan herhangi bir gerekçeyle ayrılan uzmanların beş yıl boyunca aracı kurumlarda çalışmasının yasaklanması.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4. İLGİLİ MEVZUAT

4.1. 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

A. Hak arama hürriyeti

MADDE 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

4.2. 13.07.1956 tarihli ve 6802 sayılı GİDER VERGİLERİ KANUNU

I - Mevzu, vergiyi doğuran olay

MADDE 28 – (Değişik birinci fıkra: 3/6/1986 - 3297/16 md.) Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(Değişik ikinci fıkra: 17/4/1981 - 2447/6 md.) Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları para-lar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyet-leri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaat-ler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

(Değişik üçüncü fıkra: 23/7/2010-6009/1 md.) 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas işgal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.

Mükellef:

MADDE 30 – (Değişik: 4/6/2008-5766/25 md..) Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder. Sigorta aracı-ları tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefi sigorta şirketleridir.

Matrah:

MADDE 31 – Banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı 28 inci maddede yazılı paraların tutarındır.

Kambiyo alım ve satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarı vergiye matrah olur.

(Ek fıkra: 4/6/2008-5766/25 md..) Sigorta işlemlerinde verginin matrahı, bu işlem dolayısıyla poliçede yer alan prim tutarındır. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta aracılara yapılan ödemeler indirim konusu yapılamaz.

Vergi matrahından gider ve vergi adı altında indirim yapılamaz. Bu kanunla alınan banka ve sigorta muameleleri vergisi matraha dahil edilmez.

(Değişik beşinci fıkra: 15/7/2016-6728/10 md..) Sigorta şirketleri, iptal ettikleri sigorta muamele-lerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dö-nemde; bankalar ve finansman şirketleri, 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hak-kında Kanun gereğince tüketicilere iade ettikleri ücret, komisyon ve benzeri adlarla tahsil ettikleri tutarlara ilişkin vergileri, iadenin gerçekleştiği dönemde hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisinden indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabilir.

(Ek fıkra: 28/3/2007-5615/17 md..) Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye yetkilidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4.3. 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı GELİR VERGİSİ KANUNU

Ticari kazancın tarifi:

Madde 37 – Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır.

Bu kanunun uygulanmasında, aşağıda yazılı kazançlar ticari kazanç sayılır:

1. Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden;
2. Coberlik işlerinden;
3. Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden;
4. Gayrimenkullerin alım, satım ve inşa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden;
5. (Değişik: 19/2/1963-202/17 md.) Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden;
6. (Değişik: 19/2/1963-202/17 md.) Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından; elde edilen kazançlar.
7. (Ek: 9/4/2003-4842/4 md.) Dış protezciliğinden elde edilen kazançlar.

Kolektif ortaklıklarda ortakların, adi veya eshamlı komandit ortaklıklarda komandite ortakların ortaklık karından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir. (66 ncı madde hükmü mahfuzdur.)

Ticari kazanç, Vergi Usul Kanunu hükümlerine ve bu kanunda yazılı gerçek (Bilanço veya işletme hesabı esas) veya basit usullere göre tesbit edilir.

Özel okul ve hastanelerle benzeri yerleri işleten serbest meslek erbabı, serbest meslek kazançlarını da işletmenin kayıtlarına ithal edebilirler.

Değer artışı kazançları:

Mükerrer Madde 80 – (Mülga: 22/7/1998-4369/82 md.; Yeniden düzenleme: 7/1/2003-4783/4 md.) Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

1. (Değişik: 30/12/2004-5281/27 md.) İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar.

2. 70 inci maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

3. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanunî mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

4. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

5. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

6. İktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 inci maddenin birinci fıkrasının (1), (2), (4) ve (7) numaralı bentlerinde yazılı mal (gerçek usulde vergiye tâbi çiftçilerin ziraî istihsalde kullandıkları gayrimenkuller dahil) ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkulleri tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır.).

Bu maddede geçen “elden çıkarma” deyimi, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

(Değişik üçüncü fıkra: 30/12/2004-5281/27 md.) Taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına ait ticari plakaların elden çıkarılmasından doğan kazançların tamamı ile bir takvim yılında elde edilen değer artışı kazancının, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlananlar hariç, 6.000 (12.000 TL) Yeni Türk Lirası gelir vergisinden müstesnadır.

Faaliyetine devam eden ticarî bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticarî işletmeye dahil amortismanı tâbi iktisadî kıymetlerle birinci fıkrada yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticarî kazanç sayılır ve bunlara ticarî kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Geçici Madde 67- (Ek: 30/12/2004-5281/ 30 md.) (1)

1) Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;

a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,

b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,

c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),

d) (Ek: 22/12/2005-5436/14 md.) Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler,

Üzerinden % 15 oranında vergi tevkifatı yaparlar. (Ek cümle: 27/6/2006-5527/1 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 15/10/2009 tarihli ve E.: 2006/119, K.: 2009/145 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 23/7/2010-6009/4 md.) 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki mükellefler ile münhasıran menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı getirileri ile değer artışı kazançları elde etmek ve bunlara bağlı hakları kullanmak amacıyla faaliyette bulunan mükelleflerden 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Maliye Bakanlığınca belirlenenler için bu oran % 0 olarak uygulanır.

(Değişik ikinci paragraf: 22/12/2005-5436/14 md.) Aynı menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde, ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenir. Bir menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alımından önce elden çıkarılması halinde, elden çıkarılma tarihinden sonra yapılan ilk alım işlemi esas alınarak üzerinden tevkifat yapılacak tutar tespit edilir. Aynı gün içerisindeki işlemlerde ağırlıklı ortalama yöntemi kullanılabilir. Alış ve satış işlemleri dolayısıyla ödenen

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

komisyonlar ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınır.

Üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınır. Aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilir. Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Yeni Türk Lirası karşılıkları esas alınarak tevkifat matrahı tespit edilir. Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmaz.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı sahibinin, bu kıymetleri başka bir banka veya aracı kuruma aktarması halinde, söz konusu menkul kıymetlerin alış bedeli ve alış tarihi aktarma yapılan kuruma bildirilir. Aktarmanın başka bir kişi veya kurum adına yapılması halinde, alış bedeli ve alış tarihinin ilgili banka veya aracı kuruma bildirilmesinin yanı sıra işlem Maliye Bakanlığına da bildirilir. Bu bildirimler, başka bir kişi veya kurum adına naklin aynı banka veya aracı kurumun bünyesinde gerçekleştirilmesi veya kıymetin sahibi tarafından fiziken teslim alınması halinde de yapılır.

Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının fiziken bir banka veya aracı kuruma teslim edilmesi halinde alış bedeli olarak, tevsik edilmesi kaydıyla, kıymet sahibinin beyanı esas alınır ve yapılan işlem Maliye Bakanlığına bildirilir.

(Değişik altıncı paragraf: 27/6/2006-5527/1 md.) Hazine ve 4749 sayılı Kanuna göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerinin tahsilinde, tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri ile sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasında ve hisse senetleri kâr

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

paylarının hisse sahipleri adına tahsilinde bu fıkra hükümleri uygulanmaz. Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için, Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 80 inci madde hükümleri uygulanmaz.

Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları, verilecek muhtasar beyannameye dahil edilmez. Banka ve aracı kurumlar, tevkif ettikleri vergileri şekli ve muhteviyatı Maliye Bakanlığınca belirlenecek bir beyanname ile tevkifat dönemini izleyen ayın yirmiüçüncü günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi dairesine beyan eder ve yirmialtıncı günü akşamına kadar öderler.

(Ek paragraf: 22/12/2005-5436/14 md.) Bu maddenin uygulaması bakımından banka veya aracı kurumlar (işleme taraf olanlar) kendilerinde bulunan veya ulaştırılan bilgi ve belgeler kapsamında tarhiyattan sorumlu tutulurlar. Bilgilerin eksik veya yanlış olması nedeniyle eksik beyan edilen kısım için bildirim yapan adına gerekli tarhiyat yapılır.

2) Bu Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından (Hazine ve 4749 sayılı Kanuna göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç), ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bankalara veya aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılırsa dahi tevkifat yapılır. Menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınır. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.(2)

3) Bankalar ile aracı kurumlar, bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını (hisse senetleri ile (1) numaralı fıkranın altıncı paragrafında belirtilen menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları hariç) (1) numaralı fıkra kapsamında tevkifata tâbi tutulmaksızın almaları halinde, kendilerine satış yapanlar adına satış bedeli ile alış bedeli arasındaki fark üzerinden % 15 oranında tevkifat yaparlar. Menkul kıymet veya diğer sermaye

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

piyasası aracının daha önce bir banka veya aracı kurumdan alınmamış olması halinde, tevkifatın yapılmasında alış bedeli yerine ihraç bedeli esas alınır. Tevkif edilen vergiler (1) numaralı fıkra kapsamında verilecek beyannameye dahil edilmek suretiyle beyan edilir ve ödenir.

4) (Değişik: 22/12/2005-5436/14 md.) Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca %15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.

5) Gelir sahibinin gerçek veya tüzel kişi ya da dar veya tam mükellef olması, vergi mükellefiyeti bulunup bulunmaması, vergiden muaf olup olmaması ve elde edilen kazancın vergiden istisna olup olmaması (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca yapılacak tevkifatı etkilemez. Şu kadar ki, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi kapsamına giren kurumlar ile Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan borsa yatırım fonları ve emeklilik yatırım fonlarının elde ettikleri kazançlar üzerinden (1) ve (4) numaralı fıkralar uyarınca tevkifat yapılmaz.

6) Bu maddenin (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkralarında belirtilen tevkifat oranlarını yabancı para cinsinde ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan getiriler ile döviz cinsinden açılmış hesaplardan elde edilen faiz gelirleri için beş puana kadar artırmaya veya kanunî oranına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

7) (1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmez. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirler dahil edilmez. (Ek cümle: 27/6/2006-5527/1 md.) Söz konusu fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca Hazine, 4749 sayılı Kanuna göre kurulan varlık kiralama şirketleri ve tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmez. Ticarî faaliyet kapsamında elde edilen gelirler ticarî kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınır ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, 94 üncü madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edilir. Şu kadar ki, (2) ve (3) numaralı fıkralar kapsamında tevkif suretiyle ödenen verginin, işlem den doğan kazancın tâbi olduğu tevkifat oranı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan kısmı yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilmez

8) Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulur. Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır.

9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

10) Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

(Ek: 22/12/2005-5436/14 md.) Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tâbi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

kazançları için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden %15 oranında vergi hesaplanır. Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez.

12) Bu maddede geçen, “banka” kavramı 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını “aracı kurum” kavramı ise 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye’de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade eder.

13) Bu maddede geçen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye’de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye’de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerin ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergelere dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunur.

14) (Değişik: 22/12/2005-5436/14 md.) Türkiye’de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 31/12/2008 tarihine kadar yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için (1) numaralı fıkrada belirtilen tevkifat oranı sıfır olarak uygulanır. Tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye’de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) (...) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları bakımından bu madde hükümleri uygulanmaz. Şu kadar ki, banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye’de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

15) (Ek: 22/12/2005-5436/14 md.) Kurumlar Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 5281 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmadan önceki (2) numaralı fıkrasında, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonu olarak addolunmuş dar mükellefiyete tâbi yatırım fonlarının vergilendirilmeye ilişkin 31.12.2005 tarihindeki bu statüleri;

a) 31.12.2005 tarihinden önce ihraç edilen menkul kıymetlerle (hisse senetleri hariç) sınırlı olmak üzere bu menkul kıymetlerin tamamı itfa edilinceye kadar,

b) 31.12.2005 tarihinde portföylerinde bulunan hisse senetleri için ise bu menkul kıymetlerin bu tarihten sonra portföyden ilk çıkış tarihine kadar,

Devam eder.

16) Bu madde kapsamına girmeyen ve 1.1 2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

17) (Ek: 27/6/2006-5527/1 md.) Bakanlar Kurulu bu maddede yer alan oranları her bir sermaye piyasası aracı, kazanç ve irat türü ile bunların vadesi, elde tutulma süresi ve bunları elde edenler itibarıyla, yatırım fonlarının katılma belgelerinin fona iade edilmesinden veya diğer şekillerde elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar için fonun portföy yapısına göre, ayrı ayrı sifıra kadar indirmeye veya % 15'e kadar artırmaya yetkilidir.

18) (Değişik: 22/12/2005 - 5436/14 md.) Bu madde hükümlerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye, vergiye tâbi işlemlere taraf veya aracı olanları verginin ödenmesinden sorumlu tutmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

19) Bu madde hükümleri 31/12/2020 tarihine kadar uygulanır.

4.4. 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı VERGİ USUL KANUNU

Muhasebe usulünü seçmekte serbestlik:

MADDE 175 – Mükellefler bu kısmında yazılı maksat ve esaslara uymak şartıyla, defterlerini ve muhasebelerini işlerinin bünyesine uygun olarak diledikleri usulu ve tarzda

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

tanzim etmekte serbesttirler. (Ek: 28/8/1991-3762/1 md.) Ancak, Maliye ve Gümrük Bakanlığı; muhasebe standartları, tek düzen hesap planı ve mali tabloların çıkarılmasına ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bunları mükellef, şirket ve işletme türleri itibariyle uygulamaya ve buna ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Ticaret Kanununun ticari defterler hakkındaki hükümleri mahfuzdur.

(Ek: 25/5/1995-4108/4 md.) Maliye Bakanlığı, muhasebe kayıtlarını bilgisayar programları aracılığıyla izleyen mükellefler ile bu bilgisayar programlarını üreten gerçek ve tüzel kişilerce uyulması gereken kuralları ve bilgisayar programlarının içermesi gereken asgari hususlar ile standartları ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yetki:

MÜKERRER MADDE 257 – (Ek: 30/12/1980-2365/45 md.) (Değişik birinci fıkra: 22/7/1998-4369/5 md.) Maliye Bakanlığı;

1. Mükellef ve meslek grupları itibariyle muhasebe usul ve esaslarını tespit etmeye, bu Kanuna göre tutulmakta olan defter ve belgeler ile bunlara ilaveten tutulmasını veya düzenlenmesini uygun gördüğü defter ve belgelerin mahiyet, şekil ve ihtiva etmesi zorunlu bilgileri belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya; bedeli karşılığında basıp dağıtmaya veya üçüncü kişilere bastırıp dağıtmaya veya dağıttırmaya, bunların kayıtlarını tutturmaya, bu defter ve belgelere tasdik, muhafaza ve ibraz zorunluluğu getirmeye veya kaldırmaya, bu Kanuna göre tutulacak defter ve düzenlenecek belgelerin tutulması ve düzenlenmesi zorunluluğunu kaldırmaya,
2. Mükelleflere muameleleri ile ilgili tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğunu getirmeye ve bu zorunluluğun kapsamını ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslarını belirlemeye,(1)
3. Tutulması ve düzenlenmesi zorunlu defter, kayıt ve belgelerin mikro film, mikro fiş veya elektronik bilgi ve kayıt araçlarıyla yapılması veya bu kayıt ortamlarında saklanması hususunda izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, bu şekilde tutulacak defter ve kayıtların kopyalarının Maliye Bakanlığında veya Muhafaza etmekle görevlendireceği kurumlarda saklanması zorunluluğu getirmeye, bu konuda uygulama usul ve esaslarını belirlemeye,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4. (Değişik: 28/11/2017-7061/19 md.) Bu Kanunun 149 uncu maddesine göre devamlı bilgi vermek zorunda olanlardan istenilen bilgiler ile beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin, şifre, elektronik imza veya diğer güvenlik araçları kullanılmak suretiyle internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında verilmesine, beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracılığıyla gönderilmesi hususlarında izin vermeye, standart belirlemeye veya zorunluluk getirmeye, beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeler ile bilgilerin aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu zorunluluk veya standartları beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeler veya bilgi ve işlem çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulamaya ya da belirlemeye, kanuni süresinden sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannameler üzerine düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameler ile süresinden sonra verilen bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelere istinaden düzenlenen ihbarnameleri, mükellefe, vergi sorumlusuna veya bunların elektronik ortamda beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeleri gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda tebliğ etmeye, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelere ilişkin yapılan işlemlerin sonuçlarını internet de dâhil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında ilgili kişilere göndermeye ve bunların uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye,
5. Vergi kanunlarının uygulanmasıyla ilgili olarak levha kullandırma ve asma zorunluluğu getirmeye ve kaldırmaya,
6. (Ek: 3/7/2005-5398/23 md.; Değişik: 6/2/2014-6518/8 md.) Vergi güvenliğini sağlamak amacıyla niteliklerini belirleyip onayladığı elektrikli, elektronik, manyetik ve benzeri cihazlar ve sistemleri kullandırmaya, bu cihaz ve sistemler vasıtasıyla bandrol, pul, barkod, hologram, kupür, damga, sembol gibi özel etiket ve işaretlerin kullanılmasına ilişkin zorunluluk getirmeye, mükelleflere bandrol, pul, barkod, hologram, kupür, damga, sembol gibi özel etiket ve işaretlerin verilmesinde, mükelleflerin Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerine vadesi geçmiş borcu bulunmadığına ilişkin belge arama zorunluluğu getirmeye,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

bu zorunluluk kapsamına girecek amme alacaklarını tür ve tutar itibarıyla tespit etmeye ve hangi hâllerde bu zorunluluğun aranılmayacağına, bandrol, pul, barkod, hologram, kupür, damga, sembol gibi özel etiket ve işaretlerin basımı, dağıtımı ile sistemin kurulması ve işletilmesi hizmetlerinin, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa tabi olmaksızın, süresi 5 yılı geçmemek üzere ve 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (5 inci maddesinin beşinci fıkrası hariç) hükümleri çerçevesinde; yetkilendirilecek gerçek veya tüzel kişiler tarafından yerine getirilmesine, bu hizmetlerde ve yetkilendirilecek gerçek veya tüzel kişilerde bulunması gereken özellikleri, yetkilendirilecek gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetlerinin yönlendirilmesi, izlenmesi, denetlenmesi, yetkilendirmenin sonlandırılması ve bunların uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye,

7. (Ek: 28/11/2017-7061/19 md.) Elektronik ticarete vergi güvenliğini sağlamak amacıyla elektronik ortamda ticari faaliyette bulunan gerçek ya da tüzel kişi hizmet sağlayıcılara ve/veya başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişi aracı hizmet sağlayıcılara ticari faaliyetlerine ilişkin bildirim verme yükümlülüğü getirmeye, bildirimin içerik, format, standart, verilme süresi ve yöntemini belirlemeye, bunlarda değişiklik yapmaya, bildirim verme yükümlülüğünü iş hacmi, sektör, mükellef grupları, alış-satış tutarı, alım satıma konu mal ve hizmet türleri itibarıyla belirlemeye, başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına ilişkin bildirim konu bilgilerin aracı hizmet sağlayıcıları tarafından alınması zorunluluğunu getirmeye, bu bent kapsamındaki bilgi ve bildirimlerin elektronik ortamda muhafaza ve ibraz edilmesi yükümlülüğü getirmeye ve uygulamaya ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye,

Yetkilidir.

(Değişik: 21/1/1983-2791/5 md.) Bu Kanuna göre düzenlenecek belgelerle bunlara ek olarak düzenlenecek belgelerin, üçüncü şahıslara basım ve dağıtım işlerinin yaptırılması ile ilgili şekil, şart, usul ve esaslar ve bunlara uyulmaması halinde uygulanacak cezai şartlar Maliye Bakanlığınca hazırlanacak ve Resmi Gazete'de yayınlanacak yönetmelikle belirlenir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

(Ek: 24/6/1994-4008/7 md.) Maliye Bakanlığı, birinci fıkrada yazılı belge tasdik işlemini; noterlere, kanunla kurulmuş mesleki kuruluşlara veya uygun göreceği diğer mercilere yaptırmaya, ticari kazançları (basit usulde) tespit edilen gelir vergisi mükelleflerine özel bir defter tutturmaya ve bu konulara ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(Ek fıkra: 16/7/2004-5228/8 md.) Birinci fıkranın (4) numaralı bendi uyarınca Maliye Bakanlığının beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususunda izin vermesi veya zorunluluk getirmesi halinde, (mükellef veya vergi sorumlusu ile gönderme işini yapacak kişiler arasında özel sözleşme düzenlenmek kaydıyla) elektronik ortamda gönderilen beyanname ve bildirimler, mükellef veya vergi sorumlusu tarafından verilmiş addolunur.

(Ek fıkra: 3/7/2005-5398/23 md.) (Değişik birinci cümle: 28/11/2017-7061/19 md.) Kanuni süresi geçtikten sonra kendiliğinden veya pişmanlık talepli olarak verilen beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi üzerine elektronik ortamda düzenlenen tahakkuk fişi ve/veya ihbarnameler ile elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgelerin süresinden sonra verilmesi üzerine elektronik ortamda düzenlenen ihbarnameler mükellef, vergi sorumlusu veya bunların elektronik ortamda beyanname, bildirim, yazı, dilekçe, tutanak, rapor ve diğer belgeleri gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletilir. Bu ileti tahakkuk fişi ve/veya ihbarnamenin muhatabına tebliği yerine geçer.

4.5. 13.06.2006 tarihli ve 5520 sayılı KURUMLAR VERGİSİ KANUNU

Safi kurum kazancı

MADDE 6 - (1) Kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır.

(2) Safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun ticarî kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır. Ziraî faaliyetle uğraşan kurumların bu faaliyetinden doğan kazançlarının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun 59 uncu maddesinin son fıkra hükmü de dikkate alınır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4.6. 06.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı SERMAYE PİYASASI KANUNU

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir.

Kısaltmalar ve tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Aracı kurum: 37 nci maddenin birinci fıkrasındaki yatırım hizmet ve faaliyetlerinden (a), (b), (c), (e) ve (f) bentlerinde yer alanları münhasıran olmak üzere Kurul tarafından yetkilendirilen yatırım kuruluşunu,

b) Başlangıç sermayesi: Kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların sahip olmaları zorunlu olan asgari çıkarılmış sermayelerini,

c) Birlik: Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğini,

ç) Borsa: Anonim şirket şeklinde kurulan, sermaye piyasası araçları, kambiyo ve kıymetli madenler ile kıymetli taşların ve Kurulca uygun görülen diğer sözleşmelerin, belgelerin ve kıymetlerin serbest rekabet şartları altında kolay ve güvenli bir şekilde alınıp satılabilmesini sağlamak ve oluşan fiyatları tespit ve ilan etmek üzere kendisi veya piyasa işleticisi tarafından işletilen ve/veya yönetilen, alım satım emirlerini sonuçlandıracak şekilde bir araya getiren veya bu emirlerin bir araya gelmesini kolaylaştıran, bu Kanuna uygun olarak yetkilendirilen ve düzenli faaliyet gösteren sistemleri ve pazar yerlerini,

d) Çıkarılmış sermaye: Kayıtlı sermayeli anonim ortaklıkların satışı yapılmış paylarını temsil eden sermayelerini,

e) (Değişik: 28/11/2017-7061/107 md.) Halka açık ortaklık: Kitle fonlaması platformları aracılığıyla para toplayanlar hariç olmak üzere, payları halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıkları,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

f) Halka arz: Sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrısı ve bu çağrı devamında gerçekleştirilen satışı,

g) Halka arz eden: Sahip olduğu sermaye piyasası araçlarını halka arz etmek üzere Kurula başvuruda bulunan gerçek veya tüzel kişileri,

ğ) İhraç: Sermaye piyasası araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışı,

h) (Değişik: 28/11/2017-7061/107 md.) İhraççı: Kitle fonlaması platformları aracılığıyla para toplayanlar hariç olmak üzere, sermaye piyasası araçlarını ihraç eden, ihraç etmek üzere Kurula başvuruda bulunan veya sermaye piyasası araçları halka arz edilen tüzel kişileri ve bu Kanuna tabi yatırım fonlarını,

ı) İlgili Bakan: Başbakan tarafından görevlendirilen Bakanı,

i) İpotekli sermaye piyasası aracı: İpotek teminatlı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, ipotek finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen pay dışındaki sermaye piyasası araçları ve konut finansmanından kaynaklanan alacaklara dayalı olarak veya bu alacakların teminatı altında ihraç edilen diğer sermaye piyasası araçlarını,

j) İzahname: İhraççının ve varsa garantörün finansal durum ve performansı ile geleceğe yönelik beklentilerine, faaliyetlerine, ihraç edilecek veya borsada işlem görecektir sermaye piyasası araçlarının özelliklerine ve bunlara bağlı hak ve risklere ilişkin olarak yatırımcıların bilinçli bir değerlendirme yapmasını sağlayacak nitelikteki tüm bilgileri içeren kamuyu aydınlatma belgesini,

k) Kamuyu Aydınlatma Platformu: Mevzuat uyarınca kamuya açıklanması gerekli olan bilgilerin elektronik imzalı olarak iletildiği ve kamuya duyurulduğu elektronik sistemi,

l) Kayıtlı sermaye: Anonim ortaklıkların, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, yönetim kurulu kararı ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun esas sermayenin artırılmasına dair hükümlerine tabi olmaksızın pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmiş sermayelerini,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- m) Kolektif yatırım kuruluşları: Yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarını,
- n) Kurul: Sermaye Piyasası Kurulunu,
- o) Menkul kıymetler: Para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere;
- 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikalarını,
- 2) Borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikalarını,
- ö) Merkezî Karşı Taraf: Alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenerek takasın tamamlanmasını taahhüt eden merkezî takas kuruluşunu,
- p) MKK: Sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesine ilişkin işlemleri gerçekleştirmek, kaydileştirilen bu araçları ve bunlara bağlı hakları, elektronik ortamda, üyeler ve hak sahipleri itibarıyla kayden izlemek, merkezî saklamasını yapmak ve Kurul tarafından sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulmuş bulunan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezî Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketini,
- r) Piyasa işleticisi: Borsayı veya borsanın piyasalarını yöneten ve/veya işleten anonim ortaklıkları,
- s) Saklama hizmeti: Sermaye piyasası faaliyetleri sebebiyle veya emanetçi sıfatıyla veya idare etmek için veya teminat olarak veya her ne nam altında olursa olsun, sermaye piyasası faaliyetleriyle ilişkili olarak kayden veya fiziken tevdi veya teslim edilen sermaye piyasası araçlarına ilişkin hizmetleri,
- ş) Sermaye piyasası araçları: Menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını,
- t) Sermaye piyasası kurumları: 35 inci maddede sayılan kurumları,
- u) Türev araçlar: Aşağıda sayılan veya Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer türev araçları:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

1) Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları,

2) Değeri, bir menkul kıymet fiyatına veya getirisine; bir döviz fiyatına veya fiyat değişikliğine; faiz oranına veya orandaki değişikliğe; bir kıymetli maden veya kıymetli taş fiyatına veya fiyat değişikliğine; bir mal fiyatına veya fiyat değişikliğine; Kurulca uygun görülen kurumlarca yayınlanan istatistiklere veya bunlardaki değişikliğe; kredi riski transferi sağlayan, enerji fiyatları ve iklim değişkenleri gibi ölçüm değerleri olan ve bu sayılanlardan oluşturulan bir endeks seviyesine veya seviyedeki değişikliğe bağlı olan türev araçları, bu araçların türevlerini ve sayılan dayanak varlıkları birbirleri ile değiştirme hakkı veren türevleri,

3) Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemleri,

ü) TCMB: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketini,

v) Yatırım kuruluşu: Aracı kurumlar ile yatırım hizmeti ve faaliyetinde bulunmak üzere kuruluş ve faaliyet esasları Kurulca belirlenen diğer sermaye piyasası kurumlarını ve bankaları,

y) YTM: Yatırım kuruluşlarının, yatırım hizmet ve faaliyetinden kaynaklanan nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerini yerine getirememeleri hâlinde, Kurulca bu Kanun çerçevesinde alınan tazmin kararını yerine getirmek amacıyla kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğine sahip Yatırımcı Tazmin Merkezini,

z) (Ek: 28/11/2017-7061/107 md.) Kitle fonlaması: Bir projenin veya girişim şirketinin ihtiyaç duyduğu fonu sağlamak amacıyla Kurul tarafından belirlenen esaslar dâhilinde bu Kanunun yatırımcı tazminine ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplanmasını,

ifade eder.

İzinsiz sermaye piyasası faaliyetinde uygulanacak tedbirler

MADDE 99 – (1) Kurul, izinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin durdurulması için gerekli her türlü tedbiri almaya, her türlü hukuki ve cezai sorumluluk saklı kalmak kaydıyla,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

izinsiz sermaye piyasası faaliyet ve işlemlerinin doğurduğu sonuçların iptali ve nakit ya da sermaye piyasası araçlarının hak sahiplerine iadesi için tespit tarihlerinden itibaren bir yıl ve her hâlde vukuu tarihlerinden itibaren beş yıl içinde dava açmaya yetkilidir.

(2) İzinsiz sermaye piyasası faaliyetinde bulunan gerçek ve tüzel kişiler ile Kurulca bu konuda sorumluluğu tespit edilen ortak ve yöneticiler hakkında, söz konusu faaliyetlerden doğan zararın kesinleşmiş olması şartı aranmaksızın, 96 ncı maddenin ikinci fıkrası kıyasen uygulanır.

(3) İzinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin, internet aracılığı ile yürütüldüğü tespit edildiğinde; içerik ve yer sağlayıcılarının yurt içinde olması hâlinde, erişimin engellenmesine ilgili mevzuat uyarınca Kurul tarafından yapılan başvuru üzerine mahkemelerce karar verilir. İçerik ve yer sağlayıcılarının yurt dışında bulunması hâlinde, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu erişimi engeller.

(4) (Ek: 17/4/2017-KHK/690-67 md.; Değiştirilerek kabul: 1/2/2018-7077/57 md.) Kuruldan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına veya Türkiye’de yerleşik kişilere yönelik olarak internet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde, Kurulun başvurusu üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, ilgili internet sitesine erişimi engeller.

Güveni kötüye kullanma ve sahtecilik

MADDE 110 – (1) Aşağıdaki fiiller güveni kötüye kullanma suçunun nitelikli hâlini oluşturur; ancak bu durumda 5237 sayılı Kanunun 155 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre hükmolunacak ceza üç yıldan az olamaz:

a) Yatırım kuruluşuna, 58 inci madde kapsamındaki fon kuruluna ve 59 uncu madde kapsamındaki teminat sorumlularına; sermaye piyasası faaliyetleri sebebiyle veya emanetçi sıfatıyla veya idare etmek için veya teminat olarak veya her ne nam altında olursa olsun, kayden veya fiziken tevdi veya teslim edilen sermaye piyasası araçları, nakit ve diğer her türlü kıymeti

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

kendisinin veya başkasının menfaatine satmak, kullanmak, rehn etmek, gizlemek veya inkâr etmek

b) Yönetim, denetim veya sermaye bakımından dolaylı veya dolaysız olarak ilişkili bulunduğu diğer bir teşebbüs veya şahısla emsallerine göre bariz şekilde farklı fiyat, ücret ve bedel uygulamak (...) (1) örtülü işlemlerde bulunarak halka açık ortaklıkların kârını veya mal varlığını azaltmak

c) Halka açık ortaklıklar ve kolektif yatırım kuruluşları ile bunların iştirak ve bağlı ortaklıklarının, yönetim, denetim veya sermaye bakımından doğrudan veya dolaylı olarak ilişkide bulundukları gerçek veya tüzel kişiler ile emsallerine uygunluk, piyasa teamülleri, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak farklı fiyat, ücret, bedel, şartlar içeren anlaşmalar veya ticari uygulamalar yapmak veya işlem hacmi üretmek gibi işlemlerde bulunarak kârlarını veya malvarlıklarını azaltmak veya kârlarının veya malvarlıklarının artmasını engellemek

(2) Yatırım kuruluşu, 58 inci madde kapsamındaki fon kurulu ve 59 uncu madde kapsamındaki teminat sorumluları bünyesinde tutulan kayıtları bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan kişiler, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin günden on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar. Ancak 5237 sayılı Kanunun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerinden mahkûmiyete bağlanan kanuni sonuçlar, bu suçtan mahkûm olanlar hakkında da uygulanır.

(3) Birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri kapsamına giren güveni kötüye kullanma suçunu işleyen kişi, etkin pişmanlık göstererek 21 inci maddenin dördüncü fıkrasında yer alan ödemenin yanı sıra bunun iki katı parayı Hazineye;

a) Henüz soruşturma başlamadan önce ödediği takdirde, hakkında cezaya hükmolunmaz,

b) Soruşturma evresinde ödediği takdirde, verilecek ceza yarısı oranında indirilir,

c) Kovuşturma evresinde hüküm verilinceye kadar ödediği takdirde, verilecek ceza üçte biri oranında indirilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Bilgi ve belge vermeme, denetimin engellenmesi

MADDE 111 – (1) Kurul veya bu Kanuna göre görevlendirilenler tarafından istenen bilgi, belge ve elektronik ortamda tutulanlar dâhil kayıtları hiç veya istenen şekliyle vermeyen kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kurul veya bu Kanuna göre görevlendirilen kişilerin görevlerini yapmalarını engelleyen kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu engelleme sırasında görevli kişilere karşı cebir veya tehdit kullanılmış olması hâlinde ayrıca 5237 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre cezaya hükmolunur.

Yasal defterlerde, muhasebe kayıtlarında ve finansal tablo ve raporlarda usulsüzlük

MADDE 112 – (1) Kasıtlı olarak;

- a) Kanunen tutmakla yükümlü oldukları defter ve kayıtları usulüne uygun tutmayanlar,
 - b) Saklamakla yükümlü oldukları defter ve belgeleri kanuni süresince saklamayanlar,
- altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

(2) Kasıtlı olarak;

- a) Finansal tablo ve raporları gerçeği yansıtmayan şekilde düzenleyenler,
- b) Gerçeğe aykırı hesap açanlar,
- c) Kayıtlarda her türlü muhasebe hilesi yapanlar,

ç) Yanlış veya yanıltıcı bağımsız denetim ve değerlendirme raporu düzenleyenler ile düzenlenmesini sağlayan ihraççıların sorumlu yönetim kurulu üyeleri veya sorumlu yöneticileri,

5237 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre cezalandırılır. Ancak, özel belgede sahtecilik suçundan dolayı cezaya hükmedebilmek için, sahte belgenin kullanılmış olması şartı aranmaz.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

(3) Yatırım kuruluşları ile bu Kanunun Üçüncü Kısımının Dördüncü Bölümünde yer alan kurumlar, 5237 sayılı Kanunun 244 üncü maddesinde tanımlanan sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçu açısından banka veya kredi kurumu sayılır.

Borsa İstanbul Anonim Şirketi

MADDE 138 – (1) Bu Kanun hükümlerine tabi olarak ve 67 nci maddede belirtilen borsacılık faaliyetlerinde bulunmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi unvanıyla bir anonim şirket kurulmuştur. Söz konusu Şirket, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın ticaret siciline resen tescil olunur. Borsa İstanbul Anonim Şirketi, bu maddenin ikinci fıkrası kapsamında hazırlanacak esas sözleşmesinin ticaret siciline tescil edilmesiyle bu Kanunun 65 inci maddesinde yer alan borsaların ve piyasa işleticilerinin kuruluşuna ve faaliyetine ilişkin izni almış sayılır.

(2) Borsa İstanbul Anonim Şirketinin faaliyet konusu ve amacı, sermaye miktarı, payları, payların devir esasları, 6102 sayılı Kanunun 478 inci maddesinin dördüncü fıkrasına tabi olmaksızın paylara tanınacak imtiyazlar, tasfiye, devir, birleşme, fesih, halka arz sınırlamaları, organları, komiteleri, bunların oluşumu, görev yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları, hesapları ve kârlarının dağıtımı ile teşkilatına ilişkin esaslar ile sair hususların yer aldığı esas sözleşmesi Kurul tarafından hazırlanarak ilgili Bakanın onayını müteakip bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç altı ay içinde genel hükümlerle bağlı olmaksızın doğrudan tescil ve ilan edilir. Bu süre ilgili Bakanın kararıyla en çok üç aya kadar uzatılabilir. Esas sözleşme tescil ve ilan edilinceye kadar Menkul Kıymetler Borsalarının kuruluş ve organlarına ilişkin mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanmaya devam olunur.

(3) Bu madde uyarınca Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kuruluşu ve tescili ile esas sözleşmesinin hazırlanması, tescili ve ilanı kapsamında yapılacak işlemler harçtan, düzenleyeceği kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. Ticaret siciline tescil işlemlerinden ücret alınmaz.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

(4) Bu Kanunla mülga 91 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre kurulan İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının ve bu Kanunla mülga 2499 sayılı Kanunun 40/A maddesi uyarınca kurulan İstanbul Altın Borsasının tüzel kişilikleri Borsa İstanbul Anonim Şirketinin esas sözleşmesinin tescili ile son bulur.

(5) Borsa İstanbul Anonim Şirketinin esas sözleşmesinin tescil edilmesi ile İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının ve İstanbul Altın Borsasının her türlü varlıkları, borçları ve alacakları, hakları ve yükümlülükleri, elektronik ortamdakiler de dâhil olmak üzere her türlü kayıtları ve diğer belgeleri bir bütün olarak, bu maddede yer alan istisnalar dışında, herhangi başka bir işleme gerek kalmaksızın Borsa İstanbul Anonim Şirketine devrolunmuş sayılır. Şu kadar ki, mülkiyeti İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına ait ekli (2) sayılı listede belirtilen taşınmaz mal ve üzerindeki muhdesatı Kurula devredilmiştir. Mülkiyeti İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına ait ekli (3) sayılı listede belirtilen taşınmazlar bedelsiz olarak tapuda resen Hazine adına tescil edilir ve Milli Eğitim Bakanlığına tahsis edilmiş sayılır. Ekli (3) sayılı listedeki taşınmazların kullanım amacı hususunda Maliye Bakanlığının uygun görüşü aranır. Mülkiyeti İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına ait ekli (4) sayılı listede belirtilen taşınmazlar bedelsiz olarak tapuda resen Hazine adına tescil edilir. Ekli (4) sayılı listedeki taşınmazlar, üzerindeki yapılar ile birlikte, ilk on beş yılı bedelsiz olmak üzere yirmi dokuz yıllığına doğrudan Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kullanımına bırakılır. Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kullanımına bırakılan taşınmazların kullanım amacı, kullanım bedeli, yapım, inşaat ve tadilat Bu fıkranın birinci cümlesi uyarınca yapılacak devir sonrasında, Hazine ve Kurula devredilen gayrimenkuller dışındaki varlıklar ile yükümlülükler arasındaki müspet fark, Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kuruluş sermayesini oluşturur. Bu fıkra kapsamında yapılacak işlemler veraset ve intikal vergisinden, harçtan ve düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.

(6) Borsa İstanbul Anonim Şirketi esas sözleşmesinde paylarının yüzde kırk dokuzu, bu pay sahipliği ile ilgili her türlü işlem Hazine Müsteşarlığınca yürütülmek üzere Hazine, yüzde elli biri ise öncelikle aşağıda belirtilen amaçlarla değerlendirilmek üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi adına kaydolunur:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

a) Esas sözleşmenin tescil ve ilanını müteakip sermayenin yüzde dördü İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının mevcut üyelerine, binde üçü İstanbul Altın Borsasının mevcut üyelerine eşit ve bedelsiz olarak; yüzde birine tekabül eden kısmı ise Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğine bedelsiz olarak devredilir.

b) Borsa İstanbul Anonim Şirketinin esas sözleşmesinin tescil edildiği tarihten itibaren bir ay içinde Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Anonim Şirketinin mevcut ortaklarının talepleri hâlinde, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Anonim Şirketinde sahip oldukları paylar karşılığında, sahip oldukları pay oranının 0,05 ile çarpılması suretiyle bulunacak oranda Borsa İstanbul Anonim Şirketi payları verilir. Bu pay devrinde, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uygulanmaz.

c) Borsa İstanbul Anonim Şirketine ait payların bir kısmı gerektiğinde stratejik ortaklıklar kurulması karşılığında ilgili taraflara ve/veya teknoloji, teknik bilgi ve yetkinlik aktarılması karşılığında diğer borsalara ve piyasa veya sistem işleticilerine Kurulun onayı ile devredilebilir.

ç) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde Borsa İstanbul Anonim Şirketinin elinde pay kalması hâlinde, bu paylar bedelsiz olarak Hazineye intikal eder.

(7) Borsa İstanbul Anonim Şirketinin kamuya ait paylarının bu Kanun çerçevesinde halka arzı veya sair yöntemlerle satışı, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilir.

(8) Borsa İstanbul Anonim Şirketi esas sözleşmesi uyarınca yönetim kurulu başkanı ve üyeleri seçilinceye kadar İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının mevcut başkanı Borsa İstanbul Anonim Şirketi yönetim kurulu başkanı olarak; İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının yönetim kurulu üyeleri de Borsa İstanbul Anonim Şirketi yönetim kurulu üyeleri olarak görev yaparlar. (Mülga ikinci cümle: 27/3/2015-6637/23 md.) (...) Borsa İstanbul Anonim Şirketinin yönetim kurulu başkanlığına ve üyeliklerine seçim yapılınca kadar yönetim kurulu başkanlığının ya da üyeliklerinin herhangi bir nedenle boşalması hâlinde Hazine Müsteşarlığı tarafından yerlerine görevlendirme yapılır. İstanbul Altın Borsası Başkanı ve yönetim kurulu üyelerinin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

görevleri Borsa İstanbul Anonim Şirketinin esas sözleşmesinin tescil edildiği tarih itibarıyla son bulur.

(9) a) İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına ve İstanbul Altın Borsasına ilişkin mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, bu Kanun uyarınca yapılacak düzenlemeler yürürlüğe girene kadar uygulanmaya devam olunur.

b) Mevzuatta İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına ve İstanbul Altın Borsasına yapılan atıflar ilgisine göre Borsa İstanbul Anonim Şirketine yapılmış sayılır.

(10) İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ile İstanbul Altın Borsasının tüzel kişiliklerinin sona ermesiyle yürütülmekte olan borsacılık faaliyetleri ile devam eden diğer tüm iş, işlem ve faaliyetleri Borsa İstanbul Anonim Şirketi tarafından yürütülür. Bu borsalar leh ve aleyhine açılmış ve açılacak davalarda ve icra takiplerinde Borsa İstanbul Anonim Şirketi kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.

(11) Borsa İstanbul Anonim Şirketindeki kamu payı yüzde ellinin altına düşünceye kadar kendisinin ve iştiraklerinin her türlü hesap ve işlemlerinin denetimi yalnızca, Kurulun listesindeki bağımsız denetim kuruluşları arasından Hazine Müsteşarlığı tarafından seçilecek bir bağımsız denetim kuruluşunca yapılır. Bağımsız denetim neticesinde hazırlanan rapor eş zamanlı olarak Kurula ve Hazine Müsteşarlığına sunulur. Bu Kanunun 72 nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları Borsa İstanbul Anonim Şirketi hakkında da uygulanır.

(12) Borsa İstanbul Anonim Şirketi ile bağlı ortaklıkları ve iştirakleri, kamu iktisadi teşebbüsleri de dâhil, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan veya özel kanunla kurulan kamu kurum, kuruluş ve ortaklıklarına uygulanan mevzuat, uygulama ve kısıtlamalara tabi değildir. Hazine Müsteşarlığı ve 4749 sayılı Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri, ihraç etmiş oldukları menkul kıymetlere ilişkin, ihraççıların tabi olduğu Borsa İstanbul Anonim Şirketine ödenmesi gereken kayıt ücreti ve kotasyon ücretinden muaftır.

(13) 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Kararname, 657 sayılı Kanun, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, 2/4/1987 tarihli ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 5018 sayılı Kanun, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu, 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlân Kurumu Teşkiline Dair Kanun, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun, 18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile bunların ek ve değişikliklerine ilişkin hükümler Borsa İstanbul Anonim Şirketi ile Borsa İstanbul Anonim Şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak pay sahipliği nedeniyle bunlara tabi hâle gelen bağlı ortaklıkları ve iştirakleri hakkında uygulanmaz. (İptal ikinci cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 14/11/2013 tarihli ve E.: 2013/24, K.: 2013/133 sayılı Kararı ile.)

(14) Bu maddenin uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye ilgili Bakan yetkilidir.

4.7. 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bakan: Gümrük ve Ticaret Bakanını,
- b) Bakanlık: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını,
- c) Genel Müdür: Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürünü,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- ç) Genel Müdürlük: Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğünü,
- d) Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusunu,
- e) İthalatçı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere mal veya hizmetleri ya da bu malların hammaddelerini yahut ara mallarını ticari veya mesleki amaçlarla ithal ederek satım, kira, finansal kiralama veya benzeri bir yolla piyasaya süren gerçek veya tüzel kişiyi,
- f) Kalıcı veri saklayıcısı: Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı,
- g) Konut finansmanı kuruluşu: Konut finansmanı kapsamında doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketlerini,
- ğ) Kredi veren: Mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişiyi,
- h) Mal: Alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları,
- ı) Sağlayıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi,
- i) Satıcı: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

j) Teknik düzenleme: 29/6/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunda yer alan tanımı,

k) Tüketici: Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi,

l) Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi,

m) Tüketici örgütleri: Tüketicinin korunması amacıyla kurulan dernek, vakıf veya bunların üst kuruluşlarını,

n) Üretici: Kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere tüketiciye sunulmuş olan mal ya da bu malların hammaddelerini yahut ara mallarını üretenler ile mal üzerine markasını, unvanını veya herhangi bir ayırt edici işaretini koyarak kendisini üretici olarak gösteren gerçek veya tüzel kişiyi,

ifade eder.

Ticari reklam

MADDE 61- (1) Ticari reklam, ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurulardır.

(2) Ticari reklamların Reklam Kurulunca belirlenen ilkelere, genel ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına uygun, doğru ve dürüst olmaları esastır.

(3) Tüketicuyu aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici, can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü, şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici, kamu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sağlığını bozucu, hastaları, yaşlıları, çocukları ve engellileri istismar edici ticari reklam yapılamaz.

(4) Reklam olduğu açıkça belirtilmeksizin yazı, haber, yayın ve programlarda, mal veya hizmetlere ilişkin isim, marka, logo veya diğer ayırt edici şekil veya ifadelerle ticari unvan veya işletme adlarının reklam yapmak amacıyla yer alması ve tanıtıcı mahiyette sunulması örtülü reklam olarak kabul edilir. Her türlü iletişim aracında sesli, yazılı ve görsel olarak örtülü reklam yapılması yasaktır.

(5) Aynı ihtiyaçları karşılayan ya da aynı amaca yönelik rakip mal veya hizmetlerin karşılaştırmalı reklamı yapılabilir.

(6) Reklam verenler ticari reklamlarında yer alan iddiaların doğruluğunu ispatla yükümlüdür.

(7) Reklam verenler, reklam ajansları ve mecra kuruluşları bu madde hükümlerine uymakla yükümlüdür.

(8) Ticari reklamlara ilişkin getirilecek sınırlamalar ile bu reklamlarda uyulması gereken usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Reklam Kurulu

MADDE 63- (1) Ticari reklamlarda uyulması gereken ilkeleri belirleme ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri yapma, bu hususlar çerçevesinde inceleme ve gerektiğinde denetim yapma, inceleme ve denetim sonucuna göre durdurma veya aynı yöntemle düzeltme veya idari para cezası veya gerekli görülen hâllerde de üç aya kadar tedbiren durdurma cezası verme hususlarında görevli bir Reklam Kurulu oluşturulur. Kurul tedbiren durdurma kararı verme yetkisini Reklam Kurulu Başkanına devredebilir. Kurulun kararları Bakanlıkça uygulanır.

(2) Başkanlığı, Bakanın görevlendireceği ilgili Genel Müdür tarafından yürütülen Reklam Kurulu;

a) Bakanlığın ilgili Genel Müdür yardımcıları arasından görevlendireceği bir üye,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

b) Adalet Bakanlığının, bu Bakanlıkta idari görevlerde çalışan hâkim veya savcılar arasından görevlendireceği bir üye,

c) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevlendireceği bir üye,

ç) Sağlık Bakanlığının görevlendireceği bir üye,

d) Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlendireceği bir üye,

e) Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun görevlendireceği bir üye,

f) Türk Standartları Enstitüsünden bir üye,

g) Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyelerinin kendi aralarından seçeceği bir üye,

ğ) Yükseköğretim Kurulunun, reklamcılık, iletişim veya ticaret hukuku alanında uzman öğretim üyeleri arasından görevlendireceği bir üye,

h) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin, Türkiye Medya ve İletişim Meclisi üyeleri arasından görevlendireceği bir üye,

ı) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonunun görevlendireceği bir üye,

i) Tüketici Konseyinin Konseye katılan tüketici örgütü temsilcileri arasından seçeceği bir üye,

j) Reklam verenler derneklerinin veya varsa üst kuruluşlarının seçeceği bir üye,

k) Reklamcılar derneklerinin veya varsa üst kuruluşlarının seçeceği bir üye,

l) Türk Eczacıları Birliğinin görevlendireceği eczacı bir üye,

m) Türk Diş Hekimleri Birliğinin görevlendireceği diş hekimi bir üye,

n) Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyinin görevlendireceği doktor bir üye,

o) Türkiye Barolar Birliğinin görevlendireceği avukat bir üye,

olmak üzere başkan dâhil on dokuz üyeden oluşur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

(3) Kurul üyelerinin görev süreleri üç yıldır. Süresi bitenler yeniden görevlendirilebilir veya seçilebilir. Üyelikler herhangi bir sebeple boşaldığı takdirde boşalan üyeliklere ikinci fıkra esasları dâhilinde bir ay içinde görevlendirme veya seçim yapılır. Süresi dolan üyenin görevi, yeni üye görevine başlayıncaya kadar devam eder.

(4) Kurul ayda en az bir defa veya ihtiyaç duyulduğu her zaman Başkanın çağrısı üzerine toplanır.

(5) Kurul, Başkan dâhil en az on bir üyenin hazır bulunması ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşit olması hâlinde Başkanın oy kullandığı taraf çoğunluğu sağlar.

(6) Bakanlıkça, Kurulun karar vermesine yardımcı olmak üzere sektörel alanlarda ihtisas komisyonları kurulur. Komisyonlar, başkan dâhil en az üç en fazla beş kişiden oluşur.

(7) Kurul Başkan ve üyeleri ile ihtisas komisyonu başkan ve üyelerine ödenecek huzur hakkı ve huzur ücreti ile buna ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

(8) Kurul, incelemesini ilgili belgelerin yer aldığı dosya üzerinden yapar. Kurulun sekretarya hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

(9) Kurul, gerekli gördüğü takdirde özel uzmanlık gerektiren hususlarla ilgili olarak ihtisas sahibi üniversiteler, özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilerin görüşlerine başvurabilir.

(10) Kurul kararları, tüketicilerin bilgilendirilmesi, aydınlatılması ve ekonomik çıkarlarının korunması amacıyla Bakanlıkça açıklanır.

(11) Reklam Kurulunun ve ihtisas komisyonlarının kuruluşu, görevleri, çalışma usul ve esasları ile sekretarya hizmetleri ve diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Tüketici Hakem Heyeti

Kuruluşu ve görev alanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

MADDE 66- (1) Bakanlık, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezlerinde ve yeterlilik şartları yönetmelikle belirlenen ilçe merkezlerinde en az bir tüketici hakem heyeti oluşturmakla görevlidir.

(2) Başkanlığı illerde ticaret il müdürü, ilçelerde ise kaymakam veya bunların görevlendireceği bir memur tarafından yürütülen tüketici hakem heyeti;

a) Belediye başkanının konunun uzmanı belediye personeli arasından görevlendireceği bir üye,

b) Baronun, mensupları arasından görevlendireceği bir üye,

c) Satıcının tacir olduğu uyuşmazlıklarda ticaret ve sanayi odasının ya da bunların ayrı ayrı örgütlendiği yerlerde ticaret odasının; satıcının esnaf ve sanatkâr olduğu uyuşmazlıklarda, illerde esnaf ve sanatkârlar odaları birliğinin, ilçelerde ise en fazla üyeye sahip esnaf ve sanatkârlar odasının görevlendireceği bir üye,

ç) Tüketici örgütlerinin kendi aralarından seçecekleri bir üye,

olmak üzere başkan dâhil beş üyeden oluşur. Başkan ve üyelerin bu fıkra da yer alan niteliklere sahip yedekleri de ayrıca belirlenir.

(3) Tüketici hakem heyetinin oluşumunun sağlanamadığı yerlerde noksan üyelikler, yönetmelikle belirlenen üyelik niteliklerine sahip Devlet memurları arasından illerde ticaret il müdürü, ilçelerde ise kaymakam tarafından tamamlanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

5. KURUMLARININ YAZILI AÇIKLAMALARI

Komisyonumuza gelen ve söz konusu iddiaları içeren dilekçe konusu şikayetle ilgili olarak Adalet Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Borsa İstanbul A.Ş. ile Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinden yazı ile bilgi talep edilmiştir. Bahse konu dilekçe ile ilgili kurumların yazılı cevaplarındaki hususlar aşağıdaki alt başlıklarda özetlenmiştir.

5.1. MALİYE BAKANLIĞI

5.1.1. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 12/01/2017 tarihli ve 91378753-051.01[10]-E.4152 sayılı yazısı aşağıdaki şekildedir:

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu'nun 1/6/2016 tarihli ve 7 sayılı Kararı ile kurulan FOREKS Piyasasındaki Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyon Toplantısına 30.12.2016 tarihinde Başkanlığımız tarafından katılım sağlanmıştır.

Söz konusu Alt Komisyon toplantısında ve 4.1.2017 tarihli ve 76024 sayılı yazınız ile

1) Diğer ülkeler ile karşılaştırmalı olarak foreks işlemlerinde hesap ve kayıt sisteminin standartları,

2) Foreks işlemlerinde vergilendirmenin usul ve esaslarına ilişkin öneriler,

3) Aracı kuruluşların gelir türleri ve muhasebeleştirilmesi

hususlarında Başkanlığımızdan bilgi talep edilmiş olup, Başkanlığımızı ilgilendiren yönüyle söz konusu taleplere ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 175 ve mükerrer 257. maddelerinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye dayanılarak;

a) Muhasebenin Temel Kavramları,

b) Muhasebe Politikalarının Açıklanması,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- c) Mali Tablolar İlkeleri,
- d) Mali Tabloların Düzenlenmesi ve Sunulması,
- e) Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve İşleyişi,

konularında düzenlemeler yapan 1 No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 01/01/1994 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanmak üzere 26/12/1992 tarihli ve 21447 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anılan Tebliğin; "IV _ DÜZENLEMENİN KAPSAMI" başlıklı kısmında;

"Yapılan düzenlemenin kapsamına bilanço esasına göre defter tutan gerçek ve tüzel kişiler girmektedir. Diğer bir anlatımla, söz konusu teşebbüs ve işletmeler bu Tebliğle belirlenen muhasebe usul ve esaslarına uymak zorundadırlar. Teşebbüs ve işletmelerin kamu idare ve müesseselerine ait olması hukuki yapılarının farklılığı, özel kanunlarının bulunması, vergi muafiyet ve istisnalarından yararlanmaları, bu mecburiyetleri yerine getirmelerine engel teşkil etmemektedir. Bu teşebbüs ve işletmelerin ticari esaslara göre faaliyet göstermeleri, belirlenen muhasebe usul ve esaslarına uymaları için yeterlidir.

Ancak, bilanço esasına göre defter tutmakla beraber faaliyet konuları itibariyle farklı muhasebe tekniğini kullanmak durumunda bulunan;

- a) Banka ve Sigorta Şirketleri,*
 - b) Özel Finans Kurumları*
 - c) Finansal Kiralama Şirketleri (faktoring v b alanlarda faaliyet gösterenler dahil),*
 - d) Menkul Kıymet Yatırım Fonları Aracı Kurumlar ve Yatırım Ortaklıkları,*
- belirlenen "Muhasebenin Temel Kavramları"na "Muhasebe Politikalarının Açıklanması"na ve "Mali Tablolar İlkeleri"ne uymaları kaydıyla bu Tebliğin diğer mecburiyetlerini yerine getirmekle yükümlü değillerdir..."*

hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, foreks (kaldıraçlı alım satım) işlemleri, bireysel/kurumsal yatırımcılar ile aracı kurumlar arasında gerçekleşmekte olup 25/02/2011 tarih ve 6111 sayılı Kanun ile kaldıraçlı alım satım işlemlerini düzenleme yetkisi Sermaye Piyasası Kuruluna (SPK)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

verilmiştir. Anılan Kurul tarafından 09/10/2011 tarih ve 28079 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Seri:XI, No:33 sayılı "Aracı Kurum Hesap Planı ve Planın Kullanım Esasları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile foreks işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılacak hesap numaraları belirlenmiştir.

Bu çerçevede, yazınızdaki (1) ve (3) numaralı sorularda yer alan foreks işlemlerinin hesap ve kayıt standartları ile muhasebeleştirilmesine ilişkin hususlar Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemelerine konu edilmiş olduğundan bu hususlarla ilgili olarak anılan Kurum görüşünün alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

FOREKS işlemlerinde vergilendirmenin usul ve esaslarına ilişkin (2) numaralı soru ile ilgili Başkanlığımız değerlendirmelerine ise aşağıda yer verilmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Ticari Kazancın Tarifi" başlıklı 37 nci maddesinin birinci fıkrasında her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu hüküm altına alınmıştır.

Ticari faaliyet bir tür emek-sermaye organizasyonuna dayanmakta olup, kazanç sağlama niyet ve kastının bulunup bulunmaması böyle bir organizasyon tarafından icra edilen faaliyetin "ticari faaliyet" olma niteliğine etki etmemektedir. Ancak, bir faaliyetin "ticari faaliyet" sayılabilmesi için, kazanç sağlama niyet ve kastı gerekmekle birlikte faaliyeti icra eden organizasyonun bütün unsurları ile birlikte değerlendirildiğinde kazanç sağlama potansiyeline sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Gelir Vergisi Kanununun "Değer Artışı Kazançları" başlıklı mükerrer 80 inci maddesinde ise hangi mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların değer artışı kazancı olarak değerlendirileceği tek tek sayılmış olup, kaldıraçlı döviz alım satımından doğan kazançlar bu madde kapsamına girmemektedir.

Diğer taraftan, Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 inci maddesinde menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması ve elde tutulması sürecinde elde edilen gelirler ile mevduat faizleri, repo gelirleri ve özel finans kurumlarından elde edilen gelirlerin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

vergilendirilmesine yönelik düzenlemeler yer almakta olup, kaldıraçlı döviz alım satımından doğan kazançların bu madde kapsamında vergiye tabi tutulması da mümkün bulunmamaktadır.

Bu çerçevede, foreks işlemleri olarak da adlandırılan kaldıraçlı döviz alım satım faaliyetlerinden doğan kazançların Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 nci maddesi kapsamında tevkifat yoluyla yahut mükerrer 80 inci madde kapsamında beyan yoluyla vergiye tabi tutulması söz konusu olmamakla birlikte, söz konusu faaliyetin ticari organizasyon içerisinde devamlılık arz edecek şekilde yapılması durumunda ticari faaliyet olarak değerlendirilmesi ve bu faaliyetler neticesinde gerçek kişilerce elde edilen kazançların, Gelir Vergisi Kanununun ticari kazançlara ilişkin hükümleri çerçevesinde beyan yoluyla vergilendirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı belirtilmiş, maddenin ikinci fıkrasında da safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Buna göre, kurumlar vergisi mükellefi olan aracı kurumlar tarafından foreks işlemlerinden elde edilen gelirlerin 5520 sayılı Kanunun ilgili hükümleri çerçevesinde, söz konusu kurumların kurum kazancına dahil edilmek suretiyle kurumlar vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

Öte yandan, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında; "Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas işgal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez." hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanunun 30 uncu maddesinde, BSMV'yi banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinin ödeyeceği, 31 inci maddesinde ise BSMV'nin matrahının 28 inci maddede yazılı paralar olduğu hüküm altına alınmıştır.

15/4/2008 tarihli ve 26848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2008/13459 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kambiyo muamelelerine ilişkin BSMV oranı, 1/5/2008 tarihinden itibaren uygulanmak üzere kambiyo satış tutarı üzerinden sıfır olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, foreks işlemlerinin BSMV yönünden vergilendirilmesine ilişkin açıklamaların yapıldığı 89 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B- Kambiyo Muameleleri" başlıklı bölümünde; "...dövizin TL veya döviz ile değişimini öngören ve bir tarafa alım, diğer tarafa da satış hakkı/yükümlülüğü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde; sözleşme vadesinde söz konusu sözleşme yükümlülüklerinin fiziki olarak yerine getirilmesi (sözleşmenin fiziki teslim ile sonuçlanması), yani kambiyo işleminin ana unsur olması durumunda, bu işlemin kambiyo muamelesi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, sözleşmenin vade tarihinde tarafların sözleşme dolayısıyla lehe aldıkları parayı hesaplayıp ödemek suretiyle sözleşmeyi sonlandırmaları halinde, sözleşmenin ana işlem olarak kabulü gerektiğinden, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanmasının kambiyo muamelesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir." açıklamaları ile, "F- Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinin Vergilendirilmesi" başlıklı bölümünde, "Banka, banker ve sigorta şirketleri tarafından yapılan fiziki teslimatlı döviz alış ve satış işlemleri, kambiyo işlemi olduğundan sıfır oranında BSMV'ye tabi olup, üzerlerinden BSMV hesaplanmayacaktır. Ancak, nitelik itibariyle banka muamele ve hizmetleri kapsamında olduğu kabul edilen FOREKS işlemleri, dayanak varlıktaki fiyat değişimlerinden fiziki alım satım olmaksızın yararlanmayı amaçladığından, kambiyo alım satım işlemi olarak değerlendirilemez." açıklamalarına yer verilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Yukarıdaki açıklamalara göre, FOREKS işlemlerinin esas itibarıyla döviz alım satım işlemi olmayıp dövize dayalı olarak yapılan işlemlerden olması, dolayısıyla kambiyo işlemi kapsamında olmaması nedeniyle aracı kurumlarca söz konusu işlemler sonucunda lehe alınan paralar üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

5.2. TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ

5.2.1. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin 05/01/2017 tarihli ve 2017/98 sayılı yazısı aşağıdaki şekildedir:

FOREKS (kaldıraçlı alım satım) piyasasında yaşananlar sorunlar konusunda Başkanlığınıza gelen sorunlar konusunda Birliğimiz görüşü sorulmaktadır.

30/12/2016 tarihinde Başkanlığınızca yapılacak toplantı gündeminin 8'inci maddesinin Aracı Kuruluşların Gelir Türleri ve Muhasebeleştirilmesi başlığını taşımaktadır. Bu madde kapsamındaki görüşlerimiz aşağıdaki gibidir.

1. Sermaye Piyasası Kurulunca çıkarılan ve 9 Ekim 2016 tarihli ve 28079 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ARACI KURUM HESAP PLANI VE PLANIN KULLANIM ESASLARI HAKKINDA TEBLİĞDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SERİ: XI, NO: 33)'de 31/1/1992 tarihli ve 21128 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Seri: XI, No: 7 sayılı Aracı Kurum Hesap Planı ve Planın Kullanım Esasları Hakkında Tebliğin ekinde yer alan Aracı Kurum Hesap Planına ilgili oldukları hesap gruplarında yer almak üzere, aşağıdaki hesap numaraları eklenmiştir.

“1230 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinden Alacaklılar”

“1520 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Takas Merkezi-Portföy/Depo Hesabı”

“1521 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Takas Merkezi-Müşteri”

“8450 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinden Döviz Teminat Borçları”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

“8460-8469 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinden Döviz Borçları”

“8470-8474 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Portföy Teminat Borçları”

“8475-8484 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Portföy Döviz Borçları”

“8495 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Fiyat Farkları”

“8950 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinden Döviz Teminat Alacaklıları”

“8960-8969 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinden Döviz Alacaklıları”

“8970-8974 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Portföy Teminat Alacaklıları”

“8975-8984 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Portföy Döviz Alacaklıları”

“8995 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinden Aracı Kurum Net Pozisyon Yükümlülükleri”

Söz konusu hesap numaraları foreks işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgilidir.

2. Aracı kurumların foreks işlemlerinden elde ettikleri gelirlerin 5420 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu kapsamında, kurum kazancına dahil edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunun 28. maddesine göre banka ve sigorta şirketlerinin yaptıkları işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir. 19 Ocak 2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 89 seri No’lu Gider Vergileri Genel Tebliği kapsamında aracı kurumların foreks piyasasında gerçekleştirdikleri işlemler doğrultusunda müşterilerden aldıkları komisyonlar üzerinden BSMV hesaplayıp ödemeleri gerektiği değerlendirilmektedir. Bu hükümler çerçevesinde 6802 sayılı kanunun 33. maddesine göre söz konusu işlemler üzerinden hesaplanacak olan BSMV oranı aracı şirketlerin lehine kalan para üzerinden %5’tir.

Diğer taraftan foreks geliri elde edenlerin elde ettikleri gelirlerin Gelir Vergisi Kanunu kapsamında nasıl vergilendirileceği konusundaki düzenlemelerin yeterince açık olmadığı; ticari kazanç, menkul sermaye iradı ya da arızı kazanç kapsamında

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

vergilendirilip vergilendirilmeyeceği konusunun yeterince açık olmadığı değerlendirilmektedir.

Bilgilerinize sunulur.

5.3. BORSA İSTANBUL A.Ş.

5.3.1. Borsa İstanbul A.Ş.’nin 13/01/2017 tarihli ve BİAŞ-30-1061 sayılı yazısı ekinde sunulan Raporda aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

1. TÜREV ARAÇLAR

Sermaye piyasası mevzuatımızda türev araç tanımı 30/12/2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun (SPKn) 3 üncü maddesinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“...

u) Türev araçlar: Aşağıda sayılan veya Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer türev araçları:

1) Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları,

2) Değeri, bir menkul kıymet fiyatına veya getirisine; bir döviz fiyatına veya fiyat değişikliğine; faiz oranına veya orandaki değişikliğe; bir kıymetli maden veya kıymetli taş fiyatına veya fiyat değişikliğine; bir mal fiyatına veya fiyat değişikliğine; Kurulca uygun görülen kurumlarca yayınlanan istatistiklere veya bunlardaki değişikliğe; kredi riski transferi sağlayan, enerji fiyatları ve iklim değişkenleri gibi ölçüm değerleri olan ve bu sayılanlardan oluşturulan bir endeks seviyesine veya seviyedeki değişikliğe bağlı olan türev araçları, bu araçların türevlerini ve sayılan dayanak varlıkları birbirleri ile değiştirme hakkı veren türevleri,

3) Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemleri,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

...”

Finansal piyasalardaki türev araçlar aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

- Alivire sözleşmeler (Forward),
- Vadeli işlem sözleşmeleri (Futures),
- Opsiyon sözleşmeleri (Options),
- Takas sözleşmeleri (Swaps).

1.1. Alivire Sözleşmeler (Forward)

Geleceğe yönelik (alivire) sözleşme, satıcının/alıcının belli bir ürünü ileri bir tarihte, baştan anlaşılan bir fiyat üzerinden alıcıya teslim etmesini/satıcıdan teslim almasını öngören sözleşmelerdir. Sözleşmenin şartları (fiyat, miktar, kalite, vade ve yer) alıcı ile satıcı tarafından karşılıklı belirlenmektedir.

Alivire sözleşmeler tarafların gelecekte almak veya satmak istedikleri ürünlerin fiyat değişimleri nedeniyle oluşan riskten korunma ihtiyacı karşısında çözüm olarak gördükleri sözleşmelerdir. Bu yönüyle alivire sözleşmeler vadeli işlem sözleşmelerinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur.

Alivire sözleşmeler taraflar arasında serbestçe yapıldığı için karşılıklı güven gerektirir. Diğer bir ifadeyle alivire sözleşmelerde “kredi riski” vardır. Taraflardan birinin yükümlülüğünü yerine getirmeme riski, garanti altına alınmış değildir. Ayrıca iki taraf arasında yapılan alivire sözleşmeler diğer piyasa katılımcılarının bilgisine açık değildir. Bu nedenle alivire sözleşmeler net bir şekilde geleceğe yönelik fiyatlar için referans özelliği taşımazlar. Alivire sözleşmelerde genellikle taraflar vade sonuna kadar pozisyonlarını kapatamazlar. Pozisyonların kapatılması sözleşmenin iptali ile mümkündür.

Alivire sözleşmeler, sözleşmede özel bir hüküm yoksa bir başkasına devredilemez. Ayrıca devri hukuken mümkün olsa bile her bir alivire sözleşme kendine özgü hükümler taşıdığından ve standart olmadığından devri kolay değildir.

1.2. Vadeli İşlem Sözleşmeleri (Futures)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Vadeli işlem sözleşmeleri esasen standart hale getirilmiş alivire sözleşmelerdir. Vadeli işlem sözleşmesi, ileri bir tarihte, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni veya dövizini alma veya satma yükümlülüğü getiren sözleşmedir. Vadeli işlem sözleşmesinde alım satıma konu mal veya finansal aracın niteliği, miktarı, süresi ve teslim yeri standart olarak tanımlanmıştır.

Vadeli işlem sözleşmelerinde tek değişken, alım satım sırasında oluşan fiyattır. Vadeli işlem sözleşmeleri, vadeli işlem borsalarında işlem görür ve borsa takas kurumunun garantisi altındadır. İşlemlerin borsa takas kurumu tarafından garanti edilmesi, uygulanan teminat sistemi ile mümkün olmaktadır.

1.3. Opsiyon Sözleşmeleri (Options)

Opsiyonlar, belli bir vadeye kadar (veya belirli bir vadede), opsiyona dayanak varlık oluşturan belli miktardaki bir malı, finansal ürünü, sermaye piyasası aracını veya ekonomik göstergeyi belli bir fiyattan (kullanım fiyatı) alma ya da satma hakkını, belli bir prim karşılığında opsiyonu satın alan kişiye (lehtara) veren ancak zorunlu tutmayan, buna karşın opsiyonun satıcısını (keşidecisini) lehtar tarafından talep edilmesi halinde satmaya ya da satın almaya zorunlu tutan sözleşmelerdir.

Opsiyon satan yatırımcı, opsiyonu alan kişiden tahsil ettiği prim karşılığında, opsiyonun vadesinde veya vadesi dolana kadar olan herhangi bir tarihte, opsiyona dayanak oluşturan belli miktardaki bir malı, finansal ürünü, bir sermaye piyasası aracını veya bir ekonomik göstergeyi, opsiyonu alan yatırımcının talebi halinde belirli bir fiyattan alma ya da satma yükümlülüğünü üzerine alır.

1.4. Takas Sözleşmeleri (Swaps)

Önceden belirlenmiş bir formüle ve vadelere göre, iki veya daha fazla taraf arasında gerçekleşecek olan nakit akışının mübadelesini sağlayan, özel olarak hazırlanmış sözleşmelere denir. Faize ve dövizde dayalı swap sözleşmeleri yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Genelde bir swap sözleşmesine taraf olanların (counterparty) gerçekleştirdiği nakit akışları, sözleşmeye konu olan faizin veya dövizin değişen değerine dayandırılır. Örnek olarak, faize dayalı bir swap

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sözleşmesi, A bankasının B bankasına 5 yıl boyunca her sene toplam 1 milyon dolarlık bir borç üzerinden sözleşmede belirlenmiş sabit bir faiz ödeme yükümlülüğüne girmesi ve buna karşılık B bankasının da A bankasına aynı ödeme vadelerinde yine 1 milyon dolar üzerinden fakat değişken faizli bir ödeme yapmayı kabul etmesi yani değişken faizin sabit faiz ile değiştirilmesi (swap edilmesi) şeklinde gösterilebilir.

2. BORSA İSTANBUL A.Ş. VADELİ İŞLEM VE OPSİYON PİYASASI

2.1. Hukuki Altyapısı

Ülkemizde organize piyasada türev işlemler ilk olarak İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) bünyesinde denenmiş ancak kısa bir süre sonra ilgili piyasa kapatılarak işlemler sonlandırılmıştır. Daha sonra ülkemizdeki ilk türev borsası olan Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOBAŞ) 4 Şubat 2005 tarihinde kurularak türev işlemler sadece vadeli işlem sözleşmeleri kullanılarak organize piyasa altında yapılmaya başlanmıştır. 21 Aralık 2012 tarihinde açılan İMKB Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası ile ülkemizde ilk defa opsiyon sözleşmeleri organize piyasada işlem görmeye başlamıştır.

Borsa İstanbul A.Ş. SPKn 138 nci maddesi çerçevesinde kurulmuş olup, anılan maddenin altıncı fıkrasının b bendi doğrultusunda süreç tamamlanarak 3 Mayıs 2013 tarihinde VOBAŞ'ın %100 pay sahibi olmuştur. 5 Ağustos 2013 tarihinde VOB-VİOP birleşmesi başarılı bir şekilde tamamlanmış ve ilgili tarihten itibaren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri tek bir çatı altında işlem görmeye başlamıştır.

SPKn 138 nci maddesi:

“...

Borsa İstanbul Anonim Şirketi

MADDE 138 – (1) *Bu Kanun hükümlerine tabi olarak ve 67 nci maddede belirtilen borsacılık faaliyetlerinde bulunmak üzere Borsa İstanbul Anonim Şirketi unvanıyla bir anonim şirket kurulmuştur. Söz konusu Şirket, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın ticaret siciline resen tescil olunur. Borsa İstanbul Anonim Şirketi, bu maddenin ikinci fıkrası kapsamında hazırlanacak esas sözleşmesinin ticaret siciline tescil edilmesiyle bu*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Kanunun 65 inci maddesinde yer alan borsaların ve piyasa işleticilerinin kuruluşuna ve faaliyetine ilişkin izni almış sayılır.

...

Borsa İstanbul A.Ş., 19/07/2013 tarihli ve 28712 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Borsalar ve Piyasa İşleticilerinin Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmeliğe (Kuruluş Yönetmeliği) dayanılarak 19/10/2014 tarihli ve 29150 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği (Borsa Yönetmeliği) çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. SPKn çerçevesinde alt düzenlemelerde revizyon çalışmaları devam ettirilmekle birlikte, mevcut durumda VİOP işleyiş esasları 17/11/2012 tarihli ve 28470 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası Yönetmeliğince (Yönetmelik) düzenlenmektedir.

Türev araçların işlem gördükleri piyasalar açısından, 11/07/2013 tarihli ve 28704 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan III-37.1 sayılı Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’inin (Yatırım Hizmetleri Tebliği) 3 üncü maddesinde;

“...

ç) Borsa: Anonim şirket şeklinde kurulan, sermaye piyasası araçları, kambiyo ve kıymetli madenler ile kıymetli taşların ve Kurulca uygun görülen diğer sözleşmelerin, belgelerin ve kıymetlerin serbest rekabet şartları altında kolay ve güvenli bir şekilde alınıp satılabilmesini sağlamak ve oluşan fiyatları tespit ve ilân etmek üzere kendisi veya piyasa işleticisi tarafından işletilen ve/veya yönetilen, alım-satım emirlerini sonuçlandıracak şekilde bir araya getiren veya bu emirlerin bir araya gelmesini kolaylaştıran, 6362 sayılı Kanuna uygun olarak yetkilendirilen ve düzenli faaliyet gösteren sistemleri ve pazar yerlerini,

...”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

“...

n) *Tezgahüstü Piyasa: Borsalar ve teşkilatlanmış diğer pazar yerleri dışında kalan piyasaları, ...*” şeklinde tanımlamalar yapılmıştır.

Bu doğrultuda, borsalarda gerçekleştirilen türev araç işlemlerine yönelik yatırım kuruluşlarının faaliyetlerini ilgili tebliğ dahilinde alım satım aracılığı faaliyeti altında değerlendirmek gerekmektedir. Yatırım Hizmetleri Tebliği’nde alım satım aracılığı faaliyeti üç faaliyet grubuna ayrılmıştır:

- 1) Emir iletimine aracılık faaliyeti:** Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin 11 inci maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

“...(1) Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında emir iletimine aracılık faaliyeti sermaye piyasası araçlarına ilişkin müşteri emirlerinin yatırım kuruluşları tarafından;

a) Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) veya (c) bendi kapsamında yetkilendirilmiş bir yatırım kuruluşuna veya,

b) Kaldıraçlı işlemler hariç olmak üzere ilgili ülkenin yetkili otoritesinden faaliyet izni almış yurt dışında yerleşik bir kuruluşa,

iletilmesini ve emirlerin sonuçlarına ilişkin bilgilendirme yapılmasını ifade eder.

(2) Aşağıdaki faaliyetler de emir iletimine aracılık faaliyeti kapsamında sayılır:

a) Halka arz, tahsisli satış veya nitelikli yatırımcılara satış sırasında taleplerin toplanmasıyla ilgili olarak taleplerin ilgili yatırım kuruluşuna iletilmesi ve müşteriler tarafından ilgili sermaye piyasası aracının bedeli olarak tevdi edilen nakdin tahsili veya geri ödenmesi gibi işlemleri kapsamak üzere gişe hizmeti verilmesi.

b) Lehine faaliyet gösterilen işlem ve/veya portföy aracılığına yetkili kuruluşun sunabileceği yatırım hizmetleri ve faaliyetlerinin yatırımcılara tanıtılması, sözleşme akdedilmesine aracı olunması.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

c) Sözleşme yapmak isteyen tarafların komisyon karşılığında bir araya getirilmesi faaliyetleri.

(3) İkinci fıkrada sayılan hizmetler müşterilerle çerçeve sözleşme imzalanmaksızın sunulabilir...”

- 2) **İşlem aracılığı faaliyeti:** Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin 16 ncı maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

“...(1) Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında işlem aracılığı faaliyeti, emir iletimine aracılık faaliyetine ek olarak, müşterilerin sermaye piyasası araçlarıyla ilgili alım veya satım emirlerinin müşteri adına ve hesabına veya kendi adına ve müşteri hesabına yatırım kuruluşları tarafından,

a) Borsalar ya da teşkilatlanmış diğer pazar yerlerine,

b) Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında yetkilendirilmiş bir kuruluşa,

c) Kaldıraçlı işlemler hariç olmak üzere ilgili ülkenin yetkili otoritesinden faaliyet izni almış yurt dışında yerleşik bir kuruluşa,

iletilmek suretiyle gerçekleştirilmesini ifade eder...”

- 3) **Portföy aracılığı faaliyeti:** Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin 21 inci maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

“...(1) Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında portföy aracılığı faaliyeti, işlem aracılığı faaliyetine ek olarak, yatırım kuruluşlarının müşterilerin sermaye piyasası araçlarıyla ilgili alım veya satım emirlerini karşı taraf olarak yerine getirmesi faaliyetini ifade eder...”

Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin ekinde yer alan aşağıdaki tablolarda yatırım kuruluşların faaliyet izinleri gösterilmektedir:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Ek/1

İşlem aracılığı faaliyetinde bulunabilecek kuruluşları sermaye piyasası araçları bazında gösterir tablo:

<i>Kuruluş/Sermaye Piyasası Aracı</i>	Menkul kıymet		Türev araç	
	Pay	Diğer	Kaldıraçlı işlemler hariç türev araçlar (Borsaya veya portföy aracısına iletilmek üzere)	Kaldıraçlı işlemler
Aracı Kurum	+	+	+	+
Mevduat ve Katılım Bankası	-	+	+ (pay endekslerine ya da paya dayalı olanlar hariç)	-
Kalkınma ve Yatırım Bankası	+	+	+	-

Ek/2

Portföy aracılığı faaliyetinde bulunabilecek kuruluşları sermaye piyasası araçları bazında gösterir tablo:

<i>Kuruluş/Sermaye Piyasası Aracı</i>	Menkul kıymet		Türev araç	
	Pay	Diğer	Kaldıraçlı işlemler hariç türev araçlar (tezhahüstü piyasada gerçekleştirilmek üzere)	Kaldıraçlı işlemler
Aracı Kurum	+	+	+	+
Mevduat ve Katılım Bankası	-	+	+ (paya dayalı olanlar hariç, pay endekslerine dayalı dahil)	-
Kalkınma ve Yatırım Bankası	+	+	+	-

Bu çerçevede, yukarıda görüleceği üzere, Borsamız Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında aracı kurum ve bankalar faaliyette bulunabilmektedirler.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

2.2. VİOP'ta İşlem Gören Sözleşmeler

VİOP'ta işlem gören sözleşmeler ve sözleşmelerin dayanak varlıkları aşağıda yer almaktadır:

SÖZLEŞME ADI	DAYANAK VARLIK
Pay Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri	AKBNK
	ARCLK
	EKGYO
	EREGL
	GARAN
	HALKB
	ISCTR
	KCHOL
	KRDMD
	PETKM
	PGSUS
	SAHOL
	SISE
	TCELL
	THYAO
	TOASO
	TTKOM
	TUPRS
	VAKBN
	YKBNK
Mini Endeks Opsiyon Sözleşmeleri	BIST30 Endeksi
Endeks Opsiyon Sözleşmeleri	BIST30 Endeksi
Endeks Vadeli İşlem Sözleşmeleri	BIST30 Endeksi
Yabancı Endeks Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Saraybosna Borsası SASX10 Endeksi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Döviz Opsiyon Sözleşmeleri	USD/TL
Döviz Vadeli İşlem Sözleşmeleri	EUR/USD
	USD/TL
	EUR/TL
Borsa Yatırım Fonu Vadeli İşlem Sözleşmeleri	FBIST
Kıymetli Madenler Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Gram Altın/TL
Kıymetli Madenler Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Ons Altın/USD
Metal Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Hurda Çelik
Gecelik Repo Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Aylık O/N Repo
	Üç Aylık O/N Repo
Emtia Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Ege Pamuk
	Anadolu Kırmızı Buğday
	Durum Buğday
Elektrik Vadeli İşlem Sözleşmeleri	Baz Yük Elektrik

2.3. VIOP'ta İşlem Nasıl Yapılır?

Kuruluş Yönetmeliği'nin 24 üncü maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde,

"...(1) (Değişik - R.G.: 19.10.2014 - 29150 / m.2) TCMB, Kurul tarafından Kanunun 37 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında yatırım hizmetleri ve faaliyetlerinde bulunmak üzere faaliyet izni verilmiş olan yatırım kuruluşları ile diğer yetkili kurum ve otoriteler tarafından kuruluşuna veya faaliyetine izin verilenlerden Kurulca uygun görülenler borsalara üye olabilirler."

Ayrıca aynı maddenin üçüncü fıkrası çerçevesinde,

"...(3) (Ek - R.G.: 19.10.2014 - 29150 / m.2) Borsaların yönetim kurulları tarafından piyasa, pazar, platform ve sistem bazında borsaya üye olmaksızın işlem yapma yetkisi verilebilir."

19/07/2013 tarihli ve 433 sayılı Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası İşleyiş Esasları Genelgesi'nin (Genelge) "Üyeler ve Üyelik Esasları" başlıklı beşinci bölümünde piyasada

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

işlemlere başlanabilmesi için Borsa'ya üye olunması gerektiği belirtilmektedir. Genelge'nin ilgili bölümü uyarınca, piyasada işlem yapmak isteyen üyeler, piyasada işlem yapmak istediklerine ilişkin bir yazı ile Borsa'ya başvuru yapmak zorundadırlar. Başvurunun kabul edilmesi durumunda, piyasada merkezi karşı taraf hizmeti vermekte olan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank) nezdinde, merkezi karşı taraf üyeliği ile ilgili ve diğer düzenlemeler uyarınca gerekli yükümlülükleri yerine getiren üyeler, VİOP'ta faaliyette bulunabilirler. Üyeler piyasada sadece yetkilendirildikleri sözleşmelerde işlem yapabilirler.

VİOP'ta banka ve aracı kurum olmak üzere toplam 82 üye faaliyet göstermektedir.

Yatırımcıların VİOP'ta işlem yapabilmeleri için öncelikle bir VİOP üyesi nezdinde hesap açmaları gerekmektedir. Bu çerçevede, işlem yapacak hesaplar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'nin Borsa İstanbul A.Ş. Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda Yürüteceği Merkezi Karşı Taraf Hizmeti ve Bu Hizmete İlişkin Takas Esasları Prosedürü'nün (Takas Prosedürü) 16 ncı maddesine göre Takasbank sisteminde tanımlanmış olmalıdır. Takasbank sisteminde ilgili hesapların oluşturulabilmesi için öncelikle bu hesap sahiplerine ilişkin kimlik bilgileri ve diğer bilgilerin Merkezi Kayıt Kuruluşu'nda (MKK) tanımlanması gerekmektedir. Açılan hesaplara ilişkin kimlik bilgilerinin MKK tarafından Takasbank'a iletilmesi sonrası ilgili hesaplar Takasbank nezdinde açılır. VİOP'ta aşağıda belirtildiği şekilde üç tip hesap bulunmaktadır:

- **İşlem Hesabı:** Piyasada alım satım işlemlerinin gerçekleştirildiği ancak herhangi bir pozisyon ve teminat takibinin yapılmadığı hesap olup, emirler ve işlemler bu tür hesaplar bazında izlenir. Takasbank nezdinde açılan bir işlem hesabının Piyasada işlem yapılabilmesi, ancak bu hesabın bir saklama hesabı ile ilişkilendirilmesi ve saklama hesabının ait olduğu Üye tarafından bu işlemin onaylanması halinde mümkündür. Bir işlem hesabı yalnızca bir saklama hesabıyla ilişkilendirilebilir.
- **Saklama Hesabı:** Pozisyonların bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği, teminatların tutulduğu ancak işlem gerçekleştirilemeyen hesaptır. Bir saklama hesabı birden fazla işlem hesabı ile ilişkilendirilebilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- **İşlem ve Saklama Hesabı:** Hem işlem gerçekleştirilebilen hem de pozisyonların, bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği ve tutulduğu hesaptır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, işlem hesapları, bu hesaplarda gerçekleştirilen işlemlere ilişkin teminatların izlendiği saklama hesapları ile ilişkilendirilir. İlişkilendirme işlemleri Takasbank uygulamaları vasıtasıyla, esas olarak, üyeler tarafından yerine getirilir. Saklama hesabıyla ilişkilendirilmemiş işlem hesapları Borsaya bildirilmez, bu şekildeki hesaplar Piyasa’da işlem yapamaz. Bu doğrultuda, Genelge’nin “Emirlerde Hesap Numarası GİRME Zorunluluğu” başlıklı 4.5.2 nci maddesi çerçevesinde, emirlerin işlem sistemine hesap numarası belirtilerek girilmesi zorunlu tutulmuştur.

Genelge’nin “Emirler” başlıklı 4.5 inci maddesi uyarınca emirler, Piyasa üyeleri tarafından Borsa düzenlemelerinde tanımlanan uzaktan erişim noktalarındaki işlem terminallerinden veya üyelere tahsis edilen emir iletim arayüzleri vasıtasıyla, Borsa tarafından düzenlendiği şekilde işlem sistemine iletilir. Bu çerçevede, üyelere duyurulduğu gibi VİOP’a emir iletimi için, TW (işlem terminali), VIOPAPI (Borsa İstanbul tarafından geliştirilen protokol) ve VIOPFIX (FIX protokolü) olmak üzere üç farklı bağlantı şekli bulunmaktadır.

2.4. VİOP’ta Risk Yönetimi

Takasbank, merkezi takas kuruluşu olarak Borsamız Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasındaki risk yönetimini merkezi karşı taraf hizmeti çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Piyasada gerçekleştirilen işlemler için Standart Portfolio Analysis of Risk (SPAN) algoritması kullanılarak portföy bazında teminatlandırma yapılmaktadır. Portföy bazında teminat hesaplamasına esas teşkil edecek parametreler Takasbank tarafından belirlenmekte ve duyurulmaktadır.

Takas Prosedürü’nün 29 uncu ve 30 uncu maddelerinde yer alan risk yönetimi ve emir öncesi risk yönetimine ilişkin esaslar aşağıda özetlenmektedir.

- Piyasada her hesap için portföy bazlı teminatlandırma yöntemi kullanılarak “bulunması gereken teminat” değeri hesaplanmaktadır. Bulunması gereken teminat değerinin %75’i

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sürdürme seviyesi olarak dikkate alınmakta olup, teminat değeri bu seviyenin altına inmesi durumunda, teminat tamamlama çağrısı yapılmaktadır.

- Sistemde, sürdürme seviyesi teminat tutarının toplam teminat ve geçici kar/zarar toplamına bölünmesi ile risk oranı bulunmaktadır. Risk oranı %100'den büyük ise, ilgili hesap "riskli" olarak tanımlanmaktadır. Risksizden riskliye doğru 0, 1, 2 ve 3 olarak dört risk seviyesi belirlenmiştir. Risk seviyesinin 1 veya 2 olması uyarı niteliğindedir; sadece "riskli" hesap statüsüne yaklaşıldığını göstermektedir. Risk seviyesi 3 olan hesaplar riskli hesap statüsündedir. Risk seviyesinin belirlenmesinde aşağıdaki sınıflandırma kullanılmaktadır.

(a) Risk seviyesi 0: Risk Oranı $\leq$ %75

(b) Risk seviyesi 1: %90 $\geq$ Risk Oranı $>$ %75

(c) Risk seviyesi 2: %100 $\geq$ Risk Oranı $>$ %90

(d) Risk seviyesi 3: Risk Oranı $>$ %100

- Hesapların risk durumuna göre kademeli olarak bilgilendirme yapılarak risk azaltıcı işlemler yapılması konusunda ilgili üyeler yönlendirilmektedir.
- Riskli durumdaki saklama hesaplarına bağlı işlem hesaplarından emir verilmesi durumunda emir, farklı bir durum kodu ile sisteme alınmakta ve eşleştirmeye gönderilmemekte, risk oranını arttırmayıcı olup olmadığının kontrolü için Takasbank'a gönderilmektedir. Risk oranını ya da bulunması gereken teminat değerini arttırmayan emirler, Takasbank'tan gelen onay doğrultusunda işlem sistemine kabul edilmektedir. Emir kabul edilirse, durum kodu düzeltilip eşleştirmeye gönderilmektedir. İlgili hesabın risk durumu güncellenmekte ve hesap için önceden bildirilen risk durumunda değişiklik olursa işlem sistemine mesajla bildirilmektedir. Söz konusu saklama hesabına bağlı işlem hesaplarının risk durumu Borsa tarafından güncellenmektedir. Riskli duruma giren hesabın pasifteki tüm açık emirleri iptal olur. Riskli hesaptan girilen emir kontrole gönderilmektedir. Bu çerçevede, riskli hesapların, işlem sisteminde açık olarak bekleyebilecek sadece bir emri bulunabilir. Kontrolde bekleyen emirler Borsa ve yetkili üye temsilcileri tarafından iptal edilebilir. Kontroldeki veya kontrolden sonra pasife yazılan emrin düzeltilmesine izin verilmez. Riskli hesaplarda hatalı işlem düzeltilmesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yapılamaz. Riskli durumdaki hesaplardan özel emir girişi yapılamazken, riskli hesaba giren hesabın açık özel emri varsa iptal olur.

- Bir önceki güne ilişkin teminat tamamlama çağrısı bulunan hesaplar bulunması gereken teminat değerini azaltıcı işlem yaparak veya nakit teminat yatırarak riskli durumdan çıkabilirler.

Ayrıca, Takas Prosedürü'nün 31 inci maddesi doğrultusunda Takasbank tarafından üyelere mali yeterlilikleri nispetinde risk limitleri tanımlanmaktadır ve bu limitlerin kontrolü yapılarak limitlerin aşılması halinde aynı maddede belirtilen esaslar çerçevesinde üye hesaplarına gerekli tedbirler uygulanmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, SPAN parametre dosyası kullanılarak yapılan teminat tutarı hesaplamasına göre teminat tutarı sürdürme seviyesinin altına düşen veya nakit teminat açığı bulunan hesaplar için teminat tamamlama çağrısı yapılmaktadır. Üyeler teminat tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki işlem günü en geç saat 15:00'a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Piyasada oluşan fiyatlar, istatistiki değerler ve SPAN parametreleri dikkate alınarak Takasbank tarafından teminat tamamlama çağrısı tutarı hesaplanmaktadır. Bu tutar Takasbank terminallerinde teminat tamamlama çağrısı olarak ilan edilerek üyelere bildirilmektedir. Teminat tamamlama çağrısının sistem aracılığı ile gönderilmesi durumunda, başkaca bir ihbar ve bildirim gerek kalmaksızın üyenin çağrısı aldığı kabul edilmektedir. Üyenin sorumluluğu, Takasbank tarafından yapılan teminat tamamlama çağrısının üyeye ulaştığı anda başlamaktadır.

Teminat tamamlama çağrısı aşağıdaki durumlarda ya da aşağıdaki iki koşulun bir arada olması sonucu yapılmaktadır:

- (a) Teminat tamamlama çağrısı hesaplaması negatif ise
- (b) "Nakit teminat $\pm$ toplam kar/zarar" negatif ise (eksi nakit teminat tamamlama çağrısı)

İşlem günsonu itibariyle teminat tamamlama çağrısında bulunulan hesaplar Borsaya riskli durum ile bildirilmektedir. Teminat tamamlama çağrısı bulunan veya temerrüde düşmüş hesaplar ancak nakit teminat yatırarak veya bulunması gereken teminat değerini azaltıcı işlem

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yaparak teminat tamamlama çağrısı veya temerrüt statüsünden çıkabilmektedirler. Ancak nakit teminat hesabı eksiye düşmüş hesaplar sadece nakit teminat yatırmak suretiyle temerrüt durumundan çıkabilmektedir.

Teminat tamamlama çağrısı miktarı hesaplanırken, toplam kar/zarar rakamı dikkate alınmakta ve toplam teminat tutarından sürdürme seviyesi tutarının indirilmesi suretiyle bulunacak tutara, kar rakamının eklenmesi veya zarar rakamının düşülmesi sonrasında kalan bakiyenin sıfıra eşit veya küçük olması durumunda teminat tamamlama çağrısında bulunmaktadır. Teminat tamamlama çağrısı tutarı, toplam teminat tutarına kar rakamının eklenmesi veya zarar rakamının indirilmesi suretiyle bulunacak tutarın veya eksi nakit tutarının bulunması gereken teminattan düşülmesi ile hesaplanan rakamdır.

2.5. VIOP'a İlişkin İstatistik Bilgiler

2011-2016 yılları arasındaki piyasa işlem hacimleri sözleşme türü bazında aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Sözleşme Türü	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Endeks Vadeli	402.063.106.490	376.105.198.915	388.991.371.010	400.623.922.570	460.307.059.375	437.926.796.878
Endeks Opsiyon	-	-	94.614.200	984.914.140	2.836.368.995	2.969.113.000
Pay Vadeli	-	5.352.208	20.555.304	134.940.357	1.751.850.335	3.287.074.097
Pay Opsiyon	-	2.045.860	26.179.544	63.870.150	527.253.250	2.013.466.750
Döviz Vadeli	34.452.547.933	23.291.246.679	22.727.191.293	31.986.126.488	103.608.640.569	130.855.531.007
Döviz Opsiyon	-	-	-	60.005.550	4.196.083.225	22.099.147.000
Kıymetli Madenler Vadeli	3.277.574.519	4.523.505.724	4.747.525.813	1.867.597.277	1.463.283.349	5.270.497.306
Elektrik Vadeli	3.253.884	12.598.742	1.712.528	448.116	301.141.309	2.789.009.137
BYF Vadeli	-	-	-	-	14.194.835	14.496.925
Toplam	439.799.289.264	403.940.136.543	416.609.149.691	435.721.826.048	575.005.895.535	607.225.151.199

2011-2016 yılları arasındaki piyasa işlem miktarları sözleşme türü bazında aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

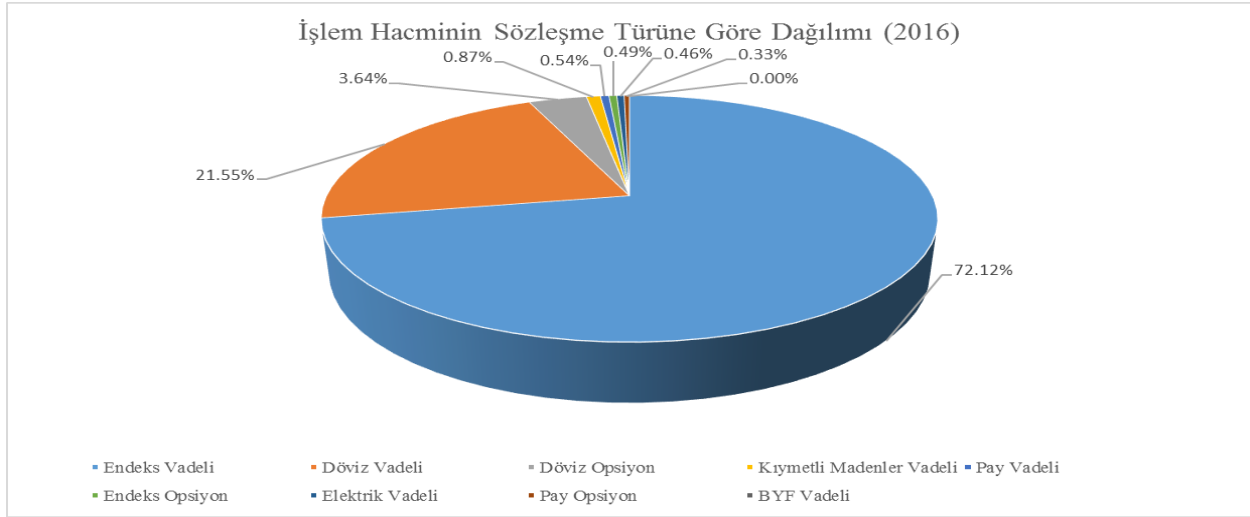
Sözleşme Türü	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Endeks Vadeli	54.612.000	48.757.352	40.588.945	43.368.269	46.457.606	46.113.549
Endeks Opsiyon	-	-	10.352	107.344	290.856	315.783
Pay Vadeli	-	6.291	24.703	194.377	2.743.457	7.146.015
Pay Opsiyon	-	2.710	45.806	88.919	847.500	2.878.262
Döviz Vadeli	18.898.683	12.311.601	11.080.426	14.068.406	36.944.429	41.670.839
Döviz Opsiyon	-	-	-	26.801	1.462.346	7.053.487
Kıymetli Madenler Vadeli	761.224	1.396.141	1.741.386	1.597.961	1.475.998	4.917.561
Elektrik Vadeli	32	928	160	35	25.934	278.195
BYF Vadeli	-	-	-	-	6.087	5.728
Toplam	74.287.630	62.475.023	53.491.148	59.452.114	90.254.216	110.379.423

Endeks vadeli işlem sözleşmeleri 2011 yılından itibaren önemli bir artış göstermezken, endeks opsiyon sözleşmeleri 2016 yılında bir önceki yıla göre işlem hacmi bazında %5 oranında, pay vadeli işlem sözleşmeleri %88, pay opsiyon sözleşmeleri %282, döviz vadeli işlem sözleşmeleri %26 oranında artış göstermiştir. 2016 yılında bir önceki yıla göre işlem hacmi bazında karşılaştırıldığında döviz opsiyon sözleşmelerinin %427 ve elektrik vadeli işlem sözleşmelerinin %826 oranında bir artışla dikkat çektikleri görülmektedir. Buna karşın, SASX10 endeks vadeli işlem sözleşmeleri, buğday vadeli işlem sözleşmeleri, hurda çelik vadeli işlem sözleşmeleri ile repo vadeli işlem sözleşmelerinde işlem olmadığı görülmektedir.

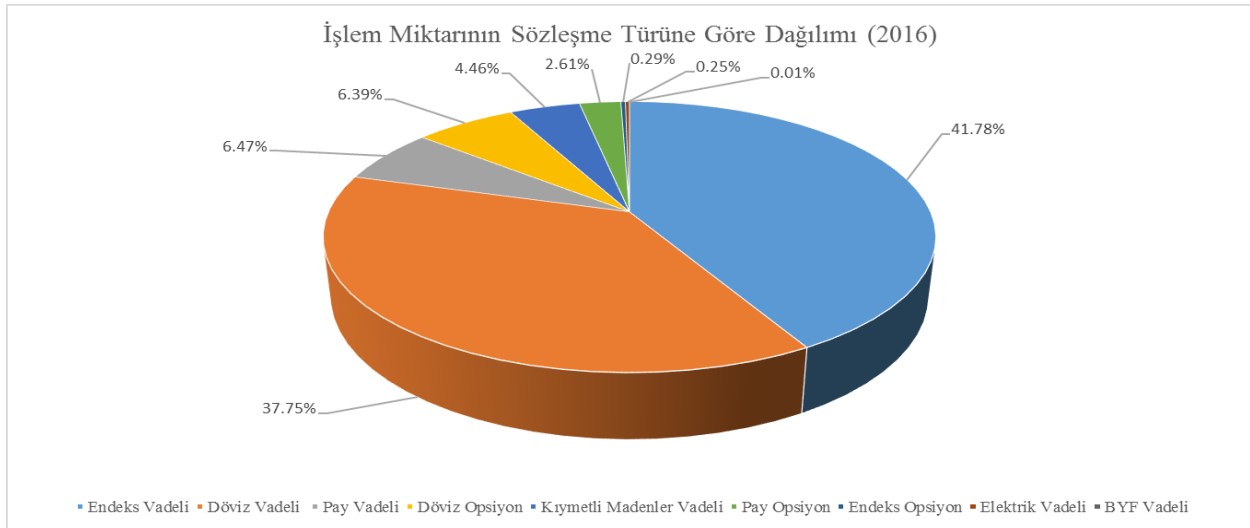

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

2016 yılı işlem hacminin sözleşme türü bazında dağılımını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır:

2016 yılı işlem miktarının sözleşme türü bazında dağılımını gösteren grafik aşağıda yer almaktadır:

Tablolarda ve grafiklerde görüleceği üzere, VİOP'ta en çok işlem yapılan sözleşmeler BİST30 Endeks vadeli işlem sözleşmeleri olup, bu sözleşmeleri döviz sözleşmeleri (USD/TL, EUR/TL ve EUR/USD vadeli işlem sözleşmeleri) takip etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Piyasamıza ilişkin bazı istatistiki veriler de aşağıdaki tabloda özetlenmektedir:

Yıl Sonu İtibariyle	Açık Hesap Sayısı	Teminatlı Hesap Sayısı	Sicil Sayısı	İşlem Hacmi (Milyar TL)	Teminat Tutarı (Milyar TL)	Vadeli İşlem Sözleşmeleri Açık Pozisyon Değeri	Opsiyon Sözleşmeleri Açık Pozisyon Değeri**
2012	-	-	-	403,9	-	-	-
2013	88.227	15.631	-	416,6	1,67	1.781.847.485	15.423.900
2014	94.430	16.826	-	435,7	1,69	2.344.574.949	196.554.000
2015	107.274	17.650	-	575,0	1,99	3.139.327.113	802.611.950
2016	118.903	18.857	96.454*	607,2	2,37	5.002.632.531	1.894.302.875

*Geçmişe yönelik olarak sicil sayısı hesaplanamamakta olup, 6 Ocak 2017 tarihli değer gösterilmektedir.

**Opsiyon sözleşmeleri için açık pozisyon değeri, kullanım fiyatı kullanılarak hesaplanmıştır. Alım ve satım opsiyonları için uzun pozisyon sayılarının toplamı dikkate alınmıştır.

Ayrıca VİOP'ta işlem gören sözleşmelerdeki güncel kaldıraç oranları ekte (Ek-2) yer alan tabloda gösterilmektedir.

Futures Industry Association (FIA) tarafından her yıl açıklanan sıralamaya göre Borsa İstanbul VİOP 2016 yılında dünya türev borsaları arasından 26.sırayı almıştır.

Sıra	Borsa	2015 İşlem Miktarı	2014 İşlem Miktarı	Yıllık Değişim
1	CME Group	3.531.760.591	3.442.770.984	2,6%
2	National Stock Exchange of India	3.031.892.784	1.880.363.732	61,2%
3	Eurex	2.272.445.891	2.097.975.470	8,3%
4	Intercontinental Exchange	1.998.810.416	2.215.559.295	-9,8%
5	Moscow Exchange	1.659.441.584	1.413.222.196	17,4%
6	BM&FBovespa	1.358.592.857	1.420.479.205	-4,4%
7	CBOE Holdings	1.173.934.104	1.325.391.523	-11,4%
8	Dalian Commodity Exchange	1.116.323.375	769.637.041	45,0%
9	Zhengzhou Commodity Exchange	1.070.335.606	676.343.283	58,3%
10	Shanghai Futures Exchange	1.050.494.146	842.294.223	24,7%

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

...	...	...	...	...
26	Borsa İstanbul	88.880.168	58.703.465	51,4%
27	Rosario Futures Exchange	73.870.916	65.187.932	13,3%
28	Tel-Aviv Stock Exchange	66.054.567	64.052.496	3,1%
29	Metropolitan Stock Exchange of India Ltd	57.994.099	124.245.938	-53,3%
30	Tokyo Financial Exchange	48.986.442	40.900.523	19,8%
...	...	...	...	...
53	Mercado a Termino de Buenos Aires	245,318	236,759	3.6%
54	ELX Futures	177	0	-

Kaynak: FIA 2015 Annual Survey: Global Derivatives Volume

3. FOREKS PİYASALARI

Ülkemizde foreks piyasaları ilk olarak 27/08/2011 tarihli ve 28038 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Seri: V, No:125 sayılı “Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ” ile düzenleme altına alınmıştır. İlgili Tebliğ SPKn ile birlikte yürürlükten kaldırılmış olup, foreks piyasalarına ilişkin düzenlemeler Yatırım Hizmetleri Tebliği kapsamında değerlendirilmektedir.

Foreks piyasaları, işlem gerçekleştirilen ürünler bakımından yatırımcılara oldukça zengin bir ürün yelpazesi sunmaktadır. İşlem gerçekleştirilen ürün sayısında bir sınırlama bulunmamaktadır. Bununla birlikte foreks piyasalarında yatırımcılar için organize piyasaların (borsa) aksine düzenleme anlamında esneklikler bulunmaktadır. Zaman, çalışma ve kural esnekliği sebebiyle yatırımcılar için foreks piyasalarında işlem kolaylığı olduğu söylenebilir.

Foreks piyasaları yatırımcılar için daha düşük maliyetli yatırım araçları sunmaktadır. Başlangıç yatırımlarının organize piyasalar ile karşılaştırıldığında daha düşük tutarlar olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, aracılık maliyetleri de organize piyasalara göre daha düşük olmaktadır. Düşük başlangıç maliyetleri ile foreks piyasalarında organize piyasalara oranla daha yüksek kaldıraç oranları ile işlem yapılabilir.

Foreks piyasaları, diğer finansal piyasalara göre daha yüksek katılımcı sayısına sahip olmakla birlikte bu piyasada yüksek işlem hacimlerinin gerçekleştiği görülmektedir. Bu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sebeple, foreks piyasalarında işlem gören ürünlerin yüksek likiditesi yatırımcılar için bir avantaj teşkil etmektedir.

Foreks piyasaları, yatırımcılar için organize piyasalara nazaran çok daha geniş zaman aralığında işlem yapma olanağı sunmaktadır. Uluslararası finans piyasalarında gerçekleşen değişimlere göre yatırım yapmak isteyen katılımcılar, kesintisiz çalışma koşullarında foreks piyasalarında işlemlerini anlık olarak yapabilme imkanına sahiptir.

Foreks piyasalarının döviz, altın ve emtianın dünya çapında alım satımını kolaylaştırdığı görülmektedir. Foreks ticaretinin nihai hedefi, hisse senetlerinde olduğu gibi düşük fiyatlı alımlar ve yüksek fiyatlı satışlar ile net kar elde etmektir. Foreks yatırımcıları, binlerce şirketi ve sektörü ayrıştırması gereken hisse senedi yatırımcıları karşısında geniş bir ürün yelpazesi arasından seçme avantajına sahiptir. İşlem hacmine bakıldığında, foreks piyasalarının diğer finansal piyasalar arasında dikkat çektiği görülmektedir. İşlem hacminin yüksek olması nedeniyle foreks varlıkları yüksek derecede likit varlık olarak sınıflandırılmaktadır.

Foreks piyasalarının finansal piyasalara yapmış olduğu bu kadar katkının yanında yüksek kaldıraç oranlarına sahip bir ürün olarak, foreks işlemlerinde önemli kayıplara yol açabilecek pek çok risk bulunmaktadır. Foreks piyasasında görülen yüksek kaldıraç oranları, başlangıç yatırımlarına oranlara yüksek kazançları ifade ettiği gibi yüksek zararlara da sebep olmaktadır. Özellikle oynaklığın yüksek olduğu dönemlerde, agresif kaldıraç kullanımı, başlangıç yatırımlarını aşan önemli kayıplara kısa sürede neden olabilmektedir.

İşlem riskleri, bir sözleşmenin başlangıcı ile takasının gerçekleşeceği tarih arasındaki farkla ilişkili bir döviz kuru riski oluşturmaktadır. Foreks işlemleri yirmi dört saat esasına dayanır ve bu da işlemler başlamadan önce döviz kurlarının değişmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla, işlem saatlerinde para birimleri farklı zamanlarda farklı zaman aralıklarında işlem görebilmektedir. Özellikle foreks piyasalarının çoğunlukla 5 gün 24 saat esasına göre çalıştığı dikkate alınırsa, bahsettiğimiz işlem riski artmaktadır. Döviz riskinde dalgalanmaya müsaade eden herhangi bir zaman farkı, yatırımcıları zorlayıcı işlem maliyetleri ile karşı karşıya bırakabilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Borsa İstanbul ile foreks piyasaları arasında dolaylı ya da doğrudan bir bağ bulunmamakta olup, organize türev piyasalar, merkezi bir yapıda ve sıkı düzenlemelere tabi olmaları nedeniyle yatırımcılara sınırlı ürün alternatifleri sunmaktadır. Foreks piyasalarının işleyişi itibarıyla merkezi bir yapı üzerine inşa edilmesi son derece güçtür. Kaldı ki, foreks piyasaları ağırlıklı olarak spot fiyatlar üzerinden kaldıraçlı işlem yapma esası üzerine kurulmuştur.

Diğer taraftan, globalleşmenin sonuçları kapsamında düşünüldüğünde, tüm dünyada herhangi bir döviz kuru veya emtia üzerine işlem yapabilmenin kolaylaştığı, yatırımcılar açısından yatırım alternatiflerinin son derece arttığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada, foreks piyasalarında işlem yapmanın önüne geçilmesinin zorluğunun yanında bu piyasaları merkezi bir yapı içerisinde sıkı düzenlemeler altına sokmanın yatırımcıları yurtdışındaki alternatiflere yönlendirebileceği riski ön plana çıkmaktadır. Bu risk ile birlikte foreks piyasalarında Kurul tarafından düzenlenmeden önceki dönemde yaşanan sorunların ortaya çıkması muhtemel olabilecektir.

5.4. TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

5.4.1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın 13/01/2017 tarihli ve B.02.2.TCM.0.10.02.00-355.06-212/951 sayılı yazısında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

FOREKS- Kaldıraçlı alım satım işlemleri - nedir?

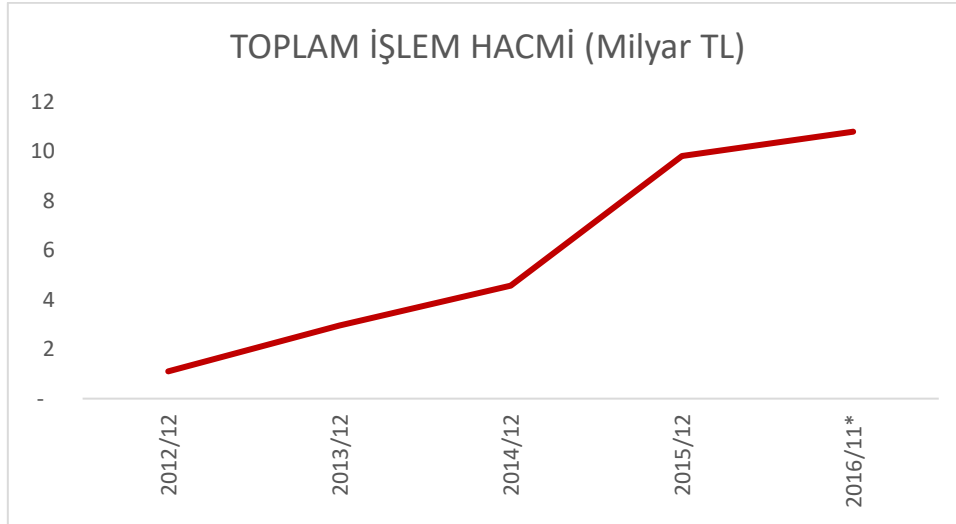
Foreks ya da FX, İngilizce Foreign Exchange (Döviz- Yabancı Para Değişimi) sözcüklerinin kısaltılmış halidir. Uluslararası ölçekte işlem yapılabilen ve yüksek likidite oranına sahip olan Foreks piyasaları, bir para biriminin farklı bir para birimine karşı değer kazanıp kaybetmesine ilişkin çift yönlü işlem yapma olanağı sağlayan bir piyasadır.

Foreks işlemleri ticari, yatırım, riskten korunma ya da spekülasyon amaçlarıyla dövizde duyulan ihtiyaçtan dolayı yıllardır uluslararası kambiyo piyasalarında gerçekleştirilmektedir. En basit ifadesiyle, 1 ABD Doları=1.50 TL kurundan 150 TL karşılığı 100 ABD Doları alınması bir Foreks işlemidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Son yıllarda geleneksel kullanımından farklı bir şekilde yatırım amaçlı yapılan döviz işlemlerinin de artmasıyla Foreks piyasası toplam işlem hacminin de büyümekte olduğu gözlemlenmektedir. Foreks olarak adlandırılan bu işlemlerde iki ülke parasının birbirine ya da petrol, altın gibi emtia ve kıymetli madenlerin bir ülke parasına göre değeri alım satımına konu olmakta ve yatırımcılara yatırdıkları teminatın belirli bir katına kadar işlem yapma olanağı verilmektedir. Kaldıraç oranı olarak adlandırılan bu oran, bazen 1'e 50, 1'e 100 ve hatta 1'e 400'lere kadar ulaşabilmektedir.

Kaynak: Takasbank

* 2016 yılı verisi Kasım ayı itibariyle toplam hacmi göstermektedir.

FOREKS PİYASASININ GELİŞİMİ

Foreks işlemleri 2011 yılına kadar Türkiye’de herhangi bir düzenlemeye tabi olmayıp, yatırımcılar yutiçinde ve yurtdışındaki yetkisiz kuruluşlarla gerçekleştirilen foreks işlemlerinde kazansalar da kaybetseler de yatırdıkları paraları alamadıkları ve işlemlerle ilgili muhattap bulamadıkları bir ortam oluşmuştu. Mağduriyetler dikkate alınarak piyasanın düzenlenmesi gereği ortaya çıkmış, 25 Şubat 2011 tarih ve 6111 sayılı Kanun ile bu görev Sermaye Piyasası Kurulu’na verilmiştir. Bu çerçevede Kurul, 19 Ağustos 2011 tarihli toplantısında 31 Ağustos 2011 tarihine kadar izinsiz olan tüm kuruluşların hesaplarını tasfiye etmeleri ve faaliyetlerine son vermelerine karar vermiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

2016 yılı Aralık ayı itibariyle;

- Faaliyette olan Aracı Kurum sayısı 71 dir.
- Foreks işlemleri yapmakla yetkilendirilen Aracı Kurum sayısı 48 dir.

48 Aracı Kurumun;

- 43 tanesi Portföy Aracısı
- 4 tanesi İşlem Aracısı
- 1 tanesi de Emir İletimine Aracıdır (Tanıtım Aracılığı).

Kaldıraçlı İşlem aracılığı faaliyetinde bulunabilecek yatırım kuruluşları ve faaliyet kapsamları

Yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından yapılacak kaldıraçlı alım satım işlemleri;

- a) Müşterilerden gelen emirlerin doğrudan kabul edilmesi ve/veya gerçekleştirilmesi (**piyasa yapıcılığı**),
- b) Müşterilerden gelen emirlerin temsilci sıfatıyla kabul edilmesi ve bu emirlerin gerçekleştirilmek üzere başka kuruluşlara yönlendirilmesi (**işlem aracılığı**),
- c) Başka bir kuruluşun kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin olarak sunduğu hizmetlerin yatırımcılara tanıtımı, sözleşme akdedilmesine aracı olunması veya sözleşme yapmak isteyen tarafların komisyon karşılığında bir araya getirilmesi (**tanıtım aracılığı**)

olarak sınıflandırılmıştır.

Piyasa yapıcılığı faaliyeti kapsamında müşterilerden gelen emirlerin doğrudan kabul edilmesi ve/veya gerçekleştirilmesi ve **işlem aracılığı** faaliyeti kapsamında müşterilerden gelen emirlerin temsilci sıfatıyla kabul edilmesi ve bu emirlerin gerçekleştirilmek üzere başka kuruluşlara yönlendirilmesi faaliyetleri münhasıran Sermaye Piyasası Kurulu'na yetkilendirilmiş sermaye piyasası aracı kurumlarınca yürütülebilecektir. Kurul 'a söz konusu faaliyetleri yürütmek için başvuracak kuruluşların "sermaye piyasası aracı kurumu" niteliğine sahip olmaları gerekmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Tanıtım aracılığı faaliyeti kapsamında başka bir kuruluşun kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin olarak sunduğu hizmetlerin yatırımcılara tanıtımı, sözleşme akdedilmesine aracı olunması veya sözleşme yapmak isteyen tarafların komisyon karşılığında bir araya getirilmesi faaliyetleri ise münhasıran aracı kurumlar ve vadeli işlemler aracılık şirketleri tarafından yürütülebilecektir. Söz konusu faaliyet kapsamında Sermaye Piyasası Kurulu'na başvuruda bulunmak isteyen kuruluşların sermaye piyasası aracı kurumu niteliğini haiz olmaları veya ilgili Tebliğler kapsamında gerekli şartları yerine getirerek vadeli işlemler aracılık şirketi olarak örgütlenmesi gerekmektedir.

İşlem aracılığı faaliyetinde bulunabilecek kuruluşları sermaye piyasası araçları bazında gösterir tablo:

Kuruluş/Sermaye Piyasası Aracı	Menkul kıymet		Türev araç	
	Pay	Diğer	Kaldıraçlı işlemler hariç türev araçlar (Borsaya veya portföy aracısına iletilmek üzere)	Kaldıraçlı işlemler
Aracı Kurum	+	+	+	+
Mevduat ve Katılım Bankası	-	+	+(pay endekslerine ya da paya dayalı olanlar hariç)	-
Kalkınma ve Yatırım Bankası	-	+	+(pay endekslerine ya da paya dayalı olanlar hariç)	-

Kaldıraç oranı ve teminatlar (14.01.2016 tarihli son düzenlemeler ile)

1. Türk Lirası, Amerikan Doları ve Euro'nun birbirlerine karşı olan değişim oranlarını esas alan varlıklar ile altına dayalı kaldıraçlı işlemlerde kaldıraç oranı azami 100:1, bunlar dışındaki varlıklarda azami 50:1 olarak belirlenmiştir.
2. Ayrıca, profesyonel yatırımcılar dışında kalan ve düşük miktarlarla işlem yapan yatırımcıların risklerini sınırlamak amacıyla hesap açılışı sırasında başlangıç teminat tutarı 20.000 TL veya muadili döviz tutarının altında olan müşteriler için yukarıdaki kaldıraç oranlarının yarısının uygulanması esası getirilmiştir. Buna göre bu gruba dahil olacak yatırımcılar için Türk Lirası, Amerikan Doları ve Euro'nun birbirlerine karşı olan değişim oranlarını esas alan varlıklar ile altına dayalı kaldıraçlı işlemlerde kaldıraç oranı azami 50:1, bunlar dışındaki varlıklarda azami 25:1 olacaktır. Yüksek kaldıraç oranı kullanılması, paritelerde oluşan sınırlı dalgalanmalarda dahi yatırılan teminatın tamamının kısa sürede kaybedilmesi riskine yol açabilmektedir. Getirilen düzenleme kaldıraç oranlarını sınırlamak suretiyle bu riskin bir ölçüde azaltılmasını amaçlamaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

3. Kaldıraçlı alım satım işlemlerine başlamadan önce, uygulanacak kaldıraç oranı birinci fıkrada yer alan oranı geçmemek kaydıyla aracı kurumlarla müşteriler arasında serbestçe belirlenir. Söz konusu oranın daha sonra değiştirilebilmesi için tarafların yazılı onayı gereklidir.
4. Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde yalnızca %100'üne kadar nakit olarak Türk Lirası ve konvertibl döviz teminat olarak kabul edilir.
5. Kaldıraçlı işlemlerde teminat olarak yalnızca nakit olarak Türk Lirası veya Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından günlük alım satım kurları ilan edilen yabancı para birimleri döviz kabul edilir. Kurul gerekli gördüğü hallerde müşteri bazında farklı kıymetlerin teminat olarak kabul edilmesini isteyebilir.
6. Teminat oranının hesaplanması, teminat takibi ve teminat tamamlama yükümlülüğü ile pozisyonların otomatik kapanmasına ilişkin esaslar ve teminat olarak yatırılan nakdin başka bir para birimine çevrilmesinde esas alınacak kurlar çerçeve sözleşmede belirlenir.
7. Kaldıraçlı işlemlerle ilgili olarak yatırılan teminat tutarlarının üzerinde bir kayba uğratabilecek şekilde genel müşteriye ve talebe dayalı profesyonel müşteriye işlem yaptırılamaz. Yatırımcının piyasa koşullarından dolayı teminatından daha fazla zarara uğraması halinde söz konusu zarar genel müşteriden ve talebe dayalı profesyonel müşteriden talep edilemez.
8. Teminatlar rehnedilemez, kullanım amaçları dışında tasarruf edilemez, üçüncü kişilere devredilemez.
9. Teminatların saklanması ilişkin esaslar Kurulca belirlenir.

Kaldıraçlı işlem kapsamına girmeyen haller

Kaldıraçlı alım satım işlemlerine konu edilebilecek varlıkların fiziki alım satımı ile bankalar arasında yapılan işlemler ile bankalar tarafından aracı kurumlara likidite sağlanması amacıyla yapılan işlemler kaldıraçlı işlem kapsamında değildir.

Kaldıraçlı işlemlerde teminatların izlenmesi ve raporlanması

1. Aracı kurumlar nezdinde bulunan teminatların müşteri bazında takibi ve bildirim zorunludur.
2. Kaldıraçlı işlemlere ilişkin müşterilerden alınan teminatlar merkezi takas kuruluşlarına raporlanır ve alınan teminatlar merkezi takas kuruluşları nezdinde tutulur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

3. İşlem aracılığına yetkili aracı kurumlar merkezi takas kuruluşu nezdinde müşteri bazında hesapları açar. İşlem aracılığına yetkili aracı kurum tarafından merkezi takas kuruluşu nezdinde hesap açılabilmesi için öncelikle müşteri adına Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde hesap açılması ve bu hesaba ilişkin sicil tanımlama işleminin gerçekleştirilmesi gerekir. Lehine işlem yapılan portföy aracılığına yetkili aracı kurum ise merkezi takas kuruluşu nezdinde çoklu hesap açar ve bu hesap müşteri bazında açılan hesaplarla ilişkilendirilir.
4. İşlem aracılığına yetkili aracı kurum müşterilerden alınan teminatları müşteri bazında portföy aracılığına yetkili aracı kuruma iletir. Merkezi takas kuruluşu nezdinde müşterilere ait teminatların yatırılması, güncellenmesi ve çekilmesi sadece portföy aracılığına yetkili aracı kurum tarafından yerine getirilebilir.
5. Merkezi takas kuruluşu nezdinde müşteri bazında teminat takibi işlem aracılığına ve portföy aracılığına yetkili kuruluşlar tarafından yapılır. Teminat takibine ilişkin müşterilere yapılacak bildirimlerden işlem aracılığına yetkili aracı kurum sorumludur.
6. Müşteri hesaplarındaki oluşacak gerçekleşmiş kar veya zararlara ilişkin merkezi takas kuruluşu nezdinde yapılacak güncellemeler portföy aracılığına yetkili ilgili aracı kurum tarafından yerine getirilir.
7. Portföy aracılığına yetkili aracı kurumlar günlük olarak bir önceki güne ilişkin Kurulca belirlenen işlem detaylarını merkezi takas kuruluşuna bildirirler. Yapılan bildirimlerin doğruluğundan yetkili aracı kurum sorumludur.
8. Bu işlemlere ilişkin merkezi takas kuruluşu tarafından Kurula yapılacak bildirim ve raporlamalara ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.
9. Aracı kurumların yurt dışında yerleşik müşterilerinin teminatlarının yönetiminde bu madde hükümleri uygulanır.

Deneme hesapları

Aracı kurumların, müşterilere kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin olarak hesap açılışı öncesi, asgari unsurları Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği tarafından belirlenecek ve gerçek zamanlı fiyatlar üzerinden çalışacak bir deneme hesabı üzerinden işlem yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre; deneme hesabının gerçek zamanlı fiyatlar üzerinden işlemesi ve müşterinin deneme hesabını asgari 6 iş günü süreyle çalıştırarak toplamda asgari 50 adet işlem yapması zorunlu hale getirilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Böylelikle yatırımcıların işlemlere başlamadan önce karşılaşılabilecekleri durumları tecrübe etmeleri sağlanmış olacaktır.

Reklam, ilan ve duyurular

1. Kaldıraçlı alım satım işlemlerine yönelik olarak her türlü iletişim araçları ile yapılan yayın, ilan, duyuru ve reklamlarda objektif olunması esastır. Yetkili kuruluşlar, gerçek dışı, yanlış, yanıltıcı veya abartılmış bilgilere dayalı yayın, ilan duyuru ve reklamlar hazırlayamaz ve kamuoyu ile paylaşamaz.
2. Yetkili kuruluşlar yayın, ilan, duyuru ve reklamlarında kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin olarak mutlak getiri ve/veya zarara karşı garanti taahhüdünde bulunamaz.
3. Aracı kurumların, ilgili döneme ait kaldıraçlı işlemlerde karda ve zararda olan müşteri hesaplarının oransal dağılımını açıklaması zorunludur. (EK-1 2016/06 Kar-Zarar Tablosu)
4. Aracı kurumlar tarafından kaldıraçlı işlemlere ilişkin olarak birinci fıkrada belirtilen mecralarda yapılacak her türlü yayın, ilan, duyuru ve reklamlarda;
 - * Müşterinin her durumda kazanç elde edeceğine veya hiçbir durumda zarar edilmeyeceğine yönelik ifadeler,
 - * Belirli meslek gruplarına veya üniversite öğrencileri, ev hanımları gibi toplumun çeşitli kesimleri kullanılmak suretiyle veya genel olarak müşterilerin ek gelir veya kazanç sağlayacağına ya da mevcut gelirlerini artıracığına yönelik ifadeler,
 - * İşlemlerin garantili veya güvenli olarak veya Kurulun ya da diğer sermaye piyasası kurumlarının güvencesi veya teminatı kapsamında gerçekleştirildiğine ilişkin ifadeler,
 - * İşlemlerin risk taşımadığı, herhangi bir bilgi gerektirmediği veya kısa süreli bir eğitimle işlemler hakkında bilgi sahibi olunabileceğine ve yatırım yapılabileceğine yönelik ifadeler,
 - * Herhangi bir istatistiki veya somut veriye dayanılmaksızın ilgili aracı kurumu öne çıkaracak şekilde haksız rekabet doğuracak ifadeler,
 - * Müşterilerin dini, kültürel veya sosyal içerikli hassasiyetlerine yönelik kullanılan ifadeler,
 - * Belirli bir kur veya parite hedeflerine,
 - * Yanlış veya yanıltıcı izlenim uyandıracak şekilde kişi veya subjelere yer verilemez.

Kamunun Aydınlatılmasına İlişkin Esaslar

1. Kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin risk bildirimi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Kaldıraçlı alım satım işlemlerine yönelik faaliyetleri yürüten yetkili kuruluşlar, müşterileri için herhangi bir işlem gerçekleştirmeden ve sözleşme imzalamadan önce söz konusu işlemlerin risklerini belirten her türlü açıklamaları yapmakla yükümlüdürler. Ayrıca, müşterilerine bu amaçla asgari içeriği Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenmiş Tebliğin ekinde yer alan Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri Risk Bildirim Formunun bir örneğini vermek ve bu formun okunup anlaşıldığına dair yazılı bir beyan almak zorundadırlar.

Aracı kurumların hesap açılışı sırasında genel müşterilerinden,

- * Kaldıraçlı işlemlerin niteliği itibariyle riskli olduğu ve bu işlemler sonucunda zarar edilebileceği,
- * Yatırılan teminatın tamamının kaybedilebileceği,
- * Birlik tarafından çalışma esasları hazırlanmış deneme hesabı üzerinden işlem gerçekleştirildiği,
- * İşlemlerde uygulanacak kaldıraç oranı,
- * İnternet sitesinde duyurulan kar/zarar dağılımı hususlarında bilgi sahibi oldukları ve bunları kabul ettiklerine ilişkin yazılı beyan almaları zorunludur.

2. İnternet sitesi

Aracı kurumlar, kaldıraçlı işlemlerle ilgili olarak Ocak-Mart, Nisan-Haziran, Temmuz-Eylül, Ekim-Aralık dönemleri esas alınmak suretiyle, karda ve zararda müşteri hesaplarının oransal dağılımını dönemin bitimini takip eden iki iş günü içinde internet sitesinde duyurmakla ve bir sonraki dönem dağılımı ilan edilene kadar muhafaza etmekle yükümlüdür. Dönem içinde kapatılan hesaplar da dağılım içerisinde dikkate alınır. Yapılacak duyurunun, işlemlerin gerçekleştirildiği anasayfa üzerindeki ana işlem menüsünün en sol köşesinde menünün ilk elemanı/başlığı olarak yer alması, “Zarar Olasılığınız” şeklinde isimlendirilmesi ve hesap açılışı, hesap erişimi gibi başlıkların hemen bu başlığın yanında aynı yazı büyüklüğü ve karakteri ile yer alması zorunludur.

Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde bulunacak yetkili kuruluş internet sitelerinde bu işlemlere yönelik ayrı bir bölüm oluşturmak zorundadırlar.

Yetkili kuruluşlar ilgili internet sayfasında, asgari olarak;

- * Hangi tür hizmetleri sunmaya yetkili olduklarına,
- * Varsa temsilcisi oldukları kuruluşu tanıtıcı bilgilere,
- * Yapılan işlemlerin asgari unsur ve risklerine,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- * Kullandıkları işlem platformunun özelliklerini, varsa riskleri ve güvenlik tedbirleri ile platformda meydana gelebilecek risklere karşı kullanılabilecek alternatif iletişim yöntemlerine,
- * Emir iletiminin ve işlemlerin gerçekleşmesinin nasıl olacağına,
- * Kabul edilen emirlerin durumunun müşteri tarafından elektronik ortamda takibi ve müşteriye elektronik ortamda yapılacak bildirim esaslarına,
- * Alınan kişisel verilerin saklama ve kullanım koşullarına,
- * Bu işlemlerde "sayfada verilen bilgilerin genel nitelikte olduğuna ve müşterilerin alım satım kararlarını destekleyebilecek yeterli bilginin sayfada olmayabileceğine" ilişkin bir açıklamaya, yer vermeleri zorunludur.

Foreks Piyasasının Gözetim ve Denetimi

Foreks işlemleri son yıllarda Türkiye'de ciddi bir işlem hacmine ve yatırımcı sayısına ulaşmıştır. Ancak bu işlemler, 2011 yılına kadar herhangi bir gözetim ve denetime tabi olmadan piyasanın kendi belirlediği kurallar çerçevesinde yürümüştür.

6111 sayılı Kanun ile kaldıraçlı alım satım işlemlerini düzenleme yetkisi Sermaye Piyasası Kuruluna verilmiştir.

Foreks piyasası işleyişinin düzene sokulması ve yatırımcı mağduriyetlerinin önüne geçilebilmesi amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu tarafından “Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri: V, No: 125)” 27.08.2011 tarih ve 28038 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 31.08.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında kaldıraçlı alım satım işlemleri ayrı bir faaliyet olarak tanımlanmamış; türev araç olarak nitelendirilmiştir. 6362 sayılı Kanun uyarınca hazırlanan III-37.1 sayılı Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’de (Yatırım Hizmetleri Tebliği) yer alan hükümlerle de söz konusu faaliyetin esasları ve türev araç niteliği aynen korunmuştur.

FOREKS PİYASASININ FİNANSAL PİYASALARA ETKİSİ(*)

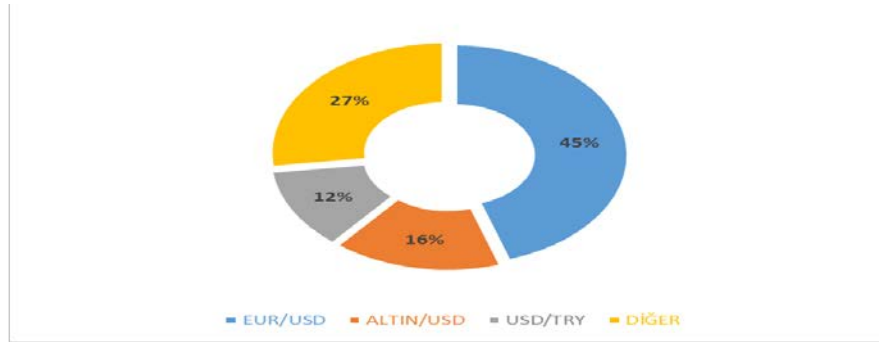
Takasbank’ın derlediği verilere göre kaldıraçlı alım satım işlemlerinin oransal dağılımları aydan aya değişmekle birlikte EUR/USD, USD/TRY ve ALTIN/USD en çok tercih

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

edilen üç parite olmaktadır. Ayrıca, GPD/USD ve EUR/TRY varlıklarında da işlem yapılmaktadır.

Foreks piyasasında fiyatlar temel olarak yurtdışında oluşmakta olup işlemler kaydi olarak gerçekleşmektedir. Piyasa derinliğine bakıldığında foreks işlemlerinin ülkemizdeki spot fiyatlamada etki oluşturacak güce sahip olmadığı söylenebilir. Türev ve spot piyasaların etkileşimine ilişkin mevcut akademik çalışmalar bulunmaktadır.

(*) Kaldıraçlı Alım-Satım İşlemleri Raporu, 30.12.2016, SPK.

KAYNAK: TAKASBANK

VERİLER

Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerine İlişkin Veriler / (Leveraged Transactions Data)					
	2012/12	2013/12	2014/12	2015/12	2016/11*
Üye sayısı / (# of members)	23	33	39	42	46
Hesap Sayısı / (# of accounts)	16,670	43,194	78,755	148,078	208,161
Teminatlı Hesap Sayısı / (# of accounts with collateral)	11,543	29,709	51,377	94,305	127,368
Teminat Miktarı-(Milyon TL) / (Collateral value-TRY million)	139	281	449	615	1,062
Açık Pozisyon Değeri (Milyon TL) / (Open interest -TRY million)	2,851	5,326	8,557	12,682	22,908
Toplam İşlem Hacmi (Milyon TL) / Total trading volume-TRY million	1,102,364	2,953,148	4,569,464	9,809,280	10,790,199
Günlük Ortalama İşlem Hacmi (Milyon TL) / (Daily average trading volume -TRY million)	4,224	11,813	18,205	39,237	57,028

KAYNAK: Takasbank

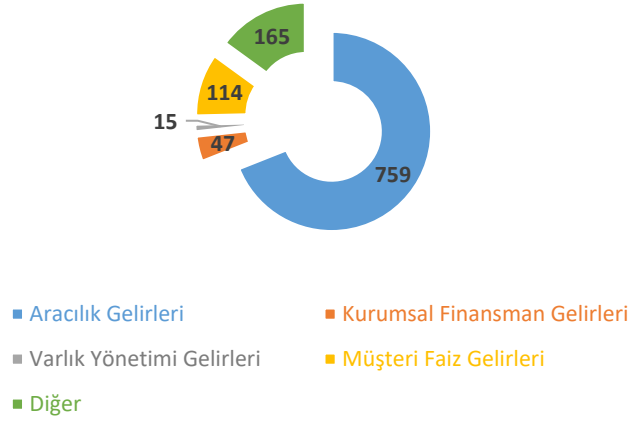
*2016 Yılı Kasım ayına göre düzenlenmiştir.

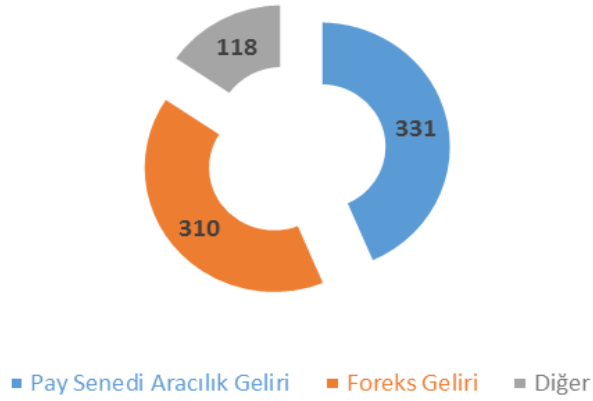
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Aracılık Sektörü Toplam Gelir Dağılımı
(Milyon TL)

Aracılık Faaliyetleri Gelir Dağılımı
(Milyon TL)

KAYNAK: Sermaye Piyasası Kurulu

NOT: Grafikler 2016 yılı ilk 6 ayının verilerine göre düzenlenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

5.5. ADALET BAKANLIĞI

5.5.1. Adalet Bakanlığı'nın 19/04/2017 tarihli ve 39510391-2017-010.01-01-E.79/991 sayılı yazısında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

I- Genel Olarak

Foreks, bir ülkenin para birimi ile başka bir ülkenin para birimi arasındaki değişim oranından faydalanılarak, döviz ticaretinin yapıldığı uluslararası piyasaların tamamını ifade etmektedir. Foreks piyasası, yatırımcılarına kaldıraçlı işlem yapma imkânı sunan dünyanın en büyük pazarlarından biridir. Foreks işlemlerini düzenleme ve denetleme yetkisi 25/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 155 inci maddesiyle 28/07/1981 tarihli ve mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda yapılan değişiklikle Sermaye Piyasası Kuruluna verilmiş, verilen yetki çerçevesinde Kurulca piyasanın ihtiyaç ve beklentileri ile Sermaye Piyasası Kanununun temel amacı olan yatırımcıların hak ve yararlarının korunması kapsamında faaliyete ilişkin ilke ve esaslar belirlenmiştir.

06/12/2012 tarihinde kabul edilen ve 28513 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 30/12/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile Foreks işlemleri türev araç olarak nitelendirilmiş ve sermaye piyasası aracı olarak tanımlanmıştır. Bu tür işlemlerde yatırımcının gösterdiği teminatın belli bir katına kadar işlem yapmasına imkan sunan kaldıraç uygulaması benimsenmiştir. Uygulama, kazanç kadar kayıpları da beraberinde getirmektedir.

Sermaye Piyasası Kurulunun 27/12/2016 tarihli raporunda; Kurulun, Foreks işlemlerinde, sermaye piyasası mevzuatına aykırılığı tespiti halinde gerekli idari ve cezai tedbirleri uyguladığı ve yatırımcılara inceleme sonuçları hakkında bildirimde bulunduğu, ancak uğranılan zararın tazmin edilmesine yönelik talep bakımından yatırımcının adli yargı yoluna başvurması gerektiği; 6362 sayılı Kanunun 74 üncü maddesi ve 02/04/2014 tarihli ve 28960 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Birlik Statüsünün 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (j) ve (k) bentlerine dayanılarak, yatırım kuruluşlarının borsa dışı işlemlerden doğan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sermaye piyasası işlemleriyle ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği nezdinde Müşteri Uyuşmazlıkları Hakem Heyeti uygulamasının 01/08/2016 tarihi itibarıyla başladığı belirtilmiştir. Aynı raporda, müşteri şikayetlerinin neler olduğu yazılmış olmasına rağmen bu şikayetler arasında adli başvuru yolunun yetersizliği bulunmamaktadır.

II- Adli Başvuru Yolları

A) 18/10/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36 ncı maddesinde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

B) 07/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun “Tanımlar” kenar başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde, tüketici kavramı; ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi olarak; (l) bendinde ise tüketici işlemi; mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem olarak tanımlanmıştır.

6502 sayılı Kanunun "Kuruluş ve görev alanı" kenar başlıklı 66 ncı maddesine göre tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezlerinde ve yeterlilik şartları yönetmelikle belirlenen ilçe merkezlerinde en az bir tüketici hakem heyeti oluşturulmuştur.

27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin "Görev alanı" kenar başlıklı 6 ncı maddesine göre değeri iki bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine, üç bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda ise il tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu değerlerin üzerindeki uyuşmazlıklar için hakem heyetlerine başvuru yapılamaz. Buradaki parasal sınırlar her takvim yılı başından itibaren geçerli olmak üzere, o yıl için 04/01/1961

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında arttırılarak uygulanır. Hakem heyetleri kendilerine yapılan başvuruları gereğini yapmak üzere kabul etmek zorundadır. Miktarı bu sınırları aşan tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklar ile hakem heyetlerinin vermiş oldukları kararların itiraz incelemesi tüketici mahkemelerinde yapılmaktadır.

Tüketici mahkemeleri nezdinde Bakanlık, tüketiciler ve tüketici örgütleri tarafından açılan davalar 02/07/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununda düzenlenen harçlardan muaftır. Tüketici örgütleri üst kuruluşlarınca açılacak davalarda bilirkişi ücreti ve davanın davacı aleyhine sonuçlanması durumunda, hükmedilen vekâlet ücreti Bakanlıkça karşılanır. Davanın, davalı aleyhine sonuçlanması durumunda, bilirkişi ücreti Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir.

Tüketici mahkemelerinde görülecek davalar 12/01/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun Altıncı Kısımında düzenlenen basit yargılama usulüne göre yürütülür. Tüketici mahkemelerince verilen kesinleşmiş kararlar, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden Bakanlığa iletilir. Tüketici hakem heyetleri kararlarına karşı yapılan itiraz sonucu verilen kararlar, kararı veren mahkeme tarafından ilgili tüketici hakem heyetine gönderilir.

C) 13/01/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun "Ticari işler" kenar başlıklı 3 üncü maddesinde; bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiillerin ticari işlerden sayılacağı belirtilmiştir. Aynı Kanunun "Genel olarak" kenar başlıklı 4 üncü maddesinde ise ticari davalara ilişkin olarak;

"Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

c) 11/01/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,

d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde,

öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır."

hükmü yer almaktadır.

Kanunun "Ticari davalar ve çekişmesiz yargı işlerinin görüleceği mahkemeler" kenar başlıklı 5 inci maddesine göre; aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir.

D) Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 18/10/2016 tarihli ve 2016/11038-8223 Esas-Karar sayılı kararında: "Davacı tarafça, Foreks işlemlerine aracılık hizmeti veren davalının kusuru nedeniyle zarara uğranıldığı iddiasına dayalı maddi tazminat istemi ile açılan işbu davada, mahkemece yukarıda özetlenen gerekçe ile görevsizlik kararı verilmiştir. Ancak; taraflar arasında, "Kaldıraçlı Alım-Satım İşlemleri Çerçeve Sözleşmesi", "Yabancı Borsalarda Yatırım Araçları Alım-Satım İşlemlerine Aracılık Çerçeve Sözleşmesi" akdedilmiş olup, dava tarihi olan 09/10/2015 tarihinde yürürlükte bulunan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3/1-k maddesinde tüketicinin; "ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi", 3/1-l maddesinde ise, tüketici işleminin; "mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi” ifade edeceği düzenlenmiş, aynı Kanun'un 73/1 madde ve fıkrasında da, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalara bakma görevinin tüketici mahkemelerine ait olduğu hüküm altına alınmıştır. Buna göre, mahkemece, tüketici konumundaki davacı tarafından açılan ve 6502 sayılı Yasa'nın 3/1-k maddesi uyarınca bankacılık sözleşmesi niteliğindeki işbu sözleşmelerden kaynaklanan işlemlerin de tüketici işlemi ve anılan sözleşmelerle ilgili uyuşmazlıkların çözüm yerinin tüketici mahkemeleri olduğu nazara alınarak, işin esasına girilmesi gerekirken, yanılıklı değerlendirme ile yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.” denilmiştir.

Böylece taraflardan birinin tüketici olduğu, karşı tarafın satıcı-sağlayıcı yani kar elde etmek amacıyla mal ve hizmet sunan gerçek veya tüzel kişi olması halinde işlemin tüketici işlemi niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. Bu şekildeki tüketici işlemi niteliğindeki Foreks işlemlerinde uyuşmazlığın 6502 sayılı Kanun kapsamında çözümleneceği ve çözüm yerinin tüketici hakem heyetleri veya tüketici mahkemeleri olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, her iki tarafı tacir olan veya her iki tarafı mesleki amaçla veya gelir elde etme amacıyla hareket eden gerçek veya tüzel kişi olan sözleşmeler tüketici işlemi olarak kabul edilemeyeceğinden bu tür uyuşmazlıklar asliye ticaret mahkemelerinde çözümlenecektir. Adli başvuru yolları konusunda maalesef sermaye piyasası mevzuatında açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

E) Foreks işlemlerinde gerçekleşen uyuşmazlıklara ilişkin çözüm yöntemlerinden birisi de, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği Müşteri Uyuşmazlıkları Hakem Heyeti Yönergesi uyarınca oluşturulan; taraflardan en az birinin Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği üyesi olması şartı ile üyeler arasında veya üyeler ile müşterileri arasında borsa işlemleri dışındaki sermaye piyasası faaliyetlerinden kaynaklanan uyuşmazlıklardan yargıya veya tüketici hakem heyetine intikal etmiş olanlar ile adli yargı yerinin görev alanı içinde olan talepler dışında kalan konuları çözümleyen hakem heyeti uygulamasıdır. Ancak heyete yapılan başvuru sonrasında, heyetin ilgili uyuşmazlık hakkında vereceği karara kadar, uyuşmazlığın yargıya veya tüketici hakem heyetlerine intikal ettirilmiş olması halinde; heyetin görevi son ermekte ve dosya işleminden kaldırılmaktadır. Heyetçe verilecek kararlara Birlik üyesince uyulması zorunludur. Yönergeden

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

de anlaşılacağı üzere heyetçe verilecek kararlar ilam niteliğinde olmadığından icra yoluna başvurma olanağı bulunmamaktadır.

F) Foreks işlemlerinde, tarafların, aralarında yaptıkları, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olmayacak nitelikteki sözleşmelerden doğan hukuki uyuşmazlıklar nedeniyle adli yargı yoluna başvurma hakları Anayasa ve kanunlarla teminat altına alınmıştır. Sermaye piyasası mevzuatında yapılacak değişiklikle, Foreks işlemlerinde gerçekleşecek uyuşmazlıklarda başvurulacak kanun yollarına ilişkin usul ve esasları düzenleyen bir hüküm ihdas edilmesi düşünülebilir. Buna göre tüketici sayılan kişilerce yapılan işlemler bakımından, tüketici hakem heyeti ve tüketici mahkemesi uygulaması kabul edilerek başvuru sırasında, davanın harçsız açılabilmesi ve basit yargılama usulünün uygulanabilmesine ilişkin hüküm sevk edilebilir. Tüketici işlemi niteliğinde bulunmayan Foreks işlemleri yönünden ise uyuşmazlığın genel mahkemelerde çözümlenmesine ilişkin tercihin değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Böyle bir hüküm getirilmediği takdirde de uygulamanın Yargıtay içtihatları doğrultusunda bu yönde gelişeceği düşünülmektedir.

III- Yaşanan Mağduriyetler Hakkındaki Türk Ceza Kanunu Hükümleri

6362 sayılı Kanunun 106 ila 116 ncı maddelerinde sermaye piyasası suçları ve bu suçlara ilişkin özel soruşturma usulleri ile mahkemelerin görev ve yetkisi düzenlenmiştir. Mezkur maddelerde bilgi suiistimali, piyasa dolandırıcılığı, usulsüz halka arz ve izinsiz sermaye piyasası faaliyeti, güveni kötüye kullanma ve sahtecilik, bilgi ve belge vermeme, denetimin engellenmesi, yasal defterlerde muhasebe kayıtlarında ve finansal tablo ve raporlarda usulsüzlük, sır saklama yükümlülüğüne muhalefet gibi suç tipleri düzenlenmiştir. Bu hükümlerin Foreks işlemleri açısından da uygulanabilir nitelikte oldukları görülmektedir.

6362 sayılı Kanunun 110, 111 ve 112 nci maddelerinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine de atıf yapılmaktadır. 6362 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinde 5237 sayılı Kanunun 155 inci maddesinde düzenlenen güveni kötüye kullanma; 111 inci maddesinde 5237 sayılı Kanunun 265 inci maddesinde düzenlenen görevi yaptırmamak için direnme; 112 nci maddesinin ikinci fıkrasında 5237 sayılı Kanunun ilgili hükümleri denilmek suretiyle eylemin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

niteliğine göre değişebilecek hükümlere, bu çerçevede genel olarak 5237 sayılı Kanunun 204 üncü maddesindeki resmi belgede sahtecilik, 206 ncı maddesindeki resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan, 208 inci maddesindeki özel belgede sahtecilik; 112 nci maddesinin ikinci fıkrasında ise 5237 sayılı Kanunun 244 üncü maddesindeki sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçlarına atıf yapılmaktadır.

Özel kanun niteliğinde olan 6362 sayılı Kanunda düzenlenen ekonomik suçların yanında 5237 sayılı Kanunun İkinci Kitap Üçüncü Kısım Dokuzuncu Bölümünde Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar başlığı ile İkinci Kısım Onuncu Bölümde Malvarlığına Karşı Suçlar başlığı altında ekonomik suç olarak değerlendirilebilecek bazı suç tiplerine yer verilmiştir. Örneğin, 5237 sayılı Kanunun 158 inci maddesindeki nitelikli dolandırıcılık, 161 ve 162 nci maddelerindeki hileli ve taksiratlı iflas, 164 üncü maddesindeki şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi, 237 nci maddesinde yer alan fiyatları etkileme, 239 uncu maddesinde yer alan ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması gibi suçlar ekonomik suçlar arasında yer almaktadır.

Bakanlığımıza gönderilen Raporda Foreks işlemleri ile ilgili ceza hukukunu ilgilendiren ve mevzuat düzenlemesi yapılmasını gerektiren somut sorunlara yer verilmemiştir. Ancak, Foreks işlemlerinden kaynaklı hukuka aykırı ve kanunî tipe uygun eylemler söz konusu olduğunda, öncelikle 6362 sayılı Kanunda düzenlenen özel nitelikteki ceza hukuku normlarının ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesi gerektiği, akabinde ise 5237 sayılı Kanunda düzenlenen ceza normlarının uygulama imkanı bulabileceği; bu yönüyle maddi ceza hukukuna ilişkin mevzuatta boşluk bulunmadığı, ancak nihai değerlendirmenin varsa somut sorunların bildirilmesi üzerine yapılabileceği mütalaa edilmektedir.

5.6. GÜMRÜK ve TİCARET BAKANLIĞI

5.6.1. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 19/01/2017 tarihli ve 61990029-045.99-E.21874836 sayılı yazısında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

1) FOREKS Piyasasında Bireysel ve Kurumsal Yatırımcıların Eğitimi ve Bilgilendirilmesi için Alınabilecek Önlemler:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında, finansal tüketicinin eğitime yönelik özel bir düzenleme bulunmamakla beraber, Foreks işlemini gerçekleştiren tüketicilere yönelik olarak, söz konusu finansal hizmete ilişkin özel düzenlemesi bulunan kurumlar ile tüketicinin eğitimi ve bilinçlendirilmesine yönelik ortak eğitim çalışmaları düzenlenebileceği düşünülmektedir.

2) Yatırımcılar İçin Güvensizlik Ortamının Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışmalar:

6563 sayılı Kanunun 2 nci maddesine göre, Kanun ticari iletişimi, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumluluklarını, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ile elektronik ticarete ilişkin bilgi verme yükümlülüklerini ve uygulanacak yaptırımları kapsamaktadır.

Kanun kapsamında elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek veya tüzel kişiler, elektronik ticaret ortamlarında elektronik iletişim araçlarıyla bir sözleşmenin yapılmasından önce bazı bilgileri sunmakla ve siparişler ile ilgili belli kurallara uymakla yükümlüdürler. 26/08/2015 tarihli ve 29457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Elektronik Ticarete Hizmet Sağlayıcı ve Aracı Hizmet Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların elektronik ticaret işlemlerinin yapıldığı ağ üzerinde bulundurmakla yükümlü oldukları genel bilgiler ile sözleşme öncesinde ve sipariş sürecinde alıcılara sunmaları gereken bilgilere ve elektronik ticaret ile ilgili diğer uygulamalara ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Diğer yandan söz konusu Yönetmelik hükümleri, münhasıran elektronik posta, telefon araması, kısa mesaj veya elektronik ortamda doğrudan iletişime imkân veren benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmelere uygulanmayacaktır.

Ticari iletişim bakımından ise uygulama usul ve esasları, 15/07/2015 tarihli ve 29417 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelikle belirlenmiştir. Yönetmelik gerçek ve tüzel kişilerin mal ve hizmetlerini tanıtmak, pazarlamak ya da işletmesini tanıtmak veya bunları başkaları adına yapmak amacıyla elektronik iletişim araçlarıyla yapılan her türlü ticari iletişimi kapsamaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

6563 sayılı Kanunun “Ticari elektronik ileti gönderme şartı” başlıklı 6 ncı maddesinde; *“(1)Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilir. Kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla alıcının iletişim bilgilerini vermesi hâlinde, temin edilen mal veya hizmetlere ilişkin değişiklik, kullanım ve bakıma yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmaz. (2) Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilir.”* hükmü yer almaktadır.

Bu çerçevede ticari elektronik ileti gönderilebilmesi için 6563 sayılı Kanun kapsamında önceden onay alınması gerekmektedir. Bu onay imzalı olarak fiziki ortamda alınabileceği gibi elektronik ortamda da alınabilir.

Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; *“Hizmet sağlayıcının, mal ve hizmetlerini tanıtmak, pazarlamak, işletmesini tanıtmak ya da kutlama ve temenni gibi içeriklerle tanınırlığını artırmak amacıyla alıcıların elektronik iletişim adreslerine gönderdiği ticari elektronik iletiler için kendisi tarafından önceden onay alınır. Onay, reddetme hakkı kullanılıncaya kadar geçerlidir.”* hükmü yer almaktadır.

Diğer yandan Yönetmeliğin “Onay gerektirmeyen durumlar” başlıklı 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında; *“Sermaye piyasasına ilişkin mevzuat uyarınca aracılık faaliyetinde bulunan şirketlerce müşterilerine bilgilendirme amaçlı gönderilen ticari elektronik iletiler için onay alınması zorunlu değildir.”* hükmü yer almaktadır.

Bununla birlikte ticari elektronik iletiyi gönderen kişilerin tanınırlığına ilişkin usul ve esaslar Kanunun 5 ile 7 nci maddeleri ve anılan Yönetmeliğin çeşitli hükümlerinde düzenlenmiştir.

Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde *“(1) Ticari iletişimde: a) Ticari iletişimin ve bu iletişimin adına yapıldığı gerçek ya da tüzel kişinin açıkça belirlenebilir olmasını sağlayan bilgiler sunulmalıdır.”* hükmü ve 7 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında ise; *“(2) İletide, hizmet sağlayıcının tanınmasını sağlayan bilgiler ile*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

haberleşmenin türüne bağlı olarak telefon numarası, faks numarası, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresi gibi erişilebilir durumdaki iletişim bilgileri yer alır. (3) İletide, haberleşmenin türüne bağlı olarak, iletinin konusu, amacı ve başkası adına yapılması hâlinde kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere de yer verilir.” hükümleri yer almaktadır.

3) FOREKS Piyasasında Yanıltıcı ve Yanlış Bilginin Önlenmesi Kapsamında Reklamların Mevzuata Uygunluğu ve Denetimi ile Aracı Kuruluşların Bilgilendirme Faaliyetleri:

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 63 üncü maddesine dayanılarak oluşturulan Reklam Kurulu, aynı Kanun’un **“Ticari Reklam”** başlıklı 61 inci maddesinde belirlenen hususlar çerçevesinde bütün ticari reklam ve ilanları denetlemekle yetkili kılınmıştır. Buna göre, söz konusu madde hükmüne göre; ticaret, iş, zanaat veya bir meslekle bağlantılı olarak; bir mal veya hizmetin satışını ya da kiralanmasını sağlamak, hedef kitleyi oluşturanları bilgilendirmek veya ikna etmek amacıyla reklam verenler tarafından herhangi bir mecrada yazılı, görsel, işitsel ve benzeri yollarla gerçekleştirilen pazarlama iletişimi niteliğindeki duyurular olarak tanımlanan ticari reklamların, Reklam Kurulunca belirlenen ilkelere, genel ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına uygun, doğru ve dürüst olmaları, diğer taraftan tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici, can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü, şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici, kamu sağlığını bozucu, hastaları, yaşlıları, çocukları ve engellileri istismar edici olmamaları gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen hususlar çerçevesinde, 6502 sayılı Kanun’un 63 üncü maddesi ile oluşturulan Reklam Kurulu’nun, ticari reklamlarda uyulması gereken ilkeleri belirleme ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri yapma, bu hususlar çerçevesinde inceleme ve gerektiğinde denetim yapma, inceleme ve denetim sonucuna göre durdurma veya aynı yöntemle düzeltme veya idari para cezası veya gerekli görülen hâllerde de üç aya kadar tedbiren durdurma cezası verme yetki ve görevleri bulunmaktadır.

Bu kapsamda, “Foreks” isimli kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin olarak muhtelif internet sitelerinde yayınlanan reklamlar hakkında Reklam Kurulu’na yapılan muhtelif başvurular değerlendirilmekte olup, söz konusu finansal hizmete ilişkin reklam ve tanıtımların

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

tüketicileri aldatıcı ve yanıltıcı olduğu hususuna ilişkin şikayetlerin Reklam Kurulu'na iletilmesi halinde 6502 sayılı Kanun ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği hükümleri kapsamında Reklam Kurulu tarafından gerekli incelemeler yapılacaktır.

4) Yatırımcının Hak Arama Yolları ve Yöntemleri Arasında İdari Başvuru Yollarına İlişkin Mevzuat ve Öneriler:

Bilindiği üzere, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3 üncü maddesinin (k) bendinde tüketici; *"ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi"* ve (l) bendinde tüketici işlemi ise; *"mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere, ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere, her türlü sözleşme ve hukuki işlemi"* olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanun'un "Diğer Tüketici Sözleşmeleri" başlıklı bölümünün 49 uncu maddesi "Finansal hizmetlere dair mesafeli sözleşmeler" başlığını taşımaktadır. Bu maddenin birinci fıkrasına göre; finansal hizmetler, her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, **yatırım** ve ödeme ile ilgili hizmetleri ifade eder. Finansal hizmetlere dair mesafeli sözleşme ise, finansal hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir. Finansal hizmetlere ilişkin sözleşmelerin mesafeli usulle akdedilmesine ilişkin usul ve esaslar Kanunun 49 uncu maddesine dayanılarak hazırlanan Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği ile düzenleme altına alınmıştır.

Söz konusu Yönetmelik ile mesafeli usulle kurulan tüm finansal hizmetlere ilişkin sözleşmelerde, tüketicilerin hizmeti satın almadan önce kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak en az on iki punto büyüklüğünde, açık, sade, anlaşılabilir ve okunabilir bir şekilde sağlayıcı tarafından yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bilgilendirileceği, **tüketicilerin Foreks işlemleri de dahil sayılan istisnalar hariç olmak üzere** finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmelerden 14 gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

ödemeksizin cayma hakkına sahip olduğu, sağlayıcının, sözleşmenin bütün şartlarını ve Bakanlıkça belirlenen diğer hususları, kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla tüketiciye iletmesinin zorunlu olduğu, tüketicinin sözleşmeyi sona erdirmesine yönelik talebini herhangi bir uzaktan iletişim aracıyla sağlayıcıya veya varsa aracıya iletmesinin yeterli olduğu ve sağlayıcıların, cayma hakkı, bilgilendirme ve diğer hususlardaki yükümlülüklerine ilişkin bilgi ve belgeleri üç yıl boyunca saklama ve ispat yükümlülüklerinin olduğuna ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Dolayısıyla, **Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği** çerçevesinde, Foreks işlemlerinde 6502 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinde yer alan yükümlülükler aykırılığın tespiti halinde aykırılığı tespit edilen her bir işlem için aynı Kanunun 77 nci maddesinde düzenlenen idari para cezası uygulanacaktır.

Diğer taraftan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında **bireysel mağduriyetlerin giderilmesine ilişkin olarak**, uyuşmazlıklarının çözümünde iki kurum yetkili kılınmıştır. Bunlar, ilçelerde “Kaymakamlık” illerde “Ticaret İl Müdürlüğü” bünyesinde oluşturulan “**Tüketici Hakem Heyetleri**” ile “**Tüketici Mahkemeleri**”dir. Halen Tüketici Mahkemesi oluşturulmayan yerlerde ise genel görevli **Asliye Hukuk Mahkemeleri** “Tüketici Mahkemesi” sıfatıyla görev yapmaktadır. Bu mahkemelerde açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Buna göre 2017 yılı için;

- Değeri 2.400 Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine,
- Büyükşehir statüsünde olan illerde, değeri 2.400 Türk Lirası ile 3.610 Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine,
- Büyükşehir statüsünde olmayan illerin merkezlerinde, değeri 3.610 Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine,
- Büyükşehir statüsünde olmayan illere bağlı ilçelerde, değeri 2.400 Türk Lirası ile 3.610 Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvurulması zorunludur.

İl ve İlçe Tüketici Hakem Heyetlerinin verdiği kararlar tarafları bağlar. Taraflar bu karara karşı 15 gün içinde tüketici mahkemesine itiraz edebilirler. Bu değer ve üzerindeki

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

uyuşmazlıklarda ise tüketici hakem heyetine başvuru yapılamayacağından tüketici mahkemelerine başvuru yapılması zorunludur.

5.6.2. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 21/03/2017 tarihli ve 61990029-045.99-E.23397083 sayılı yazısında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun “Kısaltmalar ve tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ş) bendinde türev araçların sermaye piyasası araçlarından olduğu ve aynı fıkranın (u) bendinin üçüncü alt bendinde döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemlerin de türev araçlardan olduğuna ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Kaldıraçlı işlemler, 11/07/2013 tarihli ve 28704 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; *“Yatırılan teminat tutarı karşılığında, döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıkların kaldıraçlı olarak elektronik ortamda oluşturulmuş bir platformda alım satımı işlemlerini (...) ifade eder.”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Ayrıca 6362 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde aracı kurum, *“37 nci maddenin birinci fıkrasındaki yatırım hizmet ve faaliyetlerinden (a), (b), (c), (e) ve (f) bentlerinde yer alanları münhasıran olmak üzere Kurul tarafından yetkilendirilen yatırım kuruluşunu (...) ifade eder”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu hükümlerle birlikte yukarıda bahsedilen Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin Yatırım hizmet ve faaliyetleri için izin alma zorunluluğu başlıklı 5 inci maddesinde, *“Bu Tebliğ ile düzenlenen yatırım hizmetleri ve faaliyetlerinin her birinin düzenli uğraşı, **ticari veya mesleki faaliyet** olarak icra edilebilmesi için Kuruldan **izin alınması** zorunludur.”* hükmü yer almaktadır.

Bahse konu hükümler çerçevesinde, Sermaye Piyasası Kurulunun iznine tabi bir aracı kurum tarafından yürütülen kaldıraçlı işlemlerin Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ hükümlerine tabi olarak belirli usul ve esaslar çerçevesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu Tebliğin 27 nci maddesinin beşinci

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

fıkrasında, “(5) Birinci fıkrada belirlenen esaslar çerçevesinde uygulanacak azami kaldıraç oranları aracı kurumlar ile müşteriler arasında imzalanacak çerçeve sözleşmede belirlenir. Söz konusu oranların daha sonra değiştirilebilmesi için müşterinin yazılı onayı alınır. Aracı kurumlar tarafından tevsik edilebilmesi şartıyla elektronik ortamdaki her türlü araç yoluyla müşteri onayı alınması mümkündür.” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanan 05/01/2017 tarihli Foreks İşlemleri Taslak Raporunun Foreks işlemlerinin genel işleyişi bölümünde; “Foreks işlemleri, yukarıda da açıklandığı üzere, Borsa İstanbul A.Ş. nezdindeki pazarlar gibi merkezi bir piyasada gerçekleştirilmediği için tezgahüstü türev araç işlemleri olarak nitelendirilmektedir. Yani bu piyasada, işlemler borsa gibi organize bir piyasaya iletilerek, borsadaki alıcı ve satıcıların taleplerinin karşılaşması neticesinde oluşan fiyattan emirlerin eşleşmesi yoluyla gerçekleşmemektedir. Bunun yerine, emirlerin iletildiği aracı kurum her bir yatırımcıya karşı, “karşı taraf” olarak hareket etmekte, yani alıcıya karşı satıcı satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenmektedir (döviz büfelerinde olduğu gibi)” ifadeleri yer almaktadır.

A) 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Bakımından Değerlendirmeler

1- 6563 Sayılı Kanun Kapsamında Elektronik İletişim Araçlarıyla Yapılan Sözleşmelerde Uyulması Gereken Hükümler Bakımından Değerlendirmeler

23/10/2014 tarihinde TBMM’de kabul edilen ve 05/11/2014 tarihli ve 29166 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” 1 Mayıs 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Genel itibarıyla elektronik ticarete ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulan Kanun; ticari iletişimi, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumluluklarını, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeleri ve elektronik ticarete ilişkin bilgi verme yükümlülükleri ile yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak yaptırımları kapsamaktadır. 6563 sayılı Kanun kapsamındaki uygulamalardan sorumlu Bakanlık, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı olarak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

belirlenmiş olup bu kapsamdaki iş ve işlemler Bakanlığımız bünyesindeki İç Ticaret Genel Müdürlüğü ve Ticaret İl Müdürlüklerimiz tarafından yerine getirilmektedir.

6563 sayılı Kanunun hazırlık çalışmalarında **Avrupa Birliği'nin 2000/31 sayılı Bilgi Toplumu Hizmetlerinin, Özellikle Elektronik Ticaretin Ortak Pazardaki Bazı Yönleri Hakkında Direktifi** dikkate alınmıştır. Direktif ile bilgi toplumu alanında hizmet verenlerin tâbi olacakları hükümler, genel bilgilendirme yükümlülükleri, ticari iletişim için gerekli şartlar, istenmeyen elektronik iletiler, elektronik vasıtalarla yapılacak sözleşmelere uygulanacak kurallar ve sözleşme öncesi verilmesi gereken bilgiler, ara hizmet sunucularının sorumlulukları düzenlenmekte ve mesleki davranış kurallarına ilişkin olarak üye ülkelere birtakım sorumluluklar yüklenmektedir.

Bu çerçevede 6563 sayılı Kanun ile genel itibarıyla iki alan düzenlenmiştir. Bunlar elektronik araçlarla yapılan sözleşmelerde bilgi verme yükümlülükleri ve hizmeti sunanlar için getirilen yükümlülükler ile istenmeyen ticari elektronik iletilere ilişkin düzenlemelerdir.

6563 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde **“Elektronik ticaret”** fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet, **“Ticari iletişim”** alan adları ve elektronik posta adresi dışında, mesleki veya ticari faaliyet kapsamında kazanç sağlamaya yönelik olarak elektronik ticarete ilişkin her türlü iletişim, **“Hizmet sağlayıcı”** Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişiler ve **“Aracı hizmet sağlayıcı”** başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişiler olarak tanımlanmaktadır.

6563 sayılı Kanunun Bilgi verme yükümlülüğü ile Sipariş başlıklı 3 ve 4 üncü maddelerine aşağıda yer verilmektedir:

“Bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 3 – (1) Hizmet sağlayıcı, elektronik iletişim araçlarıyla bir sözleşmenin yapılmasından önce;

- a) Alıcıların kolayca ulaşabileceği şekilde ve güncel olarak tanıtıcı bilgilerini,*
- b) Sözleşmenin kurulabilmesi için izlenecek teknik adımlara ilişkin bilgileri,*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

c) Sözleşme metninin sözleşmenin kurulmasından sonra, hizmet sağlayıcı tarafından saklanıp saklanmayacağı ile bu sözleşmeye alıcının daha sonra erişiminin mümkün olup olmayacağı ve bu erişimin ne kadar süreyle sağlanacağına ilişkin bilgileri,

ç) Veri girişindeki hataların açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmesine ve düzeltilmesine ilişkin teknik araçlara ilişkin bilgileri,

d) Uygulanan gizlilik kuralları ve varsa alternatif uyumsuzluk çözüm mekanizmalarına ilişkin bilgileri,

sunar.

(2) Hizmet sağlayıcı, varsa mensubu olduğu meslek odası ile meslekle ilgili davranış kurallarını ve bunlara elektronik olarak ne şekilde ulaşılabileceğini belirtir.

(3) Tarafların tüketici olmadığı hâllerde taraflar, birinci ve ikinci fıkralardaki düzenlemelerin aksini kararlaştırabilirler.

(4) Hizmet sağlayıcı, sözleşme hükümlerinin ve genel işlem şartlarının alıcı tarafından saklanmasına imkan sağlar.

(5) Birinci ve ikinci fıkralar, münhasıran elektronik posta yoluyla veya benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmelere uygulanmaz.

Sipariş

MADDE 4 – (1) Elektronik iletişim araçlarıyla verilen siparişlerde aşağıdaki esaslar geçerlidir:

a) Hizmet sağlayıcı, siparişin onaylanması aşamasında ve ödeme bilgilerinin girilmesinden önce, ödeyeceği toplam bedel de dâhil olmak üzere, sözleşmenin şartlarının alıcı tarafından açıkça görülmesini sağlar.

b) Hizmet sağlayıcı, alıcının siparişini aldığını gecikmeksizin elektronik iletişim araçlarıyla teyit eder.

c) Sipariş ve siparişin alındığının teyidi, tarafların söz konusu beyanlara erişiminin mümkün olduğu anda gerçekleşmiş sayılır.

(2) Hizmet sağlayıcı, sipariş verilmeden önce alıcıya, veri giriş hatalarını belirleyebilmesi ve düzeltebilmesi için uygun, etkili ve erişilebilir teknik araçları sunar.

(3) Tarafların tüketici olmadığı hâllerde taraflar, birinci ve ikinci fıkralardaki düzenlemelerin aksini kararlaştırabilirler.

(4) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentleri ile ikinci fıkra, münhasıran elektronik posta yoluyla veya benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmelere uygulanmaz.”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

6563 sayılı Kanuna dayanılarak çıkarılan ve 26/08/2015 tarihli ve 29457 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “**Elektronik Ticarete Hizmet Sağlayıcı ve Aracı Hizmet Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik**” hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların ağ üzerinde mal veya hizmet satışına ilişkin sözleşme ve siparişlerdeki bilgi verme yükümlülüklerini kapsamaktadır. Söz konusu Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında, “(2) *Bu Yönetmelik hükümleri, münhasıran elektronik posta, telefon araması, kısa mesaj veya elektronik ortamda doğrudan iletişime imkân veren benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmelere uygulanmaz.*” hükmü yer almaktadır.

Bu doğrultuda foreks piyasalarında gerçekleştirilen kaldıraçlı işlemlere aracılık eden bir aracı kurumun 6563 sayılı Kanun kapsamında (Kanunun 3 ve 4 üncü maddeleri) elektronik ticaret ortamında elektronik iletişim araçlarıyla bir sözleşmenin yapılmasından önce bulundurması gereken bilgi verme yükümlülüğüne ilişkin hususlar ile elektronik iletişim araçlarıyla verilen siparişlerde uyması gereken esaslara tabi olması gerektiği düşünülmekle birlikte, bu kaldıraçlı işlemlerin münhasıran elektronik posta, telefon araması, kısa mesaj veya elektronik ortamda doğrudan iletişime imkân veren benzeri bireysel iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ile yapılması halinde Yönetmelik hükümlerinin uygulanmayacağı değerlendirilmektedir.

2- 6563 Sayılı Kanun Kapsamında Ticari İletişim Hükümleri Bakımından Değerlendirmeler

6563 sayılı Kanunun ticari iletişim bakımından uygulamasına ilişkin usul ve esaslar 15/07/2015 tarihli ve 29417 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “**Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik**” ile düzenlenmiştir. Yönetmeliğin amacı, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan ticari iletişime dair bilgi verme yükümlülüklerine ve ticari elektronik iletilerde uyulması gereken hususlara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Yönetmelik gerçek ve tüzel kişilerin mal ve hizmetlerini tanıtmak, pazarlamak ya da işletmesini tanıtmak veya bunları başkaları adına yapmak amacıyla elektronik iletişim araçlarıyla yapılan her türlü ticari iletişimi kapsamaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

6563 sayılı Kanunun “Ticari elektronik ileti gönderme şartı” başlıklı 6 ncı maddesinde; “(1)Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilir. Kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla alıcının iletişim bilgilerini vermesi hâlinde, temin edilen mal veya hizmetlere ilişkin değişiklik, kullanım ve bakıma yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmaz. (2) Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilir.” hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede ticari elektronik ileti gönderilebilmesi için 6563 sayılı Kanun kapsamında önceden onay alınması gerekmektedir. Bu onay imzalı olarak fiziki ortamda alınabileceği gibi elektronik ortamda da alınabilir. Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Hizmet sağlayıcının, mal ve hizmetlerini tanıtmak, pazarlamak, işletmesini tanıtmak ya da kutlama ve temenni gibi içeriklerle tanınırlığını artırmak amacıyla alıcıların elektronik iletişim adreslerine gönderdiği ticari elektronik iletiler için kendisi tarafından önceden onay alınır. Onay, reddetme hakkı kullanılıncaya kadar geçerlidir.” hükmü ile Onayın alınması başlıklı 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasında, “Alıcının elektronik iletişim adresine ticari elektronik ileti gönderilerek onay talebinde bulunulamaz.” hükümleri yer almaktadır.

Bununla birlikte ticari elektronik iletiyi gönderen kişilerin tanınırlığına ilişkin usul ve esaslar Kanunun 5 ile 7 nci maddeleri ve anılan Yönetmeliğin çeşitli hükümlerinde düzenlenmiştir. Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “(1) Ticari iletişimde: a) Ticari iletişimin ve bu iletişimin adına yapıldığı gerçek ya da tüzel kişinin açıkça belirlenebilir olmasını sağlayan bilgiler sunulmalıdır.(...)” hükmü ve 7 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında ise; “(...) (2) İletide, hizmet sağlayıcının tanınmasını sağlayan bilgiler ile haberleşmenin türüne bağlı olarak telefon numarası, faks numarası, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresi gibi erişilebilir durumdaki iletişim bilgileri yer alır. (3) İletide, haberleşmenin türüne bağlı olarak, iletinin konusu, amacı ve başkası adına yapılması hâlinde kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere de yer verilir.” hükümleri yer almaktadır. Söz konusu ileti gönderen kişilerin tanınırlığına ilişkin uygulama esasları Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik ile belirlenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Ayrıca Kanunun alıcının ticari elektronik iletiyi reddetme hakkı başlıklı 8 inci maddesinde, “(1) Alıcılar diledikleri zaman, hiçbir gerekçe belirtmeksizin ticari elektronik iletileri almayı reddedebilir. (2) Hizmet sağlayıcı ret bildiriminin, elektronik iletişim araçlarıyla kolay ve ücretsiz olarak iletilmesini sağlamakla ve gönderdiği iletide buna ilişkin gerekli bilgileri sunmakla yükümlüdür. (3) Talebin ulaşmasını müteakip hizmet sağlayıcı üç iş günü içinde alıcıya elektronik ileti göndermeyi durdurur.” hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, “(3) Hizmet sağlayıcının, alıcının ret bildirimi için ticari elektronik iletide, müşteri hizmetleri numarası, kısa mesaj numarası veya yalnızca ret bildirimine özgülenmiş bir URL adresi gibi erişilebilir iletişim adresini vermesi gerekir. Ticari elektronik ileti hangi iletişim kanalıyla gönderildiyse ret bildirimi de kolay ve ücretsiz bir şekilde olmak üzere aynı iletişim kanalıyla sağlanır.” hükmü yer almaktadır.

Açıklanan hükümler çerçevesinde, forex piyasasında kaldıraçlı işlemlere aracılık eden kurumlar ticari iletişim bakımından 6563 sayılı Kanun ve anılan Yönetmelik hükümlerine tabi olacaklardır. Bu çerçevede, gönderdikleri ticari elektronik iletilerde 6563 sayılı Kanun ve Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik hükümlerine uymakla yükümlüdürler.

Diğer yandan, Yönetmeliğin “Onay gerektirmeyen durumlar” başlıklı 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında “Sermaye piyasasına ilişkin mevzuat uyarınca aracılık faaliyetinde bulunan şirketlerce müşterilerine bilgilendirme amaçlı gönderilen ticari elektronik iletiler için onay alınması zorunlu değildir.” hükmü yer almaktadır. Bu bağlamda, forex piyasasında kaldıraçlı işlemlere aracılık eden bir aracı kurumun müşterilerine bilgilendirme amaçlı gönderdiği ticari elektronik iletiler için onay alması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, müşteri olmayan kişilerle ticari iletişim kurulması veya bilgilendirme amacı taşımayan iletilerin gönderilmesinde 6563 sayılı Kanun ve anılan Yönetmelik kapsamındaki usul ve esaslara uyulması gerekmektedir.

Ticari elektronik iletilerle ilgili şikâyetler Bakanlığımızca yürütülen Ticari Elektronik İleti Şikâyet Sistemi üzerinden yapılmaktadır. 09/03/2017 tarihi itibarıyla Ticari Elektronik İleti

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Şikayet Sisteminde içeriğinde foreks tanıtımının yer aldığı 130 şikayetin bulunduğu ve iki şikayet hakkında 6563 sayılı Kanuna aykırı ticari elektronik ileti gönderilmesi sebebiyle iki adet idari para cezası kararı verildiği anlaşılmaktadır.

B) 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Bakımından Değerlendirmeler

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde de son yıllarda finansal tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeler yetkili kamu otoriteleri tarafından yapılmış olup, bu düzenlemelere bağlı eylem planları uygulamaya konmuştur. Bu doğrultuda, Gümrük Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü olarak mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun uygulamalarının finansal piyasalarda işlem ve sözleşme yapan tüketicilere yeterli düzeyde koruma sağlamadığının görülmesi üzerine 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile daha kapsamlı ve ayrıntılı düzenlemeler yapılarak tüketicilerin daha geniş bir perspektif ile etkin bir şekilde korunması sağlanmıştır.

6502 sayılı Kanunda “Tüketici”; Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi şeklinde, “Tüketici işlemi” de taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem olarak tanımlanmış ve mülga 4077 sayılı Kanunda düzenlenmesine karşın yüksek yargı içtihatları ile 4077 sayılı Kanunun sağladığı koruyucu düzenlemelerden yararlandırılmayan taşımacılık, sigortacılık, bankacılık vb. tüm sektörler de dahil olmak üzere her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamalar 6502 sayılı Kanunun kapsamına alınmıştır.

Tüketicilerin finansal piyasalarda gerçekleştirdikleri sözleşme ve işlemleri ile ilgili olarak 6502 sayılı Kanunda sunulan hizmet türüne bağlı olarak yapılan başlıca özel düzenlemeler; tüketici kredisi sözleşmeleri, konut finansmanı sözleşmeleri ve finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmelerdir. Ayrıca sunulan finansal hizmete ilişkin olarak Kanunda yer alan temel ilkeler, haksız şartlar, ayıplı hizmet vb. diğer düzenlemelerde taraflar arasındaki hukuki ilişkiye uygulanmaktadır. Söz konusu düzenlemeler ile Kanunun 1 inci

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

maddesinde belirtildiği üzere sözleşmenin zayıf tarafını oluşturan tüketicilerin satıcı, sağlayıcı ve kredi veren kuruluşlara göre yatırım ve finansal piyasalardaki bilgi asimetrisi, güç dengesizliği vb. nedenlerle, bilgilendirme, onay ve teyit alma, sözleşmede bulunması zorunlu unsurlar gibi hususlarda tüketicilerin korunması amaçlanmıştır.

Avrupa Birliği'nde 2002/65/EC sayılı yönergesi ile düzenlenen finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeler, 6502 Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun “Finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeler” başlıklı 49 uncu maddesi ve bu maddeye dayanılarak hazırlanan Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği ile iç hukukumuzda aktarılarak düzenleme altına alınmıştır.

31.01.2015 tarihli ve 29253 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği’nin “*Tanımlar*” başlıklı 4 üncü maddesinin (a) bendinde “**Finansal hizmet**”; “*Her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, yatırım ve ödeme ile ilgili hizmetler*” şeklinde, (b) bendinde “**Finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşme**”; “*Finansal hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak kurulmuş bir sistem çerçevesinde sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler*” şeklinde ve (f) bendinde “**Uzaktan iletişim aracı**”; “*Mektup, katalog, telefon, faks, radyo, televizyon, elektronik posta mesajı, kısa mesaj, **internet**, ATM gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkan veren her türlü araç veya ortam*” olarak tanımlanmıştır. Kanunun 49 uncu maddesi 1 inci fıkrasında ve Yönetmelikte belirtilen “finansal hizmet” tanımı ile 2002/65/EC sayılı finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmelere ilişkin AB direktifindeki “finansal hizmet” in; “*any service of a banking, credit, insurance, personal pension, **investment** or payment nature*” şeklindeki tanımıyla tam uyum sağlanmıştır.

Sermaye piyasalarında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak; tasarruf eden ve bu tasarruflarını sermaye piyasası araçlarını kullanarak fiziki yatırım yapacak olan şirket vb. ticari birimlere ödünç veren yatırımcıların karşılaştıkları piyasa birincil piyasalar olup, bu piyasalarda gerçekleştirilen işlemlere tüketici hukuku değil sermaye piyasası hukuku kuralları uygulanacaktır. Benzer şekilde ikincil piyasalar olarak adlandırılan mali piyasalarda

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

gerçekleştirilen işlemlerde de (borsalarda hisse senedi alım, satımı vb.) işlemin tarafları arasındaki akdi ilişkiye de tüketici hukukunun kuralları değil sermaye piyasası hukukunun düzenlemelerinin uygulanması gerekecektir. Sermaye piyasalarında gerçekleştirilen işlemlerde kurumsal veya bireysel tasarruf sahibi olan yatırımcıların yapmış oldukları yatırımlara ilişkin olarak elde ettikleri kazanç veya kayıplar ile bu işlemlere ilişkin hukuki ihtilaflarda sermaye piyasası hukuku uygulama bulacak iken, yatırımcıların bu piyasalarda yatırım yapmak için yatırım kuruluşlarından almış oldukları yatırım danışmanlığı kapsamındaki hizmetlere (bilgilendirme, sözleşme, bildirim formları, aracılık komisyonu, işlem ücreti vb.) başta 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenlemeleri olmak üzere 6502 sayılı Kanun ve uygulama Yönetmeliklerinde yer alan tüketiciyi koruyucu hükümler uygulanacaktır.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunun “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinin birinci fıkrasında sermaye piyasası araçlarının bu kanun kapsamında olduğu, “Kısaltmalar ve tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinin (ş) bendinde türev araçlarında sermaye piyasası araçlarından olduğu, aynı maddenin (u) bendinin üçüncü fıkrasında da döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemlerin de türev araçlardan olduğuna ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

6502 Sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (ı) bendinde ‘Sağlayıcı’, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmış olup, aynı Kanunun 49 uncu maddesine dayanılarak yürürlüğe giren Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliğinde yer alan ve yukarıda tanımı verilen yatırıma ilişkin finansal hizmetin mesafeli usulle tüketiciye sunulması durumunda mezkur Kanunda yer alan düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır.

Foreks piyasalarında gerçekleştirilen kaldıraçlı işlemler, Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin 3 üncü maddesinin (g) bendinde; “Yatırılan teminat tutarı karşılığında, döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıkların kaldıraçlı olarak elektronik ortamda oluşturulmuş bir platformda alım satımı işlemlerini,” şeklinde tanımlanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği ile uzaktan iletişim araçları vasıtasıyla finansal hizmet alımına ilişkin kurulacak bir sözleşmede uyulması gereken usul ve esaslar; sözleşme öncesi ön bilgilendirme zorunluluğu, yöntemi, sözleşme usul ve esasları, cayma hakkı (döviz işlemleri ve döviz swapları cayma hakkının istisnası olarak belirtilmiştir), sözleşmenin sona erdirilme yöntemi vb. madde başlıkları altında düzenlenmiştir. Yönetmeliğin “Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü” başlıklı 5 inci maddesinde tüketicinin sözleşme kurulmasına yönelik iradesini açıklamadan önce hizmet sağlayıcının tüketiciyi bilgilendirmekle yükümlü olduğu hususlar sıralanmış olup, 6 ncı maddesinde ise bu bilgilendirmenin yönteminin nasıl olması gerektiği belirtilmiştir. Yönetmeliğin “Finansal hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşme” başlıklı 7 nci maddesi ile de sözleşmede yer verilmesi gereken bilgiler düzenlenmiş ve sözleşmenin tüm şartlarını kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye iletme zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu düzenlemenin ayrıntılarına bakıldığında foreks piyasalarında yapılan kaldıraçlı işlemlerde dahil olmak üzere yatırıma ilişkin finansal hizmetler ile ilgili olarak yapılacak bilgilendirme ve sözleşmelerde; sunulan hizmetin temel niteliği, fiyatı veya fiyatı belirlenemiyorsa tüketiciye olan maliyeti, yatırımın riski, ödeme yada itfa planı vb. bilgilerin bulunması gerektiği belirtilmekte olup, söz konusu düzenlemelerin sermaye piyasalarında yatırımcı olan tüketicileri de kapsadığı görülmektedir.

Bu durumda, foreks işlemlerinde aracı kurumların mesafeli usulle finansal hizmet sunumuna ilişkin sözleşme kurulmadan önce yatırımcıları, Yönetmeliğin 5 inci maddesinde belirtilen hususlarda bilgilendirmeleri, kurulmasında da 7 nci madde yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Aksi durumda, Kanun’un 49 uncu maddesine aykırılıktan Kanun 77 nci maddesi 1 inci fıkrası uyarınca aykırılığı tespit edilen her bir işlem veya sözleşme için iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanabilecektir.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenlemelerinde müşteri kavramı ile karşılanan ve kaldıraçlı işlemlerde dahil olmak üzere yatırım hizmetlerinin sağlandığı gerçek ve tüzel kişiler ile yatırım kuruluşları arasındaki ilişkiler ile bu piyasanın işleyişine ilişkin genel düzenlemeler yapılırken, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda sermaye

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

piyasalarında yatırım yapan tüketici ile yatırım kuruluşu arasındaki akdi ilişkiye ilişkin olarak Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenlemeleri de gözetilerek düzenlemeler yapılmıştır.

Yapılan tüm bu açıklamalar doğrultusunda tüketiciler ile yatırım kuruluşları arasında yatırım danışmanlığı kapsamında sunulan yatırım hizmetlerine ilişkin doğacak hukuki ihtilaflara 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda yer alan düzenlemeler uygulanacaktır. Bu durumu teyit eden yüksek mahkeme kararları da bulunmaktadır.

Foreks işlemlerine ait reklamların denetlenmesi hususuna ilişkin olarak ise;

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 63 üncü maddesine dayanılarak oluşturulan **Reklam Kurulu**, aynı Kanun'un "Ticari Reklam" başlıklı 61 inci maddesinde belirlenen hususlar çerçevesinde **ticari reklam ve ilanları denetlemekle** yetkili kılınmıştır. Reklam Kurulu'nun, ticari reklamlarda uyulması gereken ilkeleri belirleme ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri yapma, bu hususlar çerçevesinde inceleme ve gerektiğinde denetim yapma, inceleme ve denetim sonucuna göre durdurma veya aynı yöntemle düzeltme veya idari para cezası veya gerekli görülen hâllerde de üç aya kadar tedbiren durdurma cezası verme yetki ve görevleri bulunmaktadır.

Diğer taraftan Reklam Kurulu'nun dayanağı olan Tüketici Kanunu'nun Kapsam başlıklı 2 inci maddesinde bu Kanun'un **her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamaları kapsayacağı** hüküm altına alınmış olup, Reklam Kurulu, Kanun'un tüketici işlemleri ve tüketiciye yönelik uygulamalar şeklinde çizmiş olduğu sınırlar çerçevesinde inceleme, denetim ve gerektiğinde idari ceza verme yetkilerini kullanmaktadır. Bir başka deyişle, tüketicilere yönelik olmayan ve kişilerin ticari veya mesleki amaçlarına hizmet edecek mal veya hizmetlerin tanıtımına yönelik reklamlar, Kanun'un yukarıda belirtilen kapsam ve tanımlara ilişkin hükümleri çerçevesinde Reklam Kurulu'nun inceleme yetkisinin dışında kalmaktadır.

Ticari veya mesleki amaçlarla **foreks işlemlerini aracı kurumlar vasıtası ile gerçekleştiren bankalar gibi tüzel veya gerçek kişilere yönelik reklam ve tanıtımlar**, söz konusu işlemler 6502 sayılı Kanun kapsamında **tüketici işlemi tanımına girmediğinden**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Reklam Kurulu'nun yetki ve görev alanı dışında olduğu ve söz konusu reklamların 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 39. Maddesine dayanılarak hazırlanan Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliği'nin "Reklam, ilan ve duyurular" başlıklı 41 inci maddesinde belirlenen hususlar çerçevesinde ilgili Kurum tarafından denetlenmesi gerektiği, buna karşılık **bireysel yatırımcılar tarafından elektronik ortamda gerçekleştirilen foreks işlemlerine yönelik reklam ve tanıtımların 6502 sayılı Kanun'un "Ticari Reklam" başlıklı 61 inci maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliğinde yer alan hükümler çerçevesinde denetlenebileceği** görülmektedir.

Buna göre, söz konusu madde hükmünde, özellikle foreks işlemlerine yönelik reklamlar açısından değerlendirildiğinde, reklamların Reklam Kurulunca belirlenen ilkelere, genel ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına uygun, doğru ve dürüst olmaları, diğer taraftan tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici, can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürücü, şiddet hareketlerini ve suç işlemeyi özendirici olmamaları hususları yer almakta olup, aynı zamanda reklam verenlerin ticari reklamlarında yer alan iddiaların doğruluğunu ispatlama yükümlülükleri bulunmaktadır.

Bunun yanında, 6502 sayılı Kanun'un 62 inci maddesinde "Haksız Ticari Uygulama" olarak adlandırılan uygulamalara yönelik yasaklamalara yer verilmiş olup, bir ticari uygulamanın; mesleki özenin gereklerine uymaması ve **ulaştığı ortalama tüketicinin ya da yöneldiği grubun ortalama üyesinin mal veya hizmete ilişkin ekonomik davranış biçimini önemli ölçüde bozması veya önemli ölçüde bozma ihtimalinin olması** durumunda haksız olduğunun kabul edileceği ve tüketiciye yönelik haksız ticari uygulamaların yasak olduğu hükme bağlanmıştır. Ayrıca söz konusu madde hükmüne göre, haksız ticari uygulamanın reklam yoluyla gerçekleştirildiği hâllerde Kanunun 61 inci maddesi hükümleri uygulanacaktır. Örneğin foreks işlemlerine yönelik söylemlerde veya reklam ve ilanlarda yer alabilecek ve söz konusu işlemi gerçekleştirmenin herhangi bir kayıp riski içermediği veya kazanç garantisi olduğu şeklindeki iddialar, söz konusu işlemlerin mahiyeti gereği gerçeği yansıtmadığından, ulaştığı ortalama tüketicileri risk almadan kazanç getirisi sağlama niyetiyle söz konusu işlemi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yapmaya yöneltmesi nedeniyle haksız ticari uygulama olarak kabul edilmektedir. Böyle bir durumda, Kanun'un 62 inci maddesinde yer alan *"Ticari uygulamanın haksız olduğunun iddia edilmesi hâlinde, ticari uygulamada bulunan, bu uygulamasının haksız ticari uygulama olmadığını ispatla yükümlüdür."* hükmü uyarınca işlem yapan aracı kurumların, tüketicileri böyle bir iddia ile işlem yapmaya yöneltmediğini ispatlama zorunluluğu bulunmakta olup, aynı zamanda söz konu iddialar muhtelif mecralardaki reklam ve tanıtımlarda yer alıyor ise 61 inci maddenin; reklamların doğru ve dürüst olması ve tüketiciyi aldatıcı veya onun tecrübe ve bilgi noksanlıklarını istismar edici olmaması yönündeki hükümlerine de aykırı olacaktır.

Son olarak, 6502 sayılı Kanun'un "Ticari Reklam" başlıklı 61 inci maddesi ile "Haksız Ticari Uygulama" başlıklı 62 inci maddelerine dayanılarak çıkarılan ve ticari reklam ve ilanlara yönelik daha ayrıntılı düzenlemelere yer verilen Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliğinin "Finansal hizmetlere ilişkin reklamlar" başlıklı 25 inci maddesinde daha çok faiz ve kar payı oranlarının yer aldığı reklamlar ile kredi hizmetlerine ilişkin reklamlar düzenlenip foreks işlemlerine yönelik özel bir düzenlemeye yer verilmemekle beraber, "Reklama ilişkin özel düzenlemesi bulunan mal veya hizmetler" başlıklı 26 ıncı maddesinin; reklama ilişkin özel düzenlemesi bulunan mal veya hizmetlerin reklamlarının, **ilgili mevzuatında yer alan reklam ve tanıtımla ilgili diğer hükümlere de uygun olması** hükmü doğrultusunda, söz konusu reklam ve tanıtımların 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 39. Maddesine dayanılarak hazırlanan Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliği'nin "Reklam, ilan ve duyurular" başlıklı 41 inci maddesinde belirlenen esaslara uygun olması gerekmektedir. **Diğer bir deyişle, Reklam Kurulu'nun, bireysel yatırımcılara yönelik olup elektronik platformda uzaktan pazarlanan foreks işlemlerini gerçekleştiren kurumlar tarafından internet, gazete, televizyon, sms gibi her türlü mecra da yayınlan reklam ve tanıtımların, Yönetmelikte yer alan temel ilkeler, doğruluk dürüstlük, ispat külfeti, alt yazı, durağan yazı ve dipnotlardaki yazının boyutu gibi bütün ticari reklam ve ilanlarda uyulması gereken hususlara uygunluğunu denetleme haricinde söz konusu işlemlerin kendi özel mevzuatında yer alan reklam ve tanıtımlarla ilgili düzenlemelere uygun olup olmadığını belirleme ve her iki durumda da gerektiğinde idari ceza uygulama yetkisi bulunmaktadır.**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

5.7. SERMAYE PİYASASI KURULU

5.7.1. Sermaye Piyasası Kurulu'nun 17/01/2017 tarihli ve 32992422-299-E.625 sayılı yazısı ekinde sunulan Raporda özetle aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

Foreks işlemleri 2011 yılına kadar ülkemizde herhangi bir gözetim ve denetime tabi olmadan piyasanın kendi belirlediği kurallar çerçevesinde yürütülmüştür. Yurtdışı kuruluşlar üzerinden veya yurtdışı kuruluşların Türkiye'deki acenteleri üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde yatırımcıların yatırdıkları teminatları veya kazandıkları paraları tahsil edemedikleri, bilgi almak istediklerinde muhatap bulamadıkları, herhangi bir mevzuatın olmadığı, mağdur olduklarında başvurabilecekleri bir mekanizma bulunmadığı şeklide yoğun şikayetler olmuştur. Bunun üzerine, foreks işlemlerini düzenleme ve denetleme yetkisi 25/02/2011 tarih ve 27857 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6111 No'lu Kanun'un 155 inci maddesi ile yapılan değişiklikle Kurulumuza verilmiş, verilen yetki çerçevesinde Kurulumuzca piyasanın ihtiyaç ve beklentileri ile Sermaye Piyasası Kanunu'nun temel amacı olan yatırımcıların hak ve yararlarının korunması kapsamında faaliyete ilişkin ilke ve esaslar belirlenmiştir. Dolayısıyla foreks işlemleri yasal olarak düzenlenmiş bir piyasadır.

Foreks piyasasının ana katılımcıları bankalar ve kur riskinden korunmaya çalışan özel ve tüzel kişiler olmakla birlikte, internet erişiminin ve akıllı telefon kullanımının yaygınlaşması neticesinde bireysel yatırımcılar da foreks piyasasına kolaylıkla erişim imkanına kavuşmuş ve işlemler bu yatırımcı grubu açısından popüler bir yatırım aracı haline gelmiştir. Ülkemizde 2015 yılında günlük ortalama 12 milyar dolar düzeyinde olan işlem hacmi, 2016 yılı itibariyle günlük 15 milyar dolara ulaşmıştır. Takasbank verilerine göre foreks piyasasında 2015 yılı sonu itibariyle 148.078 olan açık hesap sayısı 2016 yılı Aralık ayı itibariyle 212.435'tir. Yatırımcıların farklı aracı kurumlarda birden fazla hesabı bulunabilmekte olup, Aralık 2016 itibariyle yatırımcı sayısı 157.409 kişidir. Bu yatırımcıların 53.200 adedi 2016 Aralık ayı itibariyle aktif olarak işlem yapmaktadır. Söz konusu yatırımcıların foreks işlemleri için Takasbank nezdinde tuttıkları günlük ortalama teminat tutarı yaklaşık 1 milyar TL (300 milyon \$) düzeyindedir. Diğer taraftan, Aralık ayı itibariyle aracı kurumlarda çalışan toplam 6502 adet

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

personelin 2502 adedi foreks işlemlerini gerçekleştiren birimlerde çalışmakta olup, bu rakam istihdam edilen toplam personelin %38,5'dir.

Foreks işlemleri, Borsa İstanbul A.Ş. nezdindeki pazarlar gibi merkezi bir piyasada gerçekleştirilmediği için tezgahüstü türev araç işlemleri olarak nitelendirilmektedir. Yani bu piyasada işlemler borsa gibi organize bir piyasaya iletilerek, borsadaki alıcı ve satıcıların taleplerinin bir araya getirilmesi neticesinde emirlerin eşleşmesi yoluyla oluşan fiyattan gerçekleşmemektedir. Bunun yerine, emirlerin iletildiği aracı kurum her bir yatırımcıya karşı “karşı taraf” olarak hareket etmekte, yani alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenmektedir (döviz büfelerinde olduğu gibi). Burada fiyat dışsal bir veri olup, uluslararası finans piyasalarında geçerli kurlar/fiyatlar esas alınarak ve bunların üzerine bir fark (spread) eklenerek aracı kurumlarca fiyat oluşturulmakta ve yatırımcılara sunulan işlem platformlarında açıklanmaktadır. Bu fiyatların genel piyasa koşulları ile uyumlu olarak belirlenmesi gerekmele birlikte, döviz büfeleri örneğinde olduğu gibi her bir aracı kurumun açıkladığı fiyatlar da farklılık gösterebilmektedir. Karşı tarafını yatırım kuruluşlarının oluşturduğu tezgahüstü işlemler yurtdışında da uzun yıllardan beri yaygın bir uygulama olup, yatırım kuruluşları bakımından ülkemiz mevzuatına girmeleri gecikmeli olabilmiştir. Bu bakımdan tezgahüstü türev işlemlerin en temel prensipleri ile ilgili olarak dahi algı hataları olabilmektedir.

Foreks işlemlerinin ana unsuru kaldıraç uygulamasıdır. Kaldıraç, yatırımcıların işleme konu ettikleri teminatın belli bir katına (Ülkemizde foreks işlemleri için bu oran azami 100:1 olarak belirlenmiştir) kadar işlem yapmalarına imkan veren bir mekanizmadır. Bu imkan yüksek kazanç elde etme fırsatı sunduğu kadar, yüksek kayıplara da uğranılmasına neden olabilmektedir. Bir başka deyişle kaldıraç kelimesi ile risk kelimesi bu piyasa için eşdeğerdir. Bu kapsamda, yatırım kuruluşları, asgari içeriği Kurulumuzca belirlenen ve sermaye piyasasındaki riskleri açıklayan “Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri Genel Risk Bildirim Formu”nun bir örneğini müşteriye vermek ve bu formun okunup anlaşıldığına dair yazılı bir beyan almak zorundadırlar. Buna ek olarak, yatırım kuruluşları, alım satım aracılık faaliyeti kapsamında müşterilerine hizmet sunmadan önce genel risk bildirimine ek olarak işleme konu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sermaye piyasası araçlarının risklerini müşteriye açıklamak ve açıklamaların müşteri tarafından okunup anlaşıldığına dair yazılı bir beyan almak zorundadırlar.

Piyananın bir başka önemli özelliği ise piyasaya yatırım yapanların veri açıklama dönemleri gibi özellikli saat ve dakikaları hedef alıp, bu kısa süre içerisinde meydana gelen fiyat hareketlerinden kazanç elde etmeye çalışmalarıdır. Fiyat şikayetlerinin daha net anlaşılabilmesi için şikayete konu fiyatların/kurların virgülden sonraki ondalık veya yüzdelik basamakta değil, bindelik ve onbindelik basamaklarda olduğu belirtilmelidir. Örneğin Dolar/TL kurunun 3,4852 olduğu durumda yatırımcılarca yapılan itirazlar kurun 3,48'den sonraki hanelerinde meydana gelen değişimlerle ilgilidir. Herhangi bir yatırımcı bir dakika içerisinde onlarca emir verebilme imkanına sahip olup, uluslararası piyasalarda oluşan fiyatlar sürekli değişim göstermekte, oluşan fiyatlar aracı kurumlarca kendi algoritmalarından geçirilerek işlem platformlarına yansıtılmakta ve yatırımcılar tarafından verilen emirlerle eşleştirilmektedir.

Bütün bu özellikler bir araya geldiğinde yüksek kayıp ve kazanç piyananın doğası olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bu piyasada şikayetlerin ortaya çıkması beklenen bir durumdur. Rapor'da; Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonu (International Organization of Securities Commissions/IOSCO) tarafından Aralık 2016'da yayımlanan "Perakende Tezgahüstü Kaldıraçlı Ürünler (Retail OTC Leveraged Products)" Raporu'nda ulaşılan güncel bulgulara yer verilmiş olup, dünya uygulamalarında da benzer sorunların olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ülkemize özgü bir durum söz konusu olmayıp, birçok bakımdan ülkemizin daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Raporun ilgili kısımlarında da yer verildiği üzere muhafazakar yaklaşımımız dolayısıyla ülkemiz düzenlemeleri yurtdışı düzenlemelere göre yatırımcıların korunması bakımından çok daha katı kuralları içermektedir. Yatırımcı teminatlarının zorunlu olarak Takasbank'ta tutulması; emir iptalinin yasaklanması; kar-zarar oranları, şikayet sayıları, fiyat sapmaları gibi verilerin TSPB tarafından merkezi olarak açıklanması benzeri kuralları aracılık sektörü bakımından önemli maliyetler getirmekle birlikte, bu düzenlemeler sektör tarafından da kabul görmüştür.

Süreç içerisinde ortaya çıkan yeni gelişmeler çerçevesinde mevzuatın geliştirildiği bazı önemli noktalar şu şekilde sıralanabilmektedir: Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde uygulanan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yüksek kaldıraç oranı nedeniyle müşterilerin kısa sürede teminatlarının tamamını kaybederek pozisyonlarının otomatik olarak kapanmasın önüne geçilmesi amacıyla, Türk Lirası, Amerikan Doları ve Euro'nun birbirlerine karşı olan değişim oranlarını esas alan varlıklar ile altına dayalı yapılan işlemlerde kaldıraç oranının 100:1, bunlar dışındaki varlıklarda ise kaldıraç oranının azami 50:1 olarak uygulanabileceği düzenlenmiş ve kaldıraç oranının belirlenmesinde 20.000 TL sınırı esas alınmıştır. 20.000 TL altındaki tutarlar için bu oranların yarısı uygulanmaktadır. Aracı kurumların müşteri işlemleri için karşı taraf olması nedeniyle ortaya çıkacak olan çıkar çatışmalarını önlemek amacıyla, kaldıraçlı işlem hizmeti sunulan müşterilere bu işlemler için bireysel portföy yöneticiliği veya yatırım danışmanlığı hizmeti vermeleri engellenmiştir. Hesap açılışı sırasında genel müşterilerden, kaldıraçlı alım satım işlemlerinin riskli olduğu ve teminatlarının tamamını kaybedebilecekleri vb. hususlarda bilgi sahibi olduklarına dair ayrı bir yazılı beyan alınması zorunlu kılınmıştır. Yatırımcıların kaldıraçlı işlemlere ilişkin tecrübe edinmeden işlemlere başlamalarını engellemek amacıyla; aracı kurumlar tarafından kaldıraçlı işlemler için genel müşterilere hesap açılışından önce asgari 6 iş günü gerçek fiyatlar üzerinden çalıştırılacak bir deneme hesabı üzerinden işlem yaptırılması zorunluluğu getirilmiştir. Reklamlarla ilgili kurallar daha sıkılaştırılmış ve promosyonlar yasaklanmıştır.

Düzenlemelerdeki değişikliklere ek olarak, yatırımcıların şikayetlerinin daha hızlı ve etkin bir şekilde çözümlenebilmesi amacıyla Ağustos ayı itibariyle Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB-Birlik) nezdinde Müşteri Uyuşmazlıkları Hakem Heyeti uygulaması hayata geçirilmiştir. Hakem Heyeti tazmin imkanı sunmakta olup, başvuru sahibi lehine kesinleşen Hakem Heyeti kararlarının 2016 yılı için 3.480 TL'lik kısmının yatırım kuruluşları tarafından uygulanması zorunludur. Hakem Heyeti tarafından verilen kararlara karşı tarafların Kurulumuz nezdinde itiraz edebilmesi de mümkündür. Yeni düzenlemelerin olumlu etkileri aslında daha uzun vadede net olarak görülecek olmakla birlikte, son dönemde şikayet sayılarında bir azalma olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, Birlik nezdinde 01.08.2016 tarihinde Hakem Heyeti oluşturulduktan sonra, 5 aylık dönemde iletilen şikayet sayısı 129 olmuştur. Bu şikâyetlerden 6'sında müşteri ile aracı kurum arasında uzlaşma sağlanmış olup; diğer şikâyetlere ilişkin Birlik nezdinde inceleme devam etmektedir. Buradaki şikayet sayıları toplam yatırımcı sayısı ve foreks işlemlerinin niteliği birlikte değerlendirilmelidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Yapılan düzenlemelerle birlikte toplamda 53.200 adet müşteri üzerinden Temmuz-Eylül aylarını içeren üç aylık dönem için yapılan hesaplamada ortalama olarak müşteri hesaplarının %37,5'sinin karda; %62,5'inin ise zarardan olduğu görülmektedir. Oranların son dönemde müşteri lehine geliştiği görülmektedir. Raporda karda ve zararda hesaplarla ilgili olarak yatırımcıların varlık düzeyi, genel-profesyonel, yeli-yabancı, gerçek-tüzel olmaları bakımından gruplandırılarak yapılan analizlere de yer verilmiş olup, profesyonel müşterilerin belirgin şekilde yüksek karlılık oranı dışında dikkat çeken bir anomaliye rastlanmamıştır. Dönemler itibarıyla sayısı 100 civarında değişen profesyonel müşterilerin kar elde etme oranının genel müşterilerden çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel müşterilerin Ocak-Mart döneminde %22'si, Nisan-Haziran döneminde ise %27'si kar elde etmiştir. Bu oranlar profesyonel müşteriler için sırasıyla %34 ve %50'dir. Üstlendiği riskleri değerlendirebilecek tecrübe, bilgi ve uzmanlığa sahip olan profesyonel müşterilerin genel müşterilere göre daha fazla kar elde etmelerinin olağan olduğu değerlendirilmektedir.

Son olarak İstanbul'un bir Finans Merkezi haline getirilmesi projesi kapsamında dünyadaki işlem türleri ve finansal araç çeşitliliği anlamında ülkemizde de ciddi adımlar atıldığı, foreks işlemlerini de bu çeşitliliğin bir parçası olarak görmek gerektiği düşünülmektedir. Buradaki en önemli husus piyasanın sağlıklı şekilde büyümesi, yatırım yapan kişilerin sistemin işleyişini tam ve doğru olarak anlayarak yatırım yapmaları ve işlemlerle ilgili azami şeffaflığın sağlanabilmesidir. Bu kapsamda, Kurulumuzca yatırımcının korunması prensibi çerçevesinde piyasanın ihtiyaçlarına uygun şekilde gerekli çalışmalar yürütülmektedir.

5.7.2. Sermaye Piyasası Kurulu'nun 25/12/2017 tarihli ve 32992422-299-E.14317 sayılı yazısı ekinde sunulan Aracı Kurumların Elektronik İşlem Platformlarına Yönelik Denetim Raporunda aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

I. GİRİŞ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu Başkanlığı Foreks Piyasasında Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu'nun (Alt Komisyon) 16/02/2017 tarihinde çeşitli kamu kurumlarının temsilcileri ile foreks piyasasında faaliyet gösteren aracı kurumların

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yetkililerinin katılımı ile gerçekleştirilen toplantı neticesinde Sermaye Piyasası Kurulu koordinasyonunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) katılımı ile aracı kurumlar tarafından foreks işlemleri için kullanılan elektronik işlem platformlarının denetlenmesi ve yapılacak denetimler sonucunda hazırlanacak inceleme raporunun Alt Komisyon'a sunulması talep edilmiştir.

Alt Komisyon'un talebi doğrultusunda Sermaye Piyasası Kurulu'nun 22/02/2017 tarihli yazılarıyla BDDK ve BTK'dan kurumlarını temsilen inceleme çalışmalarında görev alacak ikişer temsilci görevlendirilerek bildirilmesi talep edilmiş, BDDK ve BTK tarafından görevlendirilen temsilciler 13/03/2017 tarihi itibarıyla Sermaye Piyasası Kurulu'na bildirilmiştir. Kurum temsilcileriyle denetimin kapsamı ve yöntemleri ile denetim takviminin belirlenmesine yönelik olarak 23/03/2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'nun Ankara merkezinde bir toplantı gerçekleştirilmiştir.

Toplantıda, foreks işlemleri ile ilgili genel bir bilgilendirme yapılmış ve BDDK ve BTK temsilcilerinin foreks piyasasının işleyişi ve kullanılan platformlarla ilgili yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmalarını teminen, foreks işlemlerine yönelik hizmet sunan çoğu aracı kurumun kullandığı işlem platformu olan MetaTrader'ın Türkiye temsilcisi olan MetaTürk Finansal Yazılım A.Ş. (Meta Türk) nezdinde platformun işleyişi ve teknik detaylar hakkında bilgi edinilmesi; ayrıca foreks işlemlerinin özelliklerinin ve piyasanın işleyişinin yerinde görülebilmesi için de kamusal sermayeli Halk Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (Halk Yatırım) nezdinde 10.04.2017 tarihinde toplantı yapılması için mutabık kalınmıştır.

Halk Yatırım ve Meta Türk'ün İstanbul'daki merkezleri nezdinde gerçekleştirilen bilgilendirme toplantıları sonrasında ilgili kurumlarca işlem platformlarının işleyişi ile kullanılan yazılım ve eklentiler hakkında daha detaylı bilgi sahibi olmak üzere denetim öncesinde aracı kurumlardan incelemeye yönelik talep edilecek bilgi ve belgeler tespit edilmiştir. Tespit edilen bilgi ve belgeler, 2017 yılının Ocak ayı işlem hacmi verilerine göre en yüksek işlem hacmine sahip 10 aracı kurumdan (Bu aracı kurumlar Ocak 2017 itibarıyla sektörün işlem hacmini %72'lik kısmını gerçekleştirmişlerdir.) 18.04.2017 tarihinde talep edilmiş, 28.04.2017 tarihi itibarıyla söz konusu bilgi ve belgeler tamamlanmıştır. Bilgi ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

belgelerin tamamlanması üzerine 02.05.2017 tarihinde ilgili kurum yetkililerine denetim takvimi konusunda görüş sorulmuştur. 04.05.2017 tarihinde aracı kurumlar tarafından iletilen bilgi ve belgelerin ön incelemeye tabi tutulmasının denetimin etkinliği açısından faydalı olacağı değerlendirilmiş ve incelemeler başlatılmıştır.

Ön hazırlıkların tamamlanmasını takiben 22.06.2017 tarih ve E.599 sayılı Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlık Onayı ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'nin (Takasbank) 2017 yılı Ocak ayı verilerine göre kaldıraçlı alım satım işlemlerinde en yüksek işlem hacmine sahip 10 aracı kurumun elektronik işlem platformlarının 28.06.2017-31.07.2017 tarihleri arasında denetlenmesi için Sermaye Piyasası Kurulu Aracılık Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı ve Bilgi İşlem, İstatistik ve Enformasyon Başkanlığı'ndan personel görevlendirilmiştir. Denetimler planlanan şekilde 28.06.2017 tarihinde başlamış ve 31.07.2017 tarihi itibarıyla tamamlanmıştır.

Aracı kurumlar nezdinde gerçekleştirilen denetim çalışmalarına ilişkin değerlendirmelerden önce yapılan denetimin kapsamı ve işlem platformlarında yapıldığı iddia edilen hileler hakkında bilgi verilecek, ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu'nun aracı kurumların bilgi işlem altyapısı ve foreks işlemlerinin önemli unsurlarına ilişkin mevzuat hükümleri açıklanacaktır.

II. FOREKS (KALDIRAÇLI ALIM SATIM) İŞLEMLERİ

Foreks, ülkelerin para birimleri arasındaki değişim oranından faydalanılarak, döviz ticaretinin yapıldığı uluslararası piyasaların tamamını ifade etmektedir. Piyasada 5 gün 24 saat boyunca aktif işlem yapma imkanı bulunmaktadır. Foreks piyasasında, bir döviz (örneğin Euro) başka bir döviz (örneğin Dolar) karşılığında alınıp satılabilmektedir. Bu piyasada bir döviz (veya varlık) satın alındığında o varlıkta 'uzun' pozisyona, bir döviz (veya varlık) satıldığında ise 'kısa' pozisyona sahip olunmaktadır. İşlemlerin büyük bir kısmı finansal kuruluşlar arasında gerçekleştirilirken, teknolojik gelişmeler neticesinde bireysel yatırımcılar da bu piyasaya katılmaktadır. Bireysel yatırımcı işlemlerinin tamamına yakını internet üzerinden, yetkili kurumların işlem platformları üzerinden fiziki teslim olmaksızın gerçekleştirilmektedir. Bir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

diğer ifadeyle, işlem tutarı kadar fiziki döviz veya varlık alım satımı yapılmamakta, sadece yatırılan teminatlar ile işlemler sonucu oluşan kar ve zararlar transfer edilmektedir.

2011 yılına kadar ülkemizde herhangi bir gözetim ve denetime tabi olmadan piyasanın kendi belirlediği kurallar çerçevesinde yürütülen foreks işlemleri, düzenleme öncesi dönemde yurtdışı kuruluşlar üzerinden veya yurtdışı kuruluşların Türkiye’deki acenteleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Sonraki süreçte, foreks işlemlerinin düzenleme altına alınması konusu gündeme gelmiştir. Sermaye Piyasası Kurulu’nun 20.08.2010 tarih ve 34 sayılı toplantısında, foreks işlemlerinin ülkemizde giderek artan bir işlem hacmine ulaştığı ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenleme altına alınmasının uygun bir yaklaşım olacağı dikkate alınarak, buna yönelik mevzuat değişikliği yapılmasına karar verilmiştir. 25.02.2011 tarih ve 27857 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6111 No’lu “*Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*” ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nda yapılan değişiklik sonucunda foreks işlemleri sermaye piyasası faaliyeti olarak düzenlenmiştir.

30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında foreks işlemleri türev araç olarak nitelendirilmiş ve bir sermaye piyasası aracı olarak tanımlanmıştır. Yatırım hizmetleri ve faaliyetlerine ilişkin çıkarılan ikincil mevzuatla foreks işlemleri detaylı olarak düzenlenmiş, foreks mevzuatı piyasa ihtiyaçları kapsamında düzenli olarak güncellenmiştir. Söz konusu düzenlemelere Rapor’un “IV” no’lu başlığında detaylı olarak yer verilmiştir. Başlangıçta 100:1 olarak belirlenmiş olan kaldıraç oranları piyasanın yapısı ve yatırımcı davranışları gözlenerek 14 Ocak 2016’da yürürlüğe giren düzenlemelerle belirli pariteler ve yatırımcı grupları için 50:1 ve 25:1 olarak değiştirilmiş, son olarak 10.02.2017 tarihinde yapılan değişiklik ile azami 10:1 olarak sınırlandırılmış, ayrıca işlem yapılabilmesi için 50.000 TL teminat sınırı getirilmiştir.

Takiben, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun “*İzinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinde uygulanacak tedbirler*” başlıklı 99 uncu maddesinde; Türkiye’de yerleşik kişilere yönelik olarak internet aracılığıyla yurtdışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde, Sermaye Piyasası Kurulu'nun başvurusu üzerine BTK'nın ilgili internet sitesine erişimi engelleyeceği hükmüne bağlanmıştır. Ayrıca, düşük kaldıraç oranı nedeniyle ülkemizde işlem yapan yatırımcıların yurtdışına kaçmasının ve herhangi bir düzenlemeye tabi olmayan kurumlarda yaşanabilecek mağduriyetlerin önlenmesi amacıyla, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da Bakanlar Kurulu'nun 13.03.2017 tarih ve 2017/10328 sayılı Kararı (Karar) uyarınca yapılan değişiklikle 32 Sayılı Karar'ın 6 ncı maddesinin dokuzuncu fıkrası hükmü *“Kaldıraçlı işlemler ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri Türkiye’de yerleşik kişilerce yalnızca Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar aracılığıyla yapılabilir.”* şeklinde değiştirilmiştir.

Karar'ın 15 inci maddesinin mülga (e) bendi ise aynı Bakanlar Kurulu kararı uyarınca; *“Türkiye’de yerleşik kişilerin, kaldıraçlı işlemler ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araçları yalnızca Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiş kuruluşlar aracılığıyla almaları ve satmaları serbesttir.”* olarak düzenlenmiştir.

III. ELEKTRONİK İŞLEM PLATFORMLARINDA GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ İDDİA EDİLEN HİLE VE SUİSTİMLER

Foreks işlemleri, Borsa İstanbul A.Ş. nezdindeki pazarlar gibi merkezi bir piyasada gerçekleştirilmediği için tezgahüstü türev araç işlemleri olarak nitelendirilmektedir. İşlem talepleri borsa gibi organize bir piyasaya iletilmemekte, alıcı ve satıcı taleplerinin eşleştirilmesi yoluyla bir fiyat oluşumu söz konusu olmamaktadır. Bu piyasada emirlerin iletildiği aracı kurum her bir yatırımcıya karşı “karşı taraf” olarak hareket etmekte, yani alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenmektedir (döviz büfelerinde olduğu gibi). Fiyatlar herhangi bir borsaya iletilmediği için emirler doğrudan aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Karşı tarafını yatırım kuruluşlarının oluşturduğu tezgahüstü işlemler yurtdışında da uzun yıllardan beri yaygın bir uygulama olup, yatırım kuruluşları bakımından 2012 yılı sonunda yürürlüğe giren 6362 sayılı SPKn ile uygulamaya geçmiştir.

Aracı kurumların portföy aracı olarak faaliyette bulunması ve müşterilere doğrudan karşı tarafı olması aracı kurumların karlarını artırmak için hileli yazılımlar kullandığı ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

platforma müdahale ettiklerine dair iddiaları ortaya çıkarmaktadır. Foreks işlemlerinin düzenlenmeye başladığı tarihten sonra yatırımcı şikâyetlerine ilişkin yapılan incelemelerde sermaye piyasası mevzuatına aykırı çeşitli işlemler tespit edilmiştir. Örneğin; müşteriler ile yapılan görüşme kayıtlarının saklanmaması, risk bildirim formunun imzalatılmamış olması, kaldıraç oranının müşteri onayı olmaksızın değiştirilmesi ya da müşterilere deneme hesabında işlem yaptırılmaması şeklindeki tespitler mevzuata aykırılık olarak değerlendirilmektedir. Ancak, denetimin konusunu teşkil edecek olan, müşteriler aleyhine sonuç doğuracak şekilde işlem platformunun manipüle edilmesi, bir diğer anlatımla işlem platformu üzerinde müşterilerin zarar etmelerine neden olacak şekilde hile yapılması şeklindeki aykırılıkların ise yukarıda sayılan mevzuatsal aykırılıklardan farklı nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, elektronik işlem platformlarında hile yapılması hususunun kavramsal anlamda sınırları çizilmesi gereken bir olgu olduğu değerlendirilmektedir.

Daha detaylı olarak açıklamak gerekirse, hilenin çeşitli nedenlerle bir kişinin başka bir kişiye karşı haksız ve kötü niyetli olarak üstünlük sağlama olarak tanımlanması mümkündür. Hilenin hatadan ayrıldığı temel özellik, yapılan haksız eylemin kasıt taşımasıdır. Yani hatada kötü niyet, haksız çıkar sağlama gibi özellikler yoktur. Bu nedenle kaldıraçlı alım satım işlemlerinde kullanılan elektronik işlem platformuna ilişkin teknoloji unsurlarında oluşan her aksaklık hile olarak nitelendirilemez. Bununla birlikte hileler dışında teknoloji unsurlarında ortaya çıkabilecek aksaklıklar da (fiyatların çok hızlı değişimi, yatırımcının kullandığı bilgisayar veya mobil cihazların bağlantı hızları gibi) piyasanın volatil yapısı dolayısıyla zaman zaman müşteri aleyhine sonuçlar ortaya çıkarabilecektir.

Elektronik işlem platformu ve ilgili teknoloji unsurlarında yapıldığı ileri sürülebilecek hileleri temel olarak aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Müşteri haberi olmadan müşterinin gerçekleşen veya gerçekleşmeyen emirlerini kötü niyetli olarak değiştirmek,
- Piyasada olmayan veya müşteri pozisyonuna göre ayarlanan fiyatlar ile müşteri pozisyonun kötü niyetli olarak otomatik bir şekilde kapatılması,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- Fiyatların, fiyatlama mekanizmasındaki olağan uygulamanın dışına çıkılarak, genel piyasa koşullarına uygun ve tutarlı olmayacak şekilde sunucu ve network üzerinde yatırımcı aleyhine değiştirilmesi,
- Müşteri emirlerinin gerekçesiz ve kötü niyetli olarak bekletilmesi,
- Program, modül ve eklentilerin Birliğe beyan edilen amaç haricinde müşteri hak ve yararına aykırı sonuç doğuracak şekilde çalıştırılması,
- Özel nitelikteki emirlerde (“take profit”, “stop loss”) müşterinin aleyhine program, modül veya eklenti kullanılması,
- Demo ve gerçek hesaplarda işlemler gerçekleştirilerek platformun çalışma esaslarında bir değişikliğe neden olacak program, modül veya eklenti olması,
- Platforma ilişkin log kayıtlarının kötü niyetli olarak değiştirilmesi

Denetimler kapsamında yukarıda sayılan hilelerin yapılmasına imkan veren yazılımsal veya donanımsal unsurların kurum nezdinde bilgi işlem platformunda kullanılıp kullanılmadığı kontrol edilmiştir.

IV. MEVZUAT

25.02.2011 tarih ve 27857 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6111 No’lu “*Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*” ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nda yapılan değişiklik sonucunda foreks işlemleri sermaye piyasası faaliyeti olarak düzenlenmiştir.

Anılan hükme dayanılarak hazırlanan Seri: V, No: 125 sayılı “Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ” (Seri: V, No: 125 sayılı Tebliğ) 27.08.2011 tarih ve 28038 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak 31.08.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kaldıraçlı alım satım işlemlerinin, konuya ilişkin düzenleme yapılması öncesinde çok yüksek kaldıraç oranları ile yüksek getiri elde etme vaadinde bulunan yurt dışında yerleşik kurumlar ile yatırımcılar arasında yapılmakta olması ve Türk yatırımcıları tarafından rağbet

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

görmesi nedeniyle, konuya ilişkin olarak hazırlanan Seri: V, No: 125 sayılı Tebliğ'de oluşturulan piyasanın güvenli bir şekilde yapılandırılmasının yanı sıra, düzenleme dışında gelişmesinin engellenmesi hususu da gözetilmiştir. Bu amaca yönelik olarak yapılan düzenlemelerde esnek bir yaklaşım benimsenerek, işlemlere ilişkin genel çerçeve belirlenmiş, bu çerçeve içinde kalmak kaydıyla bazı unsurların taraflar arasında sözleşme ile kararlaştırılabileceğine hükmedilmiştir. Bu yaklaşım kapsamında, düzenleme öncesi piyasada kaldıraç oranlarının 1:200 ila 1:400 arasında değişkenlik gösterdiği göz önünde bulundurularak, aracı kurumlar tarafından karşı taraf olarak gerçekleştirilecek bu işlemlerde uygulanabilecek azami kaldıraç oranı 100:1 olarak belirlenmiş, ancak Kurulun gerekli gördüğü hallerde bu oranı değiştirme yetkisini haiz olduğuna hükmedilmiştir.

Bununla birlikte; 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı SPKn kapsamında kaldıraçlı alım satım işlemleri ayrı bir faaliyet olarak tanımlanmamış; türev araç olarak nitelendirilmiştir. Seri:V, No:125 sayılı Tebliğ yürürlükten kaldırılarak foreks işlemlerine ilişkin detaylı düzenlemelere III-37.1 sayılı Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Yatırım Hizmetleri Tebliği) ile III-39.1 sayılı Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ'de (Yatırım Kuruluşları Tebliği) yer verilmiştir. Azami kaldıraç oranı ve işlem gerçekleştirmek için gereken asgari teminat tutarı gibi hususların yanı sıra işlemlerin işleyişi ile alakalı birçok hüküm mevcuttur. Yatırımcıları koruma amacı doğrultusunda yer alan hükümlerin birçoğu elektronik işlem platformu ve bilgi işlem sistemlerine ilişkin asgari yükümlülükler içermektedir.

Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin "*Kaldıraçlı işlemlerde emir iptali*" başlıklı 29 uncu maddesinde;

"Gerçekleşmiş müşteri emirleri aracı kurumlarca iptal edilemez. Ancak;

a) İtiraz üzerine müşteri lehine bir iyileştirme yapılması amacıyla,

b) İşlem platformunda meydana gelen teknik bir sorun nedeniyle ortaya çıkan müşteri mağduriyetinin giderilmesi amacıyla,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

c) Profesyonel müşterilerden alınan emirlerin başka bir kuruluşa herhangi bir müdahale olmaksızın oluşturulmuş bir sistem vasıtasıyla otomatik olarak iletilmesi halinde söz konusu pozisyonun karşı tarafça iptal edilmesi durumunda

emir iptal edilebilir”

hükmü kapsamında emir iptalleri büyük ölçüde sınırlandırılmıştır. Tebliğ’in “*Aracı kurumlar tarafından tezgahüstü türev işlemlerde kullanılan platformlar, program, modül ve eklentiler*” başlıklı 29/B maddesinde ise;

“(1) Aracı kurumlar portföy aracılığı veya işlem aracılığı faaliyetleri kapsamında tezgahüstü türev işlemlerde kullandıkları elektronik işlem platformları, bu platformlarda kullanılan her türlü program, modül ve eklenti, bunların çalışma ve kullanım esasları ve amaçları ile bunlara ilave olarak yeni platform, program, modül ve eklenti kullanımı ve bunların değiştirilmesi hususlarını kullanılmaya başlandıktan itibaren on gün içerisinde Birliğe yazılı olarak bildirmekle yükümlüdür. Bildirilen platform ve bu platformda kullanılan program, modül ve eklentiler yatırımcıların hak ve yararlarına aykırı sonuç verecek unsurlar içeremez. Birliğe bildirilenler dışında platform, program, modül ve eklenti kullanılamaz.

...”

hükmü yer almakta olup, kullanılan program, modül ve eklentilerin gözetim altında olması amaçlanmıştır.

Yatırım Hizmetleri Tebliği’nde yatırımcılara sunulan fiyatlar ve alım satım fiyat farklarına ilişkin hükümlere de yer verilmiş olup, işlemlerin en önemli unsurlarından olan fiyat mekanizmasının objektif kriterlere bağlı olması amaçlanmıştır. Tebliğ’in “*Portföy aracılığı faaliyetinin yürütülmesine ilişkin ilke ve esaslar*” başlıklı 24 üncü maddesinde;

“(1) Portföy aracılığı faaliyetinin yürütülmesi sırasında, işlem aracılığı faaliyetine ilişkin ilke ve esaslara ek olarak aşağıdaki ilke ve esaslara uyulması zorunludur:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

a) Yatırım kuruluşları müşteri emirlerini, emir gerçekleştirme politikası, çerçeve sözleşmede belirtilen esaslar, müşteri emrini en iyi şekilde gerçekleştirme yükümlülüğü, özen ve sadakat borcu çerçevesinde kabul ederek yerine getirir.

b) İşlemlerin gerçekleştirileceği fiyatların genel piyasa koşulları ve gerçeğe uygun değerleri ile uyumlu olarak nesnel bir biçimde belirlenmesi gerekir.

...”

hükümleri, “Alım satım fiyat farkları” başlıklı 30/A maddesinde;

“(1) Portföy aracılığı faaliyeti kapsamında müşterilere sunulacak alım satım fiyatları arasındaki farklar yatırım kuruluşları tarafından belirlenir.

(2) Yatırım kuruluşları tarafından açıklanan alım satım fiyatları arasındaki farkların genel piyasa koşullarına uygun ve tutarlı bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir.

...”

hükümleri yer almaktadır.

Yine fiyatlara ilişkin olarak; “Borsa dışı işlemlerde fiyatların kamuya duyurulması” başlıklı 32 nci maddenin dördüncü fıkrasında;

“(4) Kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak aracı kurumların Birlik tarafından belirlenen periyotlarda açıkladığı fiyatlar ve alım satım fiyat farkları Birlik tarafından belirlenecek bir süre içerisinde Birliğe aktarılır. Birlik tarafından her aracı kurumun geçmişe dönük fiyat serisi ve alım satım fiyat fark verileri oluşturulur ve bir yıl boyunca saklanır. Birlik bu verileri kullanarak her bir varlık için bir fiyat ve fark serisi oluşturur ve uygun gördüğü istatistiki yöntemleri kullanmak suretiyle bu seriden belirli bir düzeyi aşan sapmaları kurum bazında tespit eder ve haftalık olarak kamuya duyurur.”

hükümleri yer almaktadır.

Söz konusu Tebliğ maddesi uyarınca aracı kurumlar tarafından Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği’ne (TSPB, Birlik) aktarılması gereken fiyatlara ilişkin olarak TSPB tarafından

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

14.07.2016 tarihinde 33 No’lu “Aracı Kurumların Kaldıraçlı İşlemler ile İlgili Olarak Açıkladığı Fiyatlar ve Alım Satım Fiyat Farklarının Birliğe Aktarılmasına ve Belirli Bir Düzeyi Aşan Sapmaların Kurum Bazında Kamuya Duyurulmasına Yönelik Esaslar Hakkında Genelge” yayımlanmıştır. Genelge’de aracı kurumlar tarafından piyasanın açık olduğu 5 gün 24 saat boyunca müşterilere açıklanan fiyatlar ve alım satım fiyat farklarının günlük periyotlarla TSPB’ye aktarılması gerektiği düzenlenmiştir. Birlik tarafından açıklanan aracı kurum fiyat ortalamaları doğrultusunda sektör genelinde pariteler için sunulan fiyat seviyesi tespit edilmekte ve ortalamanın dışında fiyat sunulması yatırımcı şikayetlerinde dikkate alınmaktadır. Söz konusu hüküm ile yatırımcıların işlem gerçekleştirdikleri fiyatlar Birlik nezdinde saklanmaktadır. Bu kapsamda, herhangi bir uyuşmazlık durumunda aracı kurumlar arasında karşılaştırma yapma imkanı elde edilmiştir.

Fiyatların anlık olarak değiştiği foreks piyasasında müşteri emirlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesini teminen Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin “Müşteri emrini en iyi şekilde gerçekleştirme yükümlülüğü” başlıklı 30 uncu maddesinde;

“... ”

(3) Müşteriler tarafından kaldıraçlı işlemlerde iletilen emirlere ilişkin fiyatın aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmeden önce değiştirilmek istenmesi fiyat yenilemesi olarak kabul edilir. Fiyat yenilemesinin müşteri aleyhine uygulanması durumunda, lehe olan her durumda da uygulanması zorunludur.

(4) Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde, müşteri tarafından verilen emre ilişkin fiyat, miktar veya diğer unsurlardan herhangi birisinin emir gerçekleşmeden önce aracı kurum tarafından müşteri aleyhine değiştirilmek istenmesi halinde, müşterinin onayının alınması zorunludur. Ancak, müşteri tarafından verilen emirlerin unsurlarında müşteri lehine sonuç verecek nitelikteki değişikliklerde veya müşteriler tarafından verilen emirlerde fiyat aralığının belirlenmiş olması durumunda bu fiyat aralığında oluşan değişimler için müşteri onayı aranmaksızın emir gerçekleştirilebilir

“... ”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

hükümlerine yer verilmiştir.

Foreks işlemlerinde emirlerin çok büyük çoğunluğu elektronik ortamda iletildiğinden, söz konusu emirlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi aracı kurumların sorumluluğundadır. Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin “*Elektronik ortamda alım satım emirlerinin iletimi*” başlıklı 35 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde;

“Kullanacakları bilgi işlem altyapısının;

1) Tüm emirlerin alınış zamanına göre sıralanmasına imkan verecek nitelikte olmasını sağlamakla,

2) Reddedilen, gerçekleşmeyen, iptal edilen ve değiştirilen emirler de dahil olmak üzere gerçekleştirilen tüm işlemlere ilişkin tarih, zaman, miktar, fiyat, kullanılan kaldıraç oranı ve diğer tüm unsurları ve hesap hareketlerini ve zaman bilgisini gösterecek şekilde müşterilere yansıtılan tüm fiyat bilgilerini anlık olarak kaydetmesini sağlamakla,

3) Müşterilerin teminatlarını, alacak ve borçlarını, açık pozisyonlarını ve kar zarar durumlarını anlık olarak takip etmesine ve gerekli risk kontrollerini yapmasına elverişli olmasını sağlamakla,

e) Bilgi işlem altyapısının kapasite ve güvenliği konusunda periyodik kontrollerini yapmakla, herhangi bir sistematik hatada verilerin güvenliğinin ve işlemlerin devamının sağlanması için işlemlerin yapıldığı kurulu alandan farklı bir yerde verilerin depolandığı sunucuların yer aldığı bir sistem kurmakla ve verileri burada yedeklemekle, platforma gelebilecek tehditleri minimum düzeye indirecek tedbirleri almakla,

f) Elektronik işlem platformunun müşteri rızası olmaksızın üçüncü kişilerce kullanımını engellemeye yönelik gerekli güvenlik tedbirlerini almak ve elektronik işlem platformunun üçüncü kişilerce kullanılıp kullanılmadığına yönelik düzenli incelemelerde bulunmakla,

g) Elektronik işlem platformu ile müşteri arasındaki veri iletişiminin yetkisiz kişilerce dinlenmesi veya kesilmesi ile verilerin değiştirilmesinin engellenmesi için gerekli bilgi güvenliği tedbirlerini almakla,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yükümlüdürler”

hükümlerine yer verilmiştir.

Aracı Kurumların bilgi işlem altyapılarına ilişkin olarak Yatırım Hizmetleri Tebliği dışında da birtakım hükümler yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu’nun yatırım hizmetleri ve yatırım kuruluşlarına ilişkin düzenlemelerinin uygulanmasına yönelik olarak Kurul Karar Organı’nın 27.06.2014 tarihli toplantısında i-SPK.37.1 (27.06.2014 tarih ve 20/661 s.k.) sayılı İlke Kararı olarak kabul edilen “Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yatırım Kuruluşlarına İlişkin Rehber”in (Rehber) “Yatırım Kuruluşlarının Bilgi İşlem Altyapıları” başlıklı bölümünde;

“Kurul’un 2011/44 sayılı Haftalık Bülteni’nde yayımlanan 03.11.2011 tarih ve 37/989 sayılı Kurul kararı ile, o tarihte yürürlükte bulunan Seri: V, No: 125 Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında faaliyet gösterecek aracı kurumların kullanacakları bilgi işlem altyapısına ilişkin olarak belirlenen ilkelerin, Yatırım Hizmetleri Tebliği uyarınca portföy aracılığı faaliyetinde bulunacak ve/veya genel saklama hizmeti sunacak yatırım kuruluşlarının bilgi işlem altyapıları için sağlanması gerekir. İşlem platformuna ilişkin 2 numaralı ilke yalnızca ilgili durumlarda aranır.”

esasları kabul edilmiş olup, aracı kurumların bilgi işlem altyapılarına ilişkin ilkelere aşağıda yer verilmektedir;

“1) Aracı kurum tarafından belirlenecek çalışma saatlerinde, bilgi işlem altyapısının kesintisiz çalışmasına ilişkin gerekli tedbirler alınır. Bu çerçevede bilgi işlem altyapısındaki tüm veri Türkiye sınırları içerisinde en az bir lokasyonda gerçek zamanda tutulur.

2) Aracı kurum, işlem platformu kapsamında müşteri tarafında çalışacak uygulama için müşterinin kullanacağı cihazın donanımsal ve yazılımsal gereksinimleri ile minimum gerekli internet bağlantı hızını belirler ve internet sitesinde ilan eder.

3) Bilgi işlem altyapısının işleyişindeki tüm süreçler belirlenir ve dokümanite edilir. Bu dokümanlar asgari olarak bu ilkelerde belirlenen konuları içerecek şekilde hazırlanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4) Erişim kontrolü

a. Bilgi işlem altyapısında yetki seviyeleri belirlenir ve yetki seviyelerine göre kullanıcı tanımlamaları yapılır. Kullanıcı tanımlamalarını yapacak ve yetki seviyelerini belirleyecek kişiler açıkça belirtilir. Bu çerçevede kullanıcıların yetki seviyelerini gösteren bir yetki tablosu oluşturulur.

b. Bilgi işlem altyapısına erişim sırasında kullanılacak kimlik doğrulama yöntemi belirlenir ve uygulanır.

c. Bilgi işlem altyapısının kullanımı ve yönetimi ile ilgili her türlü erişim talebi kullanıcı bilgisini içerecek şekilde tutulur.

5) Fiziksel ve çevresel güvenlik

a. Bilgi işlem altyapısının yangın, duman, sel, deprem ve diğer doğal afetler ile elektrik kesintisi, patlama, hırsızlık, terör ve yıkıcılık olaylarından en az düzeyde etkilenecek şekilde fiziksel güvenlik tedbirleri alınır.

b. Bilgi işlem altyapısına fiziksel erişimin yetkili kişilerce yapılması için fiziksel güvenlik tedbirleri alınır.

6) Ağ güvenliği

a. Bilgi işlem altyapısına yerel ağ üzerinden erişim kısıtlanır ve sadece yetkililerin erişimine izin verilir.

b. Bilgi işlem altyapısına uzaktan yapılan tüm erişimlerde iletişim güvenliği sağlanır.

c. Uzaktan erişim yapılacak servisler belirlenir ve buna uygun olarak ağ altyapısında gerekli kısıtlamalar yapılır.

d. Bilgi işlem altyapısına yapılacak olası saldırıları tespit etmek ve önlemek amacıyla gerekli tedbirler alınır.

7) Bilgi işlem altyapısı yönetimi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

a. Bilgi işlem altyapısını yöneten ve kullanan tüm kurum personelinin görev ve sorumlulukları tanımlanır ve ilgililere tebliğ edilir.

b. Bilgi işlem altyapısı yönetiminde görevler ayrılığı ilkesine uyulur. Görevler ayrılığı ilkesini işletebilecek yeter sayıda personeli bulunmayan kurumlarda gerekli gözetim mekanizmaları kurulur.

c. Bilgi işlem altyapısı yönetici ve operatörlerinin bilgi işlem altyapısı üstünde gerçekleştirdikleri tüm işlemler kayıt altına alınır.

d. Bilgi işlem altyapısı yazılımında yapılacak değişiklikler (güncelleme, özelleştirme, yapılandırma değişiklikleri vb.) kayıt altına alınır. Bu kayıtlarda asgari olarak yapılan değişiklik, değişiklik açıklaması, gerekçesi, değişikliğin kim tarafından yapıldığı ve ne zaman uygulamaya alındığı ile değişikliği kimin talep ettiği bilgileri tutulur.

e. Bilgi işlem altyapısı yönetimine ilişkin belirlenen kurallara uygulanacak ayrıcalıklar gerekçeleriyle birlikte dokümanite edilir.

8) Kayıtların tutulması, saklanması ve yedeklenmesi

a. Tebliğde tutulması öngörülen bilgiler, bilgi işlem altyapısı yönetici ve operatör işlemleri, ayrıcalıklar ve yetki tablosundaki değişiklikler kayıt altına alınır.

b. Bilgi işlem altyapısında oluşan bilgi güvenliği ihlalleri, hatalar ve bunlara karşı yapılan iyileştirici işlemler kayıt altına alınır.

c. Bilgi işlem altyapısında gerçekleştirilen tüm değişiklikler kimlerce yapıldığı bilgisi ile birlikte kayıt altına alınır.

d. Kayıt araçları ve kayıt bilgileri, değiştirilmeye ve yetkisiz erişime karşı korunur.

e. Kayıtları doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması için kayıtların gün sonunda dosya bütünlük değerleri (hash) zaman damgası ile alınır. Kayıtlar ile oluşturulan zaman damgalı hash dosyası kurumda saklanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

f. *Asgari olarak Tebliğde tutulması öngörülen bilgilerin, ayrıcalıkların, bilgi işlem altyapısı yapılandırmalarının, kayıtların ve veri tabanının günlük, haftalık, aylık ve yıllık yedekleri alınır ve yasal mevzuata uygun sürelerde farklı bir lokasyonda saklanır. Alınan yedeklerin geri dönme testleri en az yılda bir kez yapılır. Yedeklerin alındığı ortamların (media) zaman içerisinde bozulmasını engellemek, bu ortamları yangın, sel gibi doğal afetlerden ve hırsızlıktan korumak için ortamlar uygun koşul ve alanlarda saklanır.*

9) *Bilgi işlem altyapısında üretilecek olan uyarılar*

a. *Bilgi işlem altyapısı işleyişinde kesinti olması halinde bilgi işlem altyapısının otomatik uyarı üretmesi sağlanır.*

b. *Bilgi işlem altyapısı kayıtlarının tutulmasında kesinti olması (kapasite aşımı, disk yetersiz kalması, kayıt bilgi işlem altyapısında anlık kesintiler vb.) durumunda da bilgi işlem altyapısının otomatik uyarı üretmesi sağlanır.*

c. *Üretilen uyarı bilgi işlem altyapısı yöneticilerine ve kurum yetkililerine iletilir.*

d. *Bilgi işlem altyapısında oluşan tüm uyarılara ve bu uyarılara ilişkin yapılan işlemler kayıt altına alınır. Bu kayıtlarda asgari olarak tarih, saat, uyarıya ilişkin işlemlerin hangi kullanıcı/kullanıcılar tarafından yapıldığı bilgileri yer alır.*

10) *Kötü niyetli yazılım*

a. *Bilgi işlem altyapısını kötü niyetli yazılımdan korumak amacıyla kötü niyetli yazılımı tespit etme, önleme ve bilgi işlem altyapısını kötü niyetli yazılımlardan kurtarma önlemleri alınır.*

b. *Kötü niyetli yazılımlara karşı alınan önlemlerin güncelliği sağlanır.*

11) *Sızma testi*

a. *Bilgi işlem altyapısı dışarıdan sızma testi en az yılda bir kez dış kaynak alım yoluyla yaptırılır.*

b. *Sızma testi sonucundaki açıklıklar ivedi olarak giderilir.*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

12) Dış kaynak kullanımı

a. *Dış kaynak kullanımı yoluyla alınacak hizmetin düzeyi hizmet seviyesi anlaşmasında açıkça belirtilir.*

b. *Bu ilkelere belirtilen hususlardan dış kaynak hizmeti kapsamına girenlerin nasıl karşılanacağı yapılacak anlaşmalarda belirtilir.*

c. *Dış kaynak hizmetini verecek şirket ile şirketin vereceği hizmet süresince edineceği bilgileri kendisi veya üçüncü taraflar için kullanmayacağına ve yaymayacağına ilişkin gizlilik anlaşması yapılır.”*

Son olarak, Sermaye Piyasası Kurulu’nun III-45.1 sayılı “Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri İle Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ”inde (Belge ve Kayıt Düzeni Tebliği) inceleme aşamasında önem arz eden ve delil niteliği taşıyan kayıtların tutulmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. İlgili hükümlere aşağıda yer verilmektedir;

“Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde müşteri hesaplarına ilişkin olarak tutulacak kayıtlar

MADDE 23 – (1) Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde aracı kurumlar tarafından müşteri hesaplarına ilişkin olarak tutulacak kayıtların anlık olarak müşteri bazında;

a) *Hesaplarda gerçekleşen tüm kaldıraçlı alım satım işlemlerine,*

b) *Tüm varlık giriş, çıkış ve transferlerine,*

c) *Kapanan pozisyonlarda oluşan kesin kar ve zarar tutarlarına,*

ç) *Açık pozisyonlara ilişkin olarak mevcut kar ve zarar tutarlarına,*

d) *Hesaplara tahakkuk ettirilen her türlü komisyon, ücret ve vergi tutarlarına,*

e) *Hesapların teminat durumlarına,*

ilişkin bilgileri içermesi zorunludur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

(2) Aracı kurumlar, müşterilerinin elektronik işlem platformu üzerinden birinci fıkra da yer alan bilgilere erişimine imkân sağlamakla yükümlüdürler.

(3) Birinci fıkra uyarınca müşteri hesaplarına ilişkin olarak tutulan kayıtlar günlük periyotlarda dosya bütünlük değerleri zaman damgası¹ ile düzenlenir ve saklanır.”

“Yatırım kuruluşlarınca belgelerin saklanması

MADDE 27 – (1) Yatırım kuruluşlarının yatırım hizmet ve faaliyetleri ile yan hizmetler dolayısıyla aldıkları ve ürettikleri elektronik olanlar da dahil her türlü belgeyi, gerçekleşip gerçekleşmemesine bakılmaksızın müşteri emirlerine ilişkin tüm emir formlarını, elektronik ortamda alınan emirleri ve bu emirlere ilişkin belgeler ile faks kayıtlarını düzenli ve tasnif edilmiş bir biçimde 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 82 nci maddesi uyarınca 10 yıl süre ile saklamaları zorunludur. Ses kayıtları için saklama süresi 3 yıldır.

(2) Yatırım kuruluşları bu maddenin birinci fıkrasında yer alan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, 6102 sayılı Kanunun 64 üncü maddesi uyarınca yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

(3) Birinci fıkra da yer alan belge ve kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır.

(4) Saklanması gereken belge ve kayıtlardan ihtilaflı olanların birinci fıkra da belirtilen süre ile sınırlı olmaksızın ihtilaf sonuçlanıncaya kadar muhafazası zorunludur.

(5) Tutulması zorunlu olan tüm belge ve kayıtlarda, silinemez, değiştirilemez ve tahrif edilemez yapının oluşturulması zorunludur. Ayrıca yazılı olarak tutulan belge ve kayıtlarda ise

¹ 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Zaman Damgası: Bir elektronik verinin, üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı ve / veya kaydedildiği zamanın tespit edilmesi amacıyla, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından elektronik imzayla doğrulanan kaydı ifade etmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

silinti ve kazıntı yapılmaması; düzeltmelerin yanlış kaydın görülmesine engel olmayacak şekilde yapılması, boş satır bırakılmaması zorunludur.

(6) Bilgi işlem altyapısında gerçekleştirilen tüm değişiklikler kimlerce yapıldığı bilgisi ile birlikte kayıt altına alınır. Bilgi işlem altyapısında oluşan bilgi güvenliği ihlalleri, hatalar ve bunlara karşı yapılan iyileştirici işlemler kayıt altına alınır.

(7) Yatırım kuruluşları tarafından; 22 nci madde hükümleri saklı kalmak üzere elektronik ortamda üretilen;

a) III-37.1 sayılı Tebliğin elektronik ortamda alım satım emirlerinin iletimine ilişkin hükümleri uyarınca anlık olarak kaydedilmesi zorunlu olan; gerçekleşmeyen, iptal edilen ve değiştirilen emirler de dahil olmak üzere gerçekleştirilen tüm işlemlere ilişkin tarih, zaman, miktar, fiyat, kullanılan kaldıraç oranı ve diğer tüm unsurları ve hesap hareketlerini ve zaman bilgisini gösterecek şekilde müşterilere yansıtılan fiyatlar ile likidite sağlayıcılardan alınan tüm fiyat bilgilerinin,

b) III-37.1 sayılı Tebliğin elektronik ortamda alım satım emirlerinin iletimine ilişkin hükümleri uyarınca alım satım emirlerinin iletimine ilişkin hükümleri uyarınca anlık olarak kaydedilmesi zorunlu olan, müşterilerin teminatları, alacak ve borçları, açık pozisyonları ve kar zarar durumlarına ilişkin kayıtların,

doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması için aylık periyotlarda dosya bütünlük değerleri zaman damgası ile düzenlenmesi ve saklanması zorunludur”

V. DENETİM ÇALIŞMALARI

V.1. İntegral Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum	: İntegral Menkul Değerler A.Ş. (İntegral Menkul)
Denetim Tarihi	: 28-30.06.2017
Adres	: Büyükdere Cad. 59. Sok. Spine Tower No:243 K:2 34398 Maslak- Sarıyer/İSTANBUL

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

Denetime Katılan Kurumlar : SPK, BTK, BDDK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla İntegral Menkul nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

İntegral Menkul'un kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager uygulamaları açılmıştır. İntegral Menkul'un likidite sağlayıcıdan gelen fiyatları MetaTrader 4'e belirli varsayımlar altında aktarmak için kullandığı yazılımı olan IMF incelenmiştir. İntegral Menkul yetkilileri tarafından farklı likidite sağlayıcılardan gelen fiyatların aritmetik medyan aracılığıyla oluşturulması süreci anlatılarak, söz konusu sürecin detaylı olarak yazılı bir prosedüre bağlanmadığı beyan edilmiştir. Fiyatların likidite sağlayıcılardan alınarak müşterilere sunulacak fiyatların oluşturulmasına ilişkin örnek hesaplamalar yapılmıştır. Sabit spread'in (alım ile satım arasındaki fiyat farkı) yanı sıra dinamik spread uygulanan (Dinamik spread, müşterilere sunulan fiyatlarda alım ve satım fiyat farklarının sabit olmadığı spread uygulamasıdır.) müşteriler için de fiyat hesaplamaları yapılarak likidite sağlayıcıdan gelen fiyatlara ulaşma yöntemi uygulamalı olarak incelenmiştir. Tarafımıza bildirilen fiyat hesaplama yöntemi ile yapılan kontrollerde önceki tarihli fiyatlarda bir uyumsuzluğa rastlanmamıştır. 2017 yılı içerisinde sunulan fiyatlar kontrol edildiğinde ise tarafımıza bildirilen hesaplama yönteminin ham fiyatlar üzerine uygulanması sonrasında platformda müşterilere sunulan fiyatlara ulaşamadığı anlaşılmıştır. Konuyla ilgili açıklama talep edilmiş, İntegral Menkul yetkilileri tarafından fiyat belirlenmesi sürecinde kullanılan yöntemin değiştirildiği, güncel fiyat oluşturma yönteminin yapılan çalışma sonucunda oluşturulduğu ancak ticari sır niteliğinde olduğu için denetim ekibimizle paylaşılmasının uygun olmayacağı beyan edilmiştir. Söz konusu yöntem denetim ekibinin yeniden talebi üzerine denetimin son aşamasında denetim ekibine sunulmuştur. Yaşanan gecikme nedeniyle, 2017 yılına ilişkin fiyatların oluşturulma sürecinin kontrolü konusunda somut bir tespite ulaşılamamıştır. Söz konusu süreç, 2017 yılına

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

ilişkin örneklerde fiyat oluşturma yönteminin kontrolünde denetim zorluğu yaşanmasına neden olmuştur.

Esasen mevzuat dahilinde herhangi bir aracı kurumun tek veya birden fazla fiyat oluşturma yöntemi benimsemesi ve sürekli olarak bunu kullanması zorunlu kılınmamıştır. Foreks piyasasında fiyatlar çok hızlı değiştiğinden ve bu değişimler işlemlerin karşı tarafı olan aracı kurumları da etkileyebileceğinden, bu şekilde riskli bir piyasada aracı kurumlar tarafından tek bir fiyat oluşturma algoritması belirlenerek bunun dışsal müdahale olmaksızın sürekli uygulanması bir zorunluluk olarak öngörülmemiştir. Buna karşın Ağustos 2016 döneminden itibaren tüm aracı kurumların müşterilerine vermiş olduğu fiyatların III.37.1 sayılı Tebliğin 32 nci maddesinin dördüncü fıkrasındaki “... *Kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak aracı kurumların Birlik tarafından belirlenen periyotlarda açıkladığı fiyatlar ve alım satım fiyat farkları Birlik tarafından belirlenecek bir süre içerisinde Birliğe aktarılır. Birlik tarafından her aracı kurumun geçmişe dönük fiyat serisi ve alım satım fiyat fark verileri oluşturulur ve bir yıl boyunca saklanır. Birlik bu verileri kullanarak her bir varlık için bir fiyat ve fark serisi oluşturur ve uygun gördüğü istatistiki yöntemleri kullanmak suretiyle bu seriden belirli bir düzeyi aşan sapmaları kurum bazında tespit eder ve haftalık olarak kamuya duyurur.*” hükmü kapsamında TSPB ye iletildiği ve kamuya duyurulduğu dikkate alındığında, İntegral Menkul’un müşterilerine uyguladığı fiyatın oluşumu (müşteriler tarafından farklı amaçlarla kullanılabileceği hususu dikkate alınarak) ticari sır niteliğinde olsa bile müşteriye verilmiş fiyatlar kamuya açıktır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

İntegral Menkul tarafından 24.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu’na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemleri arasındaki 4 aya ilişkin tüm müşterilerin “stop-out” ile kapatılan pozisyonlarının incelemesi gerçekleştirilerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Manuel fiyat girişi hususu sistem üzerinden kontrol edilmiştir. Sonraki aşamada “stop-out” sonucu pozisyonu kapanarak belirlenen tarih ve saatlerde dikkat çekici seviyede zararlara uğrayan müşterilerin ekstreleri ile ilgili tarih ve saatlerde belirli parite ve varlıklarda platforma ulaşan likidite sağlayıcıdan gelen

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

fiyatlar talep edilerek ekstrelerde görülen pozisyon kapanış fiyatları ile karşılaştırması yapılmıştır. 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemleri arasındaki “stop-out” sonucu zarara uğrayan müşterilerin işlemleri incelenerek, EUR/TRY ve WTI (Ham Petrol) parite ve varlıklarına ilişkin fiyatlar başka bir aracı kurumdan elde edilen aynı tarih ve saatlerdeki fiyatlarla karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucu İntegral Menkul’un sunduğu fiyatların diğer aracı kurumlar ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır.

01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemi arasında yüksek spread oluşan parite ve varlıklar arasından örneklem yoluyla seçilen birtakım paritelerin fiyatlarının kontrolü, İntegral Menkul’un likidite sağlayıcıdan gelen fiyatları MetaTrader 4’e belirli varsayımlar altında aktarmak için kullandığı yazılımı olan IMF üzerinden yapılmıştır.

İlaveten, İntegral Menkul tarafından dinamik spread (müşterilere sunulan alım ve satım fiyat farklarının sabit olmadığı uygulama) uygulanan müşterilere sunulan fiyatların oluşturulma süreci hakkında bilgi verilerek, parite ve varlık bazında uygulanacak maksimum spread’lerin internet sitesinde ilan edildiği beyan edilmiştir. 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerinde dinamik spread uygulanan müşterilerin işlemlerinin kapanış fiyatları ile anlık spread’leri kontrol edilerek belirlenen maksimum spread değerlerine uygun olduğu anlaşılmıştır. İntegral Menkul tarafından parite bazında belirlenen maksimum spread değerlerine internet sitesinde yer verildiği görülmüştür. Öte yandan, internet sitelerinde belirlenen maksimum spread bilgilerinin yanında ilgili paritelerde geçmişe dönük ortalama spread değerleri gibi bilgilerin yer almasının müşterilerin bilgilendirilmesi sürecinde yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Son olarak, İntegral Menkul’dan 01.12.2016-31.01.2017 tarihleri arasında en çok zarara uğrayan 50 müşterinin platformda dahil oldukları gruplar ve 2 aylık dönemde uğradıkları toplam zararları içerecek şekilde listesi talep edilmiştir. Söz konusu müşteriler arasından örneklem yoluyla seçilenlerin yüksek zararlı kapanan işlemlerinde işlemlerin kapanış fiyatları ile ilgili tarih ve saatte MetaTrader 4’te yer alan likidite sağlayıcıdan gelen fiyat verileri karşılaştırılmış olup, herhangi bir uyumsuzluğa rastlanmamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

İntegral Menkul'un likidite sağlayıcıdan gelen fiyatları MetaTrader 4'e belirli varsayımlar altında aktarmak için kullandığı yazılımı olan IMF incelemesi neticesinde, IMF tarafından MetaTrader 4'e iletilen tüm fiyat bilgilerinin Meta Trader 4'e yansımadağı görülmüştür. İntegral Menkul yetkilileri bunun sebebi olarak Meta Trader 4'ün belirli bir zaman biriminde okuyabileceğı veri sayısının IMF tarafından iletilen veri sayısından az olmasını belirtmişlerdir. Belirli bir anda platforma gelen fiyatlarda artış yaşandığı durumlarda söz konusu durumun müşteri işlemlerine etkisi olabileceğı düşünölebilecek olmakla birlikte, söz konusu belirli bir anda gelen fiyatların tamamı yerine belirli bir kısmının aktarılması nedeniyle müşterilerin hem aleyhine hem de lehine durumlar oluşabilecektir. Yatırım Hizmetleri Tebliğı'nin 30 uncu maddesinde yer alan müşteri emirlerini en iyi gerçekleştirme yükümlölüğü ve fiyat kaymasının aleyhe uygulanması durumunda lehe olan durumda da uygulanması zorunluluğı kapsamında müşterilerin yalnızca aleyhine olabilecek uygulamaların önüne geçilmiştir.

Yapılan incelemelerde, platforma ulaşan fiyat verileri ve müşterilere sunulan fiyatların yanında çalışılan likidite sağlayıcıların her birinden ayrı olarak gelen fiyatların da İntegral Menkul nezdinde tutulduğu anlaşılmıştır. İntegral Menkul nezdinde gerçekleşen işlemlerde fiyat mekanizmasına ilişkin usulsüz bir işleme rastlanmamış olup, denetim çalışması öncesi İntegral Menkul'den listesi alınan yüksek tutarda zarara uğrayan müşterilerin pozisyonlarının kapanış fiyatlarında piyasa hareketleri ve genel fiyatlar bakımından herhangi bir usulsüzlük olmadığı, kapanış fiyatlarının fiyat oluşturma sürecinde ortaya çıkan ve piyasanın olağan işleyişinde oluşan fiyatlar olduğu anlaşılmıştır.

3) Kullanılan platform, yazılım, modöl ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modöl ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modöl ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modöl ve eklentiler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda, TSPB nezdindeki liste ile platformda yer alan yazılım, modöl ve eklentilerin uyumlu olduğu anlaşılmış olup, mevzuata aykırı bir durum olmadığı tespit edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

4) Diğer Hususlar

İntegral Menkul özelinde gerçekleştirilen denetim kapsamında yukarıda yer alan hususlar dışında yapılan değerlendirmeler ise aşağıda yer almaktadır;

- MetaTrader 4 sunucusunun yapılandırma ayarları gerçek ortamda İntegral Menkul yetkilileriyle beraber incelenmiştir. Ayrıca İntegral Menkul yetkilileri tarafından MetaTrader 4 için bir test ortamı oluşturulmuş, test ortamında grup yaratma, grup parametrelerini değiştirme, manuel fiyat girişi, emir verme denemeleri yapılmış ve bu işlemlerin MetaTrader 4 log dosyalarına işlenişi görülmüştür. İntegral Menkul tarafından log yönetim sistemi olarak Cryptolog yazılımının kullanıldığı anlaşılmıştır. Yapılan değişikliklerin log dosyalarına işlenişinde herhangi bir aksaklık olmadığı görülmüş olup, log kayıt sisteminin düzgün çalışmadığına ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

- İhtarname çekilen müşteri listesi talep edilerek, bir müşteriye ihtarname çekilmesi için hangi kıstasların esas alındığı hususunda İntegral Menkul yetkililerinden açıklama talep edilmiştir. Özet olarak, fiyat kaymaları ve hatalarını sürekli suiistimal ederek işlem yapan ve robot yazılım kullanarak anlık fiyat sapmalarında çok sayıda emir göndermeye çalışan müşterilerin tespit edilerek telefonla uyarıldığı, aynı şekilde işlem yapılmaya devam edilmesi halinde ise söz konusu müşterilere ihtarname gönderildiği tespit edilmiştir. Sonrasında, söz konusu müşterilerin hesaplarının kapatılarak teminatlarının taraflarına iade edildiği anlaşılmıştır. İntegral Menkul'ün söz konusu uygulaması yazılı bir prosedür ile yürütülmemektedir. Hazine birimi tarafından yapılan tespit sonucu bahsi geçen süreçler yürütülerek ilgili müşterilerin hesapları kapatılmaktadır. Ticari hayatın olağan işleyişi gereği, yatırımcılar kadar aracı kurumlar da birlikte çalışacakları kişi ve kurumları seçmekte serbest konumdadır. Yapılan çerçeve sözleşmelerde hüküm bulunmak kaydıyla, sistemin açıklarından faydalanma amacı taşıdığına ilişkin emareler tespit edilen müşteriler ile ilişkinin sonlandırılması imkan dahilindedir. Ancak, hesabı kapatılan müşterilerin zarara uğratılması ya da teminatlarının iade edilmemesi sonucunda yatırımcılar nezdinde mağduriyet yaratılması sermaye piyasası mevzuatına aykırılık teşkil edecektir. Dolayısıyla, söz konusu durum çerçeve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sözleşme hükümleri kapsamında İntegral Menkul yönetiminin inisiyatifinde gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, hesap kapatma süreçlerinin yazılı prosedürlere bağlanması gerekliliği Rapor'un "Platformlara İlişkin Genel Değerlendirme" başlıklı bölümünde ele alınmıştır. İntegral Menkul'un bu uygulamasıyla mağduriyet oluşturduğuna dair somut bir bulguya rastlanılmamıştır.

V.2. Işık Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum : Işık Menkul Değerler A.Ş. (Işık Menkul)

Denetim Tarihi : 03-05.07.2017

Adres : Dereboyu Caddesi Bilim Sokak Sun Plaza No:5 Kat:12
34396 Maslak Sarıyer/İSTANBUL

Denetime Katılan Kurumlar : SPK, BDDK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla Işık Menkul nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

Işık Menkul'ün kaldıraçlı alım satım işlemlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager oturumları açılmıştır. Likidite sağlayıcıdan fiyatların köprü yazılımı (The PrimeXM, Bridge) ile alınarak müşterilere sunulduğu, deneme hesapları için bir adet, gerçek hesaplar için bir adet olmak üzere iki adet sunucunun bulunduğu, bu sunucuların İngiltere'de konuşlu olduğu, ayrıca bu sunucuların İstanbul'da birer yedeklerinin bulunduğu görülmüştür.

Elektronik işlem platformuna fiyat sağlanması için kullanılan köprü yazılımının yine İngiltere menşeli GKFX Financial Services Limited unvanlı likidite sağlayıcıdan gelen fiyatları alarak Meta Trader 4 işlem platformuna ilettiği, işlem platformu üzerinde ise Işık Menkul tarafından belirlenmiş spread oranlarının likidite sağlayıcıdan gelen fiyatlara eklenmesiyle birlikte nihai fiyatların müşteriye sunulduğu anlaşılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı**

Likidite sağlayıcı kuruluştan gelen fiyatların üzerine Işık Menkul tarafından belirlenen müşteri gruplarına göre farklı oranlarda spread eklenmektedir. Işık Menkul'ün "standart spread", "gümüş spread", "altın spread", "platinyum spread" ve "elit spread" olarak farklı gruplar bulunmaktadır. Her bir grup için her bir parite/emtiada uygulanan spread oranları Işık Menkul'ün internet sitesinde ilan edilmiştir. Işık Menkul'ün ilan ettiği spreadlar sabit spread olup, Işık Menkul'e müşterilerine sunduğu sabit spread politikasına ilişkin açıklamaları sorulmuştur. Işık Menkul tarafından, fiyat sağlayıcıdan sabit olarak alınan fiyatların müşterilere de sabit bir spread eklemesi yapılarak yine nihai olarak sabit bir spread sunulduğu, ancak özellikle referandum, seçimler, beklenmedik siyasi olaylar, piyasayı etkileyecek merkez bankası kararları gibi olağanüstü durumlarda başta TL bacaklı paritelerde likiditenin azalmasından dolayı spread'lerde açılmaların olabildiği, yine gece saatlerinde de likiditenin azalması kaynaklı olarak spread'lerin açılabilirdiği, bu gibi durumlarda müşterilere önceden uyarılarda bulunulduğu ifade edilmiştir. Müşterilere yapılan uyarılara ilişkin bir örnek görülmüştür.

Öte yandan, Işık Menkul nezdinde gerçekleştirilen inceleme kapsamında talep edilen likidite sağlayıcılarının sunduğu fiyatların söz konusu aracı kurumda saklanmaması nedeniyle bu fiyatlar, Işık Menkul'ün likidite sağlayıcısından temin edilmiş olup, söz konusu fiyatlar üzerinden yapılan incelemelerde, Işık Menkul tarafından yatırımcılara sunulan spreadlerde yatırımcıların aleyhine olacak şekilde kötü niyetli bir müdahalede bulunulduğuna ilişkin bir tespite ulaşılamamıştır. Bununla birlikte likidite sağlayıcıdan gelen fiyatların ilgili tarihlerde Işık Menkul nezdinde saklanmamasının sermaye piyasası mevzuatına aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

2) Yüksek tutarda zararların oluştuğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

Işık Menkul tarafından 24.04.2016 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerine ilişkin tüm müşterilerin teminat yetersizliği sebebiyle kapanan pozisyonları (stop-out durumu) incelenerek müşterilerin zararlarının yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Işık Menkul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yetkilileri tarafından ilgili tarih ve saatlerde manuel fiyat girişi ile müşteri gruplarının mark-up değerlerinde değişiklik yapılmadığı beyan edilmiştir. Sonraki aşamada teminat yetersizliği sebebiyle pozisyonu kapanarak belirlenen tarih ve saatlerde dikkat çekici seviyede zararlara uğrayan müşterilerin ekstreleri ile ilgili tarih ve saatlerde belirli parite ve varlıklarda platforma ulaşan likidite sağlayıcıdan gelen fiyatlar talep edilerek ekstrelerde görülen pozisyon kapanış fiyatları ile karşılaştırması yapılmıştır. Ayrıca Işık Menkul'un 01.12.2016 – 31.01.2017 tarihleri arasında en çok zarar eden 50 müşterinin en yüksek zararlı kapanan ilk 10 pozisyonuna ilişkin likidite sağlayıcıdan gelen fiyat verileri, log kayıtları ve grup bilgileri incelenmiş olup, Işık Menkul'ün büyük ölçüde sabit spread sunmuş olduğu, sunduğu spread'lerin internet sitesinde açıklanan spread'lerle uyumlu olduğu, bununla birlikte belirli dönemlerde (likiditenin azaldığı gece saatleri ve önemli fiyat hareketlerinin yaşanabileceği günler) spread'lerde açılmalar meydana geldiği, konuya ilişkin olarak müşterilere uyarılarda bulunulduğu görülmüştür.

Son olarak, 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 tarihleri arasındaki dönemde dikkat çekecek şekilde zarara uğrayan müşterilerin işlemleri incelenerek, EUR/USD, WTIOİL, DAX ve USD/TRY parite ve varlıklarına ilişkin fiyatlar başka bir aracı kurumdan elde edilen aynı tarih ve saatlerdeki fiyatlarla karşılaştırılmış olup, iki kurumun fiyatlarının yaklaşık olarak uyumlu olduğu, ilgili tarihler arasında dikkat çekecek şekilde zarara uğrayan müşterilerin işlemlerinin, ilgili müşterilerin dahil oldukları müşteri gruplarına uygulanan spread'ler ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Işık Menkul Değerler A.Ş. tarafından Ekibimize sunulan fiyat verilerinin incelenmesi neticesinde; 01.12.2016, 02.12.2016, 09.01.2017 ve 11.01.2017 tarihlerinde belirli zaman dilimlerinde müşterilere sunulan fiyatların yenilenmediği (İşlem platformu ekranında fiyat görünmekte ancak değişmemekle birlikte söz konusu fiyattan işlem gerçekleşmiştir.) tespit edilmiştir. Yapılan incelemede, 01.12.2016 tarihinde 11 dakika sonra gelen fiyat ile 11 dakika önceki fiyat arasında 1 pip fark olduğu için müşterilerin bu fiyat yenilenmeme durumu yüzünden zarara uğradığına ilişkin somut bir tespit bulunmamaktadır. Aracı kurumların tek likidite sağlayıcı ile çalıştığı durumlarda meydana gelebilecek fiyat yenilememe durumlarının oluşturabileceği riskleri önlemek amacıyla, aracı kurumlar tarafından müşterilere sunulan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

fiyatlarda devamlılığın sağlanmasına yönelik olarak aracı kurumların yedek fiyat kanallarıyla çalışmalarının sağlanmasının faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. Işık Menkul nezdinde deneme hesaplarının bağlandığı sunucuda yer alan fiyatların gerçek sunucu üzerinden alındığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, deneme hesaplarına sunulan fiyatların gerçek hesaplara sunulan fiyatlarla aynı olduğu görülmüştür.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

İncelemeler sırasında platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. TSPB'ye Meta Trader 4 işlem platformunun bildirildiği, platform üzerindeki modül ve eklentilerin ise ayrıca bildirilmediği görülmüştür. Konuya ilişkin Işık Menkul açıklamasında özetle; TSPB'ye Meta Trader 4 işlem platformunun bildirildiği, ancak Meta Trader 4 işlem platformuna ait modül ve eklentilerin haricinde başka herhangi bir eklentinin kullanılmaması, bu modül ve eklentilerin Meta Trader 4 işlem platformunun kullanılması durumunda platform üzerinde bulunması gereken modül ve eklentiler olması, bu platformu kullanan tüm aracı kurumların da söz konusu modül ve eklentileri kullanmak zorunda olması ve TSPB'ye Meta Trader 4 platformunun kullanıldığına ilişkin bildirimin yapılmış olması sebebiyle söz konusu bilgi işlem platformunda yer alan modül ve eklentilerin ayrıca TSPB'ye bildirilmediği ifade edilmiştir.

Işık Menkul tarafından 07.07.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen elektronik posta ve eklerinden, işlem platformunda kurulu olan eklentilerin 07.07.2017 tarihinde TSPB'ye bildirildiği anlaşılmıştır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

İşlem platformuna ilişkin denetim izi kayıt mekanizması olarak “Cryptolog” log yönetimi sisteminin kullanıldığı görülmüştür. Işık Menkul’ün gerçek ortam işlem platformunun İngiltere’de, yedek işlem platformunun ise İstanbul’da yer alan sunucu barındırma hizmeti firmaları bünyesinde bulunduğu, söz konusu işlem platformu üzerinde üretilen log kayıtlarının ajan yazılımlar vasıtasıyla Işık Menkul’ün İstanbul genel merkezinde toplandığı ve gün sonunda nitelikli sertifika ile imzalanarak saklandığı anlaşılmıştır. Log yönetim sisteminin, log kaynaklarından herhangi birinden log gelmediği durumlarda uyarı ürettiği görülmüştür.

Işık Menkul yetkilileri tarafından; gerçek ortam ve deneme ortamı olmak üzere iki işlem platformunun bulunduğu, söz konusu platformlara aynı kaynaktan fiyat sağlandığı, işlem platformuna sunulan fiyatların 15.07.2016 tarihinden itibaren kayıt altına alındığı ancak doğruluğu ve bütünlüğü sağlanacak şekilde zaman damgalı olarak saklanmadığı, likidite sağlayıcıdan gelen fiyat bilgilerinin bir plugin aracılığıyla (Quotelogger) Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği’ne (TSPB) otomatik olarak raporlandığı görülmüştür. Işık Menkul’ün likidite sağlayıcı kuruluştan gelen fiyat verilerini ve Meta Trader 4 platformunda müşterilere sunulan fiyatları zaman damgalı olarak saklamamasının sermaye piyasası mevzuatına aykırılık teşkil ettiği değerlendirilerek, fiyat verilerinin mevzuatta öngörülen şartları sağlayacak nitelikte saklanması gerektiği Işık Menkul yetkililerine bildirilmiştir. Işık Menkul yetkililerinin konuya ilişkin açıklamaları aşağıda yer almaktadır:

“Şirketimizde tüm yatırımcılar tarafından emir girişi esnasında kullanılan elektronik işlem platformuna girmiş oldukları aktif veya pasif tüm emirlerin fiyat bilgileri Mevzuatta belirtildiği şekilde zaman damgalı olarak saklanmaktadır. Buna ilave olarak Meta trader4 sistemi üzerinde loglanan tüm veriler Kriptolog programı ile de bütünlüğü bozulmayacak şekilde zaman damgalı olarak saklanmaktadır.

14.07.2016 tarihinden itibaren de müşteriye sunulan tüm fiyat bilgileri Metatürk ara programı vasıtası ile TSPB’ye kurum olarak herhangi bir müdahale şansımız olmayacak şekilde direkt olarak dosya aktarımı ile iletilmekte ve buna paralel olarak da şirketimizde yedeklenmektedir.”

Yapılan incelemede örneklem yoluyla Cryptolog log yönetim programı tarafından kayıt altına alınan veriler incelenmiş olup, 01.12.2016, 02.12.2016, 09.01.2017 ve 11.01.2017 tarihlerine ait işlem platformu log kayıtlarının zaman damgalı olarak saklanmadığı görülmüştür. Işık Menkul’den konuya ilişkin açıklamaları talep edilmiştir. Işık Menkul tarafından

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

11.07.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen açıklamalarda, Cryptolog yazılımının üretici firması Cryptotech Şirketi'nden açıklama talep edildiği ve Şirket'ten gelen açıklamada ilgili tarihlerde tanımlanmış kaynağın pozisyonunun bir sebepten ötürü sıfırlandığı ve bu nedenle okumanın baştan başlatıldığı, bu hata sebebiyle ilgili günlerdeki log verilerinin zaman damgalı olarak saklanmadığı açıklamalarına yer verilmiştir. Log kaydı verilerinin zaman damgalı olarak saklanmamasının denetim çalışmaları açısından sıkıntı yaratabileceği düşünülmektedir. Işık Menkul'ün log kayıtlarının zaman damgalı olarak saklanması konusundaki mevzuata aykırı eksiklerinin giderilmesinin önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Mevzuat hükümleri gereği müşterilere yansıtılan fiyatlar ile likidite sağlayıcılardan alınan tüm fiyat bilgilerinin doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması için aylık periyotlarda dosya bütünlük değerlerinin zaman damgası ile düzenlenmesi ve saklanması zorunludur. Söz konusu düzenleme ile, fiyatların geçmişe dönük olarak değiştirilmesinin önüne geçilmesi sağlanmaktadır. Dolayısıyla, fiyatların zaman damgalı olarak tutulmaması, işlemlerin gerçekleştiği fiyatların değiştirilebilmesi riskini doğurabilecektir. Öte yandan, kaldırıcı işlemler ile ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında günlük olarak TSPB'ye göndermektedir. Işık Menkul tarafından fiyatların zaman damgalı olarak tutulmaması mevzuata aykırı olduğundan, gerekli idari inceleme Sermaye Piyasası Kurulu tarafından gerçekleştirilecektir. Ancak fiyatlar her bir varlık bazında günlük olarak TSPB'ye gönderildiği için, fiyatların geçmişe dönük olarak denetim izi bırakmaksızın değiştirilmesi riski ortadan kaldırılmış durumdadır. Ayrıca işlemlerin gerçekleştiği fiyatlar aracı kurumun muhasebeleştirme sürecine de yansımakta olup, muhasebe sistemi ve bu sistem üzerinden üretilen ekstre ve raporlamalar geçmişe dönük olarak fiyatlara müdahale edilmesi gibi usulsüzlüklere karşı bir diğer koruma mekanizması olmaktadır. Teknik olarak fiyatın geriye dönük değişebilmesi riskinin olduğu düşünülmesine karşın; gün sonunda müşterilerle yapılan işlemlere ilişkin günlük bildirimlerin müşterilere yapıldığı, müşteri hesabında bulunan teminat tutarı ile işlem hacimlerine ilişkin bilgilerin Takasbank'a günlük olarak raporlandığı, tüm işlemlerin Aracı Kurumun muhasebe sistemine aktarıldığı hususları birlikte

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

değerlendirildiğinde müşteri hesabında yapılan işlemler ile bu işlemlerin detaylarında değişiklik yapılmasının, denetim izi oluşturulmaksızın mümkün olmadığı açıktır.

6) Diğer Hususlar

- Meta Trader sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve MetaTrader'a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiştir. Platform dâhilinde gerçekleşen işlemlere ilişkin denetim izlerinin emir tipini, tüm fiyat bilgilerini, işleme ait zaman bilgisini ve işlemi gerçekleştirene ilişkin bilgiyi gösterir detayda ve açıklıkta olduğu anlaşılmıştır.

- Bununla beraber aracı kurumlar tarafından, müşterilere uygulanacak komisyon tutarının belirlenmesi gibi amaçlarla müşteriler çeşitli gruplara ayrılabilir. İlk hesap açılışında belirlenen müşteri grubu ise işlem hacmi, komisyon getirisi, müşteri memnuniyeti hususları gözetilerek veya müşterinin talebi üzerine aracı kurum onayı neticesinde değiştirilebilir. Söz konusu değişikliğe yönelik olaraksa müşteriler bilgilendirilmektedir. Ayrıca aracı kurumlar tarafından platforma yeni eklenti dahil edilebilmekte veya eklenti parametrelerinde değişiklik yapılabilir. Bu durumda ise platformda kullanılan her türlü program, modül ve eklenti ile bunların çalışma ve kullanım esasları ve amaçları Birliğe yazılı olarak bildirilmektedir. Platformda yer alan eklentiler ve eklenti parametrelerinde yapılan değişiklikler ile müşteri gruplarında yapılan değişikliklere ilişkin denetim izlerinin, işlemi gerçekleştirene ilişkin bilgiyi ve değişiklik yapıldığına ilişkin bilgiyi gösterir detayda olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, Meta Trader 4'ün, eklentiler ve müşteri gruplarında yapılan değişikliklere ilişkin denetim izlerinin yapılan değişikliğin bir önceki versiyonunu gösterir detayda tutacak şekilde dizayn edilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bir inceleme veya denetim yapıldığında bir müşterinin mevcut grubu görülebilmekte, grubunda bir değişiklik yapıldıysa yapılış tarihi itibarıyla tespit edilebilmektedir. Öte yandan, değişiklikten önceki versiyon sistemde tutulmamaktadır. Esasen değişikliklerin Meta Trader üzerinde ne şekilde tutulacağına ilişkin mevzuatta hüküm yer almamaktadır. Söz konusu durum değişikliklerin aracı kurum tarafından TSPB'ye veya yatırımcıya yapılan bildirimler ile emirlere ilişkin denetim izleri üzerinden takip edilmesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

zorluğunu yaratmakla beraber hile veya mevzuata aykırılık kapsamında değerlendirilmesi gereken bir nitelik arz etmemektedir.

V.3. Ünlü Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum	: Ünlü Menkul Değerler A.Ş. (Ünlü Menkul)
Denetim Tarihi	: 06-07.07.2017
Adres	: Ahi Evran Caddesi Polaris Plaza B Blok No:21 Kat:1 Maslak/İSTANBUL
Denetime Katılan Kurumlar	: SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla Ünlü Menkul nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

Ünlü Menkul'ün kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator, manager ve client uygulamaları açılmıştır. Likidite sağlayıcıdan fiyatların köprü yazılımı olan One Zero (bridge) ile alınarak müşterilere sunulması süreci açıklanarak, biri deneme hesapları, biri gerçek hesaplar için olmak üzere iki adet sunucu kullanıldığı, ayrıca bu sunucular üzerinde gerçekleştirilen işlemler için bir adet yedek sunucu kullanıldığı ifade edilmiş ve ağ topolojisi görülmüştür.

Ünlü Menkul kaldıraçlı işlemlerde yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen işlemleri, herhangi bir müdahale olmaksızın otomatik ve anlık olarak likidite sağlayıcı kuruluşlara iletmektedir. Ünlü Menkul nezdindeki ilk müşteri işlemi 17.03.2016 tarihinde gerçekleşmiş olup, bu tarihten itibaren FXCM tek likidite sağlayıcı olarak kullanılmıştır. İşlem platformuna gelen fiyatlar FXCM'den alınmış ve müşterilerin gerçekleştirmiş oldukları işlemler bu kurum nezdinde korunma amaçlı pozisyonlarla otomatik olarak hedge edilmiştir. 09.05.2017 tarihinden itibaren FXCM'in yanında IG Markets Limited (IG) kurumu fiyat ve likidite

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sağlayıcı olarak kullanılmaya başlanmış olup, 27.05.2017 tarihinden itibaren IG tek likidite sağlayıcı haline gelmiştir.

Elektronik işlem platformuna fiyat sağlanması ve yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen işlemlerin hedge edilmesi için kullanılan 1 adet köprü yazılımı bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri menşei One Zero Financial Systems tarafından sağlanan One Zero köprü yazılımı, fiyat sağlayıcılardan alınan fiyatlara, One Zero yazılımı üzerinde Ünlü Menkul tarafından belirlenebilen spread, kontrat büyüklüğü, teminat gereksinimi, kaldıraç vb. değişkenlerin eklenerek işlem platformuna yansıtılmasını sağlayan bir aracı yazılımdır. Yapılan incelemelerde Ünlü Menkul'ün likidite sağlayıcılardan alınan fiyatlara eklenecek spread ayarlarını One Zero yazılımı üzerinden yaptığı, kaldıraç, başlangıç teminatı stop-out oranı gibi diğer tüm ayarları Meta Trader 4 işlem platformu üzerinden yaptığı tespit edilmiştir.

Ünlü Menkul'ün kaldıraçlı işlemlere başladığı 17.03.2016 tarihinden itibaren toplam 36 adet kaldıraçlı işlemler müşterisi olmuştur. İnceleme dönemi itibarıyla Ünlü Menkul'ün bakiyeli 15 müşterisi bulunmaktadır. Her bir işlemde likidite sağlayıcı kuruluştan One Zero köprü yazılımına gelen fiyat bilgileri ile bu fiyatlara One Zero yazılımı üzerinden eklenen spread tutarları bilgisi incelenmiştir. Söz konusu inceleme neticesinde, piyasa şartlarından ayrılan olağan dışı bir spread uygulaması tespit edilmemiştir.

One Zero yazılımı üzerinden yapılan spread ayarlamasının yanında, Meta Trader 4 işlem platformu üzerinden de müşteri grupları belirlenebilmekte ve her bir grup için farklı spread'ler belirlenebilmektedir. Meta Trader 4 işlem platformu üzerindeki spread ve grup ayarlarının incelenmesi neticesinde, işlem platformu üzerindeki tüm spread değerlerinin “default” olarak belirlendiği, dolayısıyla müşterilere sunulan fiyatlara işlem platformu üzerinden herhangi bir müdahalede bulunulmadığı görülmüştür.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

Ünlü Menkul'ün kaldıraçlı işlemler faaliyet iznini almış olduğu tarihten itibaren Ünlü Menkul nezdinde toplam 36 adet kaldıraçlı işlemler hesabı açılmıştır. Tüm müşterilerin Ünlü

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Menkul nezdinde gerçekleştirdiği ve en çok zararlar sonuçlanan 10 adet işlemi arasından toplam 15 adet örneklem seçilerek bu işlemlerin gerçekleşme fiyatlarında uygulanan spread'lerin müşterilerin bulunduğu grupların işlem şartları ve müşterilere daha önceden açıklanan bilgilerle uyumlu olup olmadığı, ayrıca işlemlerde Ünlü Menkul tarafından yapılmış herhangi bir müdahale bulunup bulunmadığı incelenmiştir. İncelenen örneklemde pozisyon kapanış fiyatlarının işlem platformundaki fiyatlar ile uyumlu olduğu görülmüştür.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. Yapılan incelemede Ünlü Menkul demo sisteminin fiyat bilgilerinin likidite sağlayıcı kuruluşun demo fiyatlarından beslendiği, ancak köprü yazılımı üzerinde demo hesap ile gerçek hesap spread bilgilerinin birbirinden farklı olduğu görülmüş olup, demo ve gerçek ortam fiyatlarının yanında bu fiyatlara uygulanan spread oranlarının da birbiriyle uyumlu olması gerektiği Ünlü Menkul'e hatırlatılmıştır. Ünlü Menkul tarafından bu konudaki çalışmaların ivedilikle tamamlanacağı beyan edilmiştir. Söz konusu tespit sermaye piyasası mevzuatına aykırılık teşkil etmekle birlikte, gerek Ünlü Menkul'ün hesap açılış tarihinden itibaren toplam 36 müşterisinin bulunduğu, gerekse deneme hesaplarına ilişkin yükümlülüğün başladığı tarihten itibaren toplam 14 müşteri hesabının açıldığı ve bu müşteriler tarafından Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilmiş herhangi bir şikayet bulunmadığı göz önünde bulundurularak, söz konusu aykırılığın Ünlü Menkul'ün müşterilerinin zararına yol açan bir husus olmadığı değerlendirilmektedir.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırılmış ve hem demo hesabın hem de gerçek hesabın eklenti listesinde yer alan yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye iletilen liste ile uyumlu olduğu, ayrıca bunların TSPB'ye bildirilen amaçlarına uygun olarak kullanıldığı görülmüştür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

İşlem platformuna ilişkin denetim izi kayıt mekanizması olarak “LogSign” log yönetimi sisteminin kullanıldığı görülmüştür. Ünlü Menkul’ün gerçek ortam işlem platformunun İstanbul’da bulunan genel merkezinde, yedek işlem platformunun ise yine İstanbul’da yer alan sunucu barındırma hizmeti firması bünyesinde bulunduğu, söz konusu işlem platformu üzerinde üretilen log kayıtlarının Ünlü Menkul’ün genel merkezinde toplandığı ve gün sonunda nitelikli sertifika ile imzalanarak saklandığı anlaşılmıştır.

Mevzuat hükümleri gereği müşterilere yansıtılan fiyatlar ile likidite sağlayıcılardan alınan tüm fiyat bilgilerinin doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması için dosya bütünlük değerlerinin zaman damgası ile düzenlenmesi ve saklanması zorunludur. Öte yandan kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında TSPB’ye göndermektedir. Bu açıdan; Ünlü Menkul’ün likidite sağlayıcıdan gelen fiyat verilerini zaman damgalı olarak saklamamasının Ünlü Menkul’ün sistemsel bir eksikliğinin bulunduğu anlamına gelmediği değerlendirilmektedir.

6) Diğer tespitlere ilişkin olarak;

- Meta Trader 4 sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve Meta Trader’a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiş olup, Meta Trader ile ilgili olarak “V.2.6.” numaralı bölümde yer alan açıklamalar Ünlü Menkul için de geçerlidir.

- Foreks işlemlerinde emirlerin büyük çoğunluğu elektronik işlem platformları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, müşteriler tarafından emirlerin sözlü olarak iletilmesi sonucu aracı kurumların yetkili personeli aracılığıyla da emir girişi yapılması mümkündür. Ünlü Menkul nezdinde gerçekleştirilen incelemeler sırasında tüm müşterilerin gerçekleştiren tüm emirlerine ilişkin kayıtlar arasında yapılan taramada, sistemde toplam 775 adet “dealer” kaynaklı, farklı bir ifadeyle Ünlü Menkul yetkilileri tarafından sisteme girilmiş emir bulunduğu, bu emirlerin 346 sıının 400001 nolu müşterinin hesabından gerçekleştirilen işlemler

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

olduğu görülmüş olup, Ünlü Menkul yetkililerine konuya ilişkin açıklamaları sorulmuştur. Ünlü Menkul tarafından, söz konusu müşterinin Ünlü Menkul'ün en çok foreks işlemi yapan müşterisi olduğu, ancak müşterinin işlem platformuna girmeden telefonla emir ilettiği, emirlerine ilişkin tüm ses kayıtlarının saklandığı ve müşteri tarafından aylık olarak Ünlü Menkul'e verilmiş mutabakatnamelerin mevcut olduğu, müşterinin sürekli olarak telefonla emir vermesinin Ünlü Menkul açısından büyük bir operasyonel yük ve risk oluşturması sebebiyle müşterilerden telefonla emir kabul edilmemeye başlandığı ifade edilmiştir. 400001 no'lu müşterinin mutabakatları inceleme sırasında Ünlü Menkul tarafından ibraz edilmiş olup, bu konuda mevzuata aykırılık teşkil eden herhangi bir husus bulunmamaktadır.

- 2016 yılının Mart ayından 2017 yılının Mayıs ayına kadarki işlemlerin önemli bir bölümünde fiyat kayması yaşandığı, farklı bir ifadeyle işlemlerin müşterilerin gördükleri fiyatlardan farklı fiyatlarla gerçekleştiği, fiyat kaymalarından müşterilerin kar elde ettiği oldukça fazla sayıda işlemin bulunduğu, nitekim Ünlü Menkul'ün işlem platformunda fiyat kaymalarında işlem kurallarını belirleyecek herhangi bir eklenti, yazılım veya modül kullanmadığı görülmüştür.

V.4. Invest AZ Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum : Invest AZ Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (Invest AZ Menkul)

Denetim Tarihi : 11-12.07.2017

Adres : Büyükdere Cad. Özsezen İş Merkezi No:126 Şişli/İSTANBUL

Denetime Katılan Kurumlar : SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla Invest AZ Menkul nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Invest AZ Menkul'de MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager uygulamaları açılmıştır. Invest AZ Menkul'un likidite sağlayıcısından gelen fiyatlar ile müşterilerine sunulan fiyatlar incelenmiş ve Invest AZ Menkul'un tüm piyasa risklerinin sorumluluğunun Invest AZ Limited'e (LP) ait olduğu; bu çerçevede tüm fiyatlama süreçlerinin yurtdışı kurumu tarafından belirlendiği ve İşlem Platformu'na (MetaTrader 4) doğrudan iletildiği görülmüştür. Dolayısıyla spread'ler Meta Trader 4 işlem platformu üzerinden değil, kaynak olan likidite sağlayıcı tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede, MetaTrader 4 İşlem Platformuna likidite sağlayıcıdan talep edilen minimum spread'ler ile fiyatlar iletilmekte, yapılan işlemlerden oluşan komisyonlar likidite sağlayıcı hesabına yatırılmaktadır. Yani spread ekleme süreci Invest AZ Limited (LP) tarafından yönetilmektedir. Dolayısıyla, Invest AZ Menkul'e iletilen rakamlar ham spread değil, müşterilere sunulan nihai spread olmaktadır. Aracı kurum olarak Invest AZ Limited'e (LP) karının belirli bir yüzdesini alma yönünde işbirliği bulunduğu ifade edilmiştir.

Yatırımcılar arasında hesap türlerine göre yapılan değişiklik süreci de yine likidite sağlayıcı tarafından sağlanan fiyata oluşturulan sembollerini gören gruplarda yer almasında göre yapıldığı, bir diğer ifadeyle, MetaTrader 4 üzerinde EUR/USD ürününde örneğin iki farklı spread grubu için EURUSD_vip ve EURUSD_min olmak üzere iki farklı sembol grubu oluşturularak bu sembollere yönelik LP tarafından gelen iki farklı spread ile oluşturulan fiyatın sunulduğu, Yatırımcının EURUSD_min sembolünü gören gruptan EURUSD_vip sembolünü gören gruba alınmasıyla görülen spreadin değiştirilmiş olacağı, aynı sembolü gören tüm yatırımcıların aynı spread ile işlemlerini gerçekleştirecekleri anlaşılmaktadır.

Yatırımcılara sunulan farklı spread gruplarının ise yatırımcıların yatırdıkları rakamlar üzerinden belirlendiği, yani yatırımcının para yatırma miktarını göreceği spread'i belirlediği anlaşılmakta olup, 10 Şubat tarihli Tebliğ değişikliği² sonrasında yalnızca 50.000 TL ve üstü yatırımcıların hesap açabilir duruma gelmesi nedeniyle birçok hesap grubunun ortadan kalktığı,

² 10.02.2017 tarih ve 29975 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan III-37.1.b sayılı Tebliğ ile azami kaldıraç oranı tüm parite ve varlıklarda 10:1 olarak belirlenmiş ve işlemlere başlamak için 50.000 TL sınırı getirilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

mevcut hesap gruplarından da sadece bir tanesinin çalışması nedeniyle tek spread grubunun MetaTrader 4'te işlem gördüğü, diğer grupların işlem görmediği gözlenmiştir.

Denetim süresince fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak usulsüz herhangi bir işleme rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

Invest AZ Menkul tarafından 24.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerine ilişkin tüm müşterilerin “stop-out” ile kapatılan pozisyonlarının incelemesi gerçekleştirilerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Invest AZ Menkul yetkilileri tarafından ilgili tarih ve saatlerde manuel fiyat girişi ile müşteri gruplarının mark-up değerlerinde değişiklik yapılmadığı beyan edilmiştir. 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerinde “stop-out” sonucu dikkat çekecek şekilde zarara uğrayan müşterilerin işlemleri incelenerek, EUR/USD, USD/TRY, EUR/TRY, XAU/USD ve GBP/USD parite ve varlıklarına ilişkin fiyatlar başka bir aracı kurumdan elde edilen aynı tarih ve saatlerdeki fiyatlarla karşılaştırılmıştır. Emirlerin gerçekleşme sürecinde log kayıtlarına kaydedilen spread oranları Invest AZ Menkul'ün sitesinde duyurulan minimum spread oranları karşılaştırılmıştır.

Invest AZ Menkul'den 01.12.2016-31.01.2017 tarihleri arasında en çok zarara uğrayan müşterinin listesi, işlem anında platformda dahil oldukları grupları, her birinin en çok zararla kapanan 10 işlemine ilişkin log kayıtları ve bu işlemlere ilişkin fiyat bilgileri ile başka bir aracı kurumdan elde edilen aynı tarih ve saatlerdeki fiyatlarla karşılaştırılmıştır. Söz konusu incelemelerde Invest AZ Menkul tarafından müşterinin özellikle zarara uğramasına neden olacak herhangi bir hileli uygulamaya rastlanmamıştır.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. Invest AZ Menkul nezdinde

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

likidite sağlayıcının sağladığı fiyatlar Gerçek Meta Trader 4 Server ve DEMO MetaTrader 4 Server'a aynı IP üzerinden veri kaynağı sağlandığı ifade edilmiş olup; deneme hesaplarına sunulan fiyatların gerçek hesaplara sunulan fiyatlarla aynı olduğu görülmüştür.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modül ve eklentilerin karşılaştırılması amacıyla, Invest AZ Menkul'ün kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün eklentilerinin işlerliği ve yeterliliğinin denetlenmesi amacıyla administrator ekranı açılmıştır. MetaTrader 4 platformunda "plug-ins" başlıklı bölüm açıldığında işlem platformunda yer alan yazılım, modül ve eklentiler görüntülenebilmektedir. MT4Plug isimli eklentinin TSPB'ye iletilen listede eksik olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu eklentinin fonksiyon olarak yatırımcıların işlem operasyonlarının takibi ve emir gerçekleştirmelerini gerçekleştirdiği ve diğer işlem sistemleri ile yedekli olarak çalıştığı görülmüştür. Söz konusu uygulama, Invest AZ Menkul tarafından 12.07.2017 tarihinde TSPB'ye bildirilmiştir.

Invest AZ Menkul tarafından kullanılan yazılım, program, modül ve eklentilerin incelenmesi sonucunda yatırımcıların hak ve yararlarına aykırı sonuç verecek unsurlara rastlanmamıştır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Invest AZ Menkul'ün likidite sağlayıcı kuruluştan gelen fiyat bilgileri ile sistemde işlendikten sonra (fiyat kontrolü, mark up, spread gibi ilaveler) müşterilere sunulan nihai fiyat bilgileri incelenmiştir. Likidite sağlayıcı kurum tarafından oluşturulan spread gruplarına göre gerekli fiyatı oluşturarak nihai kullanıcıya ulaştırılacak son kullanıcı fiyatını MetaTrader 4 Server'a göndermektedir. Dolayısıyla Invest AZ Menkul'e gönderilen fiyatlar hem likidite sağlayıcı fiyatları hem de müşteri fiyatları olduğu için, likidite sağlayıcıdan gelen fiyat ile yatırımcıya sunulan fiyatın aynı fiyat olması nedeniyle ayrıca bir loglama yapılmamaktadır. TSPB'ye fiyat loglarının bildirim sürecinde kullanılan program ise SFTP aracılığıyla aktarım

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yapabilen FileZilla'dır. Aracı Kurum'un söz konusu uygulamasının III-45.1 sayılı Yatırım Hizmet Ve Faaliyetleri İle Yan Hizmetlere İlişkin Belge Ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ'in 27 nci maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendine aykırılık olduğu değerlendirilmekte olup; Aracı Kurum yetkilileri tarafından likidite sağlayıcı kuruluştan gelen fiyat bilgilerinin (raw data) ayrıca kayıt altına alınmadığı, emirlere ilişkin işlem platformuna sunulan fiyatların (filtered data) kayıt altına alındığı ancak, tüm fiyat bilgilerinin anlık olarak TSPB'ye otomatik olarak raporlandığı görülmüştür. Mevzuat hükümleri gereği platforma ulaşan ve müşterilere sunulan fiyatların zaman damgalı olarak tutulması gerekmektedir.

Invest AZ Menkul tarafından işlem platformu loglarını güvenli (doğruluk ve bütünlük özellikleri korunacak) şekilde saklamak için log yönetim sistemi olarak SureLog kullanılmaktadır. Örneklem olarak seçilen tarihlerdeki (11/11/2016, 30/11/2016, 08/12/2016, 19/12/2016, 30/12/2016, 10/01/2017, 11/01/2017, 09/11/2016, 05/12/2016, 30/11/2016, 20/12/2016, 06/12/2016, 16/12/2016, 24/01/2017, 26/01/2017, 27/01/2017) işlem platformu log'larına log yönetim sistemi üzerinden bakılmış ancak 11/11/2016, 30/11/2016, 09/11/2016, 05/12/2016, 17/11/2016 tarihlerine ait işlem platformu log'larının güvenli şekilde saklanmadığı görülmüştür. Ayrıca, 25/08/2015, 18/12/2015, 16/12/2015, 18/09/2015 tarihlerine ait log kayıtlarına da log yönetim sistemi üzerinden erişilememiştir. Konuya ilişkin Invest AZ Menkul yetkilileri tarafından Invest AZ Menkul nezdinde yapılan 07/05/2016 tarihli çalışmada İstanbul Esentepe Merkezi'nde sanallaştırma sistemi üzerinde çalışmakta olan Log Sisteminin daha güçlü bir alt yapıya geçirildiği, bu geçiş sürecinde Log akışının durmaması için farklı bir sunucu üzerinde yeni bir Log veritabanının yüklenmiş olduğu ve 07/05/2016 tarihi itibarıyla o sunucu üzerinde çalışılmaya başlandığı; bu tarihten sonra oluşan Log kayıtlarının farklı bir sunucu üzerinde tutulmakta olduğu, aynı Log firmasının üretmiş olduğu iki farklı ürünün alt yapıları farklı olduğundan eski Log'larla yeni Log'ları birleştirmek mümkün olmadığı ifade edilerek; bu yüzden de arayüz üzerinden gösterilemediği ama istendiği takdirde Tubitak Zaman Damgası ile imzalanmış dosyaların Sermaye Piyasası Kurulu'na ulaştırılabileceği anlaşılmıştır.

Log sisteminin bütünlüğüne ilişkin çalışmaların Invest AZ Menkul tarafından daha özenli gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

6) Diğer Hususlar;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- MetaTrader 4 sunucusunun yapılandırma ayarları gerçek ortamda Invest AZ Menkul yetkilileriyle beraber incelenmiştir. Invest AZ Menkul yetkilileri tarafından MetaTrader 4 ortamında kullanıcı ve grup işlemleri yapılmış, emir verme denemeleri yapılmış ve işlem kayıtları incelenmiştir. Örneklem olarak seçilen günlerde log yönetim sisteminden alınan kayıtlar üzerinde Invest AZ Menkul tarafından işlem platformuna manuel olarak fiyat girilip girilmediği incelenmiş olup; sisteme manuel fiyat girişi yapılmadığı görülmüştür.

- Invest AZ Menkul yetkilileri tarafından MetaTrader 4 Platformunda Mark-Up ayarlarının kullanılmadığı ifade edilerek; likidite sağlayıcının müşteri işlemlerinin gerçekleşmesi sırasında komisyon geliri elde edildiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda, Invest AZ Menkul'ün Likidite Sağlayıcı kurumun sağladığı fiyatları herhangi bir ekstra Mark-Up eklemekten doğrudan yatırımcılarına sunarak gerçekleşen işlem üzerinden komisyon geliri elde ettiği beyan edilmiş olup; söz konusu husus sermaye piyasası mevzuatı açısından herhangi bir aykırılık teşkil etmemektedir.

V.5. İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum	: İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (İş Yatırım)
Denetim Tarihi	: 13-14.07.2017
Adres	: İş Kuleleri, Kule-2 Kat 12 34330 4. Levent İSTANBUL
Denetime Katılan Kurumlar	: SPK, BDDK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla İş Yatırım nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

İş Yatırım, likidite sağlayıcı kuruluş olarak Citibank, Deutsche Bank, Barclays, UBS, HSBC, JP Morgan, Bank of America Merrill Lynch, Goldman Sachs, BNP Paribas, Morgan Stanley, Credit Suisse, Nomura, Societe Generale, Commerzbank, Standard Chartered, RBS ve Bank of Tokyo Mitsubishi, olmak üzere dünyanın önde gelen 17 global bankası ile çalışmaktadır. Bu bankaların arz/talep dengesine göre belirleyerek İş Yatırım'a ilettikleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

fiyatlar, kullanılan yazılım (Integral Development Corp) aracılığıyla belirli filtrelerden geçirilip en iyi alış/satış fiyatı belirlenerek yatırımcıların işlemlerini gerçekleştirmek için kullandığı Meta Trader platformuna iletilmektedir.

İş Yatırım yukarıda belirtilen likidite sağlayıcılarından aldığı fiyatları hızlı ve şeffaf bir şekilde bir araya getirmek için Integral Development Corp'dan aldığı teknolojik alt yapıyı kullanmaktadır. Fiyatların belirlenmesi sürecinde herhangi bir manuel müdahale bulunmamakta sürecin tamamı yatırımcıya fiyatın iletilmesinden yatırımcının emri göndermesi, işlemin gerçekleştirilmesi ve yatırımcıya teyit verilmesine kadar elektronik olarak gerçekleşmektedir. Kullanılan yazılım milisaniyeler içerisinde gelen fiyat hareketliliklerini yatırımcı platformlarına yansıtmaktadır. Integral Development'ın birleştirme motoru'nda (aggregation sisteminde) oluşturulan en iyi alış/satış fiyatları yine Integral tarafından sağlanan köprü aracılığıyla Meta Trader 4 platformuna iletilmektedir.

İş Yatırım yetkilileri tarafından yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen kaldıraçlı alım satım işlemlerinde Kurum'un likidite sağlayıcılardan almış olduğu spread ile belirlenen hedef spreadler göz önünde bulundurarak genişletmekte ve yatırımcılara sunulmakta olduğu belirtilmiştir. İş Yatırım işlemlerden yatırımcıya sunulan spreadle likidite sağlayıcılardan alınan spread oranları arasındaki fark kadar gelir elde etmektedir. İş Yatırım tarafından uygulanan spreadler her ürün bazında farklılık göstermektedir. İş Yatırım tarafından yatırımcılara uygulanan 6 çeşit spread bulunmaktadır. Söz konusu spread oranları yatırımcılar özelinde işlem hacimleri ve İş Yatırım ile olan ilişkileri göz önüne alınarak farklılaştırılmaktadır. Farklı spread gruplarının oluşturulabilmesi için mark-up'lar Integral Development'ın arayüzü üzerinde, Integral Development sistemi ile MetaTrader 4 platformunu birbirine bağlayan 'bridge' uygulaması üzerinde ve MetaTrader 4 uygulamasında kullanıcı grubu bazında uygulanmaktadır. Kaldıraçlı alım satım işlemi yapmak üzere hesap açan tüm yatırımcılara "standart(retail)" spread oranı uygulanmakta iken işlem hacmi yüksek olan ve ayrıcalık tanınmak isteyen yatırımcılara sırasıyla "plus", "premium", "super-low", "raw" spread oranlarına ek olarak swap'sız işlem yapmak isteyen yatırımcılara ise "swapsız" spread oranları uygulanmaktadır. Söz konusu oranların uygulanacağı yatırımcılar üst yönetim tarafından

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

verilen uygunluk ile belirlenmektedir. Standart ve swapsız grupta yer alan yatırımcılara ait hedef spread oranları www.trademasterfx.com.tr web sitesinde yayınlanmaktadır.

Öte yandan, İş Yatırım nezdinde gerçekleştirilen inceleme sırasında talep edilen likidite sağlayıcılarının sunduğu belirli bir döneme ilişkin fiyatların söz konusu aracı kurumda saklanmaması nedeniyle bu fiyatların müşteriye yansıtılma sürecinde uygulanan yöntemlerin kontrolüne ilişkin çalışma yapılamamıştır. Bununla birlikte, denetim sırasında likidite sağlayıcıdan gelen son 3 günlük fiyatların müşteriye yansıtılma sürecine ilişkin inceleme gerçekleştirilmiştir.

Denetim süresince fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak usulsüz herhangi bir işleme rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

İş Yatırım tarafından 28.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerine ilişkin tüm müşterilerin “stop-out” ile kapatılan pozisyonlarının incelemesi gerçekleştirilerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. İş Yatırım yetkilileri tarafından ilgili tarih ve saatlerde manuel fiyat girişi ile müşteri gruplarının mark-up değerlerinde değişiklik yapılmadığı beyan edilmiştir. 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerinde “stop-out” sonucu dikkat çekecek şekilde zarara uğrayan müşterilerin işlemleri incelenerek, EUR/USD, USD/TRY ve GBP/USD parite ve varlıklarına ilişkin fiyatlar başka bir aracı kurumdan elde edilen aynı tarih ve saatlerdeki fiyatlarla karşılaştırılmıştır. Emirlerin gerçekleşme sürecinde log kayıtlarına kaydedilen spread oranları İş Yatırım'ın sitesinde duyurulan hedef spread oranları karşılaştırılmıştır.

İş Yatırım'dan 01.12.2016-31.01.2017 tarihleri arasında en çok zarara uğrayan müşterinin listesi, işlem anında platformda dahil oldukları grupları, her birinin en çok zararla kapanan 10 işlemine ilişkin log kayıtları ve bu işlemlere ilişkin fiyat bilgileri ile başka bir aracı kurumdan elde edilen aynı tarih ve saatlerdeki fiyatlarla karşılaştırılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Söz konusu incelemelerde İş Yatırım tarafından müşterinin özellikle zarara uğramasına neden olacak herhangi bir hileli uygulamaya rastlanmamıştır.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. İş Yatırım nezdinde demo ortam ile gerçek ortam nezdinde sunulan ortamın fiyat kaynaklarının aynı olduğu tespit edilmiş olmakla birlikte; gerçek ortam ve demo ortamın aynı fiyat kaynağından beslendikleri ancak fiyatların farklı bağlantılar üzerinden geldiği için arada küçük gecikmelerin olabileceği görülmüştür. Ancak, söz konusu durumun müşteri hak ve yararlarına zarar verecek bir sonuç üretmeyeceği düşünülmektedir.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırıldığında, İş Yatırım'ın kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün eklentilerinin işlerliği ve yeterliliğinin denetlenmesi amacıyla administrator ekranı açılmıştır. MetaTrader 4 platformunda "plug-ins" başlıklı bölüm açıldığında işlem platformunda yer alan yazılım, modül ve eklentiler görüntülenebilmektedir. Platform üzerindeki yazılım modül ve eklentiler kontrol edilmiştir ve bunların TSPB'ye iletilen listeye uyumlu olduğu görülmüştür.

İş Yatırım tarafından kullanılan yazılım, program, modül ve eklentilerin incelenmesi sonucunda yatırımcıların hak ve yararlarına aykırı sonuç verecek unsurlara rastlanmamıştır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

İş Yatırım'ın likidite sağlayıcı kuruluştan gelen fiyat bilgileri ile sistemde işlendikten sonra (fiyat kontrolü, mark up, spread gibi ilaveler) müşterilere sunulan nihai fiyat bilgileri incelenmiştir. Halihazırda fiyat verisi alınan 17 likidite sağlayıcılardan gelen ham fiyat bilgileri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Meta sistemine gelmeden önce Integral Development Corp firmasının birleştirme motorundan (aggregation engine) geçtiği ve en iyi fiyatın Meta sistemine gönderilmekte olduğu, dolayısıyla likidite sağlayıcıdan gelen ham fiyat bilgisinin MetaTrader sistemine gelmediği, bu verinin Integral Development Corp firması tarafından saklandığı, likidite sağlayıcılarından gelen ham fiyat verisinin ancak talep halinde ekibimize sunulabildiği, Meta Trader4 sisteminde emirlere ilişkin işlem platformuna sunulan fiyatların (filtered data), Metatürk firmasının ilgili fiyat verisinin TSPB'ye gönderilmesi için geliştirilen QuoteLogger plugin'i tarafından anlık olarak kaydedildiği ve sftp üzerinden günlük olarak TSPB'ye gönderildiği anlaşılmaktadır. İş Yatırım'ın tüm fiyat bilgilerini saklamamasının III-45.1 sayılı Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri İle Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ'in 27 nci maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendine aykırılık olduğu değerlendirilmektedir. İş Yatırım yetkilileri tarafından likidite sağlayıcı kuruluştan gelen ham fiyat bilgilerinin (raw data) ayrıca kayıt altına alınmadığı, emirlere ilişkin işlem platformuna sunulan fiyatların (filtered data) kayıt altına alındığı ancak, müşterilere sunulan fiyat bilgilerinin anlık olarak TSPB'ye otomatik olarak raporlandığı görülmüştür. Mevzuat hükümleri gereği platforma ulaşan ve müşterilere sunulan fiyatların zaman damgalı olarak tutulması gerekmektedir. Söz konusu düzenleme ile, fiyatların geçmişe yönelik olarak değiştirilmesinin önüne geçilmesi sağlanmaktadır. Dolayısıyla, fiyatların zaman damgalı olarak tutulmaması, işlemlerin gerçekleştiği fiyatların değiştirilebilmesi riskini doğurabilecektir. Öte yandan, kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında günlük olarak TSPB'ye göndermektedir. İş Yatırım tarafından fiyatların zaman damgalı olarak tutulmaması mevzuata aykırı olduğundan, gerekli idari inceleme Sermaye Piyasası Kurulu tarafından gerçekleştirilecektir. Ancak fiyatlar her bir varlık bazında günlük olarak TSPB'ye gönderildiği için, fiyatların geçmişe dönük olarak denetim izi bırakmaksızın değiştirilmesi riski ortadan kaldırılmış durumdadır.

İş Yatırım tarafından işlem platformu log'larını güvenli (doğruluk ve bütünlük özellikleri korunacak) şekilde saklamak için log yönetim sistemi olarak Cryptolog kullanılmaktadır. Örneklem olarak seçilen tarihlerdeki (03/12/2015, 10/12/2015, 06/01/2016,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

02/12/2016, 12/12/2016, 10/01/2017, 11/01/2017, 12/01/2017, 24/01/2017) işlem platformu log'larına log yönetim sistemi üzerinden bakılmış ancak 09/01/2017 (1. sunucu), 12/12/2016 (1. sunucu), 02/12/2016 (1. sunucu) ve 06/01/2016 (2. sunucu) tarihlerine ait işlem platformu log'larının güvenli şekilde saklanmadığı görülmüştür. İş Yatırım yetkilileriyle birlikte log yönetim sistemi (Cryptolog) üzerinde yapılan incelemede, 10/01/2017 (2. sunucu), 11/01/2017 (1. ve 2. sunucu) ve 24/01/2017 (2. sunucu) tarihlerine ait işlem platformu loglarının log yönetim sisteminde saklandığı, ancak bu log'ların sistemde yer alan doğruluk ve bütünlük testini geçemediği görülmüştür. 03.11.2011 tarih ve 37/989 sayılı Kurul kararı ile kabul edilen aracı kurumların kullanacakları bilgi işlem altyapısına ilişkin olarak belirlenen ilkelerin 8 inci maddesinin (e) bendinde; *"Kayıtları doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması için kayıtların gün sonunda dosya bütünlük değerleri (hash) zaman damgası ile alınır. Kayıtlar ile oluşturulan zaman damgalı hash dosyası kurumda saklanır"* hükmü uyarınca kayıtların doğruluk ve bütünlük içinde saklanması önem arz etmektedir. İş Yatırım'ın yukarıda yer alan log kayıtlarında doğruluk ve bütünlük testini geçememesi mevzuata aykırı olmakla birlikte doğrudan log kayıtlarının değiştirildiği veya herhangi bir hile yapıldığı anlamına gelmemektedir. Söz konusu husus log kayıtlarının doğruluk ve bütünlüğünün tam olarak test edilememesine neden olmuştur. Ancak, İş Yatırım tarafından gönderilen açıklamada söz konusu durumun yazılımsal hatalardan kaynaklandığı ifade edilmiş olup, söz konusu açıklama Sermaye Piyasası Kurulu tarafından geçerli kabul edilmiştir. Bu kapsamda, log sisteminin bütünlüğüne ilişkin belirli tarihlerle sınırlı aksaklıkların yaygınlaşarak genel uygulamaya dönüşmemesi bakımından çalışmaların İş Yatırım tarafından daha özenli gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, mevzuata aykırı hususlarla ilgili olarak İş Yatırım'a ilişkin Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde gerekli idari incelemeler gerçekleştirilecek olup, müşterilere sunulan fiyatlar günlük olarak TSPB'ye iletildiğinden fiyatların geçmişe dönük olarak denetim izi bırakmaksızın değiştirilmesi ve buna bağlı olarak yapılacak incelemelerde hatalı sonuçlara ulaşılmasından kaynaklı risklerin önüne geçilmiştir.

6) Diğer Hususlar;

- MetaTrader 4 sunucusunun yapılandırma ayarları gerçek ortamda İş Yatırım yetkilileriyle beraber incelenmiştir. İş Yatırım yetkilileri tarafından MetaTrader 4 ortamında

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

kullanıcı işlemleri yapılmış, emir verme denemeleri yapılmış ve işlem kayıtları incelenmiştir. Örneklem olarak seçilen günlerde log yönetim sisteminden alınan kayıtlar üzerinde İş Yatırım tarafından işlem platformuna manuel olarak fiyat girilip girilmediği incelenmiştir. Manuel fiyat girişi yapılmadığı görülmüştür.

- Dinamik spread (alım satım fiyat farkı) uygulanan müşterilere sunulan fiyatların oluşturulma süreci hakkında bilgi verilerek; parite ve varlık bazında uygulanacak hedef spread'lerin internet sitesinde ilan edildiği beyan edilmiştir. 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemi arasında dinamik spread uygulanan müşterilerin işlemlerinin kapanış fiyatları ile anlık spread'leri kontrol edilerek belirlenen hedef spread değerlerine uygun olup olmadığı incelenmiş olup; sermaye piyasası mevzuatın aykırı herhangi bir husus tespit edilmemiştir.

- 13 Temmuz 2017 tarihinde 11:57:12'de gerçekleşen 205195 nolu yatırımcıya ait EURTRY işleminin detayları incelenmiş olup işleme ait tüm likidite sağlayıcılardan alınan ham fiyat, MetaTrader 4 platformu üzerinden yatırımcıya gösterilen fiyat ve yatırımcının işleminin gerçekleştiği fiyatın karşılaştırması ve kontrolü yapılmış olup; sermaye piyasası mevzuatına aykırı herhangi bir husus tespit edilmemiştir

V.6. GCM Menkul Kıymetler A.Ş.

Aracı Kurum : GCM Menkul Kıymetler A.Ş. (GCM Menkul)

Denetim Tarihi : 17-19.07.2017

Adres : Eski Büyükdere Caddesi Park Plaza Kat:14 Maslak
Sarıyer/İSTANBUL

Denetime Katılan Kurumlar : SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla GCM Menkul nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

GCM Menkul'un kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager uygulamaları açılmıştır. Likidite sağlayıcıdan fiyatların köprü yazılımları (bridge) ile alınarak müşterilere sunulması süreci açıklanarak, biri deneme hesapları için olmak üzere beş adet sunucu kullanıldığı, ayrıca gerçek hesaplar için kullanılan her bir sunucu için birer adet yedek sunucu kullanıldığı ve müşterilerin bağlı oldukları sunucuların, sunucu yüküne göre manuel olarak belirlendiği ifade edilmiştir.

Elektronik işlem platformuna fiyat sağlanması için kullanılan 2 adet köprü yazılımı olduğu, elektronik işlem platformuna fiyat sağlanmasında kullanılan köprü yazılımlarının yedekli çalıştığı görülmüştür. Köprü yazılımlarından ilki olan PrimeXM uygulamasının 5 adet farklı fiyat sağlayıcıdan fiyatları toplayarak ortalama fiyat algoritması ile uygun fiyatı işlem platformuna yansıttığı ve işlem platformunda belirlenmiş spread oranların hesaplanarak fiyatın müşteriye yansıtıldığı anlaşılmıştır. Yedek köprü yazılımı olan Panda uygulamasında ise 11 adet farklı fiyat sağlayıcıdan fiyatların toplandığı ve yine ortalama fiyat algoritması kullanıldığı anlaşılmıştır. Esasen, köprü yazılımları ForTrade Ltd. şirketine ait olup, diğer likidite sağlayıcılar fiyatları ForTrade Ltd.'ye sağlamaktadır. GCM Menkul'un muhatabı ise ForTrade Ltd. olduğundan, işleyişte likidite sağlayıcı olarak yalnızca ForTrade Ltd. ile çalışılmaktadır. Denetim süresince fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak usulsüz herhangi bir işleme rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

GCM Menkul tarafından 26.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 dönemleri arasındaki tüm müşterilerin "stop-out" ile kapatılan pozisyonlarının incelemesi gerçekleştirilerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Sonraki aşamada "stop-out" sonucu pozisyonu kapanarak belirlenen tarih ve saatlerde dikkat çekici seviyede zararlara uğrayan müşterilerin pozisyonlarının kapanış fiyatları platformdaki fiyatlar, müşterilerin dahil oldukları gruplar da dikkate alınarak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

karşılaştırılmıştır. GCM Menkul nezdinde pozisyon kapanış fiyat seviyelerinin platformdaki fiyatlarla uyumlu olduğu görülmüştür.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. GCM Menkul nezdinde deneme hesaplarının bağlandığı sunucuda yer alan fiyatların 4 No'lu gerçek sunucu üzerinden alındığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, deneme hesaplarına sunulan fiyatların gerçek hesaplara sunulan fiyatlarla aynı olduğu görülmüştür.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırıldığında, TSPB'ye bildirilen "MetaGate Haber Yazılımı"nın işlem platformunda haber eklentisi olarak yer aldığı, işlem platformunun plugin listesinde yer almadığı görülmüştür. Konuya ilişkin GCM Menkul açıklamasında özetle; MetaGate Haber Yazılımı'nın Data Feed bölümünde işlem platformuna haber sağlamak için tanımlanmış olan bir haber eklentisi niteliğinde olduğu, TSPB'ye yapılan bildirimde bu eklentinin platformun bir unsuru olması nedeniyle raporlamaya dahil edildiği, Data Feed bölümünde yer alan diğer tanımların ise fiyat sağlayıcılara olan bağlantıyı sağlamaları nedeniyle raporlamaya dahil edilmediği belirtilmiştir.

MetaTrader 4 platformunda "plug-ins" başlıklı bölüm açıldığında işlem platformunda yer alan yazılım, modül ve eklentiler görüntülenebilmektedir. MetaGate Haber Yazılımı'nın platformun bir unsuru olduğu ve MetaTrader'a ayrı bir eklenti şeklinde eklenmediği anlaşılmıştır. Platformda yer alan bir eklenti niteliğinde olmayan ve platformun bir unsuru olduğu belirtilen yazılımın TSPB'ye bildirilme sebebi net olarak açıklanamamış olup, sehven bildirim yapıldığına dair ifadeler kullanılmıştır. Söz konusu yazılım MetaTrader nezdindeki

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

yazılım, modül ve eklentilerin yer aldığı “plug-ins” bölümüne eklenecek bağımsız bir nitelikte olmadığından, Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin 29/B maddesinde belirtilen ve TSPB’ye bildirim konu edilecek eklentiler arasında sayılamayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, GCM Menkul tarafından TSPB’ye eksik bildirim yapılmamış olup, bildirimin yapıldığı dönemde ayrı bir eklenti olarak değerlendirilerek bildirim konu edilen MetaGate Haber Yazılımı, yatırımcı işlemlerine yönelik herhangi bir ayarlamaya imkan vermediğinden hak kaybı ve zarar doğuracak unsurlar taşımadığı değerlendirilmekte olup, ayrıca, platformda yer alan diğer modül ve eklentilerin de TSPB’ye bildirilen amaçla kullanıldığı anlaşılmıştır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

İşlem platformuna ilişkin denetim izi kayıt mekanizması olarak “Surelog” log yönetimi sisteminin kullanıldığı görülmüştür. Londra ve Amsterdam lokasyonlarında hizmet veren işlem platformu sunucuları üzerinde, sistemin ürettiği log kayıtlarını İstanbul genel merkezine gönderen log ajan yazılımları kurulduğu, genel merkeze iletilen log kayıtlarının log toplama sunucusunda saklandığı anlaşılmıştır. GCM Menkul Kıymetler A.Ş. İstanbul lokasyonundaki sistem odasında konumlanan log toplama sunucusunun log kaynaklarından herhangi birinde kesinti meydana geldiğinde ise log toplama sunucusunun bilgi işlem grup mailine e-posta atarak alarm ürettiği görülmüştür.

GCM Menkul yetkilileri tarafından, Şirket’in 4 farklı işlem platformu sunucusunun bulunduğu, söz konusu sunuculara aynı kaynaktan fiyat sağlandığı, veri tekrarının olmaması için müşterilere sunulan fiyatların sadece 4 No’lu sunucu için Surelog’da zaman damgalı olarak tutulduğu, ayrıca bu verinin Londra’da bulunan veri merkezinde de tutulduğu, platforma ulaşan fiyatların ise sadece Londra’da bulunan veri merkezinde zaman damgası olmadan tutulduğu ifade edilmiştir. Mevzuat hükümleri gereği platforma ulaşan ve müşterilere sunulan fiyatların zaman damgalı olarak tutulması gerekmektedir. Öte yandan, kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında TSPB’ye

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

göndermektedir. Dolayısıyla söz konusu fiyatların geçmişe yönelik olarak değiştirilmesi ihtimali bulunmamaktadır.

6) İşlem platformlarında genel amaçlı yetkili kullanıcıların tanımlanması ve birlikte çalışılan kuruluşların işlem platformlarındaki yetkilerine ilişkin olarak;

Gerçekleştirilen denetim çalışmasında işlem platformunda genel amaçlı yetkili kullanıcıların (generic user) tanımlı olduğu görülmüştür. Bu kullanıcıların bazılarının test amaçlı bazılarının ise platformun köprü yazılımları gibi diğer unsurlarla iletişime geçebilmesi için tanımlandığı anlaşılmıştır. Söz konusu durum, elektronik işlem platformunda jenerik olarak kullanılan kullanıcıların aracı kurum tarafından takibinin yapılamaması riskini oluşturmaktadır. Bu durumda aracı kurum açısından jenerik kullanıcılar ile yapılan işlemlerin hangi çalışanı tarafından yapıldığının tespit edilememesi problemini ortaya çıkarmaktadır. Ancak söz konusu işlemlerin kim tarafından yapıldığından bağımsız olarak işlemlerin sorumluluğu aracı kurumdadır. Diğer bir ifadeyle, hileli bir işlemin gerçek kullanıcı veya jenerik olarak kullanılan kullanıcı ile yapılması durumunda aracı kurumun hukuki sorumluluğunda bir değişiklik bulunmamaktadır. Ayrıca her iki türdeki kullanıcılar ile yapılan işlemlerin denetim izleri üzerinden takip edilmesinde de bir farklılık bulunmamaktadır. Bu kapsamda, elektronik işlem platformunda jenerik olarak kullanılan kullanıcılar için yeterli bir gözetim mekanizması tesis edilmesi aracı kurumun, personelinin işlemlerdeki sorumluluğunu tespit edilebilmesi açısından yerinde olacaktır.

7) Diğer Hususlar

GCM Menkul özelinde gerçekleştirilen denetim kapsamında yukarıda yer alan hususlar dışında yapılan değerlendirmeler ise aşağıda yer almaktadır;

- Meta Trader 4 sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve Meta Trader’a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiş olup, Meta Trader ile ilgili olarak “V.2.6.” numaralı bölümde yer alan açıklamalar GCM Menkul için de geçerlidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

• Foreks işlemlerinde emirlerin büyük çoğunluğu elektronik işlem platformları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, müşteriler tarafından emirlerin sözlü olarak iletilmesi sonucu aracı kurumların yetkili personeli aracılığıyla da emir girişi yapılması mümkündür. GCM Menkul tarafından 26.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerinde Hazine birimi tarafından yapılan emir girişlerine (Dealer emirleri) ilişkin liste incelenerek, yüksek sayıda Dealer emri girişi yapılan birtakım hesaplara ilişkin açıklama talep edilmiştir. Söz konusu Dealer emirlerinin müşterilerin tercihi doğrultusunda girildiği anlaşılmıştır.

• Müşteri emirlerinin otomatik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan “routing” eklentilerinin fiyat kayması ayarlamaları incelenerek, uygulanabilecek farklı seçenekler kontrol edilmiştir. 1062 no’lu manager’a bağlı routing eklentisinde “gap stops slide” parametresine ilişkin “zarar durdur emirler”de fiyat kaymasına izin veren, “kar al emirler”de ise fiyat kaymasına izin vermeyen şekilde bir tanımlama yapıldığı görülmüştür. GCM Menkul yetkilileri tarafından özet olarak; müşterilerin geneline “zarar durdur” ve “kar al” emirlerinde fiyat kaymasına izin verilecek şekilde belirleme yapıldığı, yani müşteri tarafından belirlenen fiyat seviyesinden farklı bir piyasa fiyatının mevcut olması halinde emrin bu fiyattan gerçekleştirildiği, 25 adet müşteri için ise “zarar durdur emirler”de fiyat kaymasına izin veren, “kar al emirler”de ise fiyat kaymasına izin vermeyen şekilde bir tanımlama yapıldığı, söz konusu müşterilerin arbitrajcı olarak tanımlanan ve işlem platformundaki teknik aksaklıkları suiistimal etme niyetiyle hareket eden müşteriler olduğu açıklaması yapılmıştır. Sonrasında listede yer alan müşterilerden birine sehven yer verildiği ve 24 adet müşteri için bu şekilde bir belirleme yapıldığı belirtilmiştir. Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin 30 uncu maddesinde; *“Müşteriler tarafından kaldırılmalı işlemlerde iletilen emirlere ilişkin fiyatın aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmeden önce değiştirilmek istenmesi fiyat yenilemesi olarak kabul edilir. Fiyat yenilemesinin müşteri aleyhine uygulanması durumunda, lehe olan her durumda da uygulanması zorunludur.”* hükümleri yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatı gereği müşteri tarafından belirlenen fiyattan verilen emrin başka bir fiyattan gerçekleştirilmesi fiyat yenilemesi olarak tanımlanmıştır. Aracı kurumlar tarafından emrin başka bir fiyattan gerçekleştirilmesinin önceden belirlenmiş otomatik bir ayarlama ile yapılması ve bunun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

sonucunda fiyat kayması (slippage) oluşması da fiyat yenilemesi niteliğindedir. Fiyat yenilemesi, fiyatların hızlı hareket ettiği ve volatilitenin yüksek olduğu foreks piyasasında olağan bir durumdur. Bu nedenle, müşterilerin verdikleri emirlerin, piyasa fiyatındaki hızlı değişim sonucu başka bir fiyattan gerçekleştirilmesine ilişkin hususlar müşteriler ile imzalanan çerçeve sözleşmede yer alan hükümlere uygun olmak kaydıyla aracı kurumlar tarafından belirlenebilir. Öte yandan, söz konusu şekilde bir belirlemenin mevzuata aykırılık oluşturmaması için fiyat yenilemesinin müşterilerin yalnızca aleyhine olacak şekilde tek taraflı olarak belirlenmemesi gerekmektedir. GCM Menkul tarafından 24 adet müşteri için bu şekilde bir belirleme yapılmıştır. Bu kapsamda, GCM Menkul'un söz konusu uygulamasının sermaye piyasası mevzuatına aykırılık ihtiva ettiği tespit edilmiştir. Ancak, söz konusu eklenti platformun "plug-ins" bölümünde yer alan ve TSPB'ye bildirilen bir eklenti olup, 24 müşteri için eklentide yapılan söz konusu ayarlama GCM Menkul'un kurum içi değerlendirmeleri sonucu gerçekleştirilmiştir. GCM Menkul'un uygulaması söz konusu 24 müşteri dışındaki müşterilere yansıtılmamaktadır. Bu kapsamda, müşterilerin lehine ve aleyhine olacak şekilde fiyat kaymasına izin verilmesi hususunda belirleme yapılabilen söz konusu eklentinin tüm unsurlarıyla hatalı olduğu söylenemeyecektir. Ancak GCM Menkul tarafından 24 müşteri için de olsa eklentide böyle bir tanımlama yapılması hususunun mevzuata aykırı olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, GCM Menkul'un bahsi geçen uygulaması ile ilgili gerekli incelemeler Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde gerçekleştirilecektir.

V.7. Ak Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum	: Ak Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (Ak Yatırım)
Denetim Tarihi	: 20-21.07.2017
Adres	: Sabancı Center 4.Levent, 34330 İSTANBUL
Denetime Katılan Kurumlar	: SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla Ak Yatırım nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

Piyasadaki birçok aracı kurumun aksine Ak Yatırım nezdinde iki adet elektronik işlem platformu kullanılmaktadır. Müşteriler söz konusu iki işlem platformunda da işlem gerçekleştirebilmektedir. Ak Yatırım'ın kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformları olan MetaTrader 4 ve TradeAll platformlarının incelenmesi amacıyla Ak Yatırım yetkilileri ile birlikte, MetaTrader 4 platformunda administrator ve manager uygulamaları, TradeAll platformunda ise “TradeAll Back Office Modülü” açılmıştır. MetaTrader 4 platformunda likidite sağlayıcılardan fiyatların köprü yazılımları (bridge) ile alınarak müşterilere sunulması süreci açıklanmıştır. TradeAll platformunda ise, ayrı bir köprü yazılımının olmadığı, FIX protokolü üzerinden fiyat sağlayıcıya bir bağlantı yapısının (route-connection) kullanıldığı ifade edilmiştir. MetaTrader 4'te köprü yazılımı üzerinde farklı fiyat sağlayıcılardan gelen fiyatlar arasında en iyi alış ve satış fiyatının seçilerek platforma aktarıldığı anlaşılmıştır.

Meta Trader 4 platformunda yapılan işlemler için STP (straight through processing) modelinin kullanıldığı, müşteriler tarafından verilen emirlerin bir ağ geçidi (gateway) yazılımı ile kabul edildiği, Gateway tarafından söz konusu emrin köprü yazılımı aracılığıyla likidite sağlayıcılara iletiildiği, likidite sağlayıcılarda emirlerin gerçekleştirilmesine ilişkin cevabın tekrar Gateway üzerinden sisteme aktarıldığı ve bunun sonucunda müşteri emrinin platformda gerçekleştirildiği, Gateway'in emrin açıldığını ve emir fiyatını teyit ettiği, likidite sağlayıcıdan gelen fiyatlara Gateway üzerinde spread eklenerek standart müşterilere sunulacak fiyatların oluşturulduğu anlaşılmıştır. STP modelinde yatırımcıların emirlerinin aracı kurumlar tarafından manuel müdahale olmadan, doğrudan likidite sağlayıcılara iletilmesi sağlanmaktadır. Öte yandan, STP modeli kullanılsa bile sermaye piyasası mevzuatı açısından aracı kurumlar yatırımcıların karşı tarafı olarak sayılmakta ve sorumluluk aracı kurumlarda olmaktadır.

TradeAll'da ise Ak Yatırım'ın BNPP Prime Broker aracılığıyla sözleşmeli olduğu likidite sağlayıcılarından Integral Development firmasının sistemini kullanarak fiyatları alarak,

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

en iyi alıcı /en iyi satıcı fiyatlarını derlediği ve en iyi alıcı ve en iyi satıcı olarak derlediği fiyatları TradeAll platformları üzerinden önyüze yansıttığı anlaşılmıştır.

Ak Yatırım'ın likidite sağlayıcıdan gelen fiyat olarak Integral'den gelen fiyatların Mark-up oluşumunu Metatrader 4 platformu için Metatrader GateWay'de³, TradeAll için ise Protrader 2 yönetici uygulamasında, müşterilerin sistemde tanımlanmış gruplarına uygun olarak oluşturup müşterilere ilettiği anlaşılmıştır.

Bu çerçevede, denetim süresince fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak işlem platformlarında usulsüz herhangi bir hususa rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

01.06.2017 tarihinden itibaren yüksek tutarda zarara uğrayan müşterilerin işlemleri incelenerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Sonraki aşamada yüksek seviyede zararlara uğrayan müşterilerin pozisyonlarının kapanış fiyatları platformdaki fiyatlar ile karşılaştırılmıştır. Söz konusu müşterilerin ilgili tarihlerde dahil oldukları grup nezdinde belirlenen spread'lere göre göre fiyatlar kontrol edilmiştir. Ak Yatırım nezdinde pozisyon kapanış fiyat seviyelerinin platformdaki fiyatlarla uyumlu olduğu görülmüştür.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. Ayrıca, Ak Yatırım nezdinde iki adet elektronik işlem platformu bulunduğundan, söz konusu iki platformda sunulan fiyatların da aynı olması beklenmektedir. Yapılan kontroller sonucunda, TradeAll ve Meta Trader 4 platformlarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak uyumlu olduğu ve iki platformda

³ Fiyatların aktarımı için kullanılan yazılım.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

da deneme hesaplarına ilişkin sunucuda yer alan fiyatların gerçek sunucuda müşterilere sunulan fiyatlarla aynı olduğu anlaşılmıştır.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Platform üzerindeki yazılım modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırıldığında, Meta Trader 4 platformuna ilişkin yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye yapılan son bildirimle uyumlu olduğu görülmüştür.

TradeAll platformunda ise “Services” olarak yer alan işlevler TSPB'ye ayrı olarak bildirilmemiştir. “Services” olarak yer alan işlevlerin niteliğine ilişkin Ak Yatırım'dan açıklama talep edilmiştir. Yapılan açıklamada; platformun konfigürasyon ayarlamaları içerisinde yer alan Services menüsünün, servisleri listelediği, servislerin 3 tanesinin parametrik olduğu, tüm servislerin konfigürasyonunun yazılımın kendisine ait çekirdek yapının içine gömülü olduğu ve ayrı bir eklenti şeklinde olmadığı, yazılımın bir bütün olarak PFSOFT firması tarafından üretildiği ifade edilmiş olup, söz konusu servislerin ayrı bir yazılım, modül ve eklenti olmadığı neticesine ulaşılmıştır. Denetim sırasında söz konusu servislere ilişkin parametre değerlerinin AK Yatırım tarafından değiştirilebildiği, ancak yeni servis eklemeye ve mevcut servisleri silmeye Ak Yatırım'ın doğrudan yetkili olmadığı, servis ekleme ve çıkarma işlemlerinin PFSOFT firması tarafından yapılabildiği anlaşılmıştır. Programın içine gömülü olan ve Ak Yatırım tarafından ekleme ve çıkarma yapılamayan söz konusu servislerin ayrı bir eklenti niteliğinde olmadığına dair açıklamanın geçerli olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatına aykırılık ihtiva eden bir işlemin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Log yönetim sistemi olarak Cryptotech firmasının Cryptolog ürünü kullanıldığı ve işlem platformlarına likidite sağlayıcılardan alınan fiyatların log kayıtlarının tutulduğu görülmüştür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Müşterilere sunulan fiyatların log kayıtlarının tutulmadığı anlaşılmıştır. Yapılan açıklamada, söz konusu durumun fiyata ilişkin imzalanan log dosyası üzerine ertesi gün yeni fiyat verilerinin yazılmasının imzayı geçersiz kılması nedeniyle ortaya çıktığı, Sermaye Piyasası Kurulu'nun konuya ilişkin düzenlemelerinin yapıldığı tarihte mevcut olmayan Quote Logger adlı uygulamanın üretmiş olduğu dosyaların Cryptolog uygulaması ile saklanmasına ilişkin Cryptolog firmasına gerekli talebin iletildiği ifade edilmiştir. Mevzuat hükümleri gereği platforma ulaşan ve müşterilere sunulan fiyatların zaman damgalı olarak tutulması gerekmektedir. Öte yandan, kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında TSPB'ye göndermektedir. Dolayısıyla söz konusu fiyatların geçmişe yönelik olarak değiştirilmesi ihtimali bulunmamaktadır.

6) İşlem platformlarında genel amaçlı yetkili kullanıcıların tanımlanmasına ilişkin olarak;

Gerçekleştirilen denetim çalışmasında işlem platformunda genel amaçlı yetkili kullanıcıların (generic user) tanımlı olduğu görülmüştür. Söz konusu genel amaçlı yetkili kullanıcıların Meta Trader 4 ve TradeAll platformlarında bazı otomatize işler için oluşturulduğu, işlem platformlarında bahsi geçen kullanıcıların yönetiminin, bilişim teknolojileri ekibi içindeki bir kişiye verilmesi, bu kişinin ve sorumluluğunun ise ilgili prosedür içinde yer almasının planlandığı açıklanmıştır. Konuya ilişkin olarak "V.6.6." numaralı başlıkta yer verilen açıklamalar Ak Yatırım için de geçerlidir.

7) Diğer Hususlar

Ak Yatırım özelinde gerçekleştirilen denetim kapsamında yukarıda yer alan hususlar dışında yapılan değerlendirmeler ise aşağıda yer almaktadır;

- Meta Trader 4 sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve Meta Trader'a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiş olup, Meta Trader ile ilgili olarak "V.2.6." numaralı bölümde yer alan açıklamalar Ak Yatırım için de geçerlidir. TradeAll platformunda da aynı şekilde platformda yer alan eklentiler ve eklenti parametrelerinde yapılan değişiklikler ile müşteri gruplarında yapılan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

değişikliklerin kontrolü yapılmıştır. MetaTrader 4'ün aksine platform unsurları ve müşteri gruplarında yapılan değişikliklerin bir önceki versiyonu gösterecek şekilde detaylı olarak tutulduğu anlaşılmıştır.

- Müşteriler için belirlenen standart “stop out” oranının %40 olduğu görülmüştür. Stop out işlemlerin otomatik kapanması için gerekli olan teminat seviyesidir. Müşterilerin varlığı/Açık pozisyonlar için gerekli teminat formülü ile hesaplanan teminat oranı hem aracı kurumlar hem de müşteriler için risk yönetimi açısından kullanılan önemli bir göstergedir. Stop out seviyesinin düşük tutulması ani fiyat hareketlerinin yaşandığı piyasada teminatın tamamının kaybedilebilmesi hatta teminat tutarının üzerinde zarar oluşmasına neden olabilmektedir. Sermaye piyasası mevzuatı uyarınca genel müşteriler sadece teminatları kadar zarar edebilirken, profesyonel müşterilerin teminatlarını aşan tutarda zarara uğraması halinde bu zarar aracı kurumlar tarafından talep edilebilmektedir. Dolayısıyla genel müşterilerin teminatları aşan seviyede zarara uğraması aracı kurumlar tarafından istenmeyen bir durum olduğundan, stop out seviyeleri belirli bir seviyede belirlenmektedir. Ak Yatırım'da bu oran %40 olmakla birlikte, birtakım müşteriler için %40 seviyesinin altında stop out oranı belirlenmiştir. Söz konusu seviyeden daha düşük seviyelerde stop out seviyesi talep eden ve platformda bu şekilde belirleme yapılan birtakım müşterilerin ekstreleri incelenerek işlemlerinin stop out olduğu teminat seviyeleri kontrol edilmiştir. Stop out seviyesi %2 olan bir müşterinin teminatını aşan seviyede zarar ettiği anlaşılmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatı gereği profesyonel müşterilerin yatırdıkları teminatı aşan tutarda zarar etmesi mümkündür. Söz konusu müşteri profesyonel müşteri olarak işlem yaptığından söz konusu zararı Ak Yatırım'a ödemek durumunda kalmıştır. Stop out seviyesi %40'ın altında belirlenen müşterilerin stop out olan pozisyonlarının belirlenen oranlara uygun şekilde kapatıldığı anlaşılmıştır.

- Ak Yatırım işlem platformlarında fiyat kaymasına (slippage) izin verildiği, müşteriler tarafından verilen emirlerin piyasada mevcut olan fiyattan gerçekleştirildiği, söz konusu hususun müşterilerin lehine ve aleyhine olacak şekilde gerçekleşebileceği, Meta Trader 4 ve TradeAll platformlarında fiyat kaymasına ilişkin kar al ve zarar durdur seviyelerinde farklı belirleme yapılmadığı ifade edilmiştir. Muhtelif müşterilerin emir verdikleri fiyat seviyesinin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

dışında gerçekleşen emirlerinin bulunduğu işlemler kontrol edilerek, hem kar al hem zarar durdur emirlerinde emrin piyasa fiyatından gerçekleştirilmesine ilişkin örnekler incelenmiştir. İnceleme sonucunda, Ak Yatırım açıklamalarına uygun olarak hem kar al hem zarar durdur emirlerinde fiyat kaymasına izin verildiği anlaşılmış olup, müşteri aleyhine farklı bir uygulamanın olduğunda ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır.

V.8. Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum : Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (Gedik Yatırım)
Denetim Tarihi : 24-25.07.2017
Adres : Cumhuriyet Mahallesi İlkbahar Sokak No: 1 A Blok
Yakacık-Kartal/İSTANBUL
Denetime Katılan Kurumlar : SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla Gedik Yatırım nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

Gedik Yatırım'ın kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager uygulamaları açılmıştır. Likidite sağlayıcıdan fiyatların köprü yazılımları (bridge) ile alınarak müşterilere sunulması süreci açıklanarak, biri deneme hesapları için olmak üzere 3 (üç) adet sunucu kullanıldığı, ayrıca gerçek hesaplar için kullanılan her bir sunucu için birer adet yedek sunucu kullanıldığı ifade edilmiştir.

Elektronik işlem platformuna fiyat sağlanması için kullanılan 1 (bir) adet köprü yazılımı olduğu görülmüştür. Köprü yazılımının (FXCubic) 5 (beş) adet farklı fiyat sağlayıcıdan gelen fiyatlar arasından en iyi alış ve satış fiyatlarını fiyat sağlayıcılardaki ağırlıklı ortalama derinliğe göre belirleyerek uygun fiyatı işlem platformuna yansıttığı ve işlem platformunda belirlenmiş spread oranları hesaplanarak fiyatın müşteriye yansıtıldığı anlaşılmıştır. Denetim süresince

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak usulsüz herhangi bir işleme rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

Gedik Yatırım tarafından 25.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 tarihleri arasındaki dönemde tüm müşterilerin “stop-out” ile kapatılan pozisyonlarının incelemesi gerçekleştirilerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Sonraki aşamada tarih ve saatten bağımsız olarak “stop-out” sonucu pozisyonları kapanarak dikkat çekici seviyede zarara uğrayan müşteriler belirlenmiştir. Her iki durum için belirlenen müşterilerin kapanan pozisyonlarının kapanış fiyatları platformdaki fiyatlar, müşterilerin dahil oldukları gruplar da dikkate alınarak karşılaştırılmıştır. Gedik Yatırım nezdinde pozisyon kapanış fiyat seviyelerinin platformdaki fiyatlarla uyumlu olduğu görülmüştür.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. Gedik Yatırım nezdinde deneme hesaplarının bağlandığı sunucuda yer alan fiyatların gerçek sunucu üzerinden alındığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, deneme hesaplarına sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte, deneme hesabında standart müşteri grubu için tanımlanan teminat yetersizliği sebebiyle otomatik pozisyon kapama seviyesinin gerçek hesaptaki standart müşteri grubu için tanımlanan seviyeden daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 27/C maddesinin birinci fıkrasında; “*Kaldıraçlı işlemler için hesap açılışından önce genel müşterilere çalışma esasları Birlik tarafından hazırlanan ve aracı kurumlar tarafından sunulan bir deneme hesabı üzerinden işlem yaptırılması zorunludur. Deneme hesabının gerçek zamanlı fiyatlar üzerinden çalıştırılmasından aracı kurumlar sorumludur. Müşterinin işlem*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

gerçekleştireceği her aracı kurum tarafından sunulan deneme hesabında işlem yapması zorunludur.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm gereği TSPB tarafından belirlenen deneme hesabı çalışma esasları TSPB’nin 28.04.2016 tarih ve 2016/540 sayılı, 30 No.lu Genelgesi ile üyelerine duyurulmuştur. Genelge’nin 5 inci maddesinin üçüncü bendinde “Deneme hesabında teminat oranının hesaplanması, teminat tamamlama (margin call) ve otomatik pozisyon kapama (stop-out) seviyelerinde aracı kurum tarafından standart müşterilerine sunulan gerçek hesaplara uygulanan işleyiş esasları geçerli olacaktır. Müşteri talebi üzerine standart müşterilere uygulanan teminat esasları dışında bir deneme hesabının sunulması durumunda, bu husus ilgili deneme hesap sahibine bildirilir.” hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda Gedik Yatırım’ın herhangi bir müşteri talebi olmaksızın deneme hesabı ile gerçek hesap üzerinde standart müşteriler için farklı otomatik pozisyon kapama seviyesi tanımlamasına ilişkin uygulaması TSPB’nin ilgili Genelge’sinde belirlenen çalışma esasına aykırılık teşkil etmektedir. Bu çerçevede, Gedik Yatırım’ın bahsi geçen uygulaması ile ilgili gerekli incelemeler Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde gerçekleştirilecektir.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB’ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB’ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırıldığında, işlem platformu üzerinde plug-in listesinde yer alan “TopTraders Settings” isimli eklentinin Birliğe bildirilen listede yer almadığı görülmüştür. Konuya ilişkin Gedik Yatırım açıklamasında özetle; 20.04.2017 tarihinde Üye Yönetim Sistemi (ÜYS) üzerinden Birliğe kaldıraçlı alım satım işlemleri elektronik işlem platformu eklentisi olan “TopTraders” yerine sehven iki adet “LogAnalyser” eklentisinin bildirildiği, “TopTraders” eklentisinin Birliğe bildiriminin 26.07.2017 tarihinde ÜYS’nin açılması ile yapılacağı belirtilmiştir.

MetaTrader 4 platformunda “plug-ins” başlıklı bölüm açıldığında işlem platformunda yer alan yazılım, modül ve eklentiler görüntülenebilmektedir. “TopTraders”ın platformun bir unsuru olduğu ve MetaTrader’ın bir eklentisi olduğu anlaşılmıştır. Platformda yer alan bir eklenti niteliğinde olan “TopTraders”ın TSPB’ye bildirilmeme sebebi net olarak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

açıklanamamış olup, sehven bildirim yapılmadığına dair ifadeler kullanılmıştır. Eklentiye ait açıklama bilgilerinden eklentinin yalnızca en fazla zarar eden ve en fazla kar eden 10 işlem ile en fazla işlem yapan 25 kullanıcıyı gösterdiği anlaşılmaktadır. İşlem platformunda yatırımcılar tarafından gerçekleştirilen işlemlerin seyrine ilişkin herhangi bir etkisi olmadığı anlaşılan bu eklentinin Meta Trader 4'ün kurulumu ile birlikte yüklenen standart bir eklenti olduğu Gedik Yatırım tarafından belirtilmiştir. Söz konusu eklenti Meta Trader nezdindeki yazılım, modül ve eklentilerin yer aldığı “plug-ins” bölümünde bulunan bağımsız bir nitelikte olduğundan, Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 29/B maddesinde belirtilen ve TSPB'ye bildirim konu edilecek eklentiler arasında olması gerektiği değerlendirilmekte olup; yatırımcı işlemlerine yönelik herhangi bir ayarlamaya imkan vermediğinden hak kaybı ve zarar doğuracak unsurlar taşımadığı düşünülmektedir. Ayrıca, platformda yer alan diğer modül ve eklentilerin de TSPB'ye bildirilen amaçla kullanıldığı anlaşılmıştır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

İşlem platformuna ilişkin denetim izi kayıt mekanizması olarak “Cryptech” log yönetimi sisteminin kullanıldığı görülmüştür. İşlem platformuna likidite sağlayıcılardan alınan fiyatlar ile platformda müşterilere sunulan fiyatların log kayıtlarının tutulduğu görülmüştür. Bununla birlikte örneklem olarak seçilen EURUSD paritesi için işlem platformuna likidite sağlayıcılardan alınan fiyatların log kayıtlarının tutulmasına rağmen doğrulaması gerçekleştirilememiştir. Bu durumla ilgili olarak “V.5.5” bölümünde İş Yatırım için yapılan açıklamalar Gedik Yatırım için de geçerli olup, log kayıtlarının doğruluk ve bütünlük testini geçememesi doğrudan log kayıtlarının değiştirildiği veya herhangi bir hile yapıldığı anlamına gelmemektedir. Söz konusu husus log kayıtlarının doğruluk ve bütünlüğünün tam olarak test edilememesine neden olmuştur. Ayrıca, FXCubic köprü yazılımı üzerinde paritelere ilişkin spread ayarlaması yapılabildiği, köprü yazılım üzerinde yapılabilecek değişikliklere ilişkin oluşabilecek log kayıtlarının log kayıt sistemine entegre olduğu anlaşılmıştır.

Mevzuat hükümleri gereği platforma ulaşan ve müşterilere sunulan fiyatların zaman damgalı olarak tutulması gerekmektedir. Öte yandan, kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak portföy

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında TSPB'ye göndermektedir.

6) İşlem platformlarında genel amaçlı yetkili kullanıcıların tanımlanmasına ilişkin olarak;

Gerçekleştirilen denetim çalışmasında işlem platformunda genel amaçlı yetkili kullanıcıların (generic user) tanımlı olduğu görülmüştür. Bu kullanıcıların bazılarının test amaçlı bazılarının ise platformun köprü yazılımları gibi diğer unsurlarla iletişime geçebilmesi için tanımlandığı anlaşılmıştır. Konuya ilişkin olarak “V.6.6.” numaralı başlıkta yer verilen açıklamalar Gedik Yatırım için de geçerlidir.

7) Diğer Hususlar

- Meta Trader 4 sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve Meta Trader’a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiş olup, Meta Trader ile ilgili olarak “V.2.6.” numaralı bölümde yer alan açıklamalar Gedik Yatırım için de geçerlidir.

- Foreks işlemlerinde emirlerin büyük çoğunluğu elektronik işlem platformları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, müşteriler tarafından emirlerin sözlü olarak iletilmesi sonucu aracı kurumların yetkili personeli aracılığıyla da emir girişi yapılması mümkündür. Gedik Yatırım tarafından 25.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu’na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerinde Hazine birimi tarafından yapılan emir girişlerine (Dealer emirleri) ilişkin liste incelenerek, yüksek sayıda Dealer emri girişi yapılan ve işlemleri zararla kapanan birtakım hesaplara ilişkin müşteri emirleri talep edilmiştir. Örneklemler olarak seçilen müşteriler arasından 69051 hesap numaralı müşterinin ilgili tarihler arasından vermiş olduğu emirlere ilişkin emir kaydı olmadığı ancak III-45.1 sayılı Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ’in “Müşteri emirleri” başlıklı 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sözlü alım satım emirlerine dayanılarak yapılan işlemlerde sözlü emrin varlığını ispat yükünün yatırım kuruluşunda olduğu hükmü uyarınca, 69051 hesap numaralı müşteri tarafından ilgili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

dönemlerde verilen Dealer emirleriyle gerçekleşen işlemler ile 09.02.2016 ve 05.01.2017 tarihinde hesabında gerçekleştirilen işlemlerle mutabık olduğuna ilişkin beyanların, müşterinin sözlü emirlerinin varlığını kanıtlar nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

- Meta Trader 4 işlem platformunda fiyat kaymasına ilişkin kar al ve zarar durdur seviyelerinde farklı belirleme yapılmadığı, Gedik Yatırım yetkilileri tarafından ifade edilmiştir. Muhtelif müşterilerin emir verdikleri fiyat seviyesinin dışında gerçekleşen emirlerinin bulunduğu işlemler kontrol edilerek hem kar al hem de zarar durdur emirlerinde emrin piyasa fiyatından gerçekleştirildiğine ilişkin örnekler incelenmiştir. Bu çerçevede Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 30 uncu maddesinde yer alan *"Müşteriler tarafından kaldıracağı işlemlerde iletilen emirlere ilişkin fiyatın aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmeden önce değiştirilmek istenmesi fiyat yenilemesi olarak kabul edilir. Fiyat yenilemesinin müşteri aleyhine uygulanması durumunda, lehe olan her durumda da uygulanması zorunludur"* hükmü uyarınca müşteri tarafından belirlenen fiyattan verilen emrin başka bir fiyattan gerçekleştirilmesi fiyat yenilemesi olarak tanımlanmıştır. Aracı kurumlar tarafından emrin başka bir fiyattan gerçekleştirilmesinin önceden belirlenmiş otomatik bir ayarlama ile yapılması ve bunun sonucunda fiyat kayması (slippage) oluşması da fiyat yenilemesi niteliğindedir. Fiyat yenilemesi, fiyatların hızlı hareket ettiği ve volatilitenin yüksek olduğu foreks piyasasında olağan bir durumdur. Bu nedenle, müşterilerin verdikleri emirlerin, piyasa fiyatındaki hızlı değişim sonucu başka bir fiyattan gerçekleştirilmesine ilişkin hususlar müşteriler ile imzalanan çerçeve sözleşmede yer alan hükümlere uygun olmak kaydıyla aracı kurumlar tarafından belirlenebilir. Bu çerçevede Gedik Yatırım'ın müşterilerden aldığı emirlere ilişkin fiyat yenilenmesi durumlarında Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 30 uncu maddesi hükmüne uygun olarak kar al ve zarar durdur emirlerinde emirler piyasa fiyatından gerçekleştirilerek müşterilerin aleyhine uygulanabildiği gibi lehine de uygulandığı görülmüştür.

V.9. ALB Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum : ALB Menkul Değerler A.Ş. (ALB Menkul)

Denetim Tarihi : 26-27.07.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Adres : Mollafenari Mah. Nuruosmaniye Cad. No: 32
Fatih/İSTANBUL

Denetime Katılan Kurumlar : SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla ALB Menkul nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

ALB Menkul'ün kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager uygulamaları açılmıştır. Likidite sağlayıcıdan fiyatların köprü yazılımları (bridge) ile alınarak müşterilere sunulması süreci açıklanarak, biri deneme hesapları için olmak üzere 2 (iki) adet sunucu kullanıldığı, ayrıca gerçek hesaplar için kullanılan her bir sunucu için birer adet yedek sunucu kullanıldığı ifade edilmiştir.

Elektronik işlem platformuna fiyat sağlanması için kullanılan 1 adet köprü yazılımı olduğu görülmüştür. Köprü yazılımının (FXCubic) 3 (üç) adet farklı fiyat sağlayıcıdan gelen fiyatlar arasından en iyi alış ve satış fiyatlarını belirleyerek uygun fiyatı işlem platformuna yansıttığı ve işlem platformunda belirlenmiş müşteri grupları içerisine tanımlanan varlık bazında yapılan mark-up ayarları ile spread oranları hesaplanarak nihai fiyatın müşteriye yansıtıldığı anlaşılmıştır. Denetim süresince fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak usulsüz herhangi bir işleme rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

ALB Menkul tarafından 26.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ve 01.12.2016 – 31.01.2017 tarihleri arasındaki dönemlerde tüm müşterilerin “stop-out” ile kapatılan pozisyonlarının incelenmesi gerçekleştirilerek zararların yoğunlaştığı tarih ve saatler ile parite ve varlıklar belirlenmiştir. Sonraki aşamada tarih ve saatten bağımsız olarak “stop-out” sonucu pozisyonları kapanarak dikkat çekici seviyede zarara

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

uğrayan müşteriler belirlenmiştir. Her iki durum için belirlenen müşterilerin kapanan pozisyonlarının kapanış fiyatları platformdaki fiyatlar, müşterilerin dahil oldukları gruplar da dikkate alınarak karşılaştırılmıştır. Fiyat bilgisi talep edilen parite ve varlıklardan “GBPUSD_” ve “EURAUD_” olarak platformda tanımlı döviz çiftlerine ilişkin sırasıyla 09.12.2015 ve 07-08.01.2016 tarihlerinde ilgili müşterilere sunulan fiyatların nitelikli veya nitelsiz bir şekilde imzalanmadığı ALB Menkul yetkilileri tarafından ifade edilmiş olup, anılan döviz çiftlerine ilişkin fiyat verisi 31.07.2017 tarihinde elektronik posta ile iletilmiştir. Daha öncede ifade edildiği üzere, kaldıraçlı işlemlerle ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında TSPB’ye göndermektedir. Dolayısıyla söz konusu fiyatların geçmişe yönelik olarak değiştirilmesi ihtimali bulunmamaktadır. ALB Menkul nezdinde pozisyon kapanış fiyat seviyelerinin platformdaki fiyatlarla uyumlu olduğu görülmüştür.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. ALB Menkul nezdinde deneme hesaplarının bağlandığı sunucuda yer alan fiyatların 4 No’lu gerçek sunucu üzerinden alındığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, deneme hesaplarına sunulan fiyatların gerçek hesaplara sunulan fiyatlarla aynı olduğu görülmüştür.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB’ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB’ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırıldığında, işlem platformu üzerinde plug-in listesinde yer alan “Margin Filter”, “Log Analyser” ve “Top Trader Setting” eklentilerinin TSPB’ye bildirilmemiş olduğu görülmüştür. Konuya ilişkin ALB Menkul açıklamasında özetle; Şubat 2017’de Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılan Tebliğ değişikliği sonucunda mevzuata uyum sağlanması açısından

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

MetaTürk firması tarafından bir plug-in geliştirildiği, geliştirilen bu plug-in ile değiştirilen Tebliğ hükümlerine uyum sağlanabildiği, geliştirilen plug-in eklentisinin Sermaye Piyasası Kurulu tebliğ değişikliği sebebiyle olduğu için TSPB'ye bildirim yapılmasına gerek görülmediği, Log Analyser ve Top Trader eklentilerinin ise işlem masası tarafında raporlama amaçlı kullanılması, müşteri emir iletim ve gerçekleşmesi sürecine herhangi bir etkisinin olmaması nedeniyle raporlamaya dahil edilmediği belirtilmiştir.

MetaTrader 4 platformunda “plug-ins” başlıklı bölüm açıldığında işlem platformunda yer alan yazılım, modül ve eklentiler görüntülenebilmektedir. ”Margin Filter”, “Top Traders” ve “Log Analyser” eklentilerinin TSPB'ye bildirilmeme sebebine ilişkin olarak Margin Filter eklentisi için Tebliğ değişikliğine uyum sağlamak açısından zorunluluk olması, Top Traders ve Log Analyser eklentileri için de müşteri işlemlerine herhangi bir etkilerinin olmaması ifadeleri kullanılmıştır. Eklentilere ait açıklama bilgilerinden Margin Filter ve Log Analyser eklentilerinde yatırımcı işlemlerine yönelik ayarlama yapmaya imkan veren parametrelerin bulunduğu, Top Traders eklentisinin ise yalnızca en fazla zarar eden ve en fazla kar eden 10 işlem ile en fazla işlem yapan 25 kullanıcıyı gösterdiği anlaşılmakta olup; Top Traders eklentisi yatırımcı işlemlerine yönelik herhangi bir ayarlamaya imkan vermediğinden hak kaybı ve zarar doğuracak unsurlar taşımamaktadır. Söz konusu eklentilerden Margin Filter ve Log Analyser eklentileri, MetaTrader nezdindeki yazılım, modül ve eklentilerin yer aldığı “plug-ins” bölümünde bulunan bağımsız bir nitelikte olduğundan ve yatırımcı işlemlerine yönelik ayarlamaya yapmaya imkan veren parametreler içerdiğinden, Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 29/B maddesinde belirtilen ve TSPB'ye bildirim konu edilecek eklentiler arasında olmaları gerektiği değerlendirilmektedir.

Ayrıca, platformda yer alan diğer modül ve eklentilerin de TSPB'ye bildirilen amaçla kullanıldığı anlaşılmıştır.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

İşlem platformuna ilişkin denetim izi kayıt mekanizması olarak Turcom firmasına ait “TRCRoot” log yönetimi sisteminin kullanıldığı ve yatırımcı işlemlerinin log kayıtlarının 10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

dakikalık zaman dilimlerinde nitelikli olarak saklandığı görülmüştür. Bununla birlikte elektronik işlem platformuna gelen fiyatların ve yatırımcılara sunulan fiyatların bu program ile imzalanmadığı görülmüş olup; Aracı Kurum tarafından fiyatlara ilişkin log kayıtlarının üç farklı kaynaktan (Meta Trader – FxCubic – Quota Logger) saklandığı ve fiyat log’larına ait dosyaların boyutlarının çok büyük olması nedeniyle TCRoot yazılımı ile imzalanamadığı ifade edilmiştir. Ayrıca, FxCubic köprü yazılı üzerinde paritelere ilişkin spread ayarlaması yapılabildiği, köprü yazılım üzerinde yapılabilecek değişikliklere ilişkin log kayıtlarının log kayıt sistemine entegre olmadığı anlaşılmıştır. Köprü yazılımı (FxCubic) üzerinde yapılan değişikliklerin log kaydının tutulmasına ilişkin mevzuat hükmü bulunmamakta olup; bu durum sermaye piyasası mevzuatına aykırılık teşkil etmemektedir. Ancak, mevzuat hükümleri gereği platforma ulaşan ve müşterilere sunulan fiyatların zaman damgalı olarak tutulması gerekmektedir. Öte yandan, kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak portföy aracılığı ve işlem aracılığı faaliyet iznine sahip aracı kurumlar, standart hesap müşterileri için açıkladığı fiyatları ve alım satım fiyat farklarını her bir varlık bazında TSPB’ye göndermektedir. Dolayısıyla söz konusu fiyatların geçmişe yönelik olarak değiştirilmesi ihtimali bulunmamaktadır.

6) İşlem platformlarında genel amaçlı yetkili kullanıcıların tanımlanmasına ilişkin olarak;

Gerçekleştirilen denetim çalışmasında işlem platformunda genel amaçlı yetkili kullanıcıların (generic user) tanımlı olduğu görülmüştür. Bu kullanıcıların bazılarının test amaçlı bazılarının ise platformun köprü yazılımları gibi diğer unsurlarla iletişime geçebilmesi için tanımlandığı anlaşılmıştır. Konuya ilişkin olarak “V.6.6.” numaralı başlıkta yer verilen açıklamalar ALB Menkul için de geçerlidir.

7) Diğer Hususlar

- Meta Trader 4 sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve Meta Trader’a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiş olup, Meta Trader ile ilgili olarak “V.2.6.” numaralı bölümde yer alan açıklamalar ALB Menkul için de geçerlidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

• Foreks işlemlerinde emirlerin büyük çoğunluğu elektronik işlem platformları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, müşteriler tarafından emirlerin sözlü olarak iletilmesi sonucu aracı kurumların yetkili personeli aracılığıyla da emir girişi yapılması mümkündür. ALB Menkul tarafından 26.04.2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilen 01.12.2015-31.01.2016 ile 01.12.2016-31.01.2017 dönemlerinde Hazine birimi tarafından yapılan emir girişlerine (Dealer emirleri) ilişkin liste incelenerek, yüksek sayıda Dealer emri girişi yapılan birtakım hesaplara ilişkin açıklama talep edilmiştir. Söz konusu Dealer emirlerinin müşterilerin tercihi doğrultusunda girildiği anlaşılmıştır.

• ALB Menkul'ün müşteri emirlerini STP (A-Book) ve B-Book modeli ile karşıladığı anlaşılmış olup; her iki modelde de müşteriler tarafından verilen emirlerin FXCubic ile kabul edildiği, plug-in tarafından söz konusu emrin köprü yazılıma iletilindiği görülmüştür. STP modelinde köprü yazılımı aracılığıyla FIX protokolü üzerinden likidite sağlayıcılarda gerçekleştirilen emirlere ilişkin cevabın tekrar köprü yazılımı üzerinden işlem platformuna aktarıldığı ve bunun sonucunda müşteri emrinin platformda gerçekleştirildiği, B-Book modelinde ise müşteri tarafından verilen emirlerin fiyat sağlayıcıda kontrol edilmesi sonrasında söz konusu müşteri işlemine ilişkin riskin ALB Menkul üzerinde bırakılarak emrin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Güncel olarak STP yapılan müşteri hesabının bulunmadığı Aracı Kurum yetkilileri tarafından ifade edilmiştir. Köprü yazılımı üzerinde emirlerin "BookAccount" hesabında kayıt altına alındığı görülmüştür. BookAccount hesabına ilişkin Aracı Kurum yetkilileri tarafından, müşteriler tarafından verilen emirlerin STP yapılmaması durumunda provider olarak çalışan hesap olduğu, gelen emrin bu hesap ile karşılandığı ve emrin bu hesapta açılıp kapandığı ifade edilmiştir.

Ayrıca Aracı Kurum yetkilileri tarafından müşteri işlemlerinin B-Book olarak başladığı, risk profiline göre müşterilerin STP modeline alınabildiği ifade edilmiştir. B-Book ve STP modeli kullanımında risk yönetim modeline ilişkin olarak STP ve B-Book kullanımına işlem masası tarafından karar verildiği, emrin verildiği zamana ait piyasa koşulları, müşterinin verdiği emirlerin hacmi, veri zamanları oluşabilecek volatilité, likidite sağlayıcı kuruluş tarafında mevcut olan pozisyon büyüklükleri değerlendirilip, müşteri pozisyonu ile ALB Menkul'ün pozisyonları karşılaştırılarak likidite sağlayıcı kuruluşa gönderilmediği ve emrin ALB Menkul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

tarafından karşılandığı ALB Menkul tarafından ifade edilmiştir. STP ve B-Book modellerinin ne şekilde kullanılacağına ilişkin tercih, ALB Menkul'ün risk yönetim stratejisi ile ilgili olup; söz konusu tercihe ilişkin sermaye piyasası mevzuatı açısından herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. STP veya B-Book modeline dahil edilen müşterilerin gerçekleştirdiği işlemlere ilişkin olarak sermaye piyasası mevzuatında belirlenen kaldıraçlı alım satım işlem esasları açısından hiçbir farklılık bulunmamakta olup; aracı kurumun karşı taraf olarak taşıdığı yatırımcı pozisyonlarını ne şekilde yöneteceğine ilişkin risk yönetim modeli ile ilgili bir tercihi yansıtmaktadır.

- Meta Trader 4 işlem platformunda fiyat kaymasına ilişkin kar al ve zarar durdur seviyelerinde farklı belirleme yapılmadığı anlaşılmıştır. Muhtelif müşterilerin emir verdikleri fiyat seviyesinin dışında gerçekleşen emirlerinin bulunduğu işlemler kontrol edilerek hem kar al hem de zarar durdur emirlerinde emrin piyasa fiyatından gerçekleştirildiğine ilişkin örnekler incelenmiştir. Bu çerçevede Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 30 uncu maddesinde yer alan *“Müşteriler tarafından kaldıraçlı işlemlerde iletilen emirlere ilişkin fiyatın aracı kurumlar tarafından gerçekleştirilmeden önce değiştirilmek istenmesi fiyat yenilemesi olarak kabul edilir. Fiyat yenilemesinin müşteri aleyhine uygulanması durumunda, lehe olan her durumda da uygulanması zorunludur”* hükümleri yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatı gereği müşteri tarafından belirlenen fiyattan verilen emrin başka bir fiyattan gerçekleştirilmesi fiyat yenilemesi olarak tanımlanmıştır. Aracı kurumlar tarafından emrin başka bir fiyattan gerçekleştirilmesinin önceden belirlenmiş otomatik bir ayarlama ile yapılması ve bunun sonucunda fiyat kayması (slippage) oluşması da fiyat yenilemesi niteliğindedir. Fiyat yenilemesi, fiyatların hızlı hareket ettiği ve volatilitenin yüksek olduğu foreks piyasasında olağan bir durumdur. Bu nedenle, müşterilerin verdikleri emirlerin, piyasa fiyatındaki hızlı değişim sonucu başka bir fiyattan gerçekleştirilmesine ilişkin hususlar müşteriler ile imzalanan çerçeve sözleşmede yer alan hükümlere uygun olmak kaydıyla aracı kurumlar tarafından belirlenebilir. Öte yandan, söz konusu şekilde bir belirlemenin mevzuata aykırılık oluşturmaması için fiyat yenilemesinin müşterilerin yalnızca aleyhine olacak şekilde tek taraflı olarak belirlenmemesi gerekmektedir. Bu çerçevede ALB Menkul'ün müşterilerden aldığı emirlere ilişkin fiyat yenilenmesi durumlarında Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 30 uncu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

maddesi hükmüne uygun olarak kar al ve zarar durdur emirlerinde emirler piyasa fiyatından gerçekleştirilerek müşterilerin aleyhine uygulanabildiği gibi lehine de uygulandığı görülmüştür.

V.10. Meksa Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

Aracı Kurum	: Meksa Yatırım Menkul Değerler A.Ş. (Meksa Yatırım)
Denetim Tarihi	: 28-31.07.2017
Adres	: Şehit Teğmen Ali Yılmaz Sokak Güven Sazak Plaza A Blok No:13 Kat:3-4 Kavacık Beykoz/İSTANBUL
Denetime Katılan Kurumlar	: SPK, BTK

Elektronik işlem platformlarının denetimi amacıyla Meksa Yatırım nezdinde gerçekleştirilen denetim sırasında tespit edilen hususlara aşağıda yer verilmektedir:

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

Meksa Yatırım'ın kaldıraçlı alım satım faaliyetlerinde kullandığı elektronik işlem platformu MetaTrader 4'ün incelenmesi amacıyla administrator ve manager uygulamaları Meksa Yatırım yetkilileriyle birlikte açılmıştır. Meksa Yatırım yetkilileri tarafından MetaTrader 4 için sunucu üzerinde bir test kullanıcısı tanımlanarak test ortamı oluşturulmuştur. Likidite sağlayıcıdan fiyatların köprü yazılımları (bridge) ile alınarak müşterilere sunulması süreci açıklanmıştır.

Meta Trader 4 platformunda verilen emirler için STP (straight through processing) modelinin kullanılmasının yanı sıra Meksa Yatırım'ın kendi portföyünden de emir karşıladığı ve söz konusu belirlemenin müşteri profiline göre yapıldığı Meksa Yatırım yetkilileri tarafından ifade edilmiştir. STP modeli önceki bölümlerde açıklanmış olup, emirlerin STP modeli kullanılarak gerçekleştirilmesi ya da doğrudan portföyden karşılanması konusunda sermaye piyasası mevzuatında bir belirleme yapılmamış ve tercih aracı kurumların inisiyatifine

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

birakılmıştır. Piyasada faaliyet gösteren aracı kurumlar risk yönetimi süreci kapsamında söz konusu uygulamaları kurum içi tercihlerine göre belirlemektedir.

Meksa Yatırım nezdinde fiyatların PrimeXM yazılımı üzerinden platforma iletildiği, STP yapılan emirlerin plug-in'ler tarafından PrimeXM bünyesinde yer alan olan köprü yazılımına iletildiği, köprü yazılımı aracılığı ile FIX protokolü üzerinden likidite sağlayıcılarda gerçekleştirilen emirlere ilişkin cevabın tekrar köprü yazılımı üzerinden işlem platformuna aktarıldığı ve bunun sonucunda müşteri emrinin platformda gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

Meksa Yatırım yetkilileri tarafından PrimeXM yazılımı üzerinde paritelere ilişkin spread'lerin değiştirilebilme imkanının bulunduğu, PrimeXM üzerinde yapılabilecek değişikliklere ilişkin platforma kayıt düşmediği anlaşılmıştır. PrimeXM arayüzüne giriş yapılarak, çeşitli unsurlara ilişkin inceleme gerçekleştirilmiştir. PrimeXM üzerinde fiyat sağlayıcılara ilişkin belirleme yapıldığı ve parite bazında fiyat alınacak fiyat sağlayıcının belirlendiği görülmüştür. Köprü yazılımları üzerinde yapılan değişikliklerin log kaydının tutulmasına yönelik olarak sermaye piyasası mevzuatında herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Sektörün bütünüyle alakalı bir husus olduğundan konuya ilişkin genel değerlendirmelere Rapor'un "VI" no'lu bölümünde yer verilecektir.

Meksa Yatırım nezdinde MetaTrader 4 dışında Meksa FX Trader adlı bir işlem platformunun da mevcut olduğu anlaşılmıştır. Meksa FX Trader üzerinde gerçekleşen işlemlere ilişkin log kayıtlarına bakıldığında söz konusu platformu kullanan aktif müşteri olmadığı görülmüştür. Yapılan incelemede platform üzerindeki müşteri hesaplarından bir tanesinde bakiye olduğu, söz konusu müşterinin Meksa FX Trader üzerindeki son işlemini 2017 yılının Şubat ayında gerçekleştirdiği görülmüş olup, bu nedenle Meksa FX Trader üzerinde detaylı inceleme gerçekleştirilmemiştir.

Meksa Yatırım nezdinde denetim süresince fiyat oluşturulması ve müşteriye sunulması sürecine ilişkin olarak usulsüz herhangi bir işleme rastlanmamıştır.

2) Yüksek tutarda zararların olduğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

2017 yılının başından itibaren yüksek tutarda zarara uğrayan müşteriler arasından örneklem yoluyla seçilen birtakım müşterilerin ekstreleri incelenmiş ve zararların yoğunlaştığı tarihlerde görülen pozisyon kapama fiyatlarıyla platforma ulaşan fiyatlar karşılaştırılmıştır. Platformdaki fiyatlar pozisyon kapama fiyatlarıyla uyumlu olmakla birlikte, fiyatların log kaydının alınması sürelerinde dört dakikaya varan boşluklar görülmüştür. Meksa Yatırım açıklamasında; Cryptolog lisanslarının 2500 eps (event per second) log toplamakta olduğu, ancak yoğun bir log trafiği olduğu takdirde söz konusu zaman aralığının artabildiği ifade edilmiştir. Log kayıtları eksiksiz olarak tutulduğu sürece, log dosyalarının oluşturulma süreleri önem arz etmemektedir. Yapılan incelemelerde, log kayıtlarına ilişkin eksik bir hususa rastlanmamıştır.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Mevzuat hükümleri gereği, deneme hesaplarında sunulan fiyatların eşzamanlı olarak gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla aynı olması gerekmektedir. Meksa Yatırım nezdinde deneme hesapları ve gerçek hesaplar aynı sunucuda yer almaktadır. Bu kapsamda, yapılan inceleme sonucunda deneme hesaplarına gerçek hesaplarla aynı fiyatların sunulduğu anlaşılmıştır.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Denetimde platform üzerindeki yazılım, modül ve eklentiler kontrol edilmiştir. Platformda yer alan modül ve eklentiler ile TSPB'ye iletilen listedeki modül ve eklentiler karşılaştırıldığında, platformda yer alan "Tick Logger" adlı eklentinin TSPB'den alınan listede yer almadığı görülmüştür. Yapılan açıklamada; söz konusu eklentinin TSPB'ye bildirilen fiyatların log'lanması amacıyla kullanılmakta olduğu, yazılım, modül ve eklentilere ilişkin bildirim yapılırken sehven atlandığı, eklentinin kötü amaçlı kullanılmasının söz konusu olmadığı ve müşterilerin emirleri ile ilgili herhangi bir parametre içermediği ifade edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Mevzuat hükümleri gereği platformda kullanılan her türlü yazılım, modül ve eklentinin TSPB'ye bildirilmesi gerektiğinden Tick Logger eklentisinin bildirilmemesinin mevzuata aykırı olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Öte yandan yapılan incelemede, Tick Logger eklentisinin Meksa Yatırım tarafından ifade edilen şekilde çalıştığı ve müşteri emirlerine etki edecek herhangi bir unsur taşımadığı anlaşılmıştır. Mevzuata aykırı işlem nedeniyle Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde gerekli inceleme yürütülecektir. Bununla birlikte, müşterilerin işlemlerine doğrudan bir etkisi olmayan eklentinin platformda hile teşkil edecek bir etki taşımadığı değerlendirilmektedir.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Meksa Yatırım nezdinde müşterilere platform üzerinden sunulan fiyatların log kayıtlarının tutulduğu görülmüştür. İşlem platformlarına likidite sağlayıcılardan alınan fiyatlar ile standart müşterilere sunulan fiyatların aynı olduğu ve bunların da log kayıtlarının tutulduğu görülmüştür. Seçilen belirli tarihlerde platforma ulaşan fiyatların log kayıtlarının doğrulaması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, yine mevzuat hükümleri gereği fiyatlar TSPB'ye aktarılmakta olup, Meksa Yatırım'ın konuya ilişkin yükümlülüklerini sağladığı değerlendirilmektedir.

6) İşlem platformlarında genel amaçlı yetkili kullanıcıların tanımlanmasına ilişkin olarak;

Gerçekleştirilen denetim çalışmasında işlem platformunda genel amaçlı yetkili kullanıcıların (generic user) tanımlı olduğu görülmüştür. Söz konusu kullanıcıların sunucu ayarlarına erişim gerektiren durumlar nedeniyle Hazine biriminin kullanması için oluşturulduğu, FX Hazine raporlama sistemi kullanımı için de demo ve gerçek hesapları takip edebilmek için iki ayrı manager tanımlandığı, her bir manager'ın aktivitelerinin sunucuda iç IP'leri (Internet Protocol) ile loglanmakta olduğu, iç IP'lerin statik olduğu ve bu sayede kullanıcıların takip edilmesinin sağlandığı ifade edilmiştir. Konuya ilişkin olarak "V.6.6." numaralı başlıkta yer verilen açıklamalar Meksa Yatırım için de geçerlidir.

7) Diğer Hususlar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- Meta Trader 4 sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve Meta Trader’a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiş olup, Meta Trader ile ilgili olarak “V.2.6.” numaralı bölümde yer alan açıklamalar Meksa Yatırım için de geçerlidir.

- Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatı uyarınca, foreks işlemlerinde müşterilerin işlemlere başlamadan önce deneme hesabında asgari 6 iş günü boyunca toplamda 50 adet işlem gerçekleştirmesi gerekmektedir. Söz konusu yükümlülüğe uyumun kontrolü amacıyla 01.08.2016 tarihinden sonra hesap açılan müşteriler arasından örneklem yoluyla seçilen müşterilerin deneme hesaplarına ilişkin hesap özetleri incelenmiştir. Müşterilerin tamamının en az 50 adet işlem gerçekleştirdiği görülmüştür.

- Meta Trader 4 işlem platformunda fiyat kaymasına ilişkin kar al ve zarar durdur seviyelerinde farklı belirleme yapılmadığı Aracı Kurum yetkilileri tarafından ifade edilmiştir. Muhtelif müşterilerin emir verdikleri fiyat seviyesinin dışında gerçekleşen emirlerinin bulunduğu işlemler kontrol edilerek, çeşitli örnek işlemler incelenmiştir. Yapılan incelemede, hem kar al hem zarar durdur emirlerinde emrin piyasa fiyatından gerçekleştirilmesine yönelik belirleme yapıldığı anlaşılmıştır. Fiyat kaymasının yalnızca müşterilerin aleyhine olacak şekilde uygulanması yönelik bir bulguya ulaşılamamıştır.

- Platform üzerinde manuel fiyat girişi yapılıp yapılmadığına ilişkin inceleme sonucunda, Meksa Yatırım yetkilileri tarafından CFD (fark kontratları) ürünlerinin vade taşıma anlarında platforma manuel fiyat basıldığı belirtilmiştir. Yine Meksa Yatırım yetkilileri tarafından, halihazırda böyle bir uygulamanın olmadığı, önceki uygulamada CFD petrol ürünlerinde yeni vadenin eski vade bitiminde oluşturulduğu ve aynı anda iki vade verilemediği, piyasanın kapalı olduğu saatlerde pozisyonların taşınması için yeni emirlerin girilmesini sağlamak amacıyla manuel fiyat girildiği ve söz konusu uygulamanın yatırımcılara negatif bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir. CFD işlemleri mevzuat gereği foreks işlemleriyle aynı hükümlere tabi olmakla birlikte, nitelik itibarıyla birtakım farkları bulunmaktadır. CFD işlemlerinde foreks işlemlerinden farklı olarak vade bulunmaktadır. Vade süresi dolduğunda pozisyonun sürdürülebilmesi için yeni vadeye taşınması gerekmektedir. Fiyatlarda kesinti olmaması açısından vade sonu gelmeden yeni vadeye geçilmesi gerekmekte olup, Meksa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Yatırım'ın petrole dayalı kontratlar aynı anda iki vade verilemediği açıklaması gereği, yeni vadeye geçene kadarki sürede manuel fiyat verildiği anlaşılmaktadır. Manuel olarak sunulan fiyatlar piyasa koşullarına göre objektif olduğu sürece söz konusu uygulama sorun teşkil etmeyecektir. Bahsi geçen uygulamanın müşterilere herhangi bir olumsuz etkisi olduğuna dair bir bulguya ulaşılamamıştır.

VI. PLATFORMLARA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Denetim çalışmaları 2017 yılının Ocak ayı işlem hacmi verilerine göre en yüksek işlem hacmine sahip 10 aracı kurum (bu aracı kurumlar Ocak 2017 itibarıyla sektörün işlem hacminin %72'lik kısmını gerçekleştirmişlerdir) nezdinde yürütülmüştür. Söz konusu aracı kurumların tamamı geniş yetkili aracı kurum statüsünde olup, foreks işlemlerini yapmak üzere portföy aracısı olarak (müşteriye karşı taraf olacak şekilde) yetkilendirilmişlerdir. Gerçekleştirilen denetimler sonucunda, sektörde yoğunlukla Meta Trader 4 işlem platformu kullanıldığından incelemeler sonucunda ulaşılan tespit ve değerlendirmeler genel olarak birbirine paralel olmuştur. Denetim süreçlerinin işleyişi önceden planlanmak suretiyle aracı kurumlar bakımından yeknesaklık sağlanmış, öte yandan denetim sürecinin özelinde ortaya çıkan durumlara bağlı olarak aracı kurumlar özelindeki farklılıklar da dikkate alınmıştır. Aracı kurum bazında karşılaşılan özellikli durumlara yukarıda kurum bazında denetimlerde yer verilmiş olup, piyasanın genelinde karşılaşılan hususlara ilişkin genel değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir;

1) Elektronik işlem platformunda fiyatların müşterilere sunulması sürecine ilişkin olarak;

Yapılan denetimlerde öncelikli olarak likidite sağlayıcıdan gelen fiyatların müşterilere sunulması sürecinin değerlendirilmesi amacıyla inceleme gerçekleştirilmiştir. Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatında aracı kurumların çalışacakları likidite sağlayıcılara ilişkin nitelik ve nicelik itibarıyla bir zorunluluk getirilmemiştir. Esasen, mevzuat uyarınca bir likidite sağlayıcı ile çalışma zorunluğu da bulunmamakta olup, işlemlerin doğasına uygun olarak aracı kurumlar likidite sağlayıcı ile çalışmayı tercih etmektedir. Aracı kurumlar fiyat hareketliliğinin yüksek olduğu piyasada müşterilerine verecekleri fiyatlarda referans alacakları kaynaklara ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

gerektiğinde alacakları pozisyonları (riskleri) devredebilecekleri karşı taraflara ihtiyaç duymakta ve bu amaçlarla yurtdışında faaliyet gösteren birtakım finansal kuruluşlarla sözleşme imzalamaktadır. Piyasada faaliyet gösteren aracı kurumların büyük çoğunluğu müşteri emirlerinde STP modelini kullanmakta ve müşteri emirleri hedge (koruma amaçlı işlem) edilmektedir. Söz konusu durum aracı kurumların risk yönetimi ile alakalıdır. Tüm müşteri emirlerinin portföyden karşılanması aracı kurumlar için yüksek risk doğurabileceğinden emirlerinin tamamının ya da bir kısmının hedge edilmesi piyasada yaygınlıkla kullanılmaktadır. Müşteri emirlerinin likidite sağlayıcıda pozisyon açılarak hedge edilebilmesi likidite sağlayıcılarla çalışılmasının önemli nedenlerinden biridir. Aracı kurumlar Yatırım Kuruluşları Tebliği'nin 28 inci maddesi uyarınca birlikte çalıştıkları likidite sağlayıcıları internet sitelerinde açıklamak zorundadır.

Sermaye Piyasası Kurulu mevzuatı gereği müşteri emirlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin kullanılan modelden bağımsız olarak foreks işlemlerinde portföy aracıları olarak yetkilendirilmiş aracı kurumlar hukuki olarak müşterilerin karşı tarafıdır. Bu nedenle müşterilere karşı sorumluluk tamamen aracı kurumlarda olup, likidite sağlayıcılardan alınan fiyatlardan ziyade, aracı kurumların müşterilere nihai olarak sundukları fiyatların mevzuata uygun şekilde belirlenmesi önemlidir. Burada mevzuata uygunlukla kastedilen; Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 24 üncü maddesi uyarınca işlemlerin gerçekleştirileceği fiyatların genel piyasa koşulları ve gerçeğe uygun değerleriyle uyumlu olarak nesnel bir biçimde belirlenmesi ve aynı Tebliğin 30/A maddesi uyarınca açıklanan alım satım fiyatları arasındaki farkların (spread) genel piyasa koşullarına uygun ve tutarlı bir şekilde sürdürülmesidir.

Aracı kurumların fiyatla ilgili yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin kontrolünde Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin 32 inci maddesi büyük önem taşımaktadır. Buna göre;

“Kaldıraçlı işlemler ile ilgili olarak aracı kurumların Birlik tarafından belirlenen periyodlarda açıkladığı fiyatlar ve alım satım fiyat farkları Birlik tarafından belirlenecek bir süre içerisinde Birliğe aktarılır. Birlik tarafından her aracı kurumun geçmişe dönük fiyat serisi ve alım satım fiyat fark verileri oluşturulur ve bir yıl boyunca saklanır. Birlik bu verileri kullanarak her bir varlık için bir fiyat ve fark serisi oluşturur ve uygun gördüğü istatistiki yöntemleri kullanmak suretiyle bu seriden belirli bir düzeyi aşan sapmaları kurum bazında tespit eder ve haftalık olarak kamuya duyurur.”

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Görüldüğü üzere, mevzuat altyapısı fiyatlar konusunda azami şeffaflığı sağlayacak şekilde oluşturulmuş olup, olası hata/hileler karşısında yatırımcılara koruma sağlamaktadır. Zira, hata/hile söz konusu olduğunda, bunun ne şekilde yapıldığından bağımsız olarak yansımaları fiyatlar üzerinde oluşacaktır.

Denetim gerçekleştirilen aracı kurumların bazıları tek likidite sağlayıcı ile çalışmakta iken, bazıları birden fazla likidite sağlayıcı ile çalışmaktadır. Likidite sağlayıcılardan alınan fiyatların platforma aktarılması konusunda mevzuatta bir belirleme yapılmamış olup, piyasa işleyişinde farklı uygulamalar benimsenebildiği görülmüştür. Genel olarak likidite sağlayıcıdan platforma ulaşan fiyatlara aracı kurumların karını oluşturacak şekilde mark up eklenerek (alım fiyatı bir miktar düşürülüp, satım fiyatı bir miktar artırılarak) fiyatlar bu şekilde müşterilere sunulmaktadır. Müşteri gruplarına yönelik uygulanan farklı mark up değerleri yine platform üzerinden belirlenmektedir. Aracı kurumların karı mark up uygulamak şeklinde oluşabileceği gibi, likidite sağlayıcıdan gelen fiyatların olduğu gibi müşterilere sunulması, fakat likidite sağlayıcılarla yapılan anlaşmalar çerçevesinde işlem hacmi üzerinden komisyon alınması şeklinde de oluşabilmektedir. Her durumda, mark up veya komisyon haricinde, likidite sağlayıcıdan gelen alım fiyatları ile satım fiyatlarının aralığı da piyasa koşullarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.

Fiyat aktarımı sırasında aracı kurumlar tarafından köprü yazılımları (bridge) kullanıldığı anlaşılmaktadır. Fiyatlar köprü yazılımları aracılığıyla platforma aktarılmakta ve önceki bölümlerde açıklanan STP modelinde müşteri emirleri, yine bu yazılımlar ile likidite sağlayıcılara gönderilmektedir. İncelemelerde, aracı kurumların kar marjlarını köprü yazılımları kullanarak da belirleyebildiği görülmüştür. Bu durumda aracı kurumlar piyasa koşullarına göre köprü yazılımlarda yer verdikleri parametrelerde değişikliklere gitmek suretiyle müşterilere sundukları fiyatları ve dolaylı olarak kar marjlarını da değiştirebilmektedirler. Mevzuat altyapısı müşteriye sunulan nihai fiyat üzerine oturmuş olduğundan, mevzuatta köprü yazılımlarda yapılan parametre değişikliklerinin kayıtlarının tutulmasına ilişkin bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ticari hayatın olağan işleyişi gereği bir aracı kurum tarafından müşterilere sunulan fiyatların global piyasada oluşan fiyatlar veya diğer

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

aracı kurum fiyatlarıyla birebir aynı olması beklenemeyecektir. Öte yandan, fiyatların objektif olması, hem mevzuatsal açıdan hem de basiretli bir tacir olarak faaliyet gösterme yükümlülüğü açısından gereklidir. Aksi bir durumda ise müşterilere ile aracı kurumlar arasındaki uyuşmazlıklarda genel fiyat seviyesi dikkate alınmakta ve incelemeler buna göre gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, platforma ulaşan fiyatların likidite sağlayıcıdan olduğu gibi aktarılması veya köprü yazılımında alım satım fiyat farkının artırılması gibi farklı uygulamaların, müşteriler ile imzalanan çerçeve sözleşmelerdeki hükümlere uygun olduğu ve müşterilere sunulan fiyatlar piyasa koşulları ile uyumlu olduğu sürece müşterilere olumsuz bir etki oluşturduğundan bahsedilemeyecektir.

Piyasada gerçekleşecek olağanüstü durumlarda değişiklik yapılmasına ilişkin aracı kurumlara esneklik sağlayacak hükümleri içermesi mümkün olmakla birlikte, likidite sağlayıcılardan alınan fiyatların müşteriye yansıtılması sürecinde aracı kurumların uyguladıkları fiyat oluşturma yöntemlerinin geçmişe dönük olarak kontrol edilebilecek şekilde saklanması sağlanmasının gerektiği değerlendirilmektedir. Aracı kurumlar tarafından uygulanmış ve uygulanmakta olan fiyat oluşturma yöntemlerinin sıhhatinden herhangi bir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde dokümanite edilmesinin fiyatların belirlenen yöntemle göre oluşturulup oluşturulmadığının incelenmesi aşamasında yararlı olabileceği düşünülmektedir⁴. Söz konusu hususun müşterilere doğrudan etkisi olmamakla birlikte müşteri aleyhine fiyat uygulanıp uygulanmadığı konusunda denetim kolaylığı sağlayacaktır.

İlaveten, aracı kurumlar tarafından çoğunlukla likiditenin düşük olduğu gece saatlerinde işlem yapılması veya robot yazılımlar kullanılarak farklı aracı kurumlar arasında fiyat

⁴ Sermaye Piyasası Kurulu tarafından fiyat oluşturma politikalarının yönetim kurulu onaylı bir prosedüre bağlanmasını ve bunların geçmişe dönük kontrol edilebilecek şekilde saklanması zorunlu kılacak bir düzenleme yapılması mümkün görülmekte ve denetim kolaylığı sağlayacağı düşünülmekle birlikte, bunun fiyatlamayla ilgili olası suistimallerin meydana gelmesine ve tespitine sağlayacağı katkının sınırlı olacağı değerlendirilmektedir. Aracı kurumlar hukuken müşterilerinin işlemlerinin karşı tarafı olmakta, foreks ve benzeri türev ürünlerde fiyatlar çok hızlı hareket etmekte, piyasa koşullarına göre kararların anlık olarak verilmesi gerekebilmekte ve gerçekleşen işlemlerin aracı kurum mali yapıları üzerinde doğrudan etkileri bulunmaktadır. Yönetim Kurulu onayı ile belirlenmiş prosedürler aracı kurumlarda fiyat konusunda nihai kararı verenlere yeterli esnekliği sağlamaz ve bunların katı şekilde uygulanmasını zorunlu kılarırsa olağandışı finansal koşullarda sektör üzerinde sistematik risk yaratabilecek mali bozukluklara sebep olabilir. Prosedürlerin esnek belirlenmesine imkan verilmesi halinde ise mevcut duruma kıyasla hedeflenen iyileştirme sağlanmamış olur ve mevcut durumda olduğu gibi fiyatların genel piyasa koşullarına uyumluluğu kapsamında inceleme yapılabilir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

farklılıklarından faydalanılarak piyasanın suiistimal edilmesi gibi gerekçelerle birtakım müşterilerle iş ilişkisinin sonlandırıldığı veya söz konusu müşterilere ihtarname çekildiği görülmüştür. Aracı kurumlar sözleşme fesih şartlarına müşteriler ile imzalanan çerçeve sözleşmelerde yer vermekle birlikte, bu tarz sözleşme fesihlerine ilişkin gerekçelerin bir prosedür veya şirket politikası olarak yazılı hale getirilmesinin uygulamada öngörülebilirliği artıracığı değerlendirilmektedir⁵.

Yapılan denetimler sonucunda, foreks işlemlerinde fiyat oluşturulması sürecinde müşterilerin hak ve yararlarına zarar verecek bir usulsüzlük bulunduğu ilişkin herhangi bir tespit bulunmamaktadır.

2) Yüksek tutarda zararların oluştuğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesine ilişkin olarak;

Yapılan denetimlerde aracı kurumların zarara uğrayan müşteri işlemlerine etkisi olup olmadığını anlamak için örneklem yoluyla seçilen yüksek tutarda zarara uğrayan müşterilerin zararları kapanan pozisyonlarının kapanış fiyatları, platformda sunulan fiyatlarla karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmalarda ilgili müşterilerin dahil edildikleri gruplar da dikkate alınmış ve müşterilerin işlem gerçekleştirmesi gereken fiyatlar buna göre elde edilmiştir. Ayrıca, platformdan sunulan fiyatların doğru ve gerçek fiyatlar olduğunun kanıtlanması amacıyla fiyatlara ilişkin log kayıtları incelenmiştir.

Fiyatların log kayıtlarının dosya bütünlük değerlerinin bazı tarihlerde zaman damgasıyla saklanması süreçlerine ilişkin birtakım aracı kurumlarda yaşanan eksiklikler ilgili aracı kurumlara ilişkin alt başlıklarda yer almakta olup, bu konudaki gerekli idari incelemeler Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde gerçekleştirilecektir.

⁵ Sermaye piyasaları düzenlemelerinde müşteri emirlerinin kabul edilmemesi imkanı aracı kurumlara oldukça eskiden tanınmış bir düzenlemedir. 19/2/1996 tarihli ve 22559 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Yönetmeliği’nin 28’inci maddesinin üçüncü fıkrasında “Üyeler, emirleri kısmen veya tamamen kabul etmeyebilirler. Ancak, gerekçesiyle birlikte durumu müşterilerine veya onların temsilcilerine hemen bildirmek zorundadırlar.” hükmü yer almaktadır. Yatırım Hizmetleri Tebliği’nin 30’uncu maddesinin beşinci fıkrasında da “Yatırım kuruluşları türev araçlardaki mevcut açık pozisyonların kapatılmasına ilişkin mevzuata uygun talepler hariç olmak üzere çerçeve sözleşmede bu konuda hüküm bulunması kaydıyla emir kabul etmeme hakkına sahiptir.” hükmüne yer verilmiştir. Öte yandan emir kabul etmeme veya müşteri ilişkisinin sonlandırılmasının yazılı bir prosedüre bağlanması hususu Sermaye Piyasası Kurulunca değerlendirilecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Nihai olarak, ham fiyat verilerinin saklanmasıyla yönelik olarak birtakım aracı kurumlarda mevcut olan eksiklikler ilgili aracı kurumların alt başlıklarında değerlendirilmiş olup, fiyat karşılaştırması yapılan aracı kurumlarda yüksek tutarda zararların oluştuğu tarih ve saatlerde gerçekleşen müşteri işlemlerinin incelenmesi sonucunda bunların pozisyon kapanış fiyatlarının platformlarda sunulan fiyatlarla uyumsuz olduğuna dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

3) Deneme hesaplarında sunulan fiyatların gerçek hesaplarda sunulan fiyatlarla eşzamanlı olması yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Aracı kurumlar tarafından kullanılan işlem platformlarında gerçek hesapların yanında deneme hesapları da açılmaktadır. Müşteriler deneme hesaplarında teminat yatırmadan işlem gerçekleştirebilmekte ve piyasanın işleyişi konusunda tecrübe kazanabilmektedir. Foreks işlemlerine ilişkin olarak yapılan ilk düzenlemelerde aracı kurumlara deneme hesaplarına ilişkin bir yükümlülük getirilmemiştir. Ancak hemen hemen tüm aracı kurumlar müşterilerine deneme hesabında işlem gerçekleştirme imkanı sunmuştur. İşlemlerin yüksek seviyede riskli olması nedeniyle işlem gerçekleştirecek müşterilerin piyasanın işleyişini görmelerinin getireceği fayda dikkate alınarak, 16.01.2016 tarihinde yapılan Tebliğ değişikliği ile deneme hesabı açılması zorunlu hale getirilmiştir. Buna göre, foreks işlemleri gerçekleştirecek müşterilerin teminat yatırarak gerçek hesapta işlem gerçekleştirmeden önce işlem gerçekleştirecekleri aracı kurum nezdinde deneme hesabı açarak asgari 6 iş günü boyunca 50 adet işlem gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Piyasanın hafta sonu kapalı olması ve Cuma'dan Pazartesi'ye geçişlerde fiyat boşlukları oluşabilmesi nedeniyle müşterilerin söz konusu durumu tecrübe etmeleri amaçlanarak asgari süre 6 iş günü olarak belirlenmiştir. Ayrıca, deneme hesabında sunulan fiyatlar ile müşterilerin yanıltılmasının önüne geçilmesi hedeflenerek, sunulan fiyatların gerçek hesapta sunulan fiyatlarla aynı olması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Denetim faaliyetleri sırasında yapılan incelemelerde, deneme hesaplarında sunulan fiyatlarla gerçek hesaplarda sunulan fiyatların karşılaştırması yapılmıştır. Aracı kurumların deneme hesaplarıyla gerçek hesaplara sunulan fiyatların genellikle uyumlu olduğu görülmüş

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

olup, bazı aracı kurumlarda çeşitli hususlardan kaynaklı farklılıklar olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu farklılıklar V.3.3 ve V.8.3. numaralı alt başlıklarda değerlendirilmiştir. Denetimlerin gerçekleştirildiği aracı kurumların geneli itibarıyla deneme hesaplarında sunulan fiyatlara müdahale edildiğine yönelik bir bulguya rastlanmamış olup, deneme hesaplarına ilişkin hileli bir uygulama da tespit edilmemiştir.

4) Kullanılan platform, yazılım, modül ve eklentilerin TSPB'ye bildirilmesine ilişkin olarak;

Foreks işlemleri büyük oranda elektronik işlem platformları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Müşteriler elektronik işlem platformlarının masaüstü ve mobil uygulamalarını indirerek internet bağlantısı ile elektronik işlem platformlarından emir göndermektedir. Dolayısıyla foreks işlemlerinde temel unsurların başında, elektronik işlem platformları, bu platformların çalıştığı müşteri cihazı ve bağlantı hızları gelmektedir. Söz konusu platformlar aracı kurumlar tarafından satın alınmakta ve müşterilere sunulmaktadır. Platformların en önemli özelliklerinden birisi ihtiyaca göre düzenlenmeye müsait olmasıdır. Gerek platformun saf hali üzerinde değişiklik yapılabilmekte gerekse de platform üzerinde çeşitli modül ve eklentiler eklenebilmektedir. Platformun kendi ayarları ve kullanılan modül ve eklentiler ile yapılan ayarlar müşteri işlemlerini doğrudan etkileyebilecek niteliktedir. Bu kapsamda, söz konusu modül ve eklentilerin düzenli aralıklarla TSPB'ye bildirilmesi ihtiyacı hasıl olmuştur.

Mevzuat hükümleri gereği platformda kullanılan her türlü yazılım, modül ve eklentinin TSPB'ye bildirilmesi gerekmektedir. Yapılan denetimlerde bu konu ile ilgili çeşitli eksiklikler tespit edilmiştir. Birtakım aracı kurumların platformda kullanılan çeşitli modül ve eklentileri TSPB'ye bildirmediği anlaşılmış olup, söz konusu aracı kurumların konuya ilişkin açıklamaları alınmıştır. Bildirime dahil edilmeyen modül ve eklentilere ilişkin olarak ilgili aracı kurumların alt başlıklarında detay bilgiler yer almaktadır. Mevzuata aykırı uygulamalarda bulunan aracı kurumlarla ilgili gerekli idari incelemeler Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde gerçekleştirilecek ve idari süreç işletilecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Öte yandan, aracı kurum bazında yapılan değerlendirmelerde de yer verildiği üzere bildirim konu edilmeyen modül ve eklentilerin doğrudan müşteri işlemlerini etkileyecek nitelikte olmadığı görülmüştür. Müşterilerin işlemlerine doğrudan etki etmeyen ve hile oluşturabilecek unsurlar taşımayan modül ve eklentilerin bildirim konu edilmemesi müşterilerin hak ve yararlarına aykırılık oluşturacak bir uygulama olmayıp, piyasa genelinde bildirim yükümlülüğü kapsamında denetim konusu bakımından usulsüz bir uygulama olmadığı değerlendirilmektedir.

5) İşlem platformuna ulaşan ve müşteriye sunulan fiyatların log kayıtlarının zaman damgalı olarak tutulması ve fiyatların TSPB'ye gönderilmesi yükümlülüğüne ilişkin olarak;

Foreks işlemlerinde uyumsuzluğa konu ana unsur fiyat olduğundan fiyatların saklanması büyük önem arz etmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu belge ve kayıt düzenine ilişkin düzenlemeleri⁶ gereği aracı kurumlar tarafından “likidite sağlayıcılardan alınan” ve “müşterilere yansıtılan”⁷ fiyatlar ile tüm fiyat bilgilerinin doğruluğunun ve bütünlüğünün sağlanması için dosya bütünlük değerlerinin zaman damgası ile düzenlenmesi ve saklanması zorunludur. Fiyatların dosya bütünlük değeri zaman damgası ile beraber saklandığında geçmişe dönük olarak yapılan herhangi bir değişikliğin sonradan tespit edilebilmesi konusunda makul bir güvence sağlanmaktadır. Bu açıdan fiyatların dosya bütünlük değerlerinin zaman damgası ile tutulması uyumsuzlukların çözümünde güven mekanizması olarak işlev görmektedir. Düzenleme ile platforma ulaşan fiyatlar ile müşterilere sunulan fiyatların dosya bütünlük değerlerinin zaman damgalı olarak tutulması hüküm altına alınmıştır.

Yapılan denetimlerde çoğunlukla mevzuat hükümlerinin yorumlanmasından kaynaklı eksiklikler tespit edilmiştir. Birtakım aracı kurumlarda özellikle platforma ulaşan fiyatların dosya bütünlük değerlerinin zaman damgalı olarak tutulması hususunda mevzuata aykırılıklar

⁶ Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri İle Yan Hizmetlere İlişkin Belge Ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ 01.08.2015 tarih ve 29432 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁷ Aracı kurumlar tarafından işlem hacmi veya teminat miktarı gibi kıstaslara göre farklı müşteri grupları oluşturulmaktadır. Örneğin; teminat miktarı belirli bir sınırı üstünde olan müşterilere daha düşük alım satım fiyat farkı uygulanmaktadır. Ancak, birçok müşteri grubu oluşturan aracı kurumlar için her bir müşteri grubuna sunulan fiyatların saklanması operasyonel yük ve yüksek maliyet getirmektedir. Bu nedenle, mevzuat hükmünde müşterilere sunulan fiyatlarda standart müşteri grubuna sunulan fiyat olarak esas alınmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

bulunmaktadır. Ancak söz konusu husus birtakım operasyonel zorluklar nedeniyle oluşabilmektedir. Örneğin; İş Yatırım 17 adet likidite sağlayıcı ile çalışmakta olup, söz konusu kuruluşların tamamından gelen fiyatların saklanması operasyonel olarak büyük yük getirmektedir. Ayrıca, söz konusu husus mevzuata aykırı olarak değerlendirilmekle birlikte, fiyatların zaman damgası ile tutulmaması tek başına müşteriler aleyhine olumsuz sonuç doğurmamaktadır. Aracı kurumlar tarafından sunulan parite ve varlıklara ilişkin fiyatların günlük olarak TSPB'ye iletilmesi zorunluluğu, müşteriyle yapılan işlemlere ilişkin günlük bildirimlerin yapılmış olması, müşteri teminat ve işlem bilgilerinin Takasbank'a günlük olarak raporlanması ve işlemlerin günlük olarak muhasebeleştirilmesi nedeniyle geriye dönük olarak müşteri işlemleri ile fiyatların değiştirilmesinden kaynaklı oluşacak risklere karşı tedbir alınmış olmaktadır. İlâveten, platforma ulaşan fiyatlardan bağımsız olarak⁸, mevcut mevzuat altyapısı açısından önemli olan müşterilere sunulan fiyatlar olmaktadır. Yani platforma ulaşan fiyatlar piyasa koşullarından önemli seviyede farklı bile olsa, müşterilere sunulan fiyatlar piyasa koşulları ile uyumlu olmak zorundadır. Platforma ulaşan fiyatlar müşterilere sunulacak fiyatların oluşturulması için esas alınmakta olup, işlemlerin gerçekleştirildiği fiyatlar nihai

⁸ Likidite sağlayıcı kuruluşlar yurtdışında mukim olup, bu kuruluşların verdikleri fiyatlarla ilgili olarak düzenleme yapılması veya ülkemizdeki mevzuat uyarınca idari yaptırım uygulanması mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla ülkemizde mukim aracı kurumların verdikleri fiyatlarla ilgili olarak sadece yurtdışı likidite sağlayıcı kuruluşlardan aldıkları fiyatlarla belirli parametreler dahilinde uyumluluk kriterinin aranması, yatırımcıya verilen fiyatların yurtdışı kuruluşlarca istismar edilmesine yol açabilecek, ülkemizde mukim aracı kurumlar da bu fiyatların sunucusu fonksiyonundan öteye geçmeyecekleri için bir anlamda fiyatlarla ilgili sorumluluk üstlenmemiş olacaktırlar. Bu çerçevede, fiyat konusunda aracı kurumların yurtdışı likidite sağlayıcılara bağımlı kılınmaları doğru bir düzenleme yaklaşımı olarak benimsenmemiş olup, "likidite sağlayıcı fiyatları", "aracı kurum fiyatları"yla ilgili yapılan incelemelerde dikkate alınabilecek ek bir unsur olarak görülmektedir. Likidite sağlayıcıdan gelen fiyatların esas önemi 16.01.2016 tarihinde yapılan Tebliğ değişikliği öncesindeki "emir iptali" düzenlemesinden gelmektedir. Tüm likidite sağlayıcılardan gelen fiyatların saklanması öngören III-45.1 sayılı Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ 01.08.2015 tarih ve 29432 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, söz konusu tarih itibarıyla Yatırım Hizmetleri Tebliği'nin "Kaldıraçlı İşlemlerde Emir İptali" başlıklı 29'uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde "Müşteri emrinin alınması sonrasında, aracı kurumun söz konusu emre ilişkin olarak başka bir kuruluş nezdinde korunma amaçlı olarak almış olduğu pozisyonun karşı tarafça iptal edilmesi veya fiyatının değiştirilmesi durumunda, emir iptali veya fiyat değişikliği yapılabilir" hükmü yer almakta idi. Bu durumda aracı kurumlar likidite sağlayıcılarla yaptıkları işlemlerde işlemin likidite sağlayıcı tarafından iptal edilmesi durumunda müşterilerinin gerçekleşmiş işlemlerini de iptal edebilmekte olduğundan, bunun suiistimal edilmesinin önüne geçilebilmesi için likidite sağlayıcılardan gelen anlık fiyatların zaman damgalı olarak saklanması, yapılacak incelemeler bakımından önem arz etmekte idi. 16.01.2016 tarih ve 29593 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren tebliğ değişikliği ile söz konusu (c) bendi suretiyle işlem iptali imkanı kaldırılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

olarak müşterilere sunulan fiyatlardır. Denetim gerçekleştirilen aracı kurumlardan “V.2.5”, “V.7.5” ve “V.9.5” bölümlerinde açıklanan 3 aracı kurum dışındakiler hariç olmak üzere müşterilere sunulan fiyatların dosya bütünlük değerlerinin zaman damgası ile alınmakta olduğu tespit edilmiştir. Dosya bütünlük değerlerinin zaman damgası ile alınmadığı 3 aracı kurumda da zaman damgalı olmamakla birlikte sunulan fiyatların kayıt altına alındığı gözlenmiştir. Müşterilere sunulan fiyatların aracı kurumlar nezdinde saklanması yanı sıra TSPB’ye de iletildiği dikkate alındığında müşteri aleyhine olası uygulamaların önüne geçilmektedir.

Nihai olarak yapılan denetimlerde müşterilere sunulan fiyatların kayıtlı olması hususunda hata ve hile olarak değerlendirilebilecek herhangi bir hususa rastlanmamıştır. Birtakım aracı kurumlarda tespit edilen mevzuata aykırılık ihtiva eden uygulamalara ilişkin gerekli incelemeler Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde yürütülecektir.

6) İşlem platformlarında genel amaçlı yetkili kullanıcıların tanımlanması ve birlikte çalışılan kuruluşların işlem platformlarındaki yetkilerine ilişkin olarak;

Gerçekleştirilen denetimlerde birtakım aracı kurumlarda işlem platformunda genel amaçlı yetkili kullanıcıların (generic user) tanımlı olduğu görülmüştür. Söz konusu durum, elektronik işlem platformunda jenerik olarak kullanılan kullanıcıların aracı kurum tarafından takibinin yapılamaması riskini oluşturmaktadır. Bu durumda aracı kurum açısından jenerik kullanıcılar ile yapılan işlemlerin hangi çalışanı tarafından yapıldığının tespit edilememesi problemini ortaya çıkarmaktadır. Ancak söz konusu işlemlerin kim tarafından yapıldığından bağımsız olarak işlemlerin sorumluluğu aracı kurumdadır. Diğer bir ifadeyle hileli bir işlemin gerçek kullanıcı veya jenerik olarak kullanılan kullanıcı ile yapılması durumunda aracı kurumun hukuki sorumluluğunda bir değişiklik bulunmamaktadır. Ayrıca her iki türdeki kullanıcılar ile yapılan işlemlerin denetim izleri üzerinden takip edilmesinde de bir farklılık bulunmamaktadır. Bu kapsamda, elektronik işlem platformunda jenerik olarak kullanılan kullanıcılar için yeterli bir gözetim mekanizması tesis edilmesi aracı kurumun, personelinin işlemlerdeki sorumluluğunu tespit edilebilmesi açısından yerinde olacaktır.

Ayrıca, aracı kurumların sistemlerinin yurtdışında olmasının ortaya çıkarabileceği risklerin bertaraf edilmesi amacıyla, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilen ve yayınlanma aşamasında olan “Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği” ve “Bilgi Sistemleri Bağımsız

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Denetim Tebliği”nde sunucuların Türkiye sınırları içerisinde tutulmasına yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

7) Diğer Hususlar;

Denetimler sırasında elektronik işlem platformları üzerinde gerçekleştirilen incelemelerde, işlem platformunda çalışır durumda bulunan eklentilerin parametrelerinin (eklenti üzerinde değiştirilebilen ayarlar) incelemesi gerçekleştirilmiştir. Denetim gerçekleştirilen aracı kurumların tamamı Meta Trader 4 kullanmaktadır. Meta Trader sistemindeki müşteri grupları tanımlamalarının ve MetaTrader’a eklenmiş parametre içeren eklentilerin parametrelerinin değiştirilmesinde oluşan log kayıtları incelenmiştir. Ayrıca, platform üzerinde tanımlanan müşteri gruplarının oluşturulma ve değiştirilme süreçleri incelenmiştir. Platform dâhilinde gerçekleşen ve emirlerde değişikliğe sebep olan işlemlere ilişkin denetim izlerinin emir tipini, tüm fiyat bilgilerini, işleme ait zaman bilgisini ve işlemi gerçekleştirene ilişkin bilgiyi gösterir detayda ve açıklıkta olduğu anlaşılmıştır. Bununla beraber, aracı kurumlar tarafından, müşterilere uygulanacak komisyon tutarının belirlenmesi gibi amaçlarla müşteriler çeşitli gruplara ayrılabilir. İlk hesap açılışında belirlenen müşteri grubu ise işlem hacmi, komisyon getirisi, müşteri memnuniyeti hususları gözetilerek veya müşterinin talebi üzerine aracı kurum onayı neticesinde değiştirilebilmektedir. Söz konusu değişikliğe yönelik olaraksa müşteriler bilgilendirilmektedir. Ayrıca aracı kurumlar tarafından platforma yeni eklenti dahil edilebilmekte veya eklenti parametrelerinde değişiklik yapılabilmektedir. Bu durumda ise platformda kullanılan her türlü program, modül ve eklenti ile bunların çalışma ve kullanım esasları ve amaçları Birliğe yazılı olarak bildirilmektedir. Platformda yer alan eklentiler ve eklenti parametrelerinde yapılan değişiklikler ile müşteri gruplarında yapılan değişikliklere ilişkin denetim izlerinin, işlemi gerçekleştirene ilişkin bilgiyi ve değişiklik yapıldığına ilişkin bilgiyi gösterir detayda olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, Meta Trader 4’ün, eklentiler ve müşteri gruplarında yapılan değişikliklere ilişkin denetim izlerinin yapılan değişikliğin bir önceki versiyonunu gösterir detayda tutacak şekilde dizayn edilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bir inceleme veya denetim yapıldığında bir müşterinin mevcut grubu görülebilmekte, grubunda bir değişiklik yapıldıysa yapılış tarihi itibarıyla tespit edilebilmektedir. Öte yandan, değişiklikten önceki versiyon sistemde tutulmamaktadır. Esasen

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

değişikliklerin Meta Trader üzerinde ne şekilde tutulacağına ilişkin mevzuatta hüküm yer almamakla birlikte söz konusu durum değişikliklerin aracı kurum tarafından TSPB'ye veya yatırımcıya yapılan bildirimler ile emirlere ilişkin denetim izleri üzerinden takip edilmesi zorluğunu yaratmakla beraber hile veya mevzuata aykırılık kapsamında değerlendirilmesi gereken bir nitelik arz etmemektedir.

BDDK veya bağımsız denetim firmalarınca bankalar nezdinde gerçekleştirilen bilgi sistemleri ve bankacılık süreçleri yerinde denetim çalışmaları BDDK tarafından yayınlanan bilgi sistemlerine ilişkin mevzuat ve uluslararası bazı ilkeler kapsamında yapılmaktadır. Aracı kurumların bilgi sistemlerine ilişkin mevzuat seti bankaların mevzuat seti ve uluslararası ilkeler ile kıyaslandığında kısıtlı olması nedeniyle aracı kurumlar nezdinde gerçekleştirilen yerinde denetim çalışmasında bankaların bilgi sistemleri ve bankacılık süreçlerinin denetlenmesi ölçütleri kısıtlı olarak ele alınabilmektedir. Aracı kurumların bilgi sistemlerine ilişkin ilkelerin, aracı kurumların ölçüleri ve faaliyetleri göz önünde bulundurularak yukarıda bahsedilen mevzuat seti ve uluslararası standartlar da dikkate alınarak geliştirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir⁹.

Denetimler sonucunda eklenti ayarlarının 24 müşterinin aleyhine kullanılması hususunda GCM Menkul Değerler A.Ş.'ye ilişkin tespitlere ise raporun ilgili bölümünde yer verilmiş olup, gerekli idari işlem Sermaye Piyasası Kurulu tarafından gerçekleştirilecektir.

VII. SONUÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu Başkanlığı Foreks Piyasasında Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu'nun talebi üzerine aracı kurumların elektronik işlem platformlarına ilişkin olarak gerçekleştirilen denetim çalışmaları çerçevesinde;

- İntegral Menkul Değerler A.Ş.
- Işık Menkul Değerler A.Ş.
- Ünlü Menkul Değerler A.Ş.
- Invest-AZ Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

⁹ Sermaye Piyasası Kurulu tarafından "Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği" ve "Bilgi Sistemleri Bağımsız Denetim Tebliği"nin çıkarılmasına yönelik çalışmalar tamamlanma aşamasına gelmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

- İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
- GCM Menkul Değerler A.Ş.
- Ak Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
- Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
- ALB Menkul Değerler A.Ş.
- Meksa Yatırım Menkul Değerler A.Ş.

nezdinde denetim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu aracı kurumlar 2017 yılının Ocak ayı verilerine göre toplam işlem hacminin %72'ine sahip olduğundan söz konusu aracı kurumlar nezdinde gerçekleştirilen denetimlerin sektörün geneline yönelik değerlendirme yapılması hususunda yeterli olacağı düşünülmektedir.

Denetimler sırasında söz konusu aracı kurumların elektronik işlem platformları ve bunlara ait unsurların, müşterilerin hak ve yararlarına aykırı sonuçlara neden olabilecek ve aleyhlerine işletilebilecek kötü niyetli yazılım ve uygulamaları içerdiğine dair herhangi bir tespit yapılmamıştır. Aracı kurumlar bazında tespit edilen mevzuata aykırı bazı hususların ise doğrudan müşteri işlemlerine etki edecek nitelikte olmadığı görülmüş olup, ilgili aracı kurumlar hakkında idari incelemeler Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde yürütülecektir. Ayrıca, değişen piyasa koşullarının beraberinde getirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri de gerekli görülen durumlarda güncellenecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

6. ALT KOMİSYONUN YAPTIĞI TOPLANTILAR

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu'nun 01/06/2016 tarihli ve 7 sayılı Kararı ile kurulan FOREKS Piyasasındaki Mağduriyetlerin İncelenmesi Alt Komisyonu aşağıda belirtilen tarihlerde 6 toplantı yapmıştır:

- I.** 21/06/2016 tarihinde gerçekleştirdiği ilk toplantıda Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR alt komisyon başkanlığına seçilmiş ve çalışma takvimi ile usul ve esasları belirlenmiştir. Bu kapsamda ilgili kurumlardan konu hakkında bilgi alınmasına, aksi kararlaştırılmadığı sürece alt komisyon toplantılarının basına açık olmasına, gerek görülmesi hâlinde diğer kurumlardan geçici olarak uzman görevlendirilmesine, alt komisyon toplantılarında tam tutanak tutulmasına, alt komisyon üyesi milletvekillerinin de görüşleri dikkate alınarak toplantı gündemi hazırlama ve davet edilecekleri belirleme hususunda Alt Komisyon Başkanına yetki verilmesine karar verilmiştir.
- II.** 03/08/2016 tarihli toplantısında dilekçi ile ilgili kurum ve kuruluşlar dinlenmiştir. Bu çerçevede dilekçi Ümit YOLAÇAR, Maliye Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu ile Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği davet edilerek dilek ve şikayetler ile ilgili kuruluşlar dinlendikten sonra Sermaye Piyasası Kurulu tarafından FOREKS İşlemleri Raporu'nun hazırlanmasına karar verilmiştir.
- III.** 30/12/2016 tarihli toplantıda; Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanan 27/12/2016 tarihli FOREKS İşlemleri Raporu hakkında alınan bilgilerin ardından FOREKS alanında yapılması gerekenlerin belirlenebilmesi için Adalet Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Borsa İstanbul A.Ş., Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği ile Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin birikim ve tecrübelerine başvurulmasına karar verilmiştir.
- IV.** 09/01/2017 tarihli toplantıda dilekçilerden Abdullah UĞUR, Ercan KARAGÖZ, İsmet ENTÜRK, Nadire ENTÜRK, Levent KAMALI, Mahmut GÜNEŞ, Mehmet Serdal YÜKSEL, Menekşe AKÖZ ve Ümit YOLAÇAR dinlenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

V. 16/02/2017 tarihli toplantıda; Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği ile birlikte işlem hacimleri dikkate alınarak davet edilen aracı kurumlar dinlenmiştir. Kaldıraçlı İşlemler yani FOREKS piyasasında aracı kurumlar ile yatırımcıya sunulan hizmetlerin türü ve niteliği konusunda bilgi alınmıştır. Aracı kurumların portföy aracılığı veya işlem aracılığı faaliyetleri kapsamında tezgahüstü türev işlemlerde kullandıkları elektronik işlem platformlarının bankaların bilgi sistemleri ve bankacılık süreçlerinin denetlenmesine ilişkin ölçütler de dikkate alınarak Sermaye Piyasası Kurulu koordinasyonunda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun sağlayacağı katkı ve işbirliği ile denetlenmesi ve incelenmesi ile yine bunların e-ticaret ve tüketici mevzuatı çerçevesinde değerlendirilmesi ve reklam/tanıtım faaliyetlerinin ilgili mevzuata uygunluğu hakkında ise Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından gerekli inceleme ve denetimler yapılarak hazırlanan raporun Komisyonumuza sunulmasına karar verilmiştir.

VI. 11/04/2018 tarihli toplantıda ise; alınan kararlar üzerine hazırlanan raporlar hakkında sözlü sunumlar yapılmış ve aracı kurumlar ile dilekçilerden Abdullah UĞUR, Birgün İNAN, Ercan KARAGÖZ, İbrahim KAÇMAZ, İsmet ENTÜRK, Nadire ENTÜRK, Mahmut GÜNEŞ, Mehmet Serdal YÜKSEL, Mehmet ABA, Ümit YOLAÇAR, Yasemin SANĞU ve Yasemin TUR'un dinlenmesinin ardından konu hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Alt Komisyon tarafından yapılan toplantılar ile bu toplantılara Komisyonu bilgilendirmek üzere katılan ve katkıda bulunan kamu/özel kurum ve kuruluşlar ile temsilcilerinin adı, soyadı ve unvanı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Kurum/Kuruluş Adı	Temsilcinin Adı Soyadı	Temsilcinin Unvanı
ADALET BAKANLIĞI	Niyazi ACAR	Kanunlar Genel Müdürü
	Avni Kağan KAYTANCI	Daire Başkanı
	Uğur MUSLU	Tetkik Hakimi
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	Adem BAŞAR	Genel Müdür Vekili
	Mustafa Umut ÖZGÜL	Daire Başkanı
	Mehmet Mücahit ARVAS	Daire Başkan Vekili
	Kadir YILMAZ	Uzman
MALİYE BAKANLIĞI	Mehmet Vasıf ULUSOY	Grup Başkanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

	Aysun ÖZDAMAR ULUÇAY	Müdür Vekili
	Esin ASLANDAĞ	Uzman
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	Zeynep AKKAŞ ÇAĞLAR	Hazine Uzmanı
	Ekrem ÖZTÜRK	Hazine Uzman Yardımcısı
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	Dr. Ahmet AKINCI	Başkanlık Müşaviri
	Üzeyir Umut EKİCİ	Bankalar Yeminli Başmurakıbbı
	Mustafa BEKAR	Bankacılık Başuzmanı
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	Gökhan EVREN	Daire Başkanı
	Lütfi GÜVENER	Uzman
	Meryem AKDOĞAN	Uzman
	Mustafa Kaan İLTER	Uzman
	Ali UZUN	Avukat
SERMAYE PİYASASI KURULU	Bora ORUÇ	Kurul Başkan Yardımcısı
	Ali İhsan GÜNGÖR	Daire Başkanı
	Ali Gökhan ASLAN	Daire Başkan Yardımcısı
	Z.Ergun TÜREOĞLU	Daire Başkan Yardımcısı
	Ahmet Hulusi KONUK	Uzman
	Barış Can SAÇ	Uzman
	Burak GÖRMEZ	Uzman
	Eda ŞİNGAR	Uzman
	Eda YILDIRIM	Uzman
BORSA İSTANBUL A.Ş.	Harun ÖZAY	Direktör Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP)
T.C. MERKEZ BANKASI	İlker BAYIR	Genel Müdür Yardımcısı
	Feyza ERNAM	Uzman

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ	Prof. Dr. N. Semih ÖZ	Yeminli Mali Müşavir-TURMOB Danışmanı
TÜRKİYE SERMAYE PİYASALARI BİRLİĞİ	İlkay ARIKAN	Genel Sekreter
	Süleyman MORBEL	Genel Sekreter Yardımcısı
AK YATIRIM Menkul Değerler A.Ş.	Haluk TÜRKÖLMEZ	Genel Müdür Yardımcısı
	Mehmet Hakkı TAMAN	Genel Müdür Yardımcısı
	Gökhan KARAMEHMET	Uluslararası Piyasalar Bölüm Başkanı
	Mehmet AKMAN	Uluslararası Bankacılık Müdür
ALB Menkul Değerler A.Ş.	Cihan ALUÇ	Genel Müdür
GCM Menkul Kıymetler A.Ş.	Alper NERGİZ	Genel Müdür
	Çağrı Selim VURAL	Genel Müdür Yardımcısı
GEDİK Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	Erhan TOPAÇ	Yönetim Kurulu Başkan
	Tevfik Metin AYIŞIK	Genel Müdür
	Anıl ABBAK	FX DİREKTÖRÜ
IŞIK Menkul Değerler A.Ş.	Veli KOCATÜRK	Genel Müdür
	Serap ALPTEKİN	Müfettiş
	Mesut DİZDAR	Piyasalar Uzmanı
İNTEGRAL Menkul Değerler A.Ş.	Kadir Cenk ULUKARTAL	Yönetim Kurulu Başkanı
	İsmet Kemal ÇELİK	Yönetim Kurulu Üyesi
	Kıvanç MEMİŞOĞLU	Genel Müdür
	Serdar Mert ÜNSAL	İcra Kurulu Başkanı
İNVEST AZ Menkul Değerler A.Ş.	Hakan AVDAN	Genel Müdür
	Fatih YEĞENOĞLU	Genel Müdür Yardımcısı
MEKSA YATIRIM Menkul Değerler A.Ş.	Dursun SEVİCİ	Yönetim Kurulu Başkanı
	Mert YILMAZ	Yönetim Kurulu Üyesi
VENBEY Yatırım Menkul Değ. A.Ş.	Fayik ÖZBEY	Yönetim Kurulu Başkanı
	Murat SEÇKİN	Yönetim Kurulu Üyesi
	Ozan ŞIKLAROĞLU	Genel Müdür

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

7. DİLEKÇE KOMİSYONU GENEL KURULU TOPLANTILARI

Dilekçe Komisyonu, finansal okuryazarlığı düşük ya da hiç olmayan bireysel yatırımcıların FOREKS işlemleri yapan aracı kurumlar tarafından yüksek kar vaatleri ile yanlış yönlendirildikleri ve mağdur edildiklerine dair başvuruları, gündemine alarak esastan incelemeyi uygun bulmuş ve Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu'nun 01.06.2016 ve 31.10.2018 tarihli toplantılarında görüşülmüştür:

- I.** 01/06/2016 tarihinde gerçekleştirdiği ilk toplantıda alınan 7 sayılı Karar ile; FOREKS piyasasındaki aracı kurumların bireysel yatırımcıları mağdur ettikleri iddialarının incelenmesi için Zonguldak Milletvekili Özcan ULUPINAR, Bursa Milletvekili Osman MESTEN ve Çanakkale Milletvekili Bülent ÖZ'den oluşan bir alt komisyon kurulmasına ve bu alt komisyonun görevleri ile ilgili olmak kaydıyla 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 8'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile özel kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi almak, ilgilileri çağırıp bilgi almak, idari denetimin yapılmasını istemek, bilirkişi görevlendirmek ve yerinde inceleme yapmak yetkilerini kullanabilmesine karar vermiştir.
- II.** 31.10.2018 tarihli toplantısında ise; Alt Komisyonun hazırladığı ve 4.5.2018 tarihinde Dilekçe Komisyonuna sunduğu Rapor, benimsenmiş ve aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

8. USUL VE ESASA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

8.1. USUL AÇISINDAN

Dilekçeler üzerinde yapılan ilk incelemede, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun ve TBMM İçtüzüğü'nün 115 ilâ 120'nci maddelerinde belirtilen koşulları taşıdığı görülmüş, dilekçelere konu edilen hususların DKGK'da esastan incelenmesi uygun bulunmuştur.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulu (DKGK), İçtüzüğü'nün 115 ila 120'nci maddeleri gereğince 01.06.2016 tarihli ve 7 sayılı kararıyla; finansal okuryazarlığı düşük ya da hiç olmayan bireysel yatırımcıların FOREKS işlemleri yapan aracı kurumlar tarafından yüksek kar vaatleri ile yanlış yönlendirildikleri ve mali kayba uğradıklarından şikayetle mağduriyetlerinin giderilmesine ilişkin talep ve şikayetlerin incelenmesi için bir alt komisyon kurulmasına ve bu alt komisyonun görevleri ile ilgili olmak kaydıyla 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunun 8'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile özel kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi almak, ilgilileri çağırıp bilgi almak, idari denetimin yapılmasını istemek, bilirkişi görevlendirmek ve yerinde inceleme yapmak yetkilerini kullanabilmesine karar vermiştir.

Alt Komisyon, 21.6.2016, 3.8.2016, 30.12.2016, 9.1.2017, 16.2.2017 ve 11.4.2018 tarihlerinde gerçekleştirdiği toplantılarda; dilekçiler ve aracı kurumlar ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından sözlü bilgi almış, sonrasında Komisyona rapor sunulmasını istemiş ve son olarak denetim yapılmasını istemiştir. Böylelikle konuyla ilgili mevcut mevzuatı değerlendirerek yeterli olup olmadığını, yeterli değilse ne gibi iyileştirmeler yapılabileceğini ve bu alanda yaşanan sorunların nasıl çözülebileceğini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Alt Komisyonun yukarıda belirtilen esaslar ve amaçlar çerçevesinde yürüttüğü çalışmalar neticesinde hazırlamış olduğu 11.4.2018 tarihli Rapor, 4.5.2018 tarihinde Dilekçe Komisyonuna sunulmuş olmasına rağmen 20.4.2018 tarihli ve 1183 sayılı TBMM Kararı ile TBMM Genel Seçimlerinin yenilenmesine karar verilmiş ve 27'nci Dönem Milletvekili Genel Seçimi 24.06.2018 tarihinde gerçekleşmiştir. 27. Yasama Döneminde DKGK'nın 31.10.2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

tarihli toplantısında yapılan görüşmeler sırasında; söz konusu alt komisyon raporu benimsenmiş ve aynen kabul edilmiştir.

8.2. FOREKS KAVRAMSAL ÇERÇEVE

FOREKS ya da FX, İngilizce Foreign Exchange (Döviz- Yabancı Para Değişimi) sözcüklerinin kısaltılmış hali olup uluslararası ölçekte işlem yapılabilen ve yüksek likidite oranına sahip olan Foreks piyasaları, bir para biriminin farklı bir para birimine karşı değer kazanıp kaybetmesine ilişkin çift yönlü işlem yapma olanağı sağlamaktadır. Foreks olarak adlandırılan bu işlemlerde iki ülke parasının birbirine ya da petrol, altın gibi emtia ve kıymetli madenlerin bir ülke parasına göre değeri alım satımına konu olmakta ve yatırımcılara yatırdıkları teminatın belirli bir katına kadar işlem yapma olanağı verilmektedir.

FOREKS piyasasında;

- Ülke para birimleri arz ve talebe göre belirlenen fiyatlar üzerinden alınıp satılmaktadır.
- 5 gün 24 saat boyunca aktif işlem yapma imkanı bulunmaktadır.
- Bir para birimiyle diğer para birimi alınıp satılabilmektedir. Bir döviz satın alındığında o dövizde ‘uzun’ pozisyona, satıldığında ise ‘kısa’ pozisyona sahip olunmaktadır.
- Kaldıraç yatırımcının işlem yapmak için yatırdığı teminat tutarının üzerinde pozisyon açabilmesini sağlayan sistemdir.
- Fiziki teslimat yapılmamaktadır.
- Parite; değişim oranıdır. Bir para biriminin değeri karşısındaki değerini ifade eder. Foreks piyasasında pariteler çeşitlidir.
- Kaldıraç uygulaması kısa süreler içinde yüksek kar etme imkanı sağlarken, yüksek tutarlı zararlar yaşanmasına da neden olabilmektedir.

Foreks işlemleri ticari, yatırım, riskten korunma ya da spekülatif amaçlarla döviz duyulan ihtiyaçtan dolayı yıllardır uluslararası kambiyo piyasalarında gerçekleştirilmektedir. Son yıllarda geleneksel kullanımından farklı bir şekilde yatırım amaçlı yapılan döviz işlemlerinin de artmasıyla Foreks piyasası toplam işlem hacminin de büyümekte olduğu gözlemlenmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Tezgahüstü piyasalar, organize piyasalarda gerçekleşmeyen, alıcı ve satıcının sözleşme serbestisi çerçevesinde karşılıklı olarak biraraya geldiği, kendine özgü işlem ve operasyon kuralları olan ve yurtdışında “over the counter/OTC” olarak adlandırılan piyasalardır. FOREKS işlemleri, Borsa İstanbul A.Ş. nezdindeki pazarlar gibi merkezi bir piyasada gerçekleştirilmediği için tezgahüstü türev araç işlemleri olarak nitelendirilmektedir.

Ülkemizde 2011 yılına kadar herhangi bir gözetim ve denetime tabi olmadan piyasanın kendi belirlediği kurallar çerçevesinde Foreks işlemleri yürütülmüştür. Yurtdışı kuruluşlar üzerinden veya yurtdışı kuruluşların Türkiye’deki acenteleri üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde yatırımcıların yatırdıkları teminatları veya kazandıkları paraları tahsil edemedikleri, bilgi almak istediklerinde muhatap bulamadıkları, herhangi bir mevzuatın olmadığı, mağdur olduklarında başvurabilecekleri bir mekanizma bulunmadığı şeklide yoğun şikayetler olmuştur. Bunun üzerine, foreks işlemlerini düzenleme ve denetleme yetkisi (varlıkların kaldıraçlı alım satımı, alım satımına aracılık ve bu işlemlere yönelik hizmetlerin yerine getirilmesi); 13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 155’inci maddesi ile Mülga 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 30’uncu maddesine eklenen (g) bendi ile Sermaye Piyasası Kuruluna verilmiştir. Bu yetki, 06.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda ise türev araçlar kapsamında korunmuştur. Şu halde Sermaye Piyasası Kurulu; piyasanın ihtiyaç ve beklentileri ile sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için kaldıraçlı işlemleri düzenlemek ve denetlemekle görevlidir.

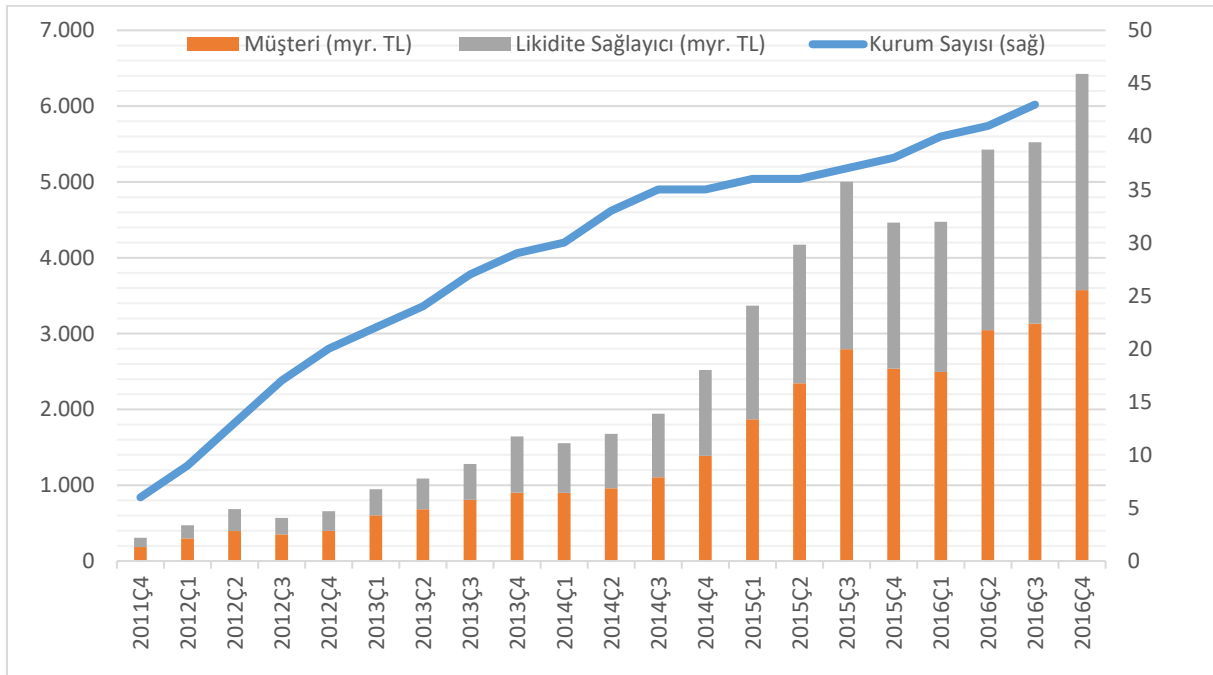
Foreks piyasasının ana katılımcıları bankalar ve kur riskinden korunmaya çalışan özel ve tüzel kişiler olmakla birlikte, internet erişiminin ve akıllı telefon kullanımının yaygınlaşması neticesinde bireysel yatırımcılar da foreks piyasasına kolaylıkla erişim imkanına kavuşmuş ve işlemler bu yatırımcı grubu açısından popüler bir yatırım aracı haline gelmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

FOREKS piyasasında aracı kuruluşlar ya müşteriyle kendi aralarında ya da likidite sağlayıcı bir başka kurumla işlemler gerçekleştirmektedir. 2011 yılından itibaren yıllar itibarıyla işlem hacmi artmış bulunmaktadır.

Şekil 1-FOREKS Piyasasında İşlem Hacmi

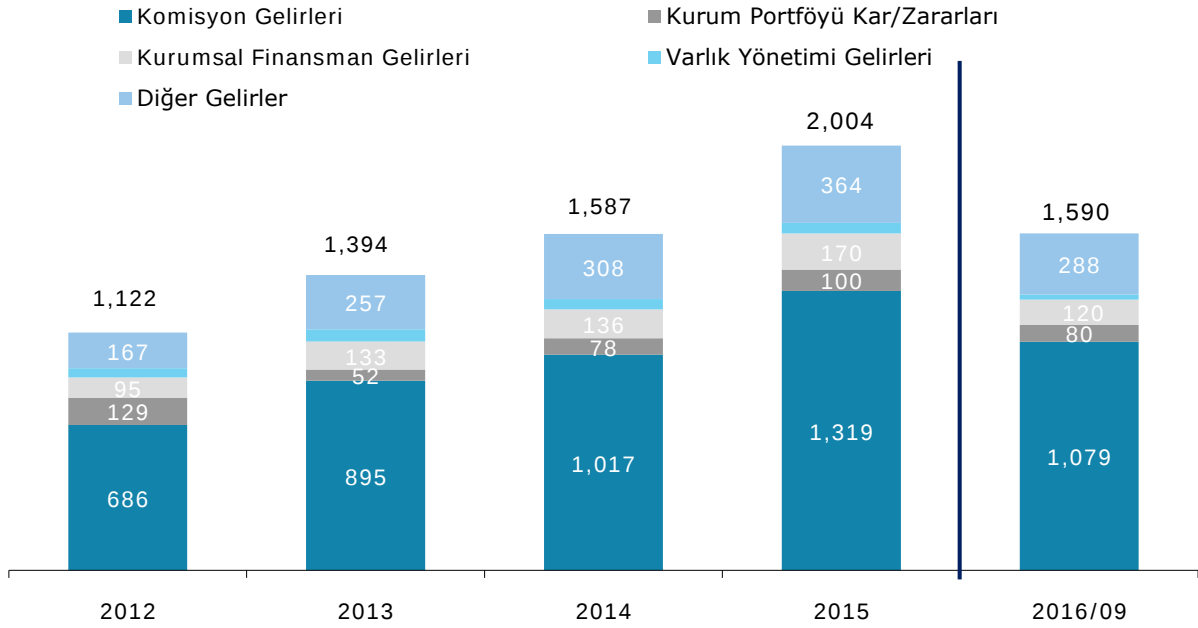
Aracı kurumların gelirleri incelendiğinde; en yüksek geliri komisyon gelirlerinden sağladıkları anlaşılmaktadır. Ancak aracı kurumların komisyon gelirleri, 2016 yılı içerisinde düşüş sergilemiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Şekil 2-Aracı Kurumların Gelir Dağılımı (Milyon TL)

Aracı kurumların komisyon gelirlerinin içerisinde en yüksek payı ise, kaldıraçlı işlemlerden elde edilen gelirler almakta ve toplam komisyon gelirlerinin % 38'ini oluşturmaktadır.

Şekil 3-Aracı Kurumlar Gelirleri (Milyon TL)

	2012	2013	2014	2015	2015/09	2016/09
Aracılık Gelirleri	686	895	1,017	1,332	967	1,079
Pay	62%	57%	49%	41%	41%	45%
Kaldıraçlı İşlem	16%	28%	37%	45%	45%	38%
Diğer	22%	15%	15%	14%	14%	16%
Kurum Portföyü Kâr/Zararları	129	52	78	89	57	80
Kurumsal Finansman Gelirleri	95	133	136	170	130	120
Varlık Yönetimi Gelirleri	44	57	48	50	40	24
Diğer Gelirler	167	257	308	360	256	288
Toplam Gelirler	1,122	1,394	1,587	2,001	1,45	1,59

Aracı kurumların geçmiş yıllarda kaldıraçlı işlemlerden elde ettikleri gelirler yüksek, giderleri ise düşük iken son yıllarda gelir-gider dengesi birbirine yaklaştığı anlaşılmaktadır. Aracı kurumların toplam FOREKS gelirleri ve giderlerine bakıldığında ise; hacim ve gelir ile

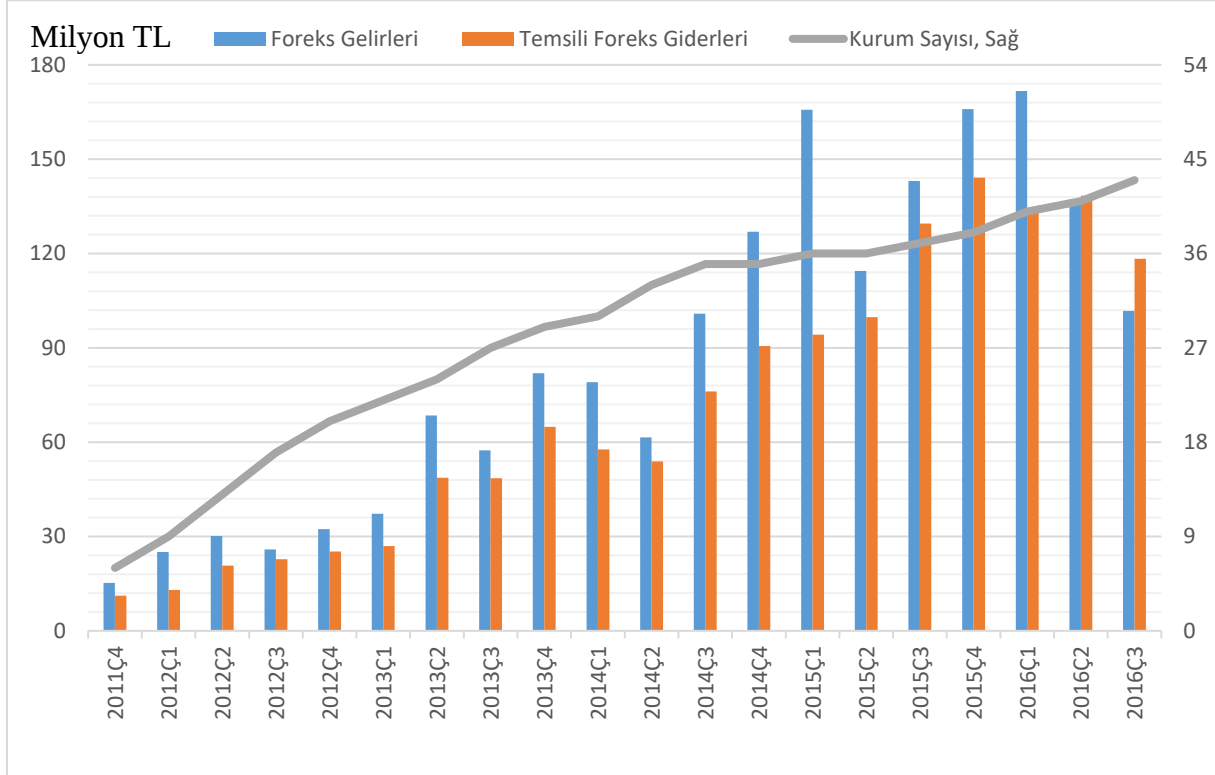

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

paralel olarak yıllar itibarıyla sürekli bir artış gözlemlenirken 2016 yılında düşüş ile karşılaşılacaktır.

Şekil 4-Aracı Kurumların Toplam Foreks Gelirleri ve Giderleri (Milyon TL)

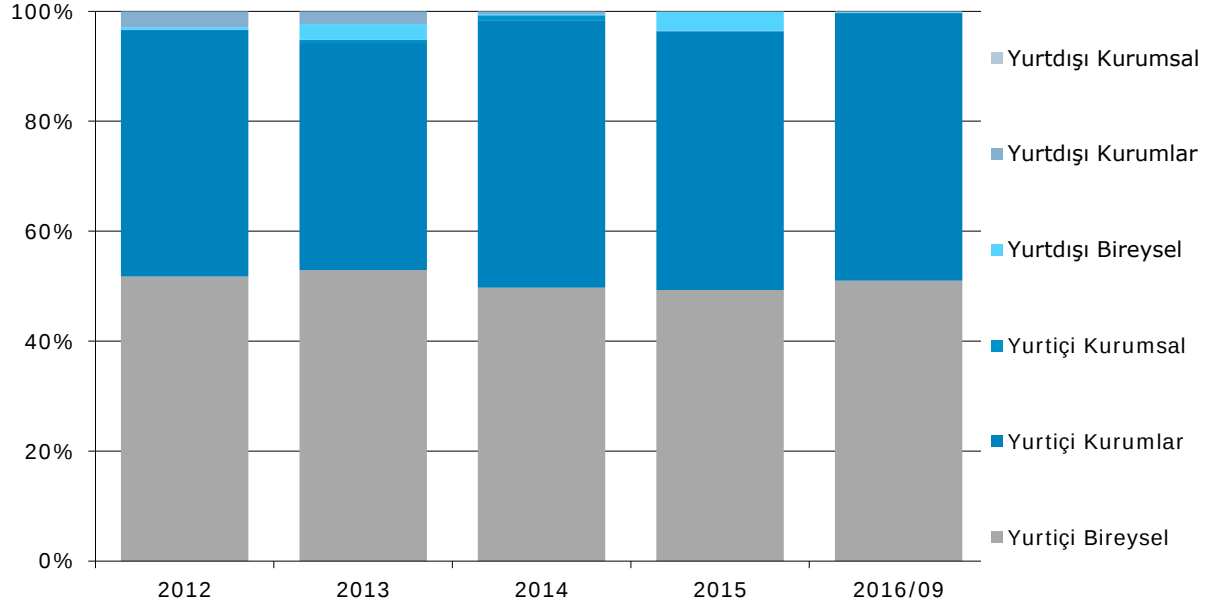
FOREKS işlemleriyle ilgili yatırımcı dağılımı incelendiğinde; vergi düzenlemeleri nedeniyle yabancı yatırımcının olmadığı ve yurt içi bireysel yatırımcıların büyük bir ağırlıkta olduğu anlaşılmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

Şekil 5-FOREKS İşlemleri Yatırımcı Dağılımı

FOREKS piyasasındaki yatırımcılar incelendiğinde; yıllar itibarıyla teminatlı hesap sayısının ve işlem yapan müşteri sayısının arttığı anlaşılmaktadır.

Şekil 6-FOREKS Piyasasında Yatırımcılar

HESAP TÜRÜ	2012	2013	2014	2015	2016
Teminatlı Hesap Sayısı	11.543	29.709	51.377	94.305	130.689
İşlem Yapan Müşteri Sayısı	7.261	13.674	21.296	34.304	43.241
İşlem Yapan Müşteri Sayısı/Tem. Hesap Sayısı	63%	46%	41%	36%	33%
Teminat Miktarı (Milyon \$)	78	132	193	211	305
Teminat Miktarı (Milyon TL)	139	281	449	615	1.075
Teminat Miktarı/Teminatlı Hesap Sayısı (\$)	6.774	4.440	3.756	2.235	2.337
Teminat Miktarı/İşlem Yapan Müşteri Sayısı (\$)	10.769	9.646	9.061	6.144	7.064
İşlem Hacmi (Müşteri, Milyon \$)	795.485	1.545.819	1.990.612	3.491.986	4.062.101
İşlem Hacmi (Müşteri, Milyon TL)	1.441.560	2.994.998	4.353.403	9.545.938	12.245.246

FOREKS piyasasında işlem yapılabilmesi için yatırılan teminatlar incelendiğinde; toplam 130.689 müşteri hesabı içinde 50 bin TL'nin üzerinde teminat yatırılmış hesap sayısı 2.582 iken 50 bin TL'nin altında teminatı bulunan müşteri hesabı sayısı 128.089'dur. Bunların

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

toplam teminatlarına bakıldığında ise; 50 bin TL'nin üzerinde olan teminatların toplam tutarı 918 milyon TL iken 50 bin TL'nin altındaki teminatların toplam tutarı 182 milyon TL'dir Şu halde 50 bin TL'nin altında teminat yatırabilen yatırımcı sayısı daha fazla iken yatırılan teminat tutarı düşük; 50 bin TL'nin üzerinde teminat yatırabilen yatırımcı sayısı az ama yatırılan teminat tutarının yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

8.3. YÜRÜRLÜKTEKİ MEVZUAT AÇISINDAN

Foreks işlemlerini düzenleme ve denetleme yetkisi (varlıkların kaldıraçlı alım satımı, alım satımına aracılık ve bu işlemlere yönelik hizmetlerin yerine getirilmesi); 13.02.2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 155'inci maddesi ile Mülga 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 30'uncu maddesine eklenen (g) bendi ile Sermaye Piyasası Kuruluna verilmiştir. Anılan hükme dayanılarak hazırlanan Seri: V, No: 125 sayılı "Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" (Seri: V, No: 125 sayılı Tebliğ) 27.08.2011 tarih ve 28038 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 31.08.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yürürlükten kaldıran 6362 sayılı Kanunda ise FOREKS işlemleri; türev araçlar arasında "**Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemler**" olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla 6362 sayılı Kanun kapsamında kaldıraçlı alım satım işlemleri ayrı bir faaliyet olarak tanımlanmamış; türev araç olarak nitelendirilmiştir. Bunu üzerine Seri:V, No:125 sayılı Tebliğ yürürlükten kaldırılarak foreks işlemlerine ilişkin detaylı düzenlemeler aşağıdaki tebliğler ile düzenlenmiştir:

- 1) III-37.1 sayılı Yatırım Hizmetleri ve Faaliyetleri ile Yan Hizmetlere İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Yatırım Hizmetleri Tebliği)
- 2) III-39.1 sayılı Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ'de (Yatırım Kuruluşları Tebliği)

FOREKS işlemlerinde emirlerin iletildiği portföy aracı kurum hukuki olarak her bir yatırımcıya karşı "karşı taraf" olarak hareket etmekte, yani alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı da alıcı rolünü üstlenmektedir. Bu nedenle yatırımcıları koruma amacı doğrultusunda; azami

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

kaldıraç oranı ve işlem gerçekleştirmek için gereken asgari teminat tutarının yanı sıra işlemlerin işleyişi noktasında elektronik işlem platformu, bilgi işlem sistemleri ve diğer hususlarda birçok ayrıntılı hükme tebliğlerde yer verilmektedir. Türkiye Sermaye Piyasaları Müşteri Uyuşmazlıkları Hakem Heyeti Yönergesi çerçevesinde Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği nezdinde Müşteri Uyuşmazlıkları Hakem Heyetine başvuru yolu bulunmaktadır.

Aracı kurumlar tarafından foreks işlemlerine yönelik olarak yoğun bir şekilde reklam ve tanıtımlar yapılmaktadır. Bunlar hakkında SPK tarafından yapılan düzenlemelerin yanı sıra 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde Reklam Kurulu'na şikayette bulunulması mümkündür. Zira Reklam Kurulu'nun, bireysel yatırımcılara yönelik olup elektronik platformda uzaktan pazarlanan foreks işlemlerini gerçekleştiren kurumlar tarafından internet, gazete, televizyon, sms gibi her türlü mecrada yayınlan reklam ve tanıtımların, Yönetmelikte yer alan temel ilkeler, doğruluk dürüstlük, ispat külfeti, alt yazı, durağan yazı ve dipnotlardaki yazının boyutu gibi bütün ticari reklam ve ilanlarda uyulması gereken hususlara uygunluğunu denetleme haricinde söz konusu işlemlerin kendi özel mevzuatında yer alan reklam ve tanıtımlarla ilgili düzenlemelere uygun olup olmadığını belirleme ve her iki durumda da gerektiğinde idari ceza uygulama yetkisi bulunmaktadır.

Kişisel verilerin işlenmesinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esaslar 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda düzenlenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

9. GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

Finansal okuryazarlığı düşük ya da hiç olmayan bireysel yatırımcıların FOREKS işlemleri yapan aracı kurumlar tarafından yüksek kar vaatleri ile yanlış yönlendirildikleri ve mali kayba uğradıklarından şikayetle mağduriyetlerinin giderilmesine ilişkin dilekçeler üzerine FOREKS (kaldıraçlı) işlemleri ve piyasası hakkında yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda;

- ✓ Kaldıraçlı işlemlerin (FOREKS) kaldırılması/yasaklanması, SPK'dan herhangi bir gerekçeyle ayrılan uzmanların beş yıl boyunca aracı kurumlarda çalışmasının yasaklanması konularında 6362 sayılı Kanunda değişiklik ya da yeni yasal düzenlemeler yapılmasının gerektiği,
- ✓ FOREKS piyasasındaki hatalı/hileli işlemleri (sözleşme, elektronik işlem platformları vb) nedeniyle aracı kurumlar hakkında ceza soruşturması açılması, yatırımcılara tazminat ödenmesi ve Sermaye Piyasası Kurulunun sorumluluğun tespiti konularının yargı mercilerinin görev alanına girdiği,
- ✓ Aracı kurumların reklam ve tanıtım faaliyetlerinin denetlenmesi konusunda Sermaye Piyasası Kurulu tarafından getirilen düzenlemelerin yanı sıra Reklam Kurulu çalışmaları dikkate alındığında; ilgili kurullar nezdinde şikayet/idari başvuru yollarına gidilmesi gerektiği,
- ✓ Yatırımcının eğitimi, bilinçlendirilmesi ve finansal okuryazarlığının artırılması konularında düzenleyici işlemler yoluyla aracı kurumların yükümlülüklerinin artırıldığı anlaşılmakla yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde ayrıca değerlendirilmesi gerektiği,
- ✓ Aracı kurumların hatalı/hileli işlemleri (sözleşme, elektronik işlem platformları vb) hakkındaki önleyici düzenlemeler ile cezai yaptırımların artırılması konusunda; sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması amacı çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu nezdinde ayrıca değerlendirilmesi gerektiği,
anlaşılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ Dilekçe Komisyonu Genel Kurul Kararı

TBMM İçtüzüğü'nün 117'inci maddesinde; Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun, kendisine gönderilen dilekçeleri, ilk önce; 116 ncı madde hükmü gereğince inceleyerek karar konusu olup olamayacakları hususunu kararlaştırması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda İçtüzüğün 116 maddesinin birinci fıkrasının; (2) numaralı bendinde yeni bir kanunu veya bir kanun değişikliğini gerektiren, (3) numaralı bendinde ise yargı mercilerinin görev alanına giren konularla ilgili dilekçelerin Dilekçe Komisyonunda görüşülemeyeceği hükme bağlandığı için;

- i.) Kaldıraçlı işlemlerin (FOREKS) kaldırılması/yasaklanması, SPK'dan herhangi bir gerekçeyle ayrılan uzmanların beş yıl boyunca aracı kurumlarda çalışmasının yasaklanması,
- ii.) FOREKS piyasasındaki hatalı/hileli işlemleri (sözleşme, elektronik işlem platformları vb) nedeniyle aracı kurumlar hakkında ceza soruşturması açılması, yatırımcılara tazminat ödenmesi ve Sermaye Piyasası Kurulunun sorumluluğun tespiti,

konuları yönünden dilekçelerin görüşülemeyeceğine karar verildi.

Yatırımcının eğitimi, bilinçlendirilmesi ve finansal okuryazarlığının artırılması ile aracı kurumların hatalı/hileli işlemleri (sözleşme, elektronik işlem platformları vb) hakkındaki önleyici düzenlemeler ile cezai yaptırımların artırılması konularında gerekli çalışmaların yapılmasının Sermaye Piyasası Kurulundan istenmesine, 3071 sayılı Kanun ve TBMM İçtüzüğü'nün ilgili maddeleri gereğince, itiraz yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU

Karar No : 6

31.10.2018

Konu : Forex Piyasasındaki Aracı Kurumların Bireysel Yatırımcıları Mağdur
Ettikleri İddialarının İncelenmesine İlişkin Dilekçeler

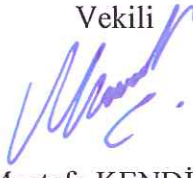
KARAR

Mihrimah Belma SATIR
İstanbul Milletvekili
Dilekçe Komisyon Başkanı

İsmail TAMER
Kırşehir Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Başkan

Zülfü DEMİRBAĞ
Elazığ Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Sözcüsü

Fehmi KÜPÇÜ
Bolu Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Katip Üyesi

Mustafa KENDİRLİ
Kırşehir Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Ahmet Salih DAL
Kilis Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Özcan PURÇU
İzmir Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Hüseyin Avni AKSOY
Karabük Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Metin İLHAN
Kırşehir Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Hüda KAYA
İstanbul Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Mehmet TAYTAK
Afyonkarahisar Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi

Aytun ÇIRAY
İzmir Milletvekili
Dilekçe Komisyonu Üyesi